

STARI PISCI HRVATSKI

STARI PISCI HRVATSKI

Knjiga 35

Urednik

Akad. MIRKO DEANOVIĆ

A

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

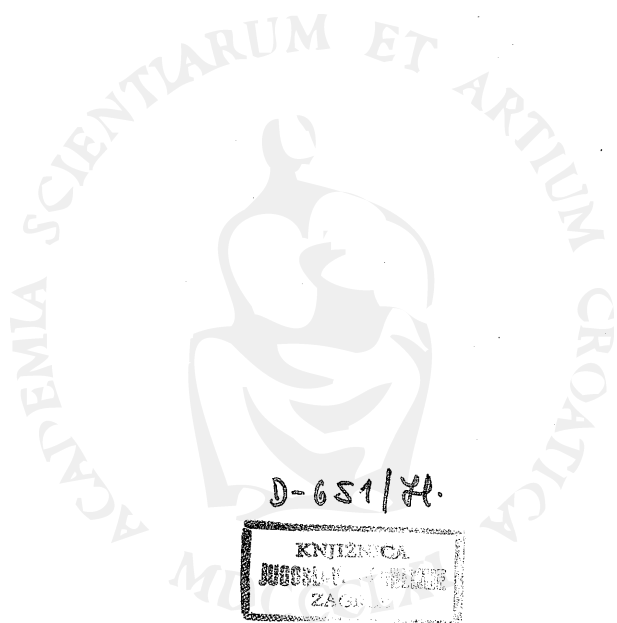
DJELA
DŽIVA BUNIĆA VUČIĆA

Priredio

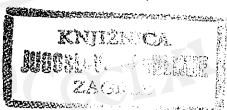
MILAN RATKOVIĆ

ZAGREB

1971

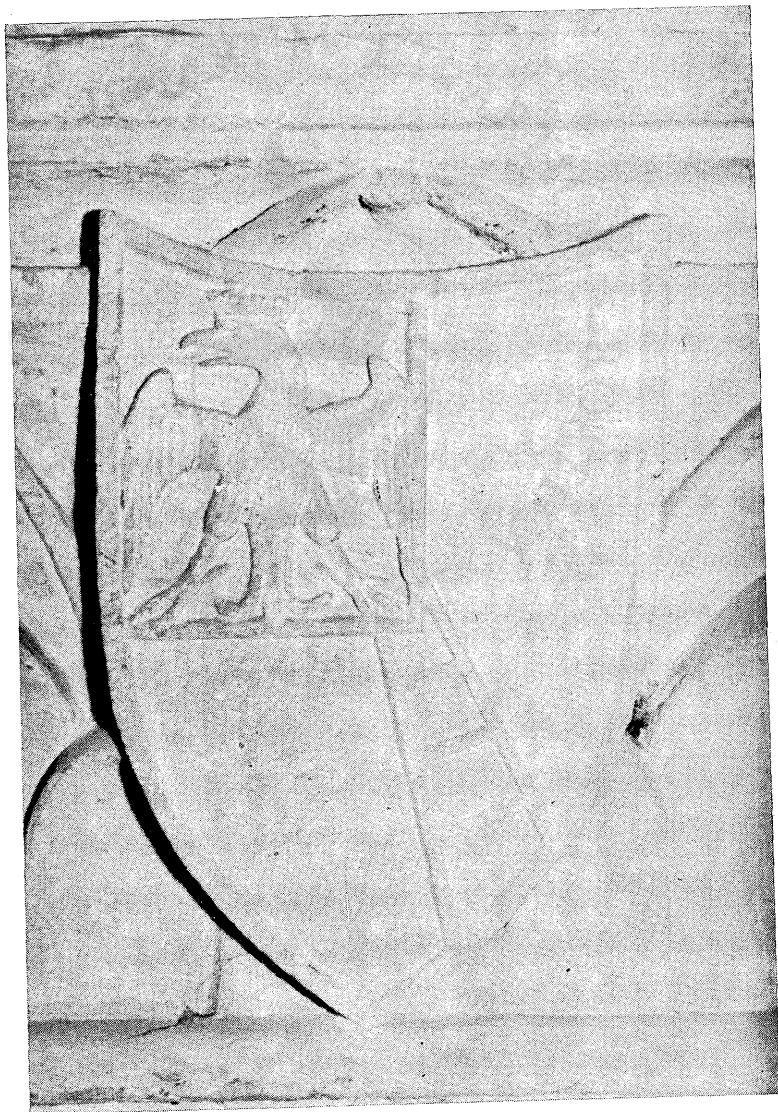

D-651/81.

Tehnička redakcija, tisak, uvez i oprema:

Izdavački zavod Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti
Zagreb, Gundulićeva 24.

Grb obitelji Bunić

UVOD

Tri i pol stoljeća nakon svoga postanka eto se sada po prvi put pojavljuju pred čitaocima sva pjesnička djela jednoga od najboljih hrvatskih književnika starijega razdoblja, Dživa Bunića Vučića. Izlaze u kritičkom izdanju Akademijine kolekcije Stari pisci hrvatski, koja zbirka upravo navršava stotinu godina svoga izlaženja i u kojoj su dosad objavljena djela gotovo svih istaknutih hrvatskih pisaca do narodnoga preporoda. Mnogi će se čitalac sigurno zapitati zbog čega nisu sve do sada bila izdana i djela Dživa Bunića, kojega povijest hrvatske književnosti toliko cijene kao pjesnika. Rekao bih, baš zato što je smatran osobito nadarenim pjesnikom teško se bilo dati na tako odgovoran, a nimalo lak posao. Jer kad se poslije Pucićeva izdanja (1849) našlo još mnogo nepoznatih pjesama Bunićevih, mislilo se da bi se njegovih stihova moralo naći još i više, ali bi ih, naravno, trebalo – tražiti. A to je od svakoga istraživača zahtijevalo i mnogo vremena i velikih troškova, i zato se na taj pothvat nitko od naših inače vrijednih stručnjaka nije mogao odlučiti. Vrijeme je, međutim, prolazilo, a lijepe Bunićeve pjesme i dalje su ostajale skrivene u poznatim i nepoznatim rukopisima naših i inozemnih arhiva i biblioteka. Trebalo ih je svakako potražiti, skupiti i izdati. Izvršenje toga zadatka nije se smjelo dalje odgađati, i zato sam prihvatio poziv Akademije da priredim kritičko izdanje Bunićevih djela, iako sam znao da ću na taj posao morati utrošiti nekoliko godina rada. I nisam se prevario – prošlo je zaista mnogo godina od onoga prvog čitanja starih prijepisa Bunićevih pjesama u bogatoj biblioteci Male braće u Dubrovniku. Posao je završen. A kako, to će reći čitaoci.

*

Za života Bunićeva tiskom je objavljena samo »Mandalijena pokornica« i pjesma u čast Dživa Gundulića, autora »Arijadne«, dok su ostali Bunićevi tekstovi sačuvani u prijepisima. U potrazi za njima obišao sam mnoge biblioteke i arhive u zemlji, a odlazio sam nekoliko puta i u inozemstvo: u Italiju, Austriju i Čehoslovačku. U Italiji nisam imao sreće te nisam tamo našao ništa, što, naravno, ne znači da se u tamošnjim bibliotekama ne krije i koji rukopis Bunićevih stihova; u bečkoj Nacio-

nalnoj biblioteci našao sam nekoliko prepisanih pjesama i rukopis »Mandalijene pokornice«; u Pragu, u ostavštini P. J. Šafařika, sačuvan je također prijepis Mandalijene pokornice, ali samo prvo cviljenje. Najviše i najvrednijih prijepisa Bunićevih pjesama imaju Dubrovnik i Zagreb, a nešto i Zadar i Sarajevo. Što se gdje od toga danas nalazi, bit će spomenuto pri opisu rukopisa.

Za ovo izdanje proučio sam, razumije se, mnogo više rukopisa nego što ih ovdje spominjem. Bunićeve se naime pjesme, pa i po jedna, nalaze zapisane i među pjesmama drugih autora, a da bih to utvrdio, morao sam pregledati i pročitati velik broj rukopisa u kojima često nisam našao ništa od Bunića. Vjerujem, međutim, da će se osim pronađenih rukopisa naći Bunićevih stihova još u kojoj privatnoj knjižnici, u kojem obiteljskom arhivu, ili u kojoj ustanovi gdje još nisu javnosti pristupaćni. Hoće li među njima biti i nepoznatih Bunićevih tekstova, teško je reći.

Bunićeve pjesme, i vedre i ozbiljne, što ih ovdje iznosimo pred čitaoce, sigurno će potvrditi mišljenje da njihovu autoru zaista pripada osobito istaknuto mjesto među hrvatskim pjesnicima.

I

ŠTO JE UŠLO U OVO IZDANJE

U ovom izdanju stavio sam na prvo mjesto biografiju Bunićevu, napisanu na temelju proučavanja spisa u dubrovačkom Državnom arhivu i literature o pjesniku.

Opisu rukopisa Bunićevih pjesama dao sam dosta prostora, jer se tu govori o mnogim prijepisima koji se dosad nigdje ne spominju. Pri tome sam se držao kronološkog reda, tj. opisao sam najprije najstarije prijepise, a onda ostale po redu sve do onih iz druge polovine 19. stoljeća. O prijepisima koje su već opisali drugi, rekao sam, uglavnom, ono što drugi o njima nisu spomenuli, a smatrao sam da je to trebalo reći. Zadržao sam se i na nekoliko prijepisa u kojima je zapisana ma i jedna Bunićeva pjesma da bi se vidjelo koje su njegove pjesme bile čitaocima i prepisivačima osobito zanimljive, a i da pokažem kako se među tekstovima drugih autora može naći i po koja pjesma Bunićeva.

U poglavlju o izdanju Bunićevih pjesama dao sam kratak pregled svih njegovih štampanih pjesama, od pjesme posvećene Dživu Gunduliću (1633) do onih pjesama što su ih objavili F. Kulišić¹ i B. Drechsler².

Uz kronološki prikaz izdanja Mandalijene pokornice priopćio sam iz izdanja 1705. popis hrvatskih knjiga u knjižari Bartola Occhija. Svakako je interesantno znati koje su se naše knjige mogle početkom 18. stoljeća kupiti kod toga poznatog mletačkog tiskara i knjižara. Osim toga, taj će popis dobro doći svima koji se budu bavili proučavanjem izdavanja hrvatskih knjiga u prošlosti.

Ovome sam dodao poglavlje o grafiji, jeziku i metrici Mandalijene pokornice iz 1659, jer su mi principi Bunićeva pisanja toga teksta bili od pomoći pri redigiranju Bunićevih pjesama.

¹ F. Kulišić, *Dživo Bunić Vučićević*. Dubrovnik 1911, str. 217–236.

² B. Drechsler u *Gradi za povijest hrvatske književnosti*, VIII, 1915, str. 234–246.

Iako nam kraj štampanoga teksta nisu potrebni prijepisi Mandalijene pokornice, ja sam ovdje opisao i nekoliko prijepisa koji nam potvrđuju interes čitalaca za to Bunićevo djelo i ukazuju na pokušaje prepisivača da nekim lekcijama dadu svoju varijantu.

Iza toga sam objavio vrlo zanimljivu Bunićevu oporuku i biografiju njegovu iz Cervine Biblioteke.

Kratice za rukopise i izdanja Bunićevih pjesama stavio sam ispod prve pjesme (str. 79), a abecedni popis prvih stihova pjesama u ovome izdanju na kraj, iza pjesama (str. 233–235).

*

Smatrajući da je Bunić najprije pisao ljubavne pjesme, koje su plod njegovih mladih dana, u ovom sam izdanju na prvo mjesto stavio njegova »Plandovanja«. Pri tome sam se, uglavnom, držao redosljedja pjesama kakav je u tri najkompletnija rukopisa: *D*, *J* i *F*. Najprije su tu ljubavne pjesme. Redosljed njihov prekidam kod pjesme s našom pjesmom broj 35, koja u *D* ima broj 55, a u *J* i *F* broj 56; stavio sam je sada na novo mjesto, iza pjesme broj 34, jer je u vezi s njom kao odgovor na nju. Dalje slijede pjesme istim redom kao u spomenuta tri prijepisa. Poredak sam opet prekinuo, i to pjesmom »Kamenito je srce u tebi«, koja u *D*, *J* i *F* dolazi iza »Pastirskih razgovora« i iza one dvije pjesme »drugoga pjesnika«. Sad je ispred pjesme »Omekšajte, suze moje«, jer joj to mjesto po smislu odgovara.

Iza ljubavnih pjesama, kojih ima 75, i iza pet razgovora pastirskih stavio sam Bunićevu pjesmu u čast Dživa Gundulića, koja je jedina Bunićeva hrvatska pjesma te vrste; štampana je 1633, a nema je ni u kojem prijepisu »Plandovanja«; zapisana je doduše u rukopisu *R*, ali ne u sklopu »Plandovanja«, nego na kraju rukopisa, iza drugih tekstova.

Među »Nadgrobnicama« na prvome mjestu je u ovom izdanju pjesma ispjevana u povodu smrti kapetana Matije Martinija, koja je među ovim pjesmama po svoj prilici najstarija; pronađena je u novije vrijeme, a nema je u prijepisima »Plandovanja«. Ostalih sedam epitafa zadržali su poredak kakav imaju u navedenim prijepisima. U Pucićevo izdanju tih pjesama nema. Prvi ih je objavio F. Kulišić na str. 222–228. i B. Drechsler u Građi VIII, str. 237–240. Dosad poznatih sedam epitafa imaju u Pavlovićevo prijepisu (*Pa*) natpis »Nadgrobnice«, pa sam ga i ovdje zadržao za čitav niz od osam naših pjesama.

Iza osamnaest pjesama, koje se dalje redaju, objavljujem prepjev triju psalama, a čitavu zbirku hrvatskih pjesama završavam – kao i rukopisi *D*, *J* i *F* – pjesmicom od četiri stiha »Trojstvo, Djeva i dva Ivana«.

Napominjem da se u ovome izdanju nalaze i tri pjesme koje neki rukopisi pripisuju Stijepu Đurđeviću. To su pjesme broj 14 (»Ljubav draga mene stavi«), 40 (»Ostaj zbogom, dušo moja«) i 54 (»Lijepe vile i gizdave«). Budući da nije dokazano da te pjesme nisu Bunićeve, mislim da je ispravno što smo ih ovdje objavili. D. Pavlović ih smatra

Đurđevićem³ ali – kako je to primijetio i M. Rešetar u Slaviji, XIV, str. 252 – Pavlovićevo se mišljenje ne može prihvatiti dok se za to ne iznesu sigurni i prihvatljivi dokazi.

Pjesmu u povodu smrti Viktora Besalja, koja bi mogla biti Bunićeva, nisam stavio među njegove pjesme, jer je nijedan prijepis ne pripisuje Buniću; ali da se ipak nađe u ovom izdanju, priopćujem je pri opisu rukopisa *A*.

Razumije se, one dvije pjesme »drugoga pjesnika« iz *D*, *J* i *F* (»Malu ljubav moja vila« i »Veseli se pokli meni«), kao ni onu treću što je ima samo *D* kao svoju posljednju pjesmu (»Proljetje se eto milo«) nisam unio u ovo izdanje.

Naša pjesma broj 18 (»U kôj strani od nebesi«) ima u rukopisima devet strofa po četiri osmerca: prvih se šest strofa rimuje *a b b a*, i one čine potpunu pjesničku cjelinu; posljednje tri strofe ovdje su suvišne. Osim toga, one se i drukčije rimuju, naime *a b a b*, što bi u Bunića bio jedini slučaj da u istoj pjesmi mijenja način rimovanja.* Prema tome, spomenute tri strofe bez sumnje će pripadati nekoj drugoj pjesmi, a mogle bi biti i varijante naše pjesme broj 33 (»O snježane ruke bile«).

*

Iza hrvatskih pjesama u ovom izdanju slijedi »Mandalijena pokornica«, koja je, vrlo vjerojatno, prvi put štampana 1630, te je bez sumnje nastala poslije većine Bunićevih pjesama. Ovo se izdanje tiska prema izdanju iz 1659, koje je za štampu priredio po svoj prilici sam Bunić. Tu se objavljuju i sve pjesme iz toga izdanja ispjevane u čast Dživa Bunića. Za varijante sam upotrijebio izdanje iz godine 1705, koje je preštampano iz izdanja 1659. Izdanje 1659. označujem siglom *I*¹, izdanje 1705. *I*², a oba ova izdanja slovom *I*. Varijante iz prijepisa *Ma*, *S*, *G* i *R* unosio sam samo nekoliko puta u napomene. Martecchinijevo izdanje »Mandalijene pokornice« (1849), koje je preštampano iz *I*², i to sa mnogim neispravljenim pogreškama, nije nam za naše izdanje potrebno te ga i ne uzimam za varijante.

Broj stranice u izdanju 1659. stavljao sam sa strane u uglate zagrade.

³ D. Pavlović, Iz književne i kulturne istorije Dubrovnika. Sarajevo 1955, str. 80–86.

* Bunić se u tome razlikuje od drugih nekih dubrovačkih pjesnika. Na primjer u Gundulića takvih promjena ima mnogo. U »Osmanu«, u »Pjesnima pokornim«, »Od veličanstva božijeh«, u pjesmi »Ljubovnik sramežljiv« i u pjesmi »U slavu Ferdinanda II« sve strofe imaju dosljedno jednaku rimu: *a b a b* ili *a b b a*, ali u dramama, osim »Dijane«, rime se mogu mijenjati i u tekstu istoga lica. Na primjer, u »Arijadni« govori Venere stihove 63–70 u rimama *a b b a*, a slijedeće stihove (71–78) u rimama *a b a b*. Takvih primjera ima mnogo u »Arijadni«, »Prozerpini«, »Armidi« i u »Dubravci«. A takvih mijenjanja rimovanja ima i u Miha Bunića, Oracija Mažibradića i drugih.

U ovo sam izdanje, na kraju, unio i jednu dosad nepoznatu Bunićevu latinsku pjesmu Džonu Palmotiću, koju sam našao u knjižnici Male braće u Dubrovniku pod brojem 819. Zapisana je na 3. i 4. strani četvorolista veličine 19,5×14 cm.

Toj sam Bunićevoj pjesmi dodao i dvije latinske pjesme Džona Palmotića Dživu Buniću. Prva od njih nalazi se na 1. i 2. strani spomenutog rukopisa Male braće broj 819. Dosad je bila nepoznata. Za nas je tu osobito zanimljiva bilješka ispod teksta pjesme, iz koje doznajemo da je Palmotiće bio knez na Mljetu 1631, 1634. i 1637.

Drugu je Palmotićeovu latinsku pjesmu Dživu Buniću, knezu Republike 1645, objavio već Milivoj Šrepel u raspravi »Latinske pjesme Junija Palmotića« u Građi za povijest književnosti hrvatske, knj. I, 1897, str. 13–15.

Slikovni prilozi u ovom izdanju prikazuju grb obitelji Bunić, portret Bunićev, nekoliko snimaka izdanja *Mandalijene* iz 1659. i više snimaka prijepisa Bunićevih pjesama.

*

Dok je posao oko izdavanja »Mandalijene pokornice« jednostavniji i lakši, jer imamo sačuvana stara izdanja, sa izdavanjem pjesama Bunićevih stvar je mnogo teža. Naime, te pjesme nisu sačuvane ni u autografu ni u kojem starom izdanju, a ni u kompletnom prijepisu iz vremena autorova. Prijepisi su iz 18. i 19. stoljeća, dakle su pisani 100–200 godina poslije smrti pjesnikove. Samo je jedan pisan za života Bunićeva, ali, na žalost, taj ima samo osamnaest potpunih i pet nepotpunih Bunićevih pjesama, dakle ni petinu od ukupnoga broja. Pisao ga je Oracio Mažibradić u svojim starijima godinama i, vjerojatno zato, s dosta pogrešaka, tako da nam od njega nema velike koristi. Trebalo se, međutim, odlučiti koji od prijepisa da uzmemo za kritički tekst, a koji za varijante. Nakon proučavanja svih prijepisa, eliminirao sam sve mlađe prijepise te nam ostadoše tri rukopisa s najvećim brojem Bunićevih pjesama: *D*, *J* i *F*, zatim najstariji, Mažibradićevo prijepisa *M* (*M¹*) i dva prijepisa Miha Džona Rastića – *A* i *R*. Od prva tri suvišan je *F*, jer je prepisan iz *J*, odnosno iz zajedničke matice sa *J*. Prijepis *D* ima dvadeset pjesama u šesnaestercima, u kojemu ih metru Bunić sigurno nije napisao; osim toga, *D* je prepisao naše pjesme broj 6 i 7 kao jednu pjesmu – broj 5, a našu pjesmu broj 65 (»Viđ'te dara moje sreće«) podijelio je u dvije pjesme – broj 63 i 64. Zbog toga sam od preostala dva prijepisa za tekst uzeo rukopis *J*. Od Rastićevih prijepisa potpuniji je i više odgovara Bunićevu pisanju rukopis *R*, zato sam i njega uzeo za osnovni rukopis. Prijepise *M* (*M¹*), *A* i *D* uzeo sam za varijante. Njima sam dodao i prijepis *Ma*, koji uz mnogo pjesama drugih autora ima i pjesmu »Htje me ljubav postaviti« (= naša pjesma »Ljubav draga mene stavi«), ali bez imena autorova. Ta se pjesma u *J* i *D* nalazi među pjesmama Bunićevim, dok je neki drugi rukopisi – kako smo već rekli – pripisuju Stijepu Đurđeviću. Tekst ove pjesme u *Ma* toliko odstupa od teksta u ostalim prijepisima da je možemo smatrati drugom redakcijom autorovom. Teško je

naime vjerovati da bi Miho Martellini, koji ju je prepisao, ili koji drugi suvremenik pjesnikov, proveo tolike promjene u pjesmi. Sve varijante iz *Ma* pobilježio sam u kritičkom aparatu.

U većini slučajeva ispravan nam tekst mogu dati dva osnovna rukopisa, *R* i *J*, jer se dobro dopunjuju. Ako su neke lekcije u *R* i *J* različite, a obje su dobre i mogle bi biti Bunićeve, prednost sam davao rukopisu *R*, jer je bliži pisanju Bunićevu nego *J*. A ako nas nikako nije mogao zadovoljiti tekst ni u *R* ni u *J*, u naš sam tekst unosio lekcije iz rukopisa uzetih za varijante; gdje sam tako postupio, naveo sam to u napomenama.

Osam pjesama u *A* – i u rukopisima prepisanim iz *A* ili iz zajedničke matice sa *A* – prepisano je u šestercima, dok ih drugi rukopisi imaju u dvanaestercima. To su pjesme pod našim brojevima 6, 12, 15, 21, 28, 55, 56 i 57. Držeći se naših osnovnih prijepisa, objavljujem ih u dvanaestercima.

Naslove sam stavljao samo iznad onih pjesama koje ih imaju u ma kojem rukopisu odabranom za ovo izdanje. Inače ih – da budemo što vjerniji originalu – nisam htio izmišljati. U napomenama pak naveo sam sve naslove koje sam našao u kojemu, i mlađem, prijepisu.

*

Priređujući ovo izdanje glavna mi je zadaća bila da tekst pjesama i »Mandalijene pokornice« bude vjeran originalnom tekstu Bunićevu. Da bih to postigao, u prvom sam se redu držao nekih principa Bunićeva pisanja zastupanih u izdanju »Mandalijene pokornice« iz 1659. Osobine toga pisanja ukratko sam prikazao u ovoj knjizi na str. 57–62. Vidi se da je Bunić, kao i drugi dubrovački književnici, u pisanju često nedosljedan, kao npr. u upotrebi dubleta *tko – ko*, *gdje – gdi* i dr. Ali uz takve primjere naći ćemo u njegovu tekstu mnogo oblika koje on uvijek piše na isti način. Nikad se neće on zabuniti da u »Mandalijeni pokornici« napiše, na primjer, particip pasivni od glagola 4. vrste iza osnove *b*, *p*, *m*, *v*, sa *j* mjesto sa *l*. Prema tome ne smijemo ni mi taj oblik pisati drukčije nego što ga je pisao sam autor. Zato ako sam u prijepisima i našao oblike *ľubjen*, *kupľen*, *smamľen*, *stravľen*, u našem sam ih izdanju pisao *ľublen*, *kupľen*, *smamľen*, *stravľen*, kako ih je, bez sumnje, pisao i Bunić. U skladu s onim što je rečeno na strani 58. pisat ćemo i *riječca*, *srdačce*, *sunačce*, *počten* dakle s nepromijenjenim *č* ispred *c* i *t*, a ne *riješca*, *srdašce*, *sunašce*, *pošten*, kako imaju prijepisi.

U prijepisima Bunićevih pjesama mnogo puta nalazimo oblike *cvijeće*, *proljeće*, *primljeće* ili *cviče*, *proliče*, *primaliće*, kakvih oblika u dubrovačkih pisaca nema sve do sredine 18. stoljeća. Tek iz toga vremena zabilježen je u Akademijinu Rječniku oblik *proljeće*. U djelima dubrovačkih književnika štampanim u 17. stoljeću našao sam zaista samo starije oblike na *-tje*, kao: *cvijetje*, *proljetje*, *primaljetje* ili u ikavskom obliku: *cvitje*, *prolitje*, *primalitje*. A i najstariji prepisivač Bunićevih pjesama, suvremenik njegov, Oracio Mažibradić, piše takve riječi sa *tj*,

ne sa *ć*. Imajući to na umu, sve sam takve riječi pisao u tekstu sa *tj* i kad ih naši rukopisi pišu sa *ć*, ali sam to uvijek spomenuo u napomenama.

Uz oblik *brijeme* pisao je Bunić tu riječ po svoj prilici i u obliku *vrijeme*, kako ju je u oba oblika pisao i Dživo Gundulić, jer ona dva primjera u »Mandalijeni pokornici« ne mogu nam biti sigurna potvrda da je autor »Plandovanja« pisao samo oblike od *brijeme*. Prijepisi *J* i *D* pišu, uglavnom, *brijeme*, *brīme*, a *R* samo *vrijeme*, *vřime*. U naš sam tekst unosio oblike sa *b* ako sam ih našao u ma kojemu od odabranih prijepisa; ako pak svi prijepisi na istome mjestu pišu samo oblike sa *v*, u tekstu sam i ja tako ostavio.

Što se tiče stegnutih i nestegnutih oblika zamjenica *koji*, *koja*, *koje*, *moja*, *tvoja*, *svoja* i druge držao sam se načela Bunićevih iznesenih na strani 60.

Rečeno je na strani 58. da Bunić piše glasove *l* – *lj* i *ń* – *nj* tamo gdje im je mjesto, zato su ta slova pravilno upotrijebljena i u našem izdanju »Mandalijene pokornice«. Međutim, prepisivači njegovih pjesama, osim Oracija Mažibradića (*M*, *M*¹), u tome su vrlo nedosljedni te u njh i za *ń* i za *nj* prevladava mlađi znak *ń* (*gn*).

Tekst pjesama u našem izdanju nastojao sam, kad god je to bilo moguće, pisati prema pravilima kojih se držao Bunić u »Mandalijeni pokornici«, što znači da sam iz rukopisâ uzimao ispravno pisane oblike, ako su ih imali, a mlađi način pisanja navodio sam u napomenama. Ali ako su svi od odabranih prijepisa imali u nekoj lekciji samo mlađe pisanje, i ja sam ga zadržao u ovom kritičkom tekstu. Naime, ni Bunić nije baš uvijek pisao *nj* za *nj*, kako smo pokazali na strani 58, iako je – što nam je također dokazao – dobro znao gdje bi ga trebalo pisati.

Kako sam pokazao na strani 59, Bunić je ikavac samo kada to traži srok; ima katkad ikavskih oblika i izvan sroka, ali to su, uglavnom, dubrovački ikavizmi. Prema tome, kad sam u prijepisima njegovih pjesama na istome mjestu našao jekavski i ikavski oblik, u kritički sam tekst uzimao jekavski oblik.

Prednost sam davao i duljim fleksivnim oblicima zamjenica i pridjeva, jer ih Bunić u »Mandalijeni« mnogo češće upotrebljava nego kraće oblike, što se vidi iz podatka na strani 59.

Što se tiče asimilacije suglasnika, u kritičkom sam tekstu ostavio sve kako je u štampanom izdanju »Mandalijene« (*I*) odnosno u prijepisu pjesama *R*, koji se u tome vjerno drži Bunićeva pisanja.

Gdje je Bunić iz metričkih razloga izostavio glas *j* između dva vokala, u našem sam izdanju na mjestu izostavljenoga *j* stavljao apostrof. Gdje je pak autor bez potrebe, zabunom, izostavljao intervokalno *j*, ja sam *j* zadržao, a u napomene sam unio Bunićev oblik bez *j*. Na primjer u Mandalijeni II, 49 Bunić piše *Vidi dae problidiela*, iako tu *dae* ne čini jedan nego dva sloga, te ga treba pisati *da je*.

Kako sam rekao na strani 59, i Bunić udvaja suglasnike, ali ne tako često kao prepisivači njegovih pjesama. U našem izdanju »Mandalijene pokornice« i pjesme u čast Dživa Gundulića svaki se udvojeni suglasnik štampa kurzivnim slovom. U pjesmama »Plandovanja« i u epitafu M. Martiniju, koji su sačuvani samo u prijepisima, nisam u kritičkom tekstu označivao dvostrukih suglasnika zbog njihova prečestog i nedosljednog pisanja u kasnijih prepisivača.

Vokala Bunić nije udvajao nego je, katkad, dugo *a* pisao *à*, dugo *e* znakom *ę*, a dugo *i* slovom *j* ili *ij*. U našem izdanju na dugo *a* i dugo *i* stavljam u »Mandalijeni« znak $\bar{\quad}$ za duljinu iznad slova; mjesto *ę* pišem kurzivno *e*. U izdanju pjesama na svaki dugi vokal u prijepisu *R* mećem naš znak $\bar{\quad}$ za dužinu iznad vokala. Na prijedloge *u*, *na*, *po*, *za*, na veznike *a*, *da*, *nu* i na usklik *o*, na koje i Bunić i neki prepisivači stavljaju znak $\grave{\quad}$, nisam stavljao nikakva znaka. Kada znak $\grave{\quad}$ označuje stegnuti oblik, mjesto njega mećem naš znak $\hat{\quad}$ iznad vokala.

Interpunkcije, koje su i u »Mandalijeni« i u prijepisima pjesama neredovite i nedosljedno upotrebljavane, stavljam prema današnjem našem pravopisu.

Prema našem suvremenom pravopisu pišem i velika slova.

*

Za redakciju Bunićevih pjesama dobro je znati da on u metrici nikad ne odstupa od svojih načela: pazi da mu stih uvijek ima onoliko slogova koliko treba da ima, zato u osmercu ima uvijek osam metričkih slogova, u dvanaesteru – dvanaest, itd. Što se tiče rime, u pjesmama od četveraca, peteraca, sedmeraca i osmeraca uvijek se rimuju posljednja dva sloga – od pretposljednega vokala do kraja; u dvanaesteračkim pjesmama, koje se rimuju u sredini i na kraju stiha, može se rimovati i samo posljednji slog, čitav ili od vokala do kraja.

Portret Dživa Bunića Vučića

II

ŽIVOT DŽIVA BUNIĆA VUČIĆA

Sve do našega stoljeća o životu Bunićevu znalo se vrlo malo, jer podaci koje su nam o njemu ostavili stari dubrovački biografi zaista su vrlo oskudni. Stijepo Gradić, koji je prvi nešto zabilježio o Buniću, učinio je to usput, u biografiji pjesnika Džona Palmotića, koji se, kao mladi, služio »gravium et doctorum hominum consilio, imprimisque Ioannis Bonae Seraphini filij, multarum artium et consumati iudicij viri«. ¹ Ignjat Đurđević ne kaže ništa o Bunićevu životu; spominje samo njegova književna djela: »La Maddalena in illirico«, njegovu pjesmu u čast Dživa Gundulića i dodaje da »Varie sue poesie bellissime si conservano manoscritte«. ² Sebastijan Dolci-Slade primjećuje da je Dživo Bunić umro 1658, kad je ponovo izdavao »Mandalijenu pokornicu«. ³ Serafin Cerva-Crijević, za kojega je naš pjesnik »Illyrica lingua celeberrimus«, o njemu kao čovjeku kazuje tek jednu rečenicu: »Summa prudentia Rempublicam vir patritius administrasse fertur, denique magnum sui desiderium posteris relinquens mortem obiit pridie Nonas Martias anno LVIII supra MDC«. ⁴ F. M. Appendini osvrće se na Bunićeva djela, a o životu njegovu ponavlja ono što su već rekli stariji biografi. ⁵

Uz ovo što su zapisali spomenuti biografi, Orsat Počić (Medo Pucić) u predgovoru »Plandovanjima« kaže da se Dživo Bunić rodio »ili na samoj svèrsi XVI vieka ili na početku XVIIga«, da je imao dva sina, »oba bogoljubna, narodoljubna, izvèrstna, oba glasovita pjesnika, Nikolaja (Nikolica) i Serafina (Sara), od kojih Nikolaj pogine u turskoj tamnici i požèrtvova sam život svomu narodu takiem viteštvom, da ga je slavni

¹ Predgovor Palmotićevoj *Kristijadi*. Rim 1670.

² Biografska dela Ignjata Đurđevića. Beograd 1935, str. 5 i 85.

³ S. Dolci, *Fasti litterario-ragusini*. Venetiis 1767, str. 31.

⁴ S. Cerva, *Bibliotheca Ragusina*, II, str. 263. Autograf u dominikanskom samostanu u Dubrovniku.

⁵ F. M. Appendini, *Notizie storico-critiche*, II, Dubrovnik 1803, str. 272, 280 i 294-295.

Niemac Müller smijo prikazati Europi kakono novog Regula.«⁶ Šime Ljubić⁷ i P. J. Šafařík⁸ pišu o Buniću prema Appendiniju – o životu ne kažu ništa. Zvonimir Bjelovučić, koji je u »Vijencu« 1903. napisao članak o janjinskom rukopisu »Plandovanja«, kaže da su Bunići na Pelješcu imali posjeda na kojima je i Dživo provodio odmor.⁹ Više vijesti o Bunićeve životu iznio je Frano Kulišić, ali i to je puko nabranje godina kojih je Dživo obavljao službe u Dubrovniku uz nešto podataka o Bunićevoj djeci.¹⁰

Cjelovit prikaz Bunićeva života, pisan na temelju arhivske građe, objavio je tek Dragoljub Pavlović u raspravi »Ivan Bunić, dubrovački pesnik XVII veka«.¹¹ Najnovija istraživanja iznijela su interesantnih pojedinosti o Buniću, kojima je donekle upotpunjena slika kakvu je o autoru »Plandovanja« dao Pavlović, ali je ona, u osnovi, ostala ista: pred nama je lik čovjeka koji nije bio samo pjesnik nego i dobar otac, iskren prijatelj, spretan trgovac, okretan diplomata i velik rodoljub, koji je više puta zaista »visokom mudročću upravljao Republikom«.

Potomak stare dubrovačke obitelji koja se u spisima spominje već u 13. stoljeću,¹² Dživo Bunić Vučić je unuk Damjana i Margarite rođene Gundulić, a sin Sara i Deše rođene Martinušić. Imao je tri brata: Marina, Damjana i Andriju i četiri sestre: Anicu, Niku, Slavu i Mariju.¹³

Da se Dživo Bunić zvao i Vučić, ne Vučićević, potvrđuje nam već sam naslov »Mandalijene pokornice«.¹⁴ Ali potvrda za to nalazimo i u arhivskim spisima. Na primjer, u jednom pismu dubrovačkog senata od 15. IV 1624. čitamo između ostalog: »... gospodin Đivo Bunić rečeni Vučić«;¹⁵ a i dubrovački trgovac Pero Bjelokosić u svom pismu iz 1647. spominje »Gospodina Điva Vučića«.¹⁶

Prema jednom zapisu iz 1642, zabilježenom posljednjeg dana mjeseca veljače, Dživo je kratko vrijeme prije toga navršio pedeset godina,

⁶ »Dubrovnik, cviet narodnog književstva«, Dubrovnik 1849, str. 20–21.

⁷ S. Ljubić, Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia. Viena 1856, str. 46. i Ogdalo književne povijesti jugoslavjanske, II, Rijeka 1869, str. 402–403.

⁸ P. J. Šafařík, Geschichte der slawischen Sprache und Literatur nach allen Mundarten. Ofen 1826, str. 255. i Geschichte der südslavischen Literatur, II. Prag 1865, str. 88–89.

⁹ Z. Bjelovučić, Janjinski rukopis Bunićevih pjesama. Viena 1903, str. 423–424.

¹⁰ F. Kulišić, cit. djelo, str. 21–23.

¹¹ Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor. Knjiga 19, str. 35–59, Beograd 1940.

¹² Isto, str. 36.

¹³ Isto, str. 37.

¹⁴ Mandalierna pokorniza Gospodina Giva Vucichia Bunichia Vlastelina dubrovackoga. Mnetiem po Ginammu 1659.

¹⁵ Lettere di Levante 1622–1629, str. 50; u D. Pavlovića na str. 50. – Svi ovdje citirani arhivski spisi nalaze se u Historijskom arhivu u Dubrovniku.

¹⁶ Diversa Notariae 1638–1649, str. 89; D. Pavlović, str. 50 – Oblik Vučićević uveo je Appendini (Notizie, II, 236, 272, 280), a prihvatili ga M. Pucić i dr.

što znači da je rođen negdje na početku 1592.¹⁷ I njemu su, kao i nešto starijem Dživu Gunduliću, nastavnici bili neki od domaćih ljudi – Pavao Andrijin, Nikola Matijin, Frano Nikolin, Marin Cupan, Ivan Kristoforov ili Petar Palikuća – kao i tadašnji rektor dubrovačke gimnazije, Toskanac Camillo Camilli.¹⁸ Od svojih učitelja, osobito od posljednje dvojice, mogao je mnogo naučiti. Petar Palikuća, koji se i sam bavio književnim radom na hrvatskom jeziku, objavivši 1614. u Rimu svoj prijevod života i rada sv. Karla Boromejskog, zainteresirao je po svoj prilici i svoje učenike za književnost; a još više nego on mogao je u tom pogledu utjecati na njih Camillo Camilli, poznati dopunjivač Tassova »Oslobođenog Jeruzalema« i prevodilac klasičnih latinskih pisaca na talijanski.¹⁹

Ostavši vrlo mlad bez roditelja – majka mu je umrla 1609, a otac tri godine kasnije²⁰ – Dživo je kao najstariji od braće morao preuzeti brigu za veliku obitelj, te stoga, poslije završene škole u Dubrovniku, nije mogao otići na daljnje školovanje u inozemstvo. Braća i sestre živjeli su – po želji očevoj, izraženoj u oporuci – pod nadzorom očeve sestre Marije, udate za Mata Benešića, i majčine neudate sestre Anice, koja je zajedno s njima stanovala u istoj kući.²¹

Kao i drugi mladi plemići, Dživo je obavljao razne državne službe.²² Svakako je morao biti vrlo sposoban kad već 1615. postaje privatni i državni odvjetnik, u kojoj se službi spominje kroz više godina.²³ Među njegovim dužnostima bilo je i takvih koje su se povjeravale samo najokretnijim plemićima. Tako ga, cijeneći njegovu snalazljivost, šalju godine 1622. brodom, kojemu je bio »patrun« Dubrovčanin Ivan Brautić, da u području Arhipelaga (Egejskog mora) nabavi za dubrovačko stanovništvo veću količinu žita. U opširnom pismenom nalogu od 13. rujna spomenute godine daju mu potrebne upute za taj put.²⁴ Iz pisma kneza, Malog vijeća i Vijeća umoljenih Dživu Buniću od 10. prosinca 1622. (koje je pisano nakon primitka Dživova pisma, poslanog preko Soluna i Skoplja) razabiremo da je imao teškoća oko nabavke žita. Vlada prima to na znanje i, dajući mu dalje upute, potiče ga da povjereni zadatak što prije i sretno privede kraju.²⁵

¹⁷ Consilium minus 1640–1642, str. 147; Pavlović, str. 38. – Pavlović je za godinu rođenja Bunićeva uzeo 1591. Naime, od 1611, koje je godine Dživo ušao u Veliko vijeće, odbio je 20, držeći da su dubrovački plemići ulazili u to vijeće s navršenom dvadesetom godinom. Zbog veoma prorijeđenog broja dubrovačkog plemstva, u Veliko vijeće mogli su tada ući plemićki mladići vjerojatno i prije navršene dvadesete godine života.

¹⁸ Đ. Körbler, Četiri priloga Gunduliću i njegovu »Osmanu«. Rad JAZU, 205, str. 165–167.

¹⁹ Isto, str. 163.

²⁰ D. Pavlović, 38–39.

²¹ Isto, str. 39.

²² Sve službe Dživa Bunića zabilježene su u »Ogledalu« (Specchio) u Historijskom arhivu u Dubrovniku, a navode ih F. Kulišić na citiranome mjestu i D. Pavlović u raspravi o Buniću.

²³ D. Pavlović, str. 40.

²⁴ Litterae et commisiones Levantis, knj. 44, fol. 3v–7v.

²⁵ Isto, fol. 10v.

Pošto je, po svoj prilici na zadovoljstvo vlade, obavio posao, Dživo je – budući da je za to već došlo vrijeme – odlučio da riješi neka pitanja koja su se ticala njega i njegovih odnosa s braćom. Najprije se oženio. Odabranica mu je bila Mara, kćerka bogatog plemića Nikole Luke Buće, s kojom je dobio velik miraz u novcu i u posjedima.²⁶ Poslije vjenčanja, koje je obavljeno 3. kolovoza 1624, preostade mu još da se podijeli s braćom. Svi su, naime, prešli već dvadesetu godinu, prije koje se po očevoj oporuci nije mogla provesti dioba, te se sporazumno podijeliše 31. prosinca 1624. Dživu je od velikog posjeda pripalo mnogo: dvije kuće u Dubrovniku, u Lučarici i u Pustijerni, i jedna kuća sa zemljištem u Gružu; zatim je dobio i neke posjede na Pelješcu, na Šipanu i drugdje, a k tome i dosta novca od prodaje jedne kuće i najamnine od druge u Dubrovniku. Dogovorivši se s braćom da zajednički otplate neke dugove, Dživo je imao dužnost da sestrama Slavi i Mariji, koje su postale redovnice u samostanu sv. Mihajla, isplati dio koji im je pripadao.²⁷ Naslijedivši kuće i zemljišta, a uz to dobivši sa ženom u miraz 4.500 dukata u novcu i u nekretninama,²⁸ Dživo je postao bogat već u mladim svojim godinama.

Sa ženom je Dživo živio u svojoj velikoj kući kraj crkve sv. Vlaha, na koju je potrošio mnogo novca da je uredi po svome ukusu. Međutim, za velikog potresa 1639. kuća mu je gotovo do temelja srušena, kako se to vidi iz njegove molbe vlastima od 26. travnja 1640.²⁹ Iako sam u teškoj situaciji, Bunić je još sa četiri plemića dobio zadatak da poslije potresa, koji je počeo 28. srpnja i trajao s prekidima do kraja kolovoza, pregleda porušene i oštećene zgrade i da o tome vlastima podnesu izvještaj.³⁰

Ubrzo iza ove nesreće Dživa stižu novi teški udarci: poslije dvadesetogodišnjega braka umire mu 1644. žena, a onda, u dvije godine zaredom, 1649. brat Marin i 1650. brat Andrija.³¹

Iako veoma zauzet svojim poslovima, Bunić savjesno sudjeluje i u rješavanju važnih državnih problema. Tako je, na primjer, još s dvojičom plemića – Mihom Dživa Rastića i Marinom Miha Bunića – imao 1630. proučiti uzroke opadanja broja dubrovačkog plemstva i predložiti mjere kako da se to zaustavi.³² Prijedlog je vjerojatno bio u tome da se plemići što više žene i da imaju što više djece. Zaključujući po primjeru samoga Bunića i njegova vršnjaka Dživa Gundulića, od kojih je prvi imao devetoro, a drugi šestoro djece, neki su plemići zaista i prihvatili savjete za povećanje broja dubrovačke vlastele. A kako se vidi i iz nje-

²⁶ D. Pavlović, str. 42–43.

²⁷ Isto, str. 43–44.

²⁸ Isto.

²⁹ M. Pantić, Manji prilozi za istoriju naše starije književnosti i kulture. Zbornik istorije i književnosti Odelenja literature i jezika SAN. Knjiga I (1960), str. 11.

³⁰ D. Pavlović, str. 53.

³¹ M. Pantić, cit. mj.

³² D. Pavlović, 44–46.

gove oporuke, Bunić je svojim nasljednicima savjetovao da kćerima dadu potreban miraz kako bi se mogle udati, što je toliko važno »per sol-lievo della patria nostra«. ³³

Prema službama koje je obavljao možemo zaključiti da je Bunić bio dobro upućen u pravnička i financijska pitanja, a kao čovjek snalažljiv u teškim situacijama odlazio je više puta u ime Republike i u diplomatske misije. Tako je u srpnju 1640. zajedno s Ivanom Marina Gundulića išao kao poslanik Republike vrhovnom mletačkom providuru Alojziju Zorzi, a u siječnju 1649. s Lukom Miha Zamanje generalnom providuru Dalmacije Leonardu Foscolu. ³⁴ U studenom 1653. knez i Malo vijeće upućuju njega i Pavla Ivana Menčetića providuru Dalmacije koji se nalazio na putu prema Kotoru, te je već stigao do Korčule. Kad bude blizu Dubrovnika – kaže se u naredbi – spomenuta dvojica kao izaslanici kneza i vlade pozdravit će providura i pokloniti mu se, kako je to bilo uobičajeno kad bi takva ličnost prolazila pokraj Dubrovnika. Ovaj put potužit će mu se na nesnosna nasilja koja nad stanovnicima Republike i trgovcima vrše mletački podanici iz Boke Kotorske i Sućurja na Hvaru, te će zatražiti da im se dade naknada za pretrpljenu štetu. ³⁵

Takvih neprilika imali su Dubrovčani za čitavo vrijeme kandijskoga rata, kad su upadi bokeljskih hajduka i pograničnih Turaka na dubrovački teritorij bili redovna pojava. Pljačke, paleži, pokolji i odvođenje u ropstvo dubrovačkog stanovništva koje je živjelo izvan gradskih zidina nisu prestajali. Pritužbe kod mletačkih i turskih vlasti slabo su pomagale, tako da je Republika sama bila primorana poduzimati mjere protiv najopasnijih neprijateljskih kolovođa. U jednoj takvoj vrlo neugodnoj akciji sudjelovao je i Dživo Bunić. Naime, prema zaključku tajne sjednice Vijeća umoljenih od 18. srpnja 1648. imali su se on i još dvojica plemića – Pavo Dživa Menčetića i Kriste Marka Basiljevića – potajno pobrinuti da se ubije Peraštanin Matija Krile Vučićevića, te im je dopušteno da u tu svrhu mogu potrošiti do pet stotina dukata državnoga novca. ³⁶

Kao vrlo ugledan čovjek, koji se svojim znanjem i sposobnostima isticao na raznim područjima društvene djelatnosti, Dživo Bunić je biran i pet puta za kneza Republike: 1642, 1645, 1648, 1651. i 1657. ³⁷

Imao je dva sina, Sara i Nikolicu, i sedam kćeri: Dešu, Anicu, Peru, Niku, Slavu, Maru i Mariju. Za svoga života udao je samo Dešu, i to za Miha Petra Zamanje, uz miraz od pet tisuća dukata, ³⁸ dok se najmlađa, Marija, udala četiri godine poslije očeve smrti za Andriju Pavla Pucića. ³⁹ Sve ostale kćeri, neke još kao djevojčice od 13–14 godina, otišle su u samostan. ⁴⁰

³³ Vidi oporuku Bunićevu u ovoj knjizi na str. 71.

³⁴ D. Pavlović, str. 48.

³⁵ Litterae et commisiones Ponentis, knj. 21, fol. 26v–28.

³⁶ Secreta rogatorum, knj. 4, fol. 184v; M. Pantić, cit. dj., str. 14–15.

³⁷ *Specchio* u Historijskom arhivu u Dubrovniku; F. Kulišić, cit. mjesto; D. Pavlović, str. 48.

³⁸ Vidi Bunićevu oporuku u ovoj knjizi na str. 70.

³⁹ M. Pantić, cit. djelo, str. 12.

⁴⁰ D. Pavlović, str. 46.

Da su Bunića cijenili njegovi sugrađani i kao pjesnika i kao čovjeka i prijatelja, znamo ne samo po pjesmama koje su mu posvetili Džono Palmotić, Brne Đurđević, Kristo Liliati, Frano Bobaljević, Marin Orbini i drugi, nego i po arhivskim zapisima koji su nam se do danas sačuvali. Tako mu, na primjer, šurjak Dživo Krista Benešića ostavlja u srpnju 1646. tridesetak dukata za prijateljstvo i dobre savjete što ih je više puta primao od Bunića, s molbom da pripazi na odgoj njegova sina.⁴¹ A njegovim se savjetima, kako smo već spomenuli, koristio i pjesnik Džono Palmotić.

Razumije se da je čovjek koji je posjedovao kuće i zemljišta, s kojih je dobivao bogate prihode, koji se bavio trgovinom i koji se isticao u raznovrsnim državnim službama morao imati u životu i sukoba i nepri- lika. Ali, koliko znamo, ti sukobi nisu bili veliki. Interesantno je da se jednom našao i u sukobu s tada već istaknutim književnikom Dživom Gundulićem. Bilo je to 1631, a radilo se o Ori, kćeri Petra Lukarevića i Marije, sestre Gundulićeve. Tom prilikom došlo je do svađe i do oštrih riječi među skrbnicima Orinim, a u napadaju na Gundulića, u kojem se nisu birali izrazi, bio je i Bunić.⁴² Međutim, ta će se svađa brzo zaboraviti te će naskoro među tada najpoznatijom dvojicom dubrovačkih pjesnika doći do prijateljskih odnosa, a kao potvrda takvih srdačnih ve- za bit će pjesma Bunićeva u čast Gundulića, autora »Arijadne«, štampa- na 1633. ispred teksta toga djela.

Prema sačuvanim zapisima možemo pretpostavljati da je Bunić bio dobra zdravljja, odnosno da nije bio mučen težim bolestima sve do po- četka 1647, kad ga, 6. veljače, Malo vijeće oslobađa da kao poslanik ide u Carigrad. Bolest njegovu, opasnu fistulu, konstatirao je konzilij do- maćih i talijanskih liječnika, tako da nije nikako smio jahati ni izlagati se očitoj opasnosti po život.⁴³

Bit će da je bolest opomenula Bunića da na vrijeme napiše oporuku, što je on i učinio 1. studenoga 1651. »in casa mia appresso santo Bia- gio«.⁴⁴ Poslije uobičajenih odredbi za darove crkvama, za mise i molitve, prelazi na podjelu novca svojim neudatim kćerima. Vrlo spretan u tr- govačkim poslovima, Bunić je stekao nove posjede⁴⁵ i nove velike svote u novcu. Njegovo dobro materijalno stanje odrazilo se naravno i u nje- govnoj oporuci: svojoj najmlađoj kćeri ostavlja za miraz tri tisuće du- kata, a svakoj od pet kćeri koje su postale redovnice određuje po četiri stotine dukata.⁴⁶

⁴¹ M. Pantić, cit. djelo, str. 12–13.

⁴² Isto, str. 13–14.

⁴³ »... quod attentio gravi ulcere vel, ut dicitur, fistulo in partibus inferioribus... quae inter alia ipsi impendit omnino equitatum prout videre est et constat per fidem phisicorum et chirurgicorum huius Reipublicae et consultis medicorum Italiae, non possit ipse s. Ioannes habere electionem pro oratoribus Byzantiae... quod iter faciendo etiam brevi tempore et specialiter equitando ad evidentem et certissimum periculum vitae suae exponeret.« *Consilium minus, 1644–1648*, str. 159; u D. Pavlovića na str. 54.

⁴⁴ Vidi Bunićevu oporuku na str. 69.

⁴⁵ D. Pavlović, str. 51.

⁴⁶ Vidi Bunićevu oporuku, str. 70. i 71.

Najviše mjesta u oporuci Bunić je posvetio svojim sinovima, koje određuje za svoje univerzalne nasljednike »*aequis portionibus*«. Obojici preporučuje u prvom redu domovinu, zatim međusobnu ljubav, slogu, pažnju prema sestrama i rođacima. Dijeliti se ne mogu dok Nikolica ne navrší dvadeset i jednu godinu. Želi da mu sinovi budu čestiti i da ne upropaste svoje imanje, nego da se u marljivosti i štednji povedu za njim, kako bi podigli svoje obitelji, domovinu i slobodu koju su baštinili od svojih predaka, te da je takvu, pa i uvećanu, predadu svojim potomcima. Jer, kako im je on uvijek govorio, ni privatno ni javno dobro ne može se ni održati ni povećati bez osobite ljubavi i zalaganja vrijednih i marljivih građana. Upozorava ih da budu vrlo oprezni u trgovačkim poslovima i da ih ne povećavaju sve dok traju loša vremena. Koliko je značenje davao trgovini, vidi se i po tome što baš tomu pitanju posvećuje mnogo prostora u svojoj oporuci. Opominje sinove da se ne daju na trgovinu ako ne misle da joj se posvete kako treba i svim marom, jer najbrže mogu upropastiti sebe i svoju imovinu ako se prihvate poslovanja nepromišljeno i bezbrižno, bez nužne štednje i opreza. To vrijedi »*specialmente in questi tempi*«. ⁴⁷

Živeći poslije sastavljanja oporuke još sedam godina, Bunić se uz brige za obitelj, za posjede i trgovinu i dalje živo zanima za državne poslove, te ga godinu dana pred smrt biraju po peti put za kneza Republike i povjeravaju mu da još s dva plemića vodi nadzor »*super honesto vivere*«, ⁴⁸ čime najrječitije izražavaju svoje lijepo mišljenje o njemu.

Doživjevši šezdeset i šest godina, Dživo Bunić Vučić umire 6. ožujka 1658.

Pametan i sređen, savjestan u vršenju dužnosti, čestit, ugledan i suosretljiv, velik rodoljub i osobito nadaren književnik, Bunić je svoje pozitivne osobine prenio na sinove Sara i Nikolicu.

Saro, stariji sin Bunićev, rođen po svoj prilici 1625, još je za očeva života bio u nekim službama koje su se davale mladim dubrovačkim plemićima, a i kasnije se isticao u vršenju nekih državnih funkcija. Umro je u visokoj starosti godine 1721. ⁴⁹ Mlađi pak, Nikolica, koji se kao i Saro bavio književnim radom, ide u red najzaslužnijih Dubrovčana uopće. Izuzetno hrabar i razborit, on se nalazio među onim rijetkim plemićima koji su poslije katastrofalnog potresa 6. travnja 1667. uzeli u svoje ruke preteški zadatak da sačuvaju svoju Republiku, da bi napokon, braneći interese domovine, završio svoj život u silistrijskoj tamnici 16. kolovoza 1678. Za velike zasluge senat mu je u vijećnici postavio ploču kao »*singularis prudentiae senatori*«, koji »*in carcere catenatus obiit pro Patriae libertate*«. ⁵⁰

⁴⁷ Isto, str. 72.

⁴⁸ D. Pavlović, str. 58.

⁴⁹ Isto (bilj. 1).

⁵⁰ O. Počić, Predgovor »Plandovanjima«. »Dubrovnik« 1849, str. 24.

III

RUKOPISI BUNIĆEVIH PJESAMA

1. Najstariji rukopis pjesama Dživa Bunića – koji sam označio slovom *M* – nalazi se u Male braće u Dubrovniku pod brojem 913. Mjesto omota ima običan papir za pisanje, a sastoji se od 14 listova veličine 20×13 cm, koji su, bez reda, istrgnuti iz veće zbirke pjesama, tako da tu ima potpunih pjesama, ali i nekoliko pjesama bez početnih, odnosno bez završnih stihova. Na omotnom listu napisao je P. Kolendić bilješku: »Fragmenat Plandovanja Dživa Bunića. (Rukopis početka 17 vijeka, izgleda Horacija Mažibradića) – Kolendić«. Rukopis je zaista pisao Oracio Mažibradić, ali ne početkom nego tridesetih godina 17. stoljeća, svakako iza 1631, jer se tu nalazi i pjesma »Pomrčanje . . . 17. dečembra 1631«. Listovi su sada prošiveni koncem i složeni tako da je na prvome mjestu pjesma »Ko godi je prvi bio«, ali bez prvih dvanaest stihova. Za njom slijede pjesme: Svemogućí višni Bože, O grešniče, ustavi se, Pomrčanje dana i pak rasvanutje na tijelo Božije na 17. dečembra 1631, Zgradit vas svijet vrh ničesa, S jasnijeh zvijezda od nebesa, Vrh svete pelenice, Ah, pridrago dobro moje (bez prve strofe), Kniiga (ima samo prvih šesnaest stihova), O snježane prsi izbrane (nema prve dvije strofe), Ah, Rakle, ne bježi, Poraza od moga kriviću mu vilu, Slatka dušo mom životu (prepisana u ovom rukopisu još jedanput – iza slijedeće pjesme!), Tvrđa je vil moja tvrdoga mramora, Ljublena gospoje, dosle sam cvilio, Ljubdrag i Radmio, Izidi veće van, o zoro pribila, Ubiraj, diklice, dočijem je prolitje, Zima je sve sledila, svakomu zima je i Za vernu mu službu plate mi kad ne bi (nema posljednjih šest stihova). Rukopis, dakle, ima šesnaest potpunih i pet nepotpunih Bunićevih pjesama.

2. U vezi s ovim rukopisom treba reći da se u Arhivu Jugoslavenske akademije čuva rukopis broj *I b 14* u kojemu ima tekstova raznih autora na listovima raznih veličina, koji su numerirani od 1–72. Označio sam ga siglom *M¹*. Nema korica, nego plavi omotni papir veličine $20,5 \times 15$ cm. Na omotu, izvana, uz sadašnju signaturu piše *B 400*, tj. signatura Kukuljevićeve biblioteke kojoj je rukopis nekad pripadao. I na prvom

nenumeriranom listu piše gore: *Codex Nr-CCCC*. Ispod toga je *Saderžaj* iz kojega vidimo da se u omotu nalaze tekstovi Lukrecije Bogašinović, Petra Kanavelića, Frana Sorkočevića, Ivana Gundulića, Džona Palmotića, Ignjata Đurđevića i dr. Pod brojem VIII, na listovima 59–61, jesu *Nepoznatoga (Pjesme i ekloge)*, iznad čega je M. Rešetar napisao: *Bunić Vučićević Givo*. Dolje ispod sadržaja je bilješka: *Popunio 19. XII. 915. – M. Rešetar*. Po kakvoći i veličini listovi 59–61 jednaki su listovima rukopisa Male braće broj 913. I pismo je isto. Papir je požutio i malo oštećen. Očito je da su ovi listovi pripadali istoj zbirci kojoj i oni u *M*. Na 59a najprije su dva posljednja stiha Bunićeve pjesme »S bolesti vil moja«, iza kojih slijedi – bez ikakva broja i naslova – pjesma »O ovčice krotko stado«. Uz prvi stih, s desne strane, napisao je F. Fancev olovkom: *Dubrovnik g. 1849 – str. 71* (tj. 71. strana u izdanju Bunićevih pjesama u almanaku *Dubrovnik*, 1849), a nešto niže, također na desnoj margini: *Isto pismo kao i u rukopisu: | Pjesme P. Primovića*. Na 59b gore opet je Fancev stavio bilješku: *up. P. Primović 1635 | pismo*. Međutim, pismo nije Paše Primovića nego Oracija Mažibradića, što se može utvrditi usporedbom priloženih fotosnimaka na kraju ovoga izdanja sa snimcima Mažibradićevih rukopisa u Kastropilovoj knjizi opisa rukopisa Naučne biblioteke u Dubrovniku.¹

Uz dvije posljednje strofe pjesme »O ovčice, krotko stado«, na 59b nalazimo i prvih četrnaest stihova ekloge »Medan i Radat«, uz koji je naslov, s lijeve strane, F. Fancev olovkom zapisao: *Dubrovnik | g. 1849, str. 107*. Pri dnu na 59b je natuknica *Jer*, kojom zaista počinje 15. stih ove ekloge, ali na listu koji slijedi i koji nosi broj 60, nema nastavka ekloge »Medan i Radat«, nego tu najprije čitamo posljednjih šest stihova pjesme »Za vernu mu službu«, a to su baš oni stihovi ove pjesme koji manjkaju u rukopisu *M*. Na 60a iza ovih šest stihova dolazi pjesma »Poraza od moga kriviću mu vilu«, koja je, kako smo vidjeli, prepisana i u rukopisu *M*. S desne strane prvoga stiha F. Fancev je olovkom pribilježio: *o. c. str. 67*. Dolje, iza 16. stiha, stavljena je natuknica *Tiem*, ali na slijedećoj strani stih ne počinje tim oblikom riječi, nego oblikom *Tim*, što nam, uz druge primjere, govori da je prepisivač u svome poslu bio površan.

Uz dva završna stiha prethodne pjesme, na 60b je prvih pet strofa pjesme »Viđ'te dara moje sreće« i natuknica *Naplamu* kojom počinje šesta strofa ove pjesme, ali nje na slijedećem listu ovoga rukopisa, koji je pisan istom rukom, nema. Stihovi na tom, 61. listu nisu Bunićevi.

U rukopisu *M* i *M¹*, koji su fragmenti istog zbornika pjesama, imamo dvije pjesme po dva puta prepisane, što se moglo desiti zabunom prepisivača. Kad je prepisivao ove tekstove, Oracio Mažibradić je bio star čovjek – imao je oko sedamdeset godina – te je mogao lako previdjeti da je neku pjesmu već jednom prepisao. Međutim, čini se da u tim godinama nije tuđe tekstove prepisivao za sebe nego po narudžbi i uz honorar za druge nastojeći na taj način popraviti svoj teški položaj u ko-

¹ S. Kastropil, Rukopisi Naučne biblioteke u Dubrovniku. Knj. I. Zagreb 1954.

jem se našao pod stare dane. A prepisujući iste pjesme za više naručilaca, nije svojih prijepisa zbog žurbe uspoređivao s predloškom, te nam se tako sačuvalo ne samo po nekoliko prijepisa istih pjesama, nego je zbog toga došlo i do razlika u oblicima istih riječi. Treba, međutim, reći da Oracio Mažibradić nije u svoje prijepise tuđih stihova unosio oblika koji ne bi bili u upotrebi u dubrovačkih književnika 17. stoljeća.

Ma da u ova dva fragmenta ima i pogrešnih mjesta i nedosljednosti, što se najbolje vidi baš u tekstu spomenutih pjesama koje su dva puta prepisane, i ovaj sam prijepis uzeo za varijante, jer ga je prepisao autorov suvremenik koji, iz poštovanja prema uglednome pjesniku i čovjeku, jamačno ne bi u njegov tekst unosio jačih odstupanja.

3. Slovom *D* označio sam rukopis biblioteke dominikanskog samostana u Dubrovniku broj 36-IV-4. Veličine je 28,4×19,7 cm. Ukoričen je u karton. Ima 60 ispisanih i, na kraju, 11 praznih listova. Sve je pisala ista ruka, po svoj prilici Ivo Natalić Aletin (1670–1743), što se može zaključiti usporedbom s Aletinovim pismom u njegovim autografima. Prema tome, po starosti ovaj bi rukopis, među našim rukopisima, dolazio iza rukopisa *M*. Pisan je negdje u prvoj polovini 18. stoljeća. Na la je naslov zbirke: *Plandovagnja | Gos: Giva Bunichia | Vlastelina Dubrovackoga*. Pjesme su označene arapskim brojkama, osim prve, koja je, na strani 2a, bez broja i ima naslov »Pjesnik pjesnima«. Strane 1b i 2b jesu prazne. Druga pjesma po redu, na 3a, ima broj 1^a, treća – 2^a, a četvrta – 3. Pod brojem 5 je u rukopisu pjesma pogrešno sastavljena od dvije pjesme koje u našem izdanju dolaze pod br. 6 i 7. Naprotiv, naša pjesma broj 65 u ovom je rukopisu pogrešno podijeljena u dvije pjesme, broj 63 i 64. Dvije pjesme, broj 79 (»Malu ljubav moja vila«) i 80 (»Veseli se pokli meni«), jesu »Drugoga Piesnika«. Prepisivač je, zatim, dvije pjesme – »Kamenito je srce u tebi« i »U smrt gospođe Slave Ruski« – zabunom označio istim brojem 81. Posljednja pjesma u rukopisu je »Drugoga Piesnika«, a dolazi pod brojem 110 i počinje stihom »Proletje se eto milo«.

U ovom rukopisu ima 109 Bunićevih pjesama i tri »drugoga pjesnika«.

Pjesme u *D* idu ovim redom: najprije su tu 74 ljubavne pjesme, zatim pet ekloga, dvije »drugoga pjesnika«, pa ljubavna pjesma »Kamenito je srce u tebi«, onda nadgrobnice, pa pobožne pjesme, tri psalma, pjesma broj 109 »Crkvi Blažene Gospe od Karmena« (»Trojstvo, Djeva i dva Ivana«) i jedna »drugoga pjesnika«.

Ovaj rukopis ima dvadeset pjesama u šesnaestercima, koje u tome metru ima i rukopis *N*, dok su te pjesme u ostalim rukopisima u osmercima. Ima i mnogo stihova kojih nema npr. u Pucićevu izdanju, a imaju ih rukopisi *J*, *F*, *N* i još neki. Sve će te osobine biti spomenute u bilješka-ma ispod pjesama. Prema poretku pjesama, kao i prema zajedničkim pogreškama, ovaj je rukopis potekao iz iste matice iz koje i rukopisi *J* i *F*. Ima doduše i mjesta koja *D* nije dobro pročitao, ali ima i lekcija koje su bolje od onih u *J* i *F*.

Svakako možemo reći da je prepisivač rukopisa *D* bio pažljiv i nije prepisivao mehanički; vidi se da ga je pisao čovjek koji je imao kvalitete kakve se pridavaju Ivu Nataliću Aletinu.

4. Slovom *A* označio sam rukopis Male braće u Dubrovniku br. 235. Nekad je imao broj 311, koji je precrtan; u Čulića² je pod brojem 2. Opisali su ga F. Kulišić, na str. 39–44, i M. Brlek na strani 230–236³; Kulišićev opis ima dosta pogrešaka. Veličine je 28,4×20,3 cm. Bio je vlasništvo Ivana Altetija, što se vidi iz bilješke na la: *Ex libris Ioannis Alteti*. U njemu su pjesme Oracija i Maroja Mažibradića, Dživa Bunića Vučića, Miha Bunića i »neznanih« pjesnika. Pjesama Dživovih ima najprije među pjesmama Oracija Mažibradića (»Pjesni gljuvene po Oraziju Mascibradi«). To su pjesme br. XCVIII–CVI, pa CIX i CXI na listovima 53b–57b, 60b i 62b: XCVIII O zore svijetle i mile; XCIX Tkomu hoćeš, mâ Ľubice; C Gledaj, Rakle, dobro moje; CI Gdje kraljestvo tvê postavi; CII Razbludna mâ vila; CIII Mâ mila Nevenka; CIV Miljenko, iz krila; CV Ah, ne rekoh ja istinu; CVI Lijepe vile i gizdave; CIX I mogla si, moja mila; CXI Uzazno si, slatki braće. Sa strane svakoga broja tih pjesama kasnije je stavljena primjedba *Gosp. Giva Vucichjevich* osim uz broj XCIX, koja je također Bunićeva. Ovih jedanaest pjesama objavio je 1880. S. Žepić među pjesmama Oracija Mažibradića u »Starim piscima hrvatskim«, XI, 176–185. U odjeljku koji nosi naslov »Sljedi malahan broj Pjesnj Maroja Mascibradichja, i istomu od drusijeh pisanijeh« Dživova je pjesma na 86a U smrt gospoje N. N.; u našem izdanju to je pjesma broj V na str. 159. (»U ovemu životu ko hoće poznati«); Žepić ju je štampao kao pjesmu Maroja Mažibradića u XI knjizi »Starih pisaca hrvatskih« na str. 110. Možda je Bunićeva i slijedeća pjesma u istom odjeljku rukopisa koja ima naslov »U smrt g. Vitora Besalja po izgublenu od Bara kančilijera dubrovačkoga«. I nju je priopćio Žepić među Marojevim pjesmama u spomenutom izdanju na strani 110. Međutim, tu pjesmu nije mogao napisati Maroje Mažibradić koji je umro nekoliko decenija prije Viktora Besalja, što je konstatirao već i P. Kolendić.⁴ Budući da nisam siguran da je ta pjesma Bunićeva, donosim je na ovome mjestu, a ne u tekstu s ostalim pjesmama Bunićevim. Evo je:

Bar slobodan porodi me,
Padua razum poda meni,
nu Dubrovnik grad primi me
živa i mrtva u svom sjeni.

10 Tim nije čudo da i za mene,
ki iz sužna grada bježim,
hrani hladak blage sjene
pod kom i sad mrtav ležim.

5 O Dubravo, ti odavna
pod široke prima grane,
nebu ugodna, svijetu slavna.
pobjeguće krale i bane.

15 Odi miran u slobodi
pjevah vodeć dni čestite,
duh pođe u raj, a vi odi,
mirne kosti, počinite.

² A. Kaznačić, Biblioteca di fra Innocenzo Ciulich nella libreria di R. R. P. P. francesciani di Ragusa. Zadar 1860.

³ M. Brlek, Rukopisi knjižnice Male braće u Dubrovniku, Knjiga I, Zagreb 1952.

⁴ P. Kolendić, Izveštaj o naučnom radu na Primorju. Glasnik SAN, I, sv. 3, str. 497.

Pjesme Dživa Bunića i »neznana« pjesnika jesu i u odjeljku koji počinje na 98a. Uz neke koje su Dživove piše sa strane drugom rukom »Gosp. Giva Bona«, ali su njegove i neke uz koje je primjedba »Neznana pjesnika« ili su bez ikakve bilješke; neke nisu numerirane. Bunićeve su tu ove pjesme: Pjesan 1. Poraza od moga kriviću mu vilu, 2. Tvrđa je vil moja tvrdoga mramora; P. 2. (!) Slatka dušo mom životu; P. 3. Ljubljena gospoje, dosle sam cvilio; P. 4. Izidi veće van, o zoro pribila; P. 5. Ubiraj, diklice, dočim je proljetje; Neznana pjesnika: Zima je sve sledila; 6 (!) Neznana pjesnika: Za vernu mu službu; 7. Ljubdrag i Radmio, ekloga; 8. Ljubdrag i Ljubmir (nema prva 52 stiha); 9. Medan i Radat, ekloga; 10. Srdašce zlo boli razbludnu moju vil; P. 11. O ovčice, krotko stado; (bez broja): Ah, Rakle, ne bježi; Pjesan 12. Već ostajte sve gospoje; P. 13. Čijem ljepir doleti; P. 14. Ah, kada će vrijeme priti; 15. Neznana pjesnika: Slatko dobro koje sam obro; P. 16. Blažen dan, hip i čas; P. 17. Bio je vidjeti; P. 18. U svakoj prilici; P. 19. Rakle lijepa i ljuvena; P. 20. Neznana pjesnika: Što si lijepa, Rakle moja; P. 21. Je li tko, gospoje, od leda na svijeti; (bez broja): U koj strani od nebesi; P. 22. Prsi ima od leda vil moja gizdava; P. 23. Kada, cvijete moj ljuveni; P. 24. Čim gledam ja ružicu; P. 27. Ljubav draga mene stavi; P. 28. Ostaj s Bogom, dušo moja. – Primjedba »Gosp. Giva Bona« nije stavljena samo uz pjesme: Tvrđa je vil moja, Ljubdrag i Ljubmir i uz pjesmu Ah, Rakle, ne bježi.

U ovom su prijepisu u šestercima pjesme: Ah, Rakle, ne bježi, Čim ljepir doleti, U svakoj prilici, Blažen dan, hip i čas, Bio je vidjeti, Razbludna mâ vila, Mâ mila Nevenka, Miljenko, iz krila. Te su pjesme u ostalim rukopisima, osim u *B*, *S*, *K* i *Ar*, u dvanaestercima.

Rukopis *A* ima 42 pjesme Dživa Bunića, bez onog epitafa Viktoru Besalju. Kulišić ih je nabrojio 34!

Ovaj je rukopis pisao Miho Džona Rastića što zaključujem po pismu. Mnogo se s njim slaže rukopis *S*, i to u redoslijedu pjesama i u broju stihova.

5. Znakom *R* obilježio sam rukopis Arhiva Jugoslavenske akademije I b 103. U tvrdim je koricama obloženim pergamenom. Dobro je sačuvan. Formata je 28,6×18 cm. Ima 208 ispisanih i, na kraju, šest praznih listova. Na nenum. 2a je naslov: *Pjesni Raslike | Gosp^{ra} Giva Bona | kojij umrje god. 1658*. Kako piše na istoj strani, nešto niže, »Ex Libris Ioīs Xav^{rii} Altesti«, ovaj je rukopis pripadao Ivanu Altestiju. Iza drugoga još su dva nenumerirana lista. Na slijedećem listu, kojim počinje numeracija olovkom, nalazi se biografija Dživa Bunića iz Cervine »Biblioteke«. Iza toga su najprije pjesme u čast Buniću, autoru »Mandalijene pokornice« (1b–5a). Ima ih u svemu devet, a idu ovim redom: Neznani; U hvalu | Gosp. Giva Bona | Pjesan Gosp. Giona Palmotta; Del M^{to} Ill^{re} Sig. Fran^{co} Bobali | Sonetto; Di Marino Orbini | Sonetto; Dni Bernardi de Georgijs Patritij et | Archidiaconi Ragusini | Epigramma; Dni Junij de Palmotta | Ep^a; Christophori Liliati | Ep^a; S. B. A. F. | Ep^a; N. B. A. F. | Ep^a. Strane 5b–7b su prazne. Tekst »Plandovanja« počinje na 8a. Sve su pjes-

me numerirane arapskim brojkama. Poredak prvih 37 pjesama je isti kao u Pucićevu izdanju; pod br. 38 (na 37b) u rukopisu dolazi pjesma »Kad Ľubmir uteće«, koje u Pucića nema. Dalje ide trideset pjesama opet istim redom kao u Pucića sve do kraja pete ekloge, koja je na 74a–78a. Poslije tri prazne stranice, na 80a počinju arapskim brojevima označene nadgrobnice i idu do 84a. Tih sedam nadgrobnica u Pucićevu izdanju nema. Iza dva prazna lista, 85 i 86, na 87a je naslov »Pjesni duhovne«, koje su obilježene brojevima 1–20, iako ih je dvadeset i jedna, jer je pod brojem 15 pjesma sastavljena od Bunićeve dvije pjesme: »Zgradit vas svijet vrh ničesa« i »Jasnijeh zvijezda od nebesa«. Pjesmica »Trojstvo, Djeva i dva Ivana« u ovoj je skupini posljednja, ali bez broja; njo-me se svršava, na 101a, ova zbirka Bunićevih pjesama. Od 22 duhovne pjesme ovoga rukopisa Pucić ima samo njih 15, koje u njega kao »Pies-ne duhovne« stoje ispred »Razgovora pastierskih«.

U rukopisu *R* ima još tekstova Nikolice i Sara Bunića s njihovim biografijama iz Cerve i Dolcija, zatim govor I. B. Tolomeja u povodu smrti Nikolice Bunića (153a–155a), biografija Ivana Bunića mlađeg iz Cervine »Biblioteke« (201a–202b) i pjesme povodom smrti I. Bunića mlađeg (»Stanze irregolari. Dette nell' Academia degli Oziosi di Ragusa«, 202b–204a).

Kao posljednji tekst rukopisa *R*, na 208b, prepisana je Bunićeva pjesma »U pohvalu Ariane spjevane od Gosp^a Giva Frana Gondola«.

Prema tome, ovaj rukopis broji u svemu 102 pjesme Dživa Bunića. Nema, dakle, deset pjesama našega izdanja, i to broj 22, 27, 32, 46, 49, 69, 72, 73, 76 i 112.

Prijepis *R* ima najviše sličnosti s Pucićevim izdanjem. Na primjer, pjesmama broj 13, 28, 31, 34, 35, 36 i 37 manjkaju isti stihovi u *R* i u *P*. S druge strane, ima i dosta razlika među njima. Na primjer, od pjesme broj 5 ovoga rukopisa Pucićevo izdanje nema druge strofe; Pucić nema onih pjesama što ih je objavio Kulišić iz rukopisa *F*, a *R* ih ima; pjesma br. 39 (u Pucića br. XXXVIII) u *R* je u strofama po šest peteraca, a u *P* po tri deseterca; broj 15 u *R*, na 91b–93a, ima pjesma koja u *P*, i u nekim rukopisima, čini dvije pjesme (u *P* br. XIV i XV na strani 99–101).

Rukopis *R* je sredinom 18. stoljeća pisao Miho Džona Rastića, koji je poznat kao solidan prepisivač starih tekstova, zato su i u ovom prijepisu bolje nego u drugima zadržane neke osobine Bunićeva pisanja, poznate nam iz izdanja »Mandalijene pokornice«.

O prijepisu *R* pisao je ukratko B. Drechsler,² a usporedbu između *R* i *P* iznio je A. Djamić.³

6. Sve pjesme koje ima rukopis *D*, osim njegove posljednje (»drugoga pjesnika«), ima i rukopis *J*, koji se čuva u Arhivu Jugoslavenske akademije pod signaturom *IV a 66*. O njemu je prvi pisao Z. Bjelovučić,⁴ koji ga je našao u Janjini na Pelješcu, gdje je skupljao starine i

² B. Drechsler, Iz »Plandovañja« Giva Bunića Vučićevića. Građa za povijest književnosti hrvatske, 8, 1915, str. 231–232.

³ A. Djamić, Pucićevo izdanje Bunićevih Plandovanja. Filologija, 3, 1962, str. 41–48.

⁴ Z. Bjelovučić, Janjinski rukopis Bunićevih pjesama. Vijenac, 1903, str. 423–424.

narodno blago. Rukopis se nalazio u vili posjednika M. Ivanovića u Zatrežju, gdje je, po pričanju Ivanovićeve majke, bio »negda kod njih čitav sanduk takih rukopisa, ali se izgubio«. Ivanović je rukopis poklonio Akademiji. Rukopisu je obratio pažnju i B. Drechsler (Vodnik) u članku objavljenom u 8. knjizi Građe za povijest književnosti hrvatske⁵, gdje je štampao iz ovog rukopisa sve pjesme kojih nema u Pucićeve izdanju, a koje je, prije Drechslera, donekle nepotpuno i s nešto pogrešaka, objavio i F. Kulišić.⁶

Rukopis *J* je uvezan u karton, koji je dosta istrošen, što znači da je prošao kroz mnoge ruke i da je mnogo čitan. Veličine je 18,8×12,4 cm. Ima, na početku, jedan nenumerirani natpisni list i 80 numeriranih listova, od kojih je, na kraju, sedam praznih. Pisan je lijepo i čitljivo. Na koricama izvana potpisan je *Dum Pero Bona*, a iznad toga je broj *11*, što znači da je ovaj prijepis bio jedanaesti među rukopisima jednoga od bivših njegovih vlasnika. Gore desno još je etiketa sa precrtanom jednom prijašnjom signaturom, *I d 147*, a gore lijevo stavljena je etiketa sa sadašnjom signaturom. S unutarnje strane korica nalazi se etiketa sa precrtanom signaturom *I d 110*. Na prvom, nepaginiranom, listu, gore desno, potpisao se vlasnik rukopisa *Nicolo Ivanovic*. Na istoj strani, u sredini, stavljen je natpis rukopisa: *Plandovagna Gospodina | Giua Bone* (prije je pisalo: *Buchie*) *Ulastelina | Dubrovaskoga | Pripisane Godiscta 1784* (dodano rukom:) *od | D. Pera Bona*. Na 1a ponovo je napisan naslov: *Plandovagna | Gospodina Giua* (napisano *Buchie* pa ispravljeno u:) *Bone | Ulastelina Dubrovaskoga*. Ispod toga naslova počinje tekst pjesama, koje su označene arapskim brojkama od 1–109. Ispod broja naslov imaju samo pjesme broj 33 (u našem izdanju br. 34), 43 (u nas br. 44), 56 (naš broj 57), 70 (u nas broj 71), pet ekloga, br. 74–78 (u nas 75–79), svih sedam epitafa, br. 82–88 (u nas 81–87); od duhovnih pjesama naslov imaju sve osim broja 93 i 103, koje i u našem izdanju imaju te brojeve. Napokon, naslov imaju i sva tri psalma. Pjesma četvrta po redu nema broja, nego je označena slovom »A«, a slijedeća iza nje ima broj 4. Ljubavne pjesme idu od 1a–39b, a iza njih slijedi pet ekloga. Na 51a–51b je pjesma broj 79 (»Malu ljubav moja vila«), ispod kojega je broja prepisivač napisao »Drugoga Piesnika«, a na 51b–52b, pod brojem 80, pjesma je s primjedbom prepisivačevom »Innoga Piesnika« (»Veseli se pokli meni«). Iza ove je na 52b kratka pjesma »Kamenito je srce u tebi«, na koju se nadovezuje sedam nadgrobnica na 52b–56a, pa osamnaest pobožnih pjesama (56a–69b), tri psalma (70a–73a) i, kao posljednja, pod brojem 109, na 73b, kratka pjesmica od četiri stiha »Trojstvo, Djeva i dva Ivana«. Ispod te pjesme prepisivač je napisao: *Suarha*. Zabunom je pisar dvije pjesme – »Razmišljanje vrhu smrti« i »Vrhu smrti bogoljubne« – numerirao istim brojem 89.

Prema tome, rukopis *J* ima 111 pjesama (s onom »A« i onom drugom br. 89), od kojih su dvije tuđe, dakle u svemu 109 pjesama Bunićevih.

⁵ B. Drechsler, Iz »Plandovanja« Giva Bunića Vučićevića. Građa 8, 1915, 229–246.

⁶ F. Kulišić, Dživo Bunić Vučićević. Dubrovnik, 1911, str. 217–236.

Po mišljenju Z. Bjelovučića ovaj je rukopis vjerojatno prepisan iz autografa Bunićeva, jer su – kao i drugi neki dubrovački plemići – i Bunići imali svojih posjeda na Pelješcu, pa se tu mogao sačuvati i originalni rukopis Bunićev. Analizirajući posljednju pjesmu u rukopisu, Bjelovučić zaključuje »da je ovaj janjinski rukopis odista u Janjini i napisan, a ne samo sačuvan; a možda, da je Bunić i mnogo pjesama, koje u *Plandovane* spadaju, ako ne sve, u Janjini spjevao; bar jest ovu zadnju pod br. 109.«⁷ Kao dokaz za to navodi činjenicu što su sve crkve koje se spominju u toj pjesmici postojale nekad u Janjini; one su, na sjeveru, za Dubrovnik, kojemu je pripadao i Pelješac, »vječna straža, slatka obrana«. Da su ovi stihovi napisani u Janjini, potvrđuje, misli Bjelovučić, u pjesmi i riječ *ovdi*.

7. Gotovo jednak s ovim rukopisom je rukopis franjevačke biblioteke u Dubrovniku broj 476, pod kojim je brojem i u Čulića; prije je imao broj 31, koji je precrtan. Dao sam mu siglu *F*. Opisao ga je ukratko i pogrešno Kulišić na str. 44–47. Veličine je 32,8×21,8 cm. Pisan je lijepo, čitljivo i dobro je sačuvan. Omot ima od istog papira na kakvom je pisan i tekst. Ispisanih je 47 strana, koje su kasnije numerirane olovkom; strane 48–56 jesu prazne. Natpis glasi: *Plandovagna Gospodina | Giva* (napisano *Buchia* pa podvučeno i kasnije ispravljeno u:) *Bunichia Vlastelina* (i ovdje kasnije bez potrebe dodano:) *Bunichia | Dubrovasckoga*. Ispod naslova je naknadno napisana bilješka: »Altri Manoscritti attribuiscono queste Poesie al Michele | Babulinna-Bona, e che sieno sue lo dicono i Padri | Cerva e Dolci. (Trećom je rukom, u zagradi, sredinom 19. stoljeća, dodano:) Non è vero: Le poesie di Bona-Babulina sono dette *Prošasta zaludnjega vremena* ed ascendono a N° 56. Io le tengo (N. N.) insieme alla sua *Iocasta*. | Con tutto ciò qui trovi qualche poemetto di Gio. Serafino Bona Juniore e di qualche altro poeta.« Između posljednja dva retka ove bilješke umetnut je kao potpis: *Joanes Seraphini de Bona junior*. U vezi s ovom bilješkom treba reći da sve pjesme u *F*, osim dvije (LXXIX i LXXX), pripadaju Dživu Buniću.

Tekst počinje na prvoj paginiranoj strani u dva stupca. Iznad svake pjesme piše »Piesan« i njen rimski broj. Pjesma je od pjesme odvojena vodoravnom crtom. Što se tiče poretka pjesama, on je jednak onom u rukopisu *J*. Pa i četvrta po redu pjesma nema broja nego slovo »A« – kao i u *J*. A slijedeća, peta, – kao i u *J* – ima broj IV. Uz pjesmu broj LXXIX (»Malu ljubav moja vila«) piše da je »Drugoga Piesnika«, a za broj LXXX (»Veseli se pokli meni«) da je »Innoga Piesnika«.

Isti poredak pjesama, isti njihov broj, vrlo često zajedničke karakteristične pogreške govore nam da je rukopis *F* prepisan iz *J* ili iz iste matice iz koje je dum Pero Bona prepisao rukopis *J*.

Čitav rukopis *F* pisao je isti čovjek negdje potkraj 18. stoljeća.

⁷ Z. Bjelovučić, o. c. 423.

8. Rukopis *N* nalazi se u Naučnoj biblioteci u Dubrovniku pod brojem 391/1. Opisao ga je Kastropil,⁸ donijevši neke varijante prema Pucićevu i Kulišićevu izdanju. Veličine je 20×14 cm. Rukopis je pisao Dominko Natali koji to kaže u naslovu na nenum. 2a: *Plandovagnia, illiti Rasgolvor Pastierski | i Egloghe u Slovin[s]ki | Jesik sloscene | Po Bunichu Vlastelinu | Dubrovackomu | I od Menne Dominca | Natali Pripisane | Na Luki Scipanskom | Godiscta Gospodinova | 1782 | Mieseza 9^{bra}*. Kasnije je na nenumeriranoj strani 1a Stjepan Tomašević napisao naslov: *Bona Babulina | Plandovanja*, a F. Fancev je ispravio u: *Ivana Bunića-Vučičevića*. Ispred svake pjesme piše *Pland.* i broj njezin. Sve su pjesme podijeljene na strofe, pa i one koje u drugim rukopisima nemaju strofa; i strofe su označene brojevima. Od naše pjesme broj 5 Natali je – kao i *D*, što upućuje na njihov zajednički predložak – napravio dvije pjesme, br. 57 i 58; prva ima naših deset strofa, a druga posljednje dvije. I naša je pjesma br. 21 podijeljena u *N* u dvije: br. 18 i 19. Pjesma *Pociascniza* u *N* je po redu 54, ali nije označena brojem. Br. 54 ima slijedeća pjesma, uz koju je druga ruka u zagradi napisala *Poslanica*; nema zadnjih 26 stihova jer je istrgnut 17. list, na kojemu su bili stihovi. Prvi na slijedećem, 18. listu je 45. stih naše pjesme br. 57. Na 29a nalaze se posljednja dva stiha pjesme br. 75, ispod kojih je Natali napisao: *Svarha Pandovagnjaa*. Na istoj strani, iza toga, Tomašević je dopisao pjesmu *Pland. 75*. »O korabljo od koralja« (po dva osmerca u jednom retku rastavljena crticom), što je zapravo osam posljednjih strofa naše pjesme br. 74 (»O prilijepe i primile«); kao zasebnu imaju ovu pjesmu i *R* (br. 65) i *P* (br. LXIV). Na 29a počinju ekloge, a budući da je istrgnut list 36, od ekloge »Zagorko i Divjak« fale stihovi 25–76, odnosno, po Natalićevu bilježenju, strofa 7–19. Od ekloge »Gorštak sam« ima 11 strofa po četiri šesnaesterca, tj. 88 stihova našega izdanja; ostalo fali. Na novom, 40. listu počinju nadgrobnice, kojih ima sedam. Iza nadgrobnice Stijepu Đurđeviću, na 43a, piše *Svarha*. Tomašević je dodao bilješku: »Ima Plandovanja br. 76 od lista 1–29, Ekloga br. 5 od lista 29–39 Pjesme u smart br. 7 od lista 40–45.« Na 43b–45a popisao je 1887. Luka Pavlović pjesme u ovom rukopisu, ispred čega je Tomašević stavio bilješku: »Ove se pjesmice iznahode u dubrovačkom izdanju god. 1849. do br. 67 sa 5 ekloga.« Na kraju je »Kazalo pjesni Giva Bunića nigda prištišenieh«, u kojem su pjesme što su ih kasnije objavili Kulišić⁹ i Drechsler.¹⁰

U ovom rukopisu ima dvadeset pjesama u šesnaestercima, koje su u drugim rukopisima – osim rukopisa *D* – u osmercima. I u tome se, eto, rukopisi *D* i *N* slažu.

Rukopis *N* ima u svemu 86 Bunićevih pjesama; nema pjesama našega izdanja br. 80 i 88–111.

⁸ S. Kastropil, Rukopisi Naučne biblioteke u Dubrovniku. Knj. I, str. 75–81.

⁹ Cit. dj.

¹⁰ Cit. dj.

Po redosljedju kojim idu pjesme u *N*, on se mnogo razlikuje od ostalih rukopisa. Rekli smo da je po pjesmama u šesnaestercima jednak rukopisu *D*, ali je u ostalome drukčiji i od njega. Prema tome, za *N* možemo reći da je prepisan iz matice koja se odvaja od matice rukopisâ *J* i *F*, a mnogo i od matice rukopisa *D*.

U istom omotu s rukopisom *N* nalazi se i rukopis Bunićeve »Mandalijene pokornice«, pisan drugom rukom.

9. Od rukopisa 18. stoljeća koji sadrže veći broj Bunićevih pjesama spomenut ću i prijepis u Arhivu JAZU pod signaturom *I a 75*. Tvrdo je ukoričen, a hrbat ima od kože. Veličine je 18×12,5 cm. Na hrptu piše zlatnim slovima: *N. Nal. i Mas | Rasl. spjev*. Ispod toga, u sredini, pisalo je *RUK*, ali je izbrisano; pri dnu hrpta vide se još slova *PB*. Čitav rukopis pisao je dubrovački svećenik Petar Bašić, čije ime nije nigdje zabilježeno, ali se po pismu može zaključiti da ga je pisao Bašić. Zato sam ga i označio slovom *B*. Bašićevim naziva ovaj prijepis i Seb. Žepić u Starim piscima hrvatskim, XI, str. XV i dr. Ima u ovom rukopisu tekstova od nekoliko autora. Najprije, do lista 182, dolaze *PIESNI | GLJUVENNE | POSLANIZE | SLOGENE PO NICOLLI | NALLE | GRAGIANINU DUBROVASCKOMU. | Ū DUBROVNIKU | LJETTA G. MDCCLXXXI*. Listovi 183–185 su prazni, a onda slijede, s novom numeracijom, od 1–79: *PIESNI RASLIKE | SKLADANE pò GOSPU ORAZJU | MASGIBRADICH. | Ū DUBROVNIKU | LJETTA G^{ua} MDCCLXXXI*. Novu numeraciju imaju i *Raslike Pjesni | Gospara Maroja | Masgibradichja. | Ū Dubrovniku Ljetta G^{ua} 1780. (1–15)*. Iza Marojevih pjesama dolaze, i opet s novom numeracijom, od 1–13, *Pjesni Raslike | Slocene pò Gosparu Mihū | Bunichju | Vlastelinnu Dubrovasckomu. | Ū Dubrovniku L. G^{ua} 1780*. Napokon su u tom rukopisu i *Pjesni Raslike | slocenne pò Pjesniku | Nesnanomu. | Ū Dubrovniku Ljeta G^{ua} 1781 (1–39)*.

Za nas je ovaj rukopis interesantan jer se u njemu nalazi mnogo pjesama Dživa Bunića. Njih ima i među pjesmama Oracija Mažibradića, i Maroja Mažibradića, i među pjesmama »pjesnika neznalog«. Među Oracijevim one idu od broja XXI (na 46b) do XXXI (na 56a); dakle, tu je jedanaest pjesama Dživovih. To su one što ih je, kako rekosmo, S. Žepić objavio u XI knjizi Starih pisaca hrvatskih kao pjesme Oracija Mažibradića. Među pjesmama Maroja Mažibradića, kao »Pjesan VI«, pod naslovom »U smrt gospoje N. N.«, čitamo jednu od četiri pjesme Dživa Bunića ispjevanu povodom smrti Paule Dunka Fačende (»U ovom životu ko hoće poznati«). Kao što smo već spomenuli pri opisu rukopisa *A*, po mišljenju Kolendićevu,¹¹ Dživova bi mogla biti i pjesma »U smrt Gospara Vittora Bessaglja po isghubgljenu od Bara canceljera Dubrovasckoga«, koja dolazi ovdje kao »Pjesan XVII«. Ove dvije pjesme, kako je već spomenuto, nalazimo i u rukopisu *A* među pjesmama Maroja Mažibradića, ali im je tamo poredak drukčiji; u Starim piscima hrvatskim, knj. XI, str. 110, i u *A* one stoje jedna za drugom.

¹¹ P. Kolendić, Izveštaj, Glasnik SAN, knj. I, sv. 3, str. 497.

Najviše pjesama Dživa Bunića u rukopisu *B* ima među onima »pjesnika neznalog«. To su pjesme pod br. 1–7, zatim tri »razgovora« (»Lubdrag i Radmio«, »Lubdrag i Lubmir« i »Medan i Radat«), koji dolaze na 10b–16b iza pjesme br. 23; onda pjesme br. 32–43 i 45–48. Od pedeset pjesama, koliko ih ima u ovom odjeljku »pjesnika neznana«, Dživu Buniću pripada njih trideset. To su ove pjesme: pod br. 1 je pjesma »Poraza od moga kriviću mu vilu«, na koju se – kao da su njen dio – nadovezuju na 2b stihovi koji su inače zasebna pjesma – »Tvrđa je vil moja tvrdoga mramora«. Slijedeća pjesma (»Lubljena gospoje, dosle sam cvilio«) bila bi prema tome po redu treća iako je numerirana brojem 2. I četvrta pjesma (»Izidi veće van«) pripojena je prethodnoj, jer je zabunom prepisivač broj 3. pjesme shvatio kao da je to broj strane, pa je slijedeću pjesmu, zapravo petu (»Ubiraj, diklice«), označio brojem 3. Šesta je (»Zima je sve sledila«) s brojem 4, sedma (»Za vernu mu službu«) ima broj 5, a osma (»Srdašce zlo boli«) broj 6. Deveta je pjesma u rukopisu bez broja: naime, prelazeći na novu stranu prepisivač nije napisao broj slijedeće pjesme, nego je nastavio dalje pisati stihove kao da pripadaju istoj, prethodnoj pjesmi; to je sada, na 4b, pjesma »Je li tko, gospoje, od leda na svijeti«. Deseta Bunićeva pjesma u rukopisu (»Prsi ima od leda«) označena je brojem 7. Od br. 8–23 pjesme nisu Bunićeve. Iza ovih pjesama dolaze tri spomenute ekloge (»Rasghovor« I, II i III). Ni pjesme 24–31 nisu Bunićeve. Njegova četrnaesta po redu (»Slatka dušo mom životu«) u rukopisu ima br. 32; pod brojem 33 je pjesma »O ovčice, krotko stado«. Prepisujući nekad mehanički, pisar je i pjesmu na 21b (»Ah, Rakle, ne bježi«) naprosto pripojio prethodnoj, te je i ona ostala bez broja. Iza nje dolaze u rukopisu pod br. 34, na 21b–22b, pj. »Već ostajte sve gospoje«; br. 35, na 23a–23b, pj. »Čijem ljepir doleti«; br. 36, na 23b–24b, pj. »Ah, kada će vrijeme priti«; br. 37 ima pj. »Slatko dobro koje sam obro«; br. 38, na 26b–27a, pj. »Blažen dan, hip i čas«; br. 39, na 27a–27b, pj. »Bio je vidjeti«; br. 40, na 28a, pj. »U svakoj prilici slikuješ, gospoje«; br. 41, na 28b–29b, pj. »Rakle lijepa i ljuvena«; br. 42, na 29b, pj. »Što si lijepa, Rakle moja«; br. 43, na 30a–30b, pj. »U koj strani od nebesi«; posljednje tri strofe ove pjesme našega izdanja u rukopisu čine zasebnu pjesmu br. 44; br. 45, na 31a, pj. »Kada, cvijete moj ljuveni«; br. 46, na 31a–31b, pj. »Čim gledam ja ružicu«; br. 47, 31b–32b, pj. »Ljubav draga mene stavi«; i br. 48, 32b–33b, pj. »Ostaj s Bogom, dušo moja«, koja je trideseta i posljednja Bunićeva pjesma u ovom odjeljku.

U rukopisu *B* jesu u svemu 42, odnosno 43 pjesme Dživa Bunića, ako uzmemo da je njegova i pjesma Viktoru Besalju.

Ovaj rukopis ima sve pjesme koje nalazimo i u *A*, ali im je poredak u odjeljku »Pjesni složene po pjesniku neznanomu« drukčiji. Matica im je, bez sumnje, zajednička.

Rukopisom *B* služio se S. Žepić pri priređivanju XI knjige Starih pisaca hrvatskih (1880), objavivši tu na str. 176–185, kao pjesme Oracija Mažibradića onih jedanaest pjesama što ih je već 1849. ispravno kao Bunićeve izdao O. Pucić u almanaku »Dubrovnik«.

10. Nekoliko riječi o rukopisu Jugoslavenske akademije *I c 34* koji je potkraj 70-tih godina prošloga stoljeća Ivan Kaznačić prepisao iz *A* i korigirao ga prema rukopisu *B*.¹² Formata je 29×20,8 cm, a mjesto korica ima plavi omotni papir s etiketom u sredini, na kojoj piše: *Pjesme Mažibradića Maroja (+ o. 1598) i sina mu Oracija (+ o. 1620)*. Na naslovnoj strani, koja je numerirana brojem 1, čitamo natpis: »Pjesme | Oracija i Maroja Mažibradića«. Ispod toga, u sredini: »Pijesni ljuvene | po Oraciju Mažibradića«. Pod tim naslovom povučena je vodoravna crta i istom rukom napisana bilješka: »Prepis rukopisa (prošastoga vieka), što se nalazi u biblioteci OO. Franciskana u Dubrovniku pod brojem 2. – Sravnjen s' prepisom popa S. (!) Bašića god. 1781, koj se čuva kod gosp. P. Fr. Martekina u Dubrovniku, među rukopisima *Zbirke dubrovačkih pjesnikâ*«. Nešto niže ispod toga: »NB. Sravniti s' rukopisom jugoslavenske knjižnice I. Kukuljevića, bilježenome u razdijelu 1me B. Rukopisi slavenski 2 u versih, pod br. 25 Kataloga štampanoga god 1867.« Iza 1. lista netko je precrtao brojeve stare paginacije i napisao nove. Na 1. strani nove numeracije, gore, modrom tintom, napisao je Kaznačić napomenu: »S' modrijem brojom kako su u prijepisu Bašićevu«, što znači da je Kaznačić modrom tintom sa strane uz broj pjesama svoga prijepisa stavljao broj koji pjesme imaju u *B*. Na str. 77 (stari broj 25 je precrtan) Kaznačić je crvenom tintom stavio bilješku: »Sasve da bi rijeti po propustanju istijeh rieči i cijelijeh stihova da rukopisi fratarski i Bašićev iz istoga su izvora, ipak imade razlika medju njima u razdielenju pjesama i u njihovu broju. U Bašića su pjesme Oracija Mažibradića u četiri dijela: 1^{vi} uzdrži piesni ljuvene u dvanaestorednima; 2^{ei} pjesni ljuvene u kraćijem metrima; 3^{uij} pjesni razlikog predmeta; 4^{ti} knjige (dopise) prijateljima.– U 1me dijelu nalaze se u Bašićevu rukopisu i slijedeće kojeh u fratarskome ne imade: pod brojom 64«. (Navodi dvije pjesme iz Bašića: br. 64: »Njeki dan sjedeći prid brijestom u hladu« i br. 65: »Pun suza, pun brige, zameten ovi lis«). Na str. 79–89 ovoga rukopisa prepisano je iz Bašića onih 11 pjesama (br. 21–31) koje su tu smatrane pjesmama Oracija Mažibradića, te su – kako smo već rekli – kao njegove štampane u XI knjizi Starih pisaca hrvatskih, str. 176–185.

Na ovome sam se rukopisu zadržao uglavnom zbog bilježaka u vezi s rukopisima *A* i *B*. Inače od njega nema koristi za utvrđivanje pravoga teksta Bunićeva, jer sve što je u njemu, nalazi se već u *A* i *B*, iz kojih je prepisan.

Služeći se ovim prijepisom kad je 1880. pripremao izdanje pjesama *M. i O. Mažibradića*, Žepić je u prijepis unosio neke bilješke, a mijenjao je i neke riječi u natpisima pojedinih pogavlja. Npr. u natpisu »Pjesni

¹² Ivan August Kaznačić prepisivao je za Akademijinu kolekciju »Stari pisci hrvatski« i tekstove drugih dubrovačkih pisaca što se vidi iz njegova dopisivanja s urednicima spomenute kolekcije. Prijepis pisama Kaznačićevih nalazi se u Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu pod signaturom *R 4005*.

razlike Oracija Mažibradića« precrtao je »razlike« i napisao »ljuvene«, precrtavši i »Oracija Mažibradića«. Na više mjesta je stavljao datum, kad je obradio za štampu neke stihove, i svoj potpis.

11. S je rukopis što ga je pisao Ivan Salatić mlađi (1759–1829); sada se nalazi u Arhivu JAZU pod signaturom *I c 9*. Ima korice od šarenog kartona, formata 26×19 cm. Na hrptu, koji je od kože, prilijepljena je etiketa na kojoj piše: »Nro 236 | DXXXVI | Mažibradić | Bunić Vučićević | Miho Bunić | Pjesme.« Rukopis je paginiran od str. 3–306; dva su lista na kraju prazna. Na nenum. 2a piše: *B. 536*, a ispod toga: *ad 897 | –6/II 832. I. Kukuljević*. Na 3a je natpis: *Pjesni | Orazia i Maroja Mašcibradi, | Giva Bone Vucichjevichja i | Miha Bunichja*, (ispod toga rukom Antuna Kaznačića:) *prepisane od D. Ivanna Salatich mladoga i | darovane Antunu Casnacich* (ispod toga trećom rukom, bit će Ivana Kukuljevića:) *a od Ivana Kaznačića, sina Antunova, | Ivanu Kukuljeviću*. Pjesme O. Mažibradića idu do str. 146; na str. 147–149 je biografija O. Mažibradića iz Cervine Biblioteke, a na str. 150. je epigram *In laudem auctoris*. Str. 151–160 jesu prazne, a onda slijede pjesme M. Mažibradića do str. 193. Sad su opet prazne sve strane do 209, na kojoj piše naslov: *Pjesni Raslike | Giva Bona | Vucichjevich*. Tekst pjesama Dživovih ide od str. 211–269, a ima ih u svemu 35. Strane 270–280 jesu prazne, a onda dolaze *Pjesni Miha Bunichja* od 281–306.

Pjesme Dživa Bunića u ovom rukopisu počinju pjesmom »O zore svijetle i mile«. Sve su ljubavne, osim tri ekloge, od kojih prva, »Lubdrag i Radmio«, nema broja, a ostale dvije, »Lubdrag i Lubmir« i »Medan i Radat«, imaju brojeve XVII, odnosno XVIII. Broja nema ni pjesma »Je li tko, gospoje« na str. 262.

Salatić je prepisivao pjesme iz rukopisa *A*, ali među Mažibradićeve nije unio one pjesme uz koje je netko pribilježio da su Dživove. One pak pjesme Dživa Bunića koje se nalaze među pjesmama O. i M. Mažibradića bez napomene da su Dživove, nije uzeo među Bunićeve nego ih je ostavio među Mažibradićevima. To su pjesme: »Komu hoćeš, ma Ljubice«, koja se u *A* na 54a nalazi među pjesmama O. Mažibradića, i »U smrt gospoje N. N.« (u *A* na 86b među pjesmama M. Mažibradića). Isto tako nije iz rukopisa *A*, iz odjeljka u kojemu su pjesme Dživa Bunića i nepoznatih autora, unio među Dživove one pjesme uz koje piše da su »Neznana pjesnika«. To su u *A* ove četiri pjesme: »Zima je sve sledila« (na 100a), »Za vernu mû službu« (na 100a), »Slatko dobro koje sam obro« (111a) i pjesma »Što si lijepa, Rakle moja« (115b).

Iza posljednje pjesme u ovom rukopisu, na str. 306, prilijepljen je jedan list sa službenom potvrdom dubrovačkog vikara L. Roccija da je čitav rukopis pisan rukom I. Salatića: »Si certifica, che il presente libro, intitolato Pjesni Orazia i Maroja Mašcibradi, Giva Bone Vucichjevich i Miha Bunichja contente pagine 306, sia scritto tutto di carattere e pugno dell'ordeposito D. Giovanni Salatich Sacerdote secolare. – Dalla Curia Vicariale di Ragusa li 2. Luglio 1830. – L. Rocci.«

Iz rukopisa *S* prepisani su rukopisi *K* i *Ar*.

12. Rukopis *K* čuva se u Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu pod signaturom R 3896. Mjesto korica ima običan papir za pisanje. Sastoji se od sedam sveščića različita formata i papira. Pisala su ga tri pisara. Paginacija je iz novijeg vremena: I–VIII i 1–250. Naslov ima na str. I, a jednak je onome u rukopisu *S*: *Pjesni | Orazia i Maroja Mascibradi, | Giva Bone Vucichjevichja | i Miha Bunichja*. Pripadao je Gajevoj knjižnici, što se vidi iz potpisa: V. Gaj – 1873. Iako u naslovu piše da su u rukopisu i pjesme Miha Bunića, njih u *K* nema. Možda su bile na posebnom sveščiću kojega u ovom konvolutu nema. Naslov pjesama Dživa Bunića je na posljednjem listu šestoga sveščića, na str. 185, i glasi: *Pjesni Raslike | Giva Bona | Vucichjevich*. F. Fancev je gore lijevo napisao: *Iz »plandovaña«*, a dolje desno: *Ivana Bunića-Vučičevića*. Str. 186. je prazna; tekst Dživovih pjesama je u sedmom sveščiću, str. 187–245; str. 246–250 jesu prazne. Sve su pjesme označene brojevima I–XXXIII, iako ih ima 35, jer eklogu »Lubdrag i Radmio« i pj. »Je li tko, gospoje, od leda na svijeti« nije – kao ni *S* – numerirao.

13. Rukopis *Ar* sada se nalazi u Male braće u Dubrovniku pod br. 304. Formata je 28,8×20,3, a mjesto korica ima sivi papir za pakovanje. Sastoji se od 182 ispisana i 9 praznih listova. Naslov mu je: *Pjesni | Orazia i Maroja Mascibradi | Giva Bone Vucichjevichia | i | Miha Bunichia*. Ispod toga je povučena crta i napisano: *Padagne s' Tovara u Sjgupi | Antuna Casnacichja Dubrovčanina | Pjevagna*. Pjesme Dživa Bunića počinju na str. 75a i idu do 98b. Na 75a je naslov: *Pjesni raslike | Giva Bona Vucichjevich*. Ima ih 35. Iza pjesama Miha Bunića, koje se nalaze na str. 99a–109b, istom je rukom koja je pisala čitav rukopis napisana bilješka: »Pjesme, kê se dovle nahodu u ovijm listjm bjehu pripisane od menne Nikolle Arbanajsa Dubrovacke Zarque Kanonika Mjeseza Sarpigna na svarhu, Godiseta Gospodinova 1841. – Rukopis, s' kijm se slušcih u pripiscivagnu bj Pripisctovanoga, i Priumnoga Gosp. D. Ivanna Salaticihja, kj sve vrijeme svoga svjetla scivota s' pismom i scetegniem provodjasce. Taj prozjeneni rukopis bj mi šajman gliubko od Pridragoga Prjateglja Antuna Casnacichja Parza i Pisaoza Glasovitta u Dubrovniku.«

14. Slovom *Z* označio sam rukopis Naučne biblioteke u Zadru. Ima 70 olovkom numeriranih listova veličine 26,4×19,6 cm. Na naslovnom listu, gore lijevo, je signatura: *6661 Ms. 28 | Scaff. XXIX. | Ser II*. Desno od od toga je žig biblioteke Paravia u Zadru. Ispod toga čitamo natpis: *Plandovagna | Gospodina Giva Bunichia | Vlastellina Dubrovasckoga*. Pod tim je bilješka: »Altri manoscritti attribuiscono queste Poesie a Michele | Babulina-Bona, e che sieno sue lo dicono | i Padri Cerva e Dolci.« Donja polovina toga lista je oderana. Na 2a je brojem I označen talijanski prijevod (»Ite miei versi, e se talun vi chiede«) Bunićeve pjesme »Isprazne me pjesni kad vas tko upita«, koje u ovom rukopisu nema. Broj II ima na 2b pjesma »Skladno li te narav mila«, ali kako prevodilac nije preveo te pjesme, to je 3a prazna. Odsada dalje na lijevoj su strani hrvatske pjesme Bunićeve, a na desnoj njihovi talijanski prijevodi. Na 3b broj III ima pjesma »Nemoj se čuditi, izbrani cvijete moj«,

a na 4a, istim brojem, njen je prijevod: »Che tanto io brami i tuoi ridenti sguardi«; prijevod je slobodan; original ima deset dvanaesteraca, a prijevod 18 raznolikih stihova. Na 4b je pjesma br. IV »Ili mi, gospođe, me srce povrati« u osam dvanaesteraca, a na 5a je njen prijevod »Od il mio cor mi rendi« u 12 raznolikih stihova. Pjesma V na 5b i 6b »O snježane prsi izbrane« ima jedanaest strofa koliko i njen prijevod na 6a i 7a pod naslovom »Canzone«. Na 7b je pjesma VI »Nemoj, lijepa Rakle moja«, ali nije prevedena, pa je 8a prazna. Na 8b i 9b je VII pjesma »Već ostajte sve gospoje«, koja je prevedena na 9a i 10a (»Addio per sempre . . .«). Tri slijedeće pjesme pod br. VIII, IX i X na 10b – »Glad mene mori sad« (dva dvanaesterca), »Ubiraj, diklice« (četiri dvanaesterca) i »Čim ljepir doleti« (14 dvanaesterca) – prevedene su na 11a: VIII »Certa Fame« (četiri stiha), IX »Finche la Primavera« (10 stihova) i X »Mentre movere il volo . . .« (28 raznolikih stihova). Pjesma br. XI »Rakle lijepa i gizdava« (12 strofa po četiri osmerca), na 11b i 12b, prevedena je na 12a i 13a (»Filli bella e gentile il suo Pastore . . .«, 46 nejednakih stihova). Pjesme br. XII »Bio je vidjeti . . .« (12 dvanaesteraca) i XIII »Čim gledam ja ružicu« (šest stihova), na 13b, jesu prevedene na 14a: XII »Bianco è vedersi« (11 stihova) i XIII »Mentre la rosa io guardo« (8 stihova; tu su neki stihovi precrtani). Pjesma XIV »O gospoje svijeh gospoja« na 14b nije prevedena, zato je 15a prazna. Velika pjesma »Znam dobro jedino« pod br. XV na 15b, 16b, 17b, 18b i 19b nije prevedena, te su stoga strane 16a, 17a, 18a, 19a i 20a prazne. Ni pjesma »Neka druzi hvale i slave« na 20b i 21b, koja ima broj XVI, nije prevedena; 21a je prazna. Na 22a je pod brojem XVII pjesma »La mia Fanciulla ogni mi sgrida e dice« u dva stupca i 28 nejednakih stihova, a to je prijevod Bunićeve pjesme »Mlada vila moja sved mene prikara«, koje u ovom rukopisu nema. Na istoj strani je, i pod istim brojem XVII (mjesto XVIII), u talijanskom prijevodu pjesma »Mentre il suo pinio« (u deset nejednakih stihova). Još je samo jedna pjesma s paralelnim prijevodom; to je na 22b s brojem XIX pjesma »Vid' te darâ moje sreće« (sedam strofa po četiri osmerca) s prijevodom na 23a: »Mirate, o gente della mia Fortuna« (25 stihova). Pj. XX »Ovčice, krotko stado« na 23b i XXI »O prilijepe i primile«, na 24b i 25b, nisu prevedene, pa su strane 24a, 25a i 26a prazne. Prazna je i posljednja u ovom prvom dijelu rukopisa strana 26b.

Prvi dio ima 18 Bunićevih pjesama u originalu, a od njih je jedanaest prevedeno na talijanski. Tu je još talijanski prijevod triju Bunićevih pjesama kojih u hrvatskom originalu Z nema.

Drugi dio počinje na strani 27a, na kojoj je natpis: »Poesie amorose ed altre varie del medesimo autore. Parte seconda.« U ovom je dijelu Bunićevih 86 pjesama; prijevoda nema. Prema tome, u oba svoja dijela rukopis Z ima 104 pjesme Bunićeve.

Rukopis Z se slaže s rukopisom F, te je i prepisan ili iz njega ili iz zajedničkog predloška. Neka neznatna odstupanja u Z potječu od prepisivača.

U katalogu Naučne biblioteke u Zadru ovaj je rukopis uveden pod zapisom: »Bunich Givo – Ms. 28. Alcune poesie liriche (lingua slava). Un vol. ms. leg. vast. scritto in parte da M. A. Vidovich e da lui trad. in ital. di carte scritte sessantanove.« Prema tome, pjesme je u ovome rukopisu prepisao i preveo poznati prevodilac »Osmana« Marko Vidović.

15. *Bi* je rukopis Baldovina Bizarića, a danas se nalazi u Historijskom institutu JAZU u Dubrovniku. Ukratko ga je opisao M. Pantić u Analima Historijskog instituta u Dubrovniku.¹³ Ima korice od kartona, a formata je 24,6×18,7 cm. Broji 86 listova, numeriranih u novije vrijeme; listovi 1, 3 i 77–86 jesu prazni. Na 2a je natpis: *Pěsme Razlike | Gosp. Giva Sara Bunića Vučićevića | Vlastelina Dubrovačkoga | iz starih rukopisah skupljene i pripisane*. Rukopis je podijeljen na tri »libra«: *Libro Parvo | Plandovanja | ili pěsme ljubavne* idu od 4a–40b, a ima ih 68; *Libro Drugo | Pěsme Duhovne*, od 41a–58a, sa 19 pjesama; *Libro Tretje | Pěsme Razlike*, od 59a–63b, sa osam nenumeriranih pjesama; u *Libru I* i *II* sve su pjesme numerirane. Na 64a–76a jesu pastirski razgovori, kojima svršava rukopis. Iza »Svarhe« prepisivač je stavio bilješku: »Prepisah iz rukopisa Ivana Altestij god. 1845. ja Baldovin Bizarić za moje samodrugne librarie.«

Od Altestijevih rukopisa koji su nam poznati, kao predložak Bizarićev u obzir dolazi rukopis *R*, koji ima sve pjesme Bizarićeva prijepisa, samo što *Bi* nije iz *R* prepisao onih pjesama u čast autora »Mandalijene pokornice«, kao ni biografije Bunićeve iz Cervine Biblioteke. Uz neka manja odstupanja, ova se dva rukopisa slažu u svemu do kraja *Libra* prvoga, u kojemu ima 68 ljubavnih pjesama.

Odsad se redosljed razlikuje: u *Bi* dolaze sada *Pěsme duhovne* (njih 19, zapravo 20, jer se pjesma br. 14 sastoji od dvije pjesme: »Zgradit vas svijet vrh ničesa« i »Jasnijeh zvijezda od nebesa«), dok je u *R* na tome mjestu pet ekloga. U *Libru tretjem*, iza pjesme »Pomrčanje dana«, slijedi sedam nadgrobica i pet ekloga, kojima svršava rukopis *Bi*; u *R* iza ekloga dolaze nadgrobice i 22 »pjesni duhovne«, od kojih – kao i u *Bi* – spomenute dvije pjesme (»Zgradit vas svijet« i »Jasnijeh zvijezda...«) čine jednu pjesmu – br. 15. Posljednja je pjesma (»Trojstvo, Djeva i dva Ivana«) i u *R* i u *Bi* nenumerirana.

Bizarić piše pravopisom koji je uveo Lj. Gaj: upotrebljava slova s dijakritičkim znacima: *je* i *ije* koji su postali od jata piše *ě*; vokalno *r* piše *er*, ali nekad, prepisujući mehanički iz predloška, i *ar*; ne udvaja slova, osim u nekoliko slučajeva, također zbog mehaničkog prepisivanja. To je uzrok i nekim pogreškama preuzetim iz *R*; npr. u *Libru* drugom, pj. 2 (u našem izdanju pj. 89), stih 15 ima *ljudca* prema *gljudza* u *R* (mj. ljudska).

Svi rukopisi Bunićevih »Plandovanja« o kojima je dosad bilo govora – osim Kaznačićeva prijepisa – pisani su prije godine 1849, tj. prije Pucićeve izdanja »Plandovanja«, i svaki sadrži više od 25 Bunićevih

¹³ M. Pantić, Rukopisi negdašnje biblioteke Bizaro u Historijskom institutu u Dubrovniku. Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku, VIII–IX, 1960–61, str. 574.

pjesama, koliko ih ima najstariji rukopis *M.* Sada nam dolaze na red oni rukopisi u kojima se nalazi po jedna, dvije, tri ili četiri Bunićeve pjesme, a pisani su također prije prvog izdanja štampom.

16. Jedna pjesma koju objavljujem u ovom izdanju (»Ljubav draga mene stavi«) zapisana je u rukopisu Miha Martellinija, poznatog prepisivača vatikanskog rukopisa »Osmana«. Dao sam mu siglu *Ma*.¹⁴ To je zbornik hrvatskih, turskih i talijanskih pjesama. Sada se nalazi u knjižnici Zemaljskog muzeja u Sarajevu. Sastoji se od dva dijela, koji nose signaturu B 1415/1 i B 1415/2. Nekad je bio vlasništvo Vida Vuletića Vukasovića, koji je o njemu napisao članak i objavio iz njega nekoliko turskih pjesama u zadarskoj »Iskri« 1892.¹⁵ Taj isti članak, pod istim naslovom, štampao je Vuletić Vukasović i u »Bosansko-hercegovačkom istočniku«, 1896, str. 94–95, gdje se u bilješci kaže da je ta »zbirka sada vlastitost pisca ove crtice«.

Rukopis je opisao D. Korkut,¹⁶ ali kako su njega zanimale samo pjesme na turskom jeziku, on se – uz neke podatke o rukopisu – zadržao samo na turskim tekstovima Martelinijeve zbirke, koje je i objavio. Za nas je svakako od važnosti što je u prvom dijelu rukopisa, na prvoj strani, zapisana godina i ime vlasnika: – 1657 – | *Questo Libro di me Michiel Martelini | Raguseo*. Ispod toga su neke šare, a dolje je posveta *All' Illmo Sig. Alfonso di Mono*. Na 3. strani je prepisivač velikim slovima ponovo napisao: *QUESTO LIBRO DI ME | MICIEL MARTELINI*.

U prvom dijelu zbornika ima pjesama ljubavnih, maskeratâ, pa »Der- višata«, »Radonja«, »Remeta«, makaronska hrvatsko-talijanska satira Paše Primovića »Corculana del 1628« i, na kraju, prvo cviljenje Bunićeve »Mandalijene pokornice«. Na strani koja slijedi iza teksta narctao je Martelini četiri novčića ili medaljona, a na slijedeće tri strane vježbao se u ispisivanju adresa dubrovačkom knezu, senatorima i nekim ljudima u Ankoni, Beogradu i Dubrovniku. Na svakoj od dvije strane iza ovih nacrtan je grb obitelji Martellini s natpisom: *Martellinorum insignia*. To je navelo Korkuta na zaključak da je Martellini bio vlastelin.¹⁷ Međutim, M. Martellini, sekretar Republike, bio je dubrovački pučanin kojega u velikom nadgrobnom govoru hvali dominikanac A. Calichio.¹⁸ Na idućoj strani su neki zapisi i računanje, a na posljednjoj opet bilješka o vlasniku rukopisa, ali sad na latinskom: *Hich liber est meus Michaelus Martellini* i ispod toga talijanski: *Questo libro di Me Michiele | Martellini Raguseo*.

¹⁴ To je onaj rukopis što ga spominje Đ. Körbler u »Starim piscima hrvatskim« IX³, str. 40–41, a koji on 1917. nije mogao pronaći u biblioteci Zemaljskog muzeja u Sarajevu.

¹⁵ Dubrovački zbornik turskih sevdalinalaka (ljubovnijeh pjesama iz godine 1657). Bilježi Vid Vuletić-Vukasović. *Iskra*, II, br. 7–8, str. 49–50, Zadar 1892.

¹⁶ D. Korkut, Turske ljubavne pjesme u zborniku Miha Martellinija Dubrovčanina iz 1657 g. Prilozi za orijentalnu filologiju, VIII–IX, str. 37–62. Sarajevo 1959.

¹⁷ o. c. str. 38.

¹⁸ *Oratio in Funere Michaelis Martellini Civis Rhacusini Rhacusinae Reipublicae Secretarii habita a P. Archangelo Callichio Rhacusino Ord. Praedicatorum In Metropolitana Ecclesia Rhacusina Anno . . . Die*. Prijepis u Arhivu JAZU br. I d 154 ima osam velikih listova.

Kao što vidimo, Martellini je na početku zapisao godinu 1657, što znači da je te godine počeo u svoju bilježnicu prepisivati tuđe tekstove. Te godine ili koju iza nje prepisao je Martellini i prvo pjevanje Bunićeve »Mandalijene pokornice«, koji se tekst – uz male razlike – slaže s izdanjem iz 1659.

Kao u prvom, i u drugom su dijelu Martellinijeve zbirke svi tekstovi bez naznake autora. Tako nema autorova imena ni pjesma »Htje me ljubav postaviti« (u našem izdanju »Ljubav draga mene stavi«) koju u ovom izdanju objavljujem na strani 89, a koja se u rukopisu nalazi na str. 18–20. U nekim rukopisima ta se pjesma, kao što smo vidjeli, pripisuje Stijepu Đurđeviću. Razlika između teksta ove pjesme u *Ma* i njenog teksta u ostalim rukopisima vrlo je velika tako da je možemo smatrati drugom redakcijom autorovom.

Da je ovaj drugi dio Martellinijeva rukopisa, ili bar jedan njegov dio, pisan iza 1667. godine, možemo lako zaključiti po tome što se u njemu na str. 65–79 nalazi Kanavelićevo »Pievagnie suarhu trescgnie koia sliedi u Dubrouniku na 6. Aprila 1667«. Iza ovoga je na str. 80–92 »Deruisciata«, pa »Sacinka« (= »Radonja«) na str. 93–96; na str. 97. je pjesma »Moi mille suatte kupilli« i onda slijedi nekoliko praznih listova. S obratne strane, kad se okrene čitav rukopis, na prvih šesnaest stranica jesu turske, a na slijedećih četrnaest talijanske pjesme. Martellini je u drugom dijelu prepisao i neke tekstove koje nalazimo i u prvom dijelu (»Dervišata«, »Radonja« i dr.), ali sa dosta razlika. Za drugo prepisivanje imao je druge predloške, koji su se u pojedinostima razlikovali od prijašnjih predložaka. Npr. već prva pjesma u drugom dijelu (»O u lizu Angioskomu«) ima sedam strofa više nego ista pjesma u prvom dijelu; a razlika ima i u pojedinim stihovima i izrazima.

Da ne bismo zbog jednog pjevanja »Mandalijene pokornice« i jedne pjesme ovdje detaljno opisivali Martellinijev rukopis, učinit ćemo to na drugome mjestu, jer vrijedi javnost pobliže upoznati s ovim starim rukopisom koji potječe od suvremenika pjesnicima kojih je pjesme prepisivao.

17. Jedna Bunićeva pjesma – »Pomarciagne dana i pak rasuanutie na 17 xbra 1631« – zapisana je i u »Kuljenu«, poznatom rukopisu fra Lovra Cekinića (na strani 257), koji se nalazi u Male braće u Dubrovniku pod brojem 245. Opisao ga Brlek na str. 246–252.

18. *Ra* je prijepis Miha Džona Rastića iz sredine 18. stoljeća, sada u Male braće u Dubrovniku pod br. 66; nekad je imao broj 40, pod kojim je i u Čulića. Opisao ga je Brlek na str. 78–79. Uz tekstove nekih drugih autora sadrži i četiri pjesme koje pripisuje Stijepu Đurđeviću. To su: 1) Pisan Skupu djevojčica. Po Stiepu Giurghievichiu, alliti di Giorgi vlastelinu (1 31); 2) Gliuveno Uscgivagne Litta 1652. Po istomu vlastelinu Dubrovackomu Stiepu di Giorgi (1 32); 3) Jednoj Mladizi occituje gne muscia nevieru. Zienim po istomu Piesniku Stiepu Ghiurghievichiu vlas-

telinu dubrovackomu. Pisano litta Gosp^{va} 1653 (33a); 4) Djegljene od Gospoghje Litta Gosp^{va} 1654. Po Stiepu Giurgievichiu aliti di Giorgi (33b–34b). Od tih sam pjesama objavio u ovom izdanju prvu, drugu i četvrtu.

19. Iz istoga je otprilike vremena i rukopis *So*, koji se danas nalazi u Sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu pod signaturom R 3119. Tvrdo je uvezan, a hrbat i uglove ima od kože; veličine je 19×13,8 cm. Na hrptu, gore, utisnuta je ilirska zvijezda s polumjesecom; nešto niže piše zlatnim slovima: *Sorgo* | *PIESNI* | *razl.* Naslov rukopisa je na la: *Piesni raslike* (!) *Scupiene* | *od Gos. Franatize* | *Sorgo*. Rukopis je pripadao knjižnici Gajevoj, što se vidi iz potpisa i godine na la, gore desno: *V. Gaj 1873*. Na lb je grb Sorkočevićev. Na 2a je popis tekstova u ovom zborniku («*Raflika prikafagnia koiase sadarsge ù oujeh kgnigah*»). To su djela Šiška Dživa Gundulića, Vice Pucića Soltanovića, Vlada Jera Minčetića, Stijepa Đurđevića, Andrije Čubranovića i »razlicih pjesnika«. Na str. 301. je naslov: *Raslike Piesni | skladane | pò | Gosp. Stiepu di Giorgi | Ghiurghieuiichiu | Godiscta 1660*. Ispod toga drugom rukom: »Nahodise u veoma starru rukopisu, da Gosp. Stjepo di Giorgi priminu na 8 Settembra 1632, i da pociva u Zarqui S^{sa} Domenica u Dubrovniku«. Na str. 316. je »Piesan Skuppu Dieuoiciza po Istomu Gos. Stiepu di Giorgi Vlastelinu Dubrovackomu«. Slijedeća je, na str. 317–318, pjesma »*Gliveno vsgiuagnie po istomu*« (u našem izdanju pj. »*Ljubav blaga mene stavi*«), na str. 319–320 je pjesma »*Occittuje Musgia iedne mladize gnie* (dodano: *govu*) *neuieru. Isti Stiepo di Giorgi*« (pjesma počinje stihom: »*Dallje boglie millouati*«) i na str. 320–322 pj. »*Odiegliegnue od Gospoie po Istomu*« (u našem izdanju pj. »*Ostaj s Bogom, dušo moja*«). Kao što vidimo, to su iste pjesme koje se i u rukopisu R pripisuju Stijepu Đurđeviću, dok ih većina rukopisa ubraja među Bunićeve.

Čitav rukopis *So* prepisao je isti čovjek, Franatica Sorkočević, osim pet strofa na kraju posljednje pjesme, koje je dopisao netko drugi.

20. Spomenute četiri pjesme pripisivane Stijepu Đurđeviću, što ih imaju *Ra* i *So*, nalazimo i u rukopisu koji se čuva u ostavštini Bizzarro u Historijskom institutu JAZU u Dubrovniku (*A¹*). Pisao ga je oko 1800. Ivan Altesti, a opisao M. Pantić u *Analima Historijskog instituta u Dubrovniku*, VIII–IX, 1960–61, str. 578–579.

21. Tri Bunićeve pjesme ima rukopis Arhiva JAZU pod signaturom *I a 26*. Veličine je 13,9×9,1 cm, a ukoričen je u pergamenu; prve korice su otkinute, te se još slabo drže uz knjigu. Na unutarnjoj strani korica napisano je u 19. stoljeću:

»U ovoj knjizi jesu četiri komada:

I. Sunčanica Iva Gundulića.

II. Jelena Jona Palmotića.

III. Natčanje Ajača i Ulisa za oružje Akilovo, Jona Palmotića.

IV. Zorislava Antuna Gledjevića.«

Ispod toga rukom Ivana Kukuljevića:

»Dne 18 Sečnja 1857 kupio sam taj rukopis od Prof. Antuna Mažuranića za 3 for. u sr. – I. Kukuljević« Gotovo sav tekst je prepisao isti čovjek – onaj koji je prepisao i Janjinski rukopis. Da je tako, vidi se po pismu i po bilješkama koje su otprilike iz istog vremena iz kojega je i rukopis *J. Ispod naslova »Elene«* piše: *U Dubrovniku Lietta G^{ua} 1780*, a uz »Natiezagne« i ispod naslova »Zorislave« prepisivač je stavio bilješku: *Pripisana Lietta G. G. 1780*. Na kraju rukopisa, iza »Zorislave«, dodana su još tri lista, ispisana drugom rukom, na kojima su tri Bunićeve pjesme: »Kgnigga« (»Znam dobro jedino da želiš, cvijete moj«), »Nemoj se čuditi, izbrani cvijete moj« i – bez ikakve oznake i razmaka – pjesma »Ili mi, gospoje, mē srce povrati«.

22. Jedan prijepis Ivana Salatića mlađeg, koji se sada čuva u Naučnoj biblioteci u Dubrovniku pod br. 326, opisao je Kastropil na str. 207–208. Ima u svemu 32 nepaginirane strane, od kojih je devet posljednjih prazno. Salatić je tu prepisao za obrasce raznih pjesničkih metara dubrovačkih pjesnika pjesme Oracija Mažibradića (str. 1–18), Dživa Bunića (str. 19–21) i Junića Palmotića (str. 22–23). Bunićevih je u ovom rukopisu pet pjesama: 1) *O zorre svjetle i mille*; 2) *Rasbludna ma Vila*; 3) *Ah! Kadachje vrijeme priti*, 4) *Cijm gledam ja ruscizu* i jedna među Mažibradićevima pod br. 12 na str. 16 (»Tkomu hochjesc, ma Gliubize«).

23. U biblioteci Isusovačkog samostana u Dubrovniku nalazi se rukopis koji smo označili slovom *I*. To je četverolist velikog formata bez omota i bez signature. Na 1. strani je naslov *Pjesni Gosp^a Giva Sara Bona Vucichevich*, ispod kojega počinje prva ekloga »Gljudragh i Radmio« (str. 1–6); iza nje, na str. 6–7, slijedi – bez broja i naslova – pjesma »Priljepa Elena kâ bi zviet lieposti«, zatim »Varhu smarti« (str. 7) i »S. Mihajlu Arcandjelu« (str. 8, bez posljednje strofe). Rukopis je fragment veće zbirke.

24. *Nb* je rukopis Naučne biblioteke u Dubrovniku br. 39. Opisao ga je Kastropil na str. 394–397. U njemu ima tekstova Frana Lukarevića Burine, Dživa Bunića Vučića, Nikole Nalješkovića, Miha Bunića Babuline i Maroja Mažibradića. Pjesme Dživa Bunića u ovom rukopisu prepisali su Stjepan Marija Tomašević i Ivan Salatić mlađi. U Tomaševiću su prijepisu one na str. 179–188. Na str. 179. je naslov *Pjesni | Gosp. Miha Bona Babulina* | (ispod toga je F. Fancev olovkom napisao: *Ive Bunića Vučićevića*) *Vlast. Dubrovač. | koji priminu okolo God. Gosp. 1590* (ovaj redak precrtao F. Fancev). Ispod toga: *Ovdi se iznahode istoga: | 1. Bogoljubne Pjesni, i u smrt | (F. Fancev sa strane napisao: Ivo Bunić Vučićević) 2. Jokasta | (F. Fancev pribilježio »Miho Bunić Babulinov«) 3. Plandovanja | (Fancev: »Ivan Bunić Vučićević«) Kao što vidimo, Tomašević pjesme Dživa Bunića pripisuje Mihui Buniću Babulinovu. – Na str. 180. počinje tekst Dživovih pjesama u dva stupca. To su ove pjesme: *Vrhu Svetoga Križa*; *Vrhu Svete Pelenice*; *Mihajlu Arkangjelu*; *Domine, ne in furore Tuo arguas me*;*

De profundis clamavi ad Te, Domine; Miserere mei, Deus; Tugovanja: U smrt Gospogje Slave Ruski; U smrt Gospogje Pavle Donka Fačende I («Velika milos bi i čudo nad svima»); U istoj zgodi II («Sve stvari umrle podloži Bog smrti»); III («U ovom životu ko hoće poznati»); IV («Čim slavna Venere, božica od ljubavi»); U prirešenju Tiela Gosp. Mare Luccari; Nadgrobje Gospodinu Stiepu Giorgi. Na str. 185. započinje *Dio pjesmica Bona Babulina, prozvatieh | Plاندوانجا*, kako je to napisao Stjepan Tomašević, iako su to sve pjesme Dživa Bunića. Pjesme su označene rimskim brojevima. To su: I Moj oganj ljuveni kijem srce mē gori, II O vesela mā diklice, III O pridrago dobro moje, IV Kad Ljubmir uteče od Rakle nemile, V Ah, da je meni, VI Za drag dar ljuveni čemina pribila, VII Znam dobro jedino da želiš, cvijete moj, VIII S bolesti kôm bolim Vil moja sad gine, IX Ruža cvijeća od proljeća; to su samo dvije posljednje strofe pjesme »O snježane prsi izbrane«, X O zore svijetle i mīle, XI Omekšajte, suze moje, XII (ovdje su prepisani samo stihovi 9–18 pjesme »Blažen dan, hip i čas«), XIII Pokli me ostavi, mladče nemili, XIV Sveđ lakoma vila ova.

Na str. 439. je Ivan Salatić mlađi stavio naslov: *Pjesni Raslike Nefnana Pjesnika*, iznad čega je Tomašević napisao *Prosjustja od zaludnjega vremena*, a ispod: *Miha Bunića Babulina | ili Plاندوانجا nazvana Pjesnika i Vlastelina Dubrovackoga | koji xivjase G. G. 1570*. Ispod toga je drugom rukom bilješka: »Ovo je Drugi dio Pjesni Gosp. (precrtano Ivana i napisano:) Miha Bunicja Babulinovica | to je njeke od njegovijeh Plاندوانجا | od kojeh bile su pritisnute u Dubrovniku | njeke godiscta 1849 kako u kasalu koga ćeš vidjeti zabilježene | na sversi ovoga libra, a podavate krivo Bunicu Vučicevicu | od gosp. Orsata Pozza Vlastelina Dubrovackoga.« Ispod svega je F. Fancev olovkom napisao: *Ivan Bunić Vučićević*. Tomašević je svuda preko imena Ivana Bunića tamnijom tintom napisao ime Miha Bunića Babulinova uvjeren da neke od pjesama Dživa Bunića, koje se nalaze u ovom odjeljku, nisu njegove nego Miha Babulinova. Taj je odjeljak pisao Ivan Salatić mlađi. Dživove su tu ove pjesme: I Zima je sve sledila, svakomu zima je, str. 441, II Za vernu mû službu plate mi kad ne bi, str. 441–442, III Slatko dobro koje sam obro, str. 442–445, IV Što si lijepa, Rakle moja, str. 445–446). U ovom su odjeljku Dživove pjesme – u prijepisu Tomaševićevu pripisane Mihu Buniću Babulinovu – i na str. 480–481. To su pjesme s brojem LXI («Glad mene mori sad, a ljubav zlo davi»; s lijeve je strane F. Fancev olovkom napisao: »I. B. Vuč. | Puc. LXIII«), LXII («Kamenito 'e srce u tebi«), LXIII (ispod broja je Fancev napisao: »I. Bunić Vuč. odlomak«; to je fragment ekloge »Ljubdrag i Ljubmir« od stiha »Bez tebe ljubjene tamni mī z' danom sviet«) i LXV («Tkomu hoćeš, mā Ljubice«; Fancev je s desne strane broja pripisao: »Bunić-Vučićević | P. XL«, tj. pjesma je u Pucićevu izdanju pod brojem XL).

Prema tome, u rukopisu Nb ima u svemu 35 pjesama Dživa Bunića Vučića, od toga tri nepotpune. Četiri su (na str. 441–446) prepisane prije Pucićeva izdanja.

25. Rukopis Č – I a 102 u Arhivu JAZU – ima deset nenumeriranih listova. Korice su mu od kartona. Na 1a je *Antuna Castratovichja Dubr. | Pjesan* (Iznad ovoga piše: »Prema svjetovnoj gljubavi«). *God. Gosp. 1625.* Nešto niže *Pripis. iz Rukopisa Otza Malob. Cjulich god. 1839.* Tekst je na 2a–6a, a ima 37 katrena. Na 7a je *Lis | Pisan Skuppu Djevojcizâ | i | Gljuveno Ufcivagne Stjepana Giorgi Vlast. Dubrov. Malo niže: Pripis. iz Rukopisa Otza Mal. Cjulich god. 1839.* Sve su tri pjesme ovoga rukopisa prepisane iz *Ra.*

26. Od prijepisa Bunićevih pjesama koji potječu iz vremena nakon Pucićeva izdanja (1849) spomenut ću najprije dva rukopisa iz fonda don Luke Pavlovića, koji se sada čuvaju u Historijskom arhivu u Dubrovniku. Prvi od njih, koji smo označili siglom *Pa*, ima broj 413. Prepisao ga je sam Pavlović. Ukoričen je, a format mu je 21,8×15 cm. Osim Dživovih ima tu i tekstova Nikolice i Sara Bunića i Mata Mara Bunića. Na nenumeriranoj strani 1a je naslov: *Plandovanja | Gosp. Gjiva stariega Bunića Vučićevića | Vlastelina Dubrovačkoga.* Nešto niže ispod sredine stavio je Pavlović bilješku: *Primine g. g. 1658. | Spjeva i pri tiešti »Suze Mandaliene«.* Na dnu naslovne strane čitamo napomenu: »Ova Plandovanja, u zadnja vremena, kogod, dobro ne vieš, glasiashe za pjesni Miha Bunića-Babuline, koje se zovu Prošasta zaludnjega vremena, i nema ih nego 56 u sve.« Tekst »Plandovanja« ide od 1. do 129. strane; strana 130. je prazna, a na 131–135 je *Kazalo.* Zatim su prazne str. 136–138, a na str. 139–191 jesu *Suze S. Marie Mandaliene po istomu gosp. Gjivu Buniću-Vučićeviću.*

Rukopis ima 106 Bunićevih pjesama: prvih 70 jesu numerirane, a ostale imaju naslove. Najprije su prepisane 72 ljubavne pjesme, zatim slijede »Nadgrobnice«, pa »Pjesni Duhovne« i, na kraju, šest ekloga, od kojih je prva »Radmio i Ljubica« (to je u našem izdanju pjesma »Pokli me ostavi«). Uz pjesmu »Ljubav draga mene stavi« metnuo je Pavlović u zagradu napomenu: »Stiepa Giorgi-Gjurgevića«.

Uz Matijaševićev prijepis pjesama Sara Bunića u ovom konvolutu Pavlović je napisao naslov: »Skup Različnieh Pjesanca Slovinskieh i Talianskiesh Gosp. Sara sina Giva Bunića-Vučićevića a brata prednjega ovdi Nikole ispisanieh i ovdi složenieh rukom Otca Gjan-Marie Matej Jezusovca.« Dolje: »Matej umre g. g. 1788.«

27. Drugi prijepis Bunićevih pjesama u ostavštini don Luke Pavlovića ima broj 432. Dao sam mu oznaku *Pa*¹. Ukoričen je u karton, a veličine je 17,7×11,2 cm. Sastoji se od više priloga raznih autora, od kojih svaki ima svoju paginaciju. To su: 1) »Posvetilište Abramovo. Prikazanje skladjeno po Marinu Držiću«, str. 1–34; 2) »Sedam Salama pokornijeh kralja Davida Istomačena u pjesan u jezik dubrovački po Gospod^u Stjepu Ghimanu sinu Gospod^a Maroja Jakova di Giorgi Vlastelinu Dubrovačkomu, koji priminu na 18 Settembre 1632 i počiva u zarqui S. Dominika u Dubrovniku.« Dolje: »Sono stati stampati a Padova 1686.«; 3) »Zgovor duše bogoljubne s Isukarstom propetijem, složen po gos. Franu Gheltaldi Kruhoradiću (str. 1–20); 4) »Egloga Ivana Bunića Vučićevića. N.

B. Ova i slijedeće pjesni dio su od *Plandovanja*.« Sa strane je bilješka: »Ove iste pjesni po družijem rukopisima nahodu se imenovane Pjesni ljuvene Miha Bone-Babulinovića, Ali istinito nije, nego su izmiješane pjesni jednoga i drugoga Bone, kako je ponapravljeno.« Tu su zaista izmiješane pjesme Dživa Bunića i Miha Bunića Babulinovića. Na str. 1–4 je ekloga »Medan i Radat«, zatim su od str. 5–14 pjesme Miha Bunića, pa opet od str. 14–17 tri pjesme Dživove, označene brojevima 1–3: prva je »O ovčice, krotko stado«, druga »Ah, Rakle, ne bježi« i treća »Već ostajte sve gospoje«. Pod br. 4 je pjesma »Ostaj zbogom, dušo moja«, uz koju je sa strane bilješka: »Po rukopisu gosp. Nika Giona Rasticja od god. 1740 ova Pjesan bj spjevana po gosp. Stiepu Ghiurgevichiu alliti di Giorgi Vlast. Dubrovⁿ. Istoga dakle imale bi bit i ostale u ovemu librettu.« Na str. 20–22 pjesme su Miha Bunića, iza kojih je pet listova praznih. Zatim slijedi nov naslov: *Pjesni raslike gljuvene | slo-scene | od | Gosp^a Miha* (precrtnano i napisano iznad toga: *Giva*) *Bone Babulinovichia* (prec. i nad tim napisano: *Vucicevicja*) *Vlastelina Dubrovackoga*. S desne strane ovog naslova, odozdo prema gore, napisana je bilješka: »Ove pjesni drughi rukopisi naminivaju *Plandovanja* Ivana Bunicja-Vucicevicja Vlast. Dubr. i tako je do Pjesne 23^e. Za ostale su Miha Bone-Babuline.« Sad slijede 23 numerirane Dživove pjesme, pa onda 24–32 pjesme Miha Babulinova, zatim na str. I–V ekloga »Lubdrag i Radmio« i na str. V–VI odlomak ekloge »Lubdrag i Lubmir«; na VI–VIII dolaze opet pjesme Miha Babulinova.

Na str. 1–37 nove paginacije je »Glavosječenje Navjestitelja Isusova Ivana Krstitelja slavnoga. Pjesan gosp^a Nikolice Dživa Bona, vlastelina dubrovačkoga, koji umri u Silistriji god 1678.« Iza toga i opet dolaze na str. 25 (!) – 49 pjesme Miha Babulinova, pa na 1–119 »Akile i Deidamia« gosp. Giona Giore Palmottichja vlastelina dubrovackoga kojij priminu god. 1657.«; na str. 1–45 je »Natjecanje Ajača i Ulisa«, na 47–52 »Kolumbo« i na 55–126 »Ipsipile«. Na kraju je, na 45 strana posebne paginacije, »Mačuša i Čavalice pripovijes Vlaha Squadri redovnika, rođjena na Koločep«.

U rukopisu *Pa*¹ ima u svemu 30 pjesama Dživa Bunića Vučića.

28. Prijepis koji se pod signaturom I c 2 čuva u Arhivu JAZU – u kojemu su pjesme Šimuna Zlatarića, Marina Burešića, Maroja i Oracija Mažibradića, Luke Miha Bunića, Vladislava Minčetića, Bartola Kašića, Petra Kanavelića, Iva Šiška Gundulića i Šiška Menčetića – ima među pjesmama Oracija Mažibradića pod brojem X pjesmu Dživa Bunića »Tko mu hoćeš, ma Ljubice«. Rukopis je iz druge polovice 19. stoljeća.

29. Nekad je imao signaturu B. 337 rukopis od dvadesetak stranica koji je sada u Arhivu Jugoslavenske akademije pod brojem I b 109. Uz Kanaveličeve (i još nekih drugih) pjesme tu je i Bunićeva pjesma »Ubiraj, diklice, dočim je proliće«. Ispred nje je na str. 16. osam stihova iz Gundulićeve »Dubravke« (»Objavi, Danice, jasni zdrak objavi«).

30. Spomenut ću na kraju još tri rukopisa Naučne biblioteke u Dubrovniku. Pisao ih je poznati prepisivač starih hrvatskih tekstova Stjepan Tomašević. U prvom prijepisu, broj 317, – koji smo označili slovom *T* – prepisane su dvije pjesme koje sam uvrstio u ovo izdanje: jedna je na 23. strani rukopisa »Lis pisan skupu Djevojci za Piesan po Stiepu Giurgevichu, alliti di Giorgi Vlastelinu Dubrovac. Liepe vile i ghisdave...« i druga – na strani 24 – »Ljuveno Uxivanje Piesan po Vlastelinu Ivu Bona Vucicevic Ljubav blaga mene stavi...«. Rukopis je opisao Kastropil na str. 389–391.

31. U drugom rukopisu dubrovačke Naučne biblioteke, broj 314, nalazimo dvije Bunićeve pjesme: Vrh ljubavi Božje (»Zgradit vas svijet vrh ničesa«) i Vrh muke Isukrstove (»Vječnog Oca riječ prisveta«). Vidi opis rukopisa u Kastropila na strani 397–402.

32. Pjesmu »Vrh ljubavi Božje« prepisao je Tomašević i u rukopisu Naučne biblioteke u Dubrovniku broj 651, koji je opisao Kastropil na strani 337–339.

*

33. Jedan rukopis Bunićevih stihova, koji bi imao biti iz 17. stoljeća, spominje P. Kolendić. On ga sam nije vidio, nego mu je o njemu pričao M. Petković »koji ga je našao... među štampanim knjigama«¹⁹ u Arheološkom muzeju u Splitu. Petković je, kaže Kolendić, službenicima u Muzeju »skrenuo pažnju na visoku vrednost tog rukopisa« i upozorio ih štaviše da »bi ga trebalo skloniti na sigurnije mesto«. Kakav je to bio rukopis, je li možda autograf, koliko ima u njemu Bunićevih pjesama, na žalost, ne znamo, jer ga u splitskom Arheološkom muzeju nisam mogao pronaći. Je li negdje zametnut ili je nestao iz Muzeja, ne može se znati. Nadajmo se da će se kojom srećom jednom negdje otkriti.

¹⁹ P. Kolendić, Izveštaj o naučnom radu na Primorju. Glasnik SAN, knjiga I, sv. 3, str. 500–501, Beograd 1949.

IV
IZ DANJA BUNIĆEVIIH PIESAMA

Prva je Bunićeva štampana pjesma ona u čast Dživa Gundulića, autora »Arijadne«. Objavljena je u izdanju »Arijadne« 1633. Zatim, koliko nam je poznato, tek nakon 170 godina štampa Appendini, kao primjer Bunićeva pjevanja, pjesmu »Bio je vidjeti« u originalu i u latinskom prijevodu Nikole Pucića¹.

Izdavajući 1844. svoju »Slavjansku antologiju«², Orsat Pocić (Medo Pucić) nije u nju unio ni jedne pjesme Dživa Bunića, čijim će se pjesmama nekoliko godina kasnije i sam oduševljavati. Znači da 1844. nije znao za rukopis »Plandovanja«. Vjerojatno ga je netko od Dubrovčana, poslije izlaska »Slavjanske antologije«, upozorio na neki rukopis Bunićevih stihova, pa se Pucić, ocijenivši njihovu ljepotu, a i u želji da ispravi svoj nehotični propust, odlučio da štampom izda sve Bunićeve pjesme. I tako je 1849. došlo do prvog izdanja »Plandovanja« u almanaku »Dubrovnik«³. Pucić je tu objavio 86 Bunićevih pjesama. Ovo izdanje označujemo slovom P. U svome predgovoru, koji je prvi nešto opširniji prikaz Bunićeva pjesničkog stvaranja, Pucić govori o prošlosti Dubrovnika smatrajući to, s pravom, potrebnim »da se bude bolje razumjeti Bunića, jerbo je tako zavezan svaki čovjek s vekom u kojemu žive, da ga nije moguće dokučiti i podpuno razumjeti bez upoznati se i udomačiti se na neki način sa okolnostima njegovog vriemena« (str. 10). To pogotovu vrijedi za književnika, koji »postaje, ako i nehotice, izrazom svojeg vieka« (str. 11). Oduševljen je pjesmama Dživa Bunića, koji mu je »najdraži od svih Dubrovčana« (18). Budući da Bunić ne piše uvijek jekavski, »kako ni ostali pisaoi dubrovački, ni sam narod, i to smo mi, da bi bilo jednoličnije, onako kako smo bolje znali, popravili« (18). I

¹ F. M. Appendini, Notizie, II, str. 294–295.

² Orsat Pocić, Slavjanska antologija iz rukopisah dubrovačkih pjesnikah. Knjiga parva. Beč, 1844.

³ Plandovanja Ivana Bunića Vučićevića, vlastelina dubrovačkoga s uvodniem govorom Orsata Pocića. Dubrovnik, cviet narodnog knjiženstva. Dubrovnik, 1849, str. 3–118.

sad navodi neke promjene što ih je izvršio priređujući tekst za štampu. Ali Pucić nije tu spomenuo sve promjene što ih je unio u svoje izdanje. Tako je, na primjer, u riječima na -st zadržao taj završetak, iako su u takvim slučajevima Dubrovčani izostavljali krajnje -t; futur I piše rastavljeno; odbacuje -j na kraju zamjenica; mijenja oblike nekih riječi te piše, na primjer, *tač*, *slavić* mjesto *tač*, *slavic*; dubrovačke ekavizme mijenja u jekavske oblike: mjesto *celov*, *veran*, *venac* piše *cielov*, *vieran*, *vienac*; ali piše i *sried*, *srieća* mjesto *sred*, *sreća*. Svi ti i slični slučajevi navedeni su u našem izdanju u bilješkama, iz kojih će se vidjeti Pucićev način pisanja.

U posljednjem – desetom – poglavlju htio je reći još nešto o »sačinitelju« tih pjesama, ali zbog malo vijesti koje su o njemu ostavili »stari pisaoci«, znade o Buniću samo to da mu se otac zvao Serafin, »na dubrovačku Saro«. Još mu je poznato da je »godine 1630 sačinio svoju Mandalienu«, »da je imao dva sina (drugi se rodi godišta 1633) i da je umro godišta 1658«. K tome dodaje još nekoliko riječi o sinovima Bunićevim.

Na kraju objavljuje nekoliko bilježaka u vezi sa svojim predgovorom: o starom dubrovačkom vodovodu i njegovu graditelju Onofriju; zatim popis »starih dubrovačkih plemena«; natpis na poprsju Miha Pracata; popis »Plemena i knezova' Šarbskiah kojima bijaše podato vlaststvo u Dubrovniku«; i napokon latinski natpis na ploči podignutoj u dubrovačkoj vijećnici u čast Nikolice Bunića, kao i popis njegovih književnih djela.⁴

Svakako je šteta što Pucić nije spomenuo rukopisa iz kojega je prepisao Bunićeve pjesme za svoje izdanje. Da je to učinio, sigurno ne bi došlo do neopravdanih mišljenja F. Kulišića, D. Pavlovića i P. Kolendića o postupku njegovu pri objavljivanju Bunićevih pjesama. Osnovna pogreška Kulišićeva zasniva se na krivom mišljenju da je Pucić priredio Bunićeve pjesme za štampu prema rukopisu Male braće u Dubrovniku broj 476.⁵ A D. Pavlović je mislio da je Pucić »kao *krstjanski pesnik* menjao i izostavljao čitave strofe«, odnosno da je čak mjesto jedne slobodnije Bunićeve strofe – šeste strofe u pjesmi br XXXI – sam Pucić »umetnuo dve (6 i 7) koje je on sam ispevao«. ⁶ Kolendić ima pravo kad kaže da Pucićevo izdanje »nije nimalo kritično«, ali se za Pucića ipak ne može reći da je samovoljno »izostavljao cele pesme ili njihove delove«. ⁷ O Pucićevu izdanju pisao je u novije vrijeme A. Djamić, ⁸ koji ukazuje na pogrešna mišljenja Kulišićeva i Pavlovićeva te ispravno zaključuje da je Pucićevo izdanje najbliže rukopisu Altetičevu koji se ču-

⁴ Isto, str. 21–24.

⁵ Frano Kulišić, *Dživo Bunić Vučićević*. Dubrovnik, 1911, str. 27, 34, 47, 58–67, 110, 180–181.

⁶ Dragoljub Pavlović, *Marinizam u ljubavnoj lirici Ivana Bunića*. Glas SAN, knj. 184, str. 268, bilj. 20.

⁷ Petar Kolendić, *Izveštaj o naučnom radu na Primorju*. Glasnik SAN, knj. I, sv. 3, 1949, str. 496–497.

⁸ Antun Djamić, *Pucićevo izdanje Bunićevih Plandovanja*. Filologija, 3, 1962, str. 41–48.

va u Arhivu Jugoslavenske akademije pod signaturom I b 103. Svoj članak Djamić završava mišljenjem »da se Pucić pri svome izdanju služio nekim nama nepoznatim tekstom, koga se on uglavnom tačno držao u svemu izuzev onih jezičnih ispravaka, a uza nj je vjerojatno gledao i druge rukopise«⁹. Međutim, da se je Pucić zaista tačno držao svoga predložka, ne možemo tvrditi, kad nam taj predložak nije poznat, ali prema sličnostima između *R* i *P*, kao i prema istim izostavljenim strofama u njima, možemo sa sigurnošću reći da je rukopis prema kojemu je Pucić priredio izdanje »Plandovanja« potekao iz iste matice iz koje je potekao i rukopis *R*.

Pjesme u Pucićevo izdanju raspoređene su ovako (prema brojevima našega izdanja): 1–9, 11–21, 23–26, 28–31, 33, 36–43, 45, 47–48, 50–61, 10, 74 (u *P* su to dvije pjesme: LXIII i LXIV), 34–35, 75; zatim slijede *Pjesne duhovne*: 88–89, 91–103 i, na kraju, *Rasgovori pastierski*: 76–80. Prema tome, Pucićevo izdanje nema pjesama našega izdanja broj 22, 27, 32, 44, 46, 49, 69, 72, 73, 81–87, 90, 104–111 i jednu latinsku, dakle u svemu 26 pjesama.

Čitavo Pucićevo izdanje je fotografirano i kao takvo izdano 1965. u Münchenu.¹⁰

August Šenoa je u svoju »Antologiju pjesništva hrvatskoga i srpskoga« (1876) unio tri pjesme Bunićeve: Ljubavno proljeće (»Kada, cvijete moj ljuveni«), Dragina usta (»O preliepe i premile«) i Njedrima drage (»O sniežane prsi izbrane«). Naslove im je dao Šenoa.¹¹

Kad je Sebastijan Žepić priređivao za Akademijino izdanje djela Maroja i Oracija Mažibradića, služio se Kaznačićevim prijepisom rukopisa *A* i rukopisom *B*, u kojima se među pjesmama Oracija Mažibradića nalazi i jedanaest pjesama Dživa Bunića; Žepić ih je objavio u XI knjizi »Starih pisaca hrvatskih« (1880), na strani 176–185 kao pjesme Oracijeve, ne spomenuvši ni jednom riječi da je te pjesme već 1849. izdao M. Pucić u almanaku »Dubrovnik« kao Bunićeve. Kao pjesmu Maroja Mažibradića unio je Žepić u spomenuto izdanje i pjesmu »U smrt gospođe N. N.«,¹² a to je – kako je već rečeno – četvrta Bunićeva pjesma »U smrt gospođe Paule Dunka Fačende«. U rukopisu *A* i *B* ta se pjesma pripisuje Maroju Mažibradiću.

U »Hrvatskoj antologiji«, izdanoj 1892, povodom pedesete godišnjice Matice hrvatske, štampao je Hugo Badalić samo jednu Bunićevu pjesmu: »Dragina usta« (»O preliepe i premile«)¹³.

U »Antologiji dubrovačke lirike« Rešetar je 1894. objavio šesnaest Bunićevih pjesama, kojima je dao i naslove. Prepisao ih je iz izdanja

⁹ Isto, str. 48.

¹⁰ Ivan Bunić-Vučičević, Gedichte. Nach der Ausgabe im Almanach »Dubrovnik« 1849 von O. Pucić mit einer Einleitung von Renate Lachmann. Slavische Propyläen. Texte in Neu- und Nachdrucken. Band 4. München 1965.

¹¹ August Šenoa, Antologija pjesništva hrvatskoga i srpskoga, narodnoga i umjetnoga, s uvodom o poetici. Izdala Matica hrvatska. Zagreb, 1876, str. 48–49.

¹² Stari pisci hrvatski, knj. XI, str. 110.

¹³ Hugo Badalić, Hrvatska antologija. Umjetno pjesništvo starijega i novijega doba. Zagreb, 1892, str. 7–8.

Pucićeva. To su ove pjesme: Posveta (»Isprazne me pjesni, kad vas tko upita«), Djevojka i ruža (»Skladno li te narav mila«), Srce od srca ne dijeli (»Ili mi, gospojo, moje srce vrati«), Plameni pogled, a ledene prsi! (»Prsima od leda vil moja gizdava«), Njene su ruke slatke uze (»O snježane ruke bile«), Ko je ruža? (»Čim gledam ja ružicu«), Crne oči (»Neka druzi hvale i slave«), Uživaj dok možeš! (»Nemoj, nemoj, ma Ljubice«), Ljubavno pomirenje (»Pokli me ostavi, mlače nemili«), Čija ćeš biti? (»Komu hoćeš, ma Ljubice«), Tvoja me kosa zarobi (»Slatka dušo mom životu«), Stan ljubavi (»Gdje kraljestvo tve postavi«), Ti dan doводиš (»Izidi veće van, o zoro prebila«), Daj da pojem! (»O diklo mlada«), Njena usta (»O prelijepe, o premile«), Ljudski život (»Budi nam spomena: ljudska su godišta«).¹⁴

Bunićeve pjesme kojih nema u izdanju Pucićevo objavio je prema rukopisu *F* Frano Kulišić na kraju svoje knjige o Buniću.¹⁵ Tu je devet ljubavnih pjesama, sedam epitafa, dvije pobožne pjesme, prepjev dvaju psalama i, na kraju, pjesmica od četiri stiha »Trojstvo, Djeva i dva Ivana«. Uz epitaf »U smrt gospođe Slave Ruski« i »U smrt gospođe Pavle Dunka Fačende« Kulišić daje podatke o tim ženama. Uz tekst pjesme »Vrhu svete pelenice« donosi paralelno i njene varijante prema rukopisu bečke Dvorske (sada Nacionalne) biblioteke Supl. 4597, a uz prepjev psalma »Domine, ne in furore tuo arguas me« pripočuje taj psalam i u prepjevu Stijepa Đorđića (Đurđevića) prema rukopisu iz Rešetarove biblioteke. Iako se nalazi u rukopisu *F*, Kulišić nije objavio pjesme »Vrhu svetoga križa« uz obrazloženje da to »u stvari nije nikakva pjesma, nego iz Mandaljene pokornice, III. Strofe 73–78, preneseno«, te je na strani 46. svoje rasprave donio samo njene varijante iz rukopisa *F*. Isto tako Kulišić nije pripočeo prepjeva psalma »Miserere mei Deus«, koji se nalazi u *F* na strani 46–47. Kulišić kaže da je *F* »prepisan krasnim rukopisom, čak malo i pedantno«,¹⁶ pa ipak nije znao pročitati neka mjesta stavivši mjesto nepročitanih riječi točkice. U psalmu »De profundis« Kulišić je zabunom izostavio st. 24–26. Treba reći da je Kulišić u svome izdanju Bunićevih pjesama dosta grijesio, ali među onim primjerima koje Drechsler¹⁷ navodi kao Kulišićeve pogreške ima ih nekoliko koji tako glase u *F*.

Pogreške Kulišićeve ponukale su Drechslera da sve pjesme koje ima rukopis *J* – iz kojega je po svoj prilici prepisan *F* –, a nema ih u Pucićevo izdanju, ponovo izda u 8. knjizi Građe za povijest književnosti hrvatske, 1915, str. 234–246, dodavši im varijante iz rukopisa Jugoslavenske akademije I b 103. Ali ni Drechslerovo izdanje ovih pjesama nije bez pogrešaka. (I Kulišićeva i Drechslerova pogrešna mjesta navodimo u našim napomenama uz pjesme). Uz pjesmu »Vrh svete Pelenice« Drechsler dodaje bilješku o Pelenici iz putopisa Jana Hasišteinskog z Lobjkovic.

¹⁴ Antologija dubrovačke lirike. Priredio Milan Rešetar. Srpska književna zadruga, knj. 15. Beograd, 1894.

¹⁵ Frano Kulišić, cit. dj., str. 216–236.

¹⁶ Isto, str. 48, bilješka.

¹⁷ Branko Drechsler, Iz »Plandovanja« Dživa Bunića Vučićevića. Građa za povijest književnosti hrvatske, knj. 8, 1915, str. 233–4.

V

IZDANJA »MANDALIJENE POKORNICE«

Prema podacima starih dubrovačkih biografa prvo je izdanje »Mandalijene pokornice« štampano godine 1630. Kao mjesto štampanja S. Dolci navodi Veneciju,¹ a Appendini Ankonu.² S Dolcijem se slaže Klement Rajčević,³ a s Appendinijem P. J. Šafařík⁴ i Kukuljević,⁵ koji, štaviše, spominje i neke pojedinosti toga izdanja: format, broj stranica i opremu (»u 4, str. 65, sa slikama«). S. Cerva ima istu godinu za prvo izdanje, ali bez oznake mjesta štampanja.⁶ Interesantno je da ovo izdanje spominje i Đuro Daničić kad navodi literaturu u svojoj *Istoriji jezika*. Oznaka »Bun.« znači mu »Iva Vučića Bunića *Mandaljena pokornica*. Jakin 1630.«⁷ Za drugo izdanje ima Appendini godinu 1638. i opet mjesto Ankonu, što nalazimo i u Kukuljevića i u Šafaříka.⁸ Kukuljević znade i format knjige – »u 8«.⁹ Rukopisi Naučne biblioteke u Dubrovniku br. 164 i 391/2 i prijepis Luke Pavlovića, sada u Historijskom arhivu u Dubrovniku br. 413 (v. str. 44. i 68. ovoga izdanja), spominju i ime tiskara, kako se to vidi iz jednake bilješke na kraju sva tri prijepisa: »In Ancona | Appresso Marco Salvioni | 1638.« Treće po redu bilo bi mletačko izdanje iz godine 1659, a navodi ga prvi Kukuljević, ali naknadno, u Dodatku svoje Bibliografije, na strani 191, pod brojem 2194:

¹ S. Dolci, *Fasti litterario-ragusini*. Venetiis 1767, str. 31.

² F. M. Appendini, *Notizie storico-critiche sulle antichità, storia e letteratura de' Ragusei*. Knj. II, Dubrovnik 1803, str. 236.

³ Rukopis »Mandalijene pokornice« u Male braće u Dubrovniku br. 135. (Vidi str. 67. ovog izdanja).

⁴ P. J. Šafařík, *Geschichte der südslavischen Literatur*, II, Prag 1865, str. 162–163.

⁵ I. Kukuljević Sakcinski, *Bibliografija hrvatska*. Dio prvi. Zagreb 1860, str. 28, br. 282. Od Kukuljevića je podatke za sva izdanja preuzeo Š. Ljubić u *Ogledalu književne povijesti jugoslavenske*. Knj. II, Rijeka 1869, str. 402–403.

⁶ S. Cerva, *Bibliotheca Ragusina*, sv. II, str. 263; rukopis u knjižnici Dominikanskog samostana u Dubrovniku.

⁷ Đ. Daničić, *Istorija oblika srpskoga ili hrvatskoga jezika do svršetka XVII vijeka*. U Biogradu 1874, str. III.

⁸ Sva tri autora – Appendini, Kukuljević i Šafařík – na citiranim mjestima.

⁹ I. Kukuljević, cit. mjesto.

»III. izdanje. U Mletciah po Gjinamu 1659.« I S. Dolci zna za to izdanje iako ne spominje izrijekom godine 1659. Kaže naime da je Bunić, dok je ponovo izdavao »Mandalijenu« kod Ginama, umro 1658.¹⁰ U Veneciji je štampano i četvrto izdanje godine 1705, koje od starih biografa navode Cerva i Appendini, a kasnije i Kukuljević i Šafařík – svi na već citiranim mjestima. Ovim su se izdanjem služili i leksikografi A. Della Bella i J. Stulli. Peto izdanje »Mandalijene pokornice« štampao je Martekini u Dubrovniku 1849.

Od navedenih izdanja prva dva su nam poznata samo po tome što ih spominju u svojim djelima citirani autori. Uza sve traganje za njima nisam mogao naći ni jedan primjerak tih izdanja. A da je »Mandalijena pokornica« štampana i prije 1659. svjedoči i činjenica što neki pjesnici koji su ispjevali pjesme u čast autora »Mandalijene«, štampane na kraju izdanja 1659, te godine nisu više bili u životu. Na primjer Džono Palmotić (†1657), Kristofor Liliati,¹¹ a možda i još koji od onih potpisanih inicijalima. Oni su, bez sumnje, svoje posvetne pjesme ispjevali za neko izdanje koje se štampalo za njihova života.

Jedini primjerak izdanja iz 1659. našao sam u knjižnici Male braće u Dubrovniku pod signaturom 36–III–30. Uvez je od kartona. Knjižica ima 64 strane, a formata je 18×13 cm. Naslovna strana ima ukrasni okvir sa grbom Bunića u sredini gornje strane okvira – koso položene ljestve s orlom na vrhu – dok je u sredini donje strane okvira grb izdavača Ginamija – mornar sa sidrom. (Vidi naslovnu sliku.) U četvorini unutar toga okvira smješten je vrlo lijep naslov djela: MANDALIENA | POKORNIZA | GOSPODINA GIVA VVCICICHIA BVNICHIA | VLASTELI-NA DVBROVACKOGA. Na dnu ispod okvira: MNETIEM PO GINAMMV 1659. Na drugoj strani našega egzemplara netko je zabilježio: »Priminu Spievalaz u Dubrovniku na 6. Marza g. g. 1658«. Na 3. strani, na kojoj počinje tekst, piše naslov: MANDALIENA POKORNIZA, a ispod njega: »Erat mulier in civitate peccatrix etc. Vt cognovit etc. | Zvieglenie parvo.« Na toj strani, zbog naslova, samo su tri strofe, dok ih na ostalima ima po šest. Svako cviljenje počinje inicijalom. Na čitavoj 18. strani je slika koja prikazuje Mandalijenu kako pere Isusu noge u kući Šimunovoj. Cviljenje drugo počinje na 19. strani. Strana 32. krivo je označena brojem 28, pa se ta pogrešna paginacija nastavlja sve do strane 37, koja je ispravno označena. »Svarha drugoga Zvieglienja« je na strani 30 (zapravo 34), a na slijedećoj, nepaginiranoj, nalazi se slika: Skidanje s križa. Na strani 32 (zapravo 36) počinje »Zvieglenie tretie« i ide do strane 53. Na nepaginiranoj 54. strani je slika: Mandalijena, sada već svetica s aureolom, dočekuje Krista (sa šeširom na glavi) da mu pomáže noge; na dnu slike piše SANTA MARIA MADALENA. Na slijedećoj, ne-

¹⁰ S. Dolci, cit. mjesto.

¹¹ Prema Appendiniju (Notizie, II, 313), kancelar dubrovački i autor latinskih pjesama Kristofor Gigliatti (Liliati; B. Kašić ga zove Džiljatić) umro je 1656, a prema izvacima iz matrikula sv. Lazara i sv. Antuna u Dubrovniku, koji se prijepis sada nalazi u Arhivu JAZU pod signaturom IV a 18, na 15a piše da je Liliati umro 1657. (»Christoforo di Luigi Giliatti morto 1657.«)

paginiranoj, ali po redu 55. strani, nalazi se pjesma »Neznani S. Mandalieni«. Iza ove u čast autora »Mandalijene pokornice« ispjevane su i u ovom izdanju odštampane slijedeće pjesme: »U hvalu gospodina Dživa Bunića« od Džona Palmotića (str. 56); zatim latinske pjesme: epigram Brne Đurđevića (Bernardi de Georgijs, str. 57), epigram Kristofora Liliati (str. 58), epigram Džona Palmotića (str. 59), dalje tri latinske pjesme bez oznake autora: Ad Magdalenam lacrymantem (str. 60), Aliud (str. 60), Ad planctum Magdalenae (str. 61); latinski epigram autora S. B. A. F. (str. 61), latinski epigram autora N. B. A. F. (str. 62) i na kraju dva talijanska soneta: Frana Bobaljevića¹² (str. 62) i autora potpisanog inicijalom M. O.¹³ (str. 63) – u svemu dvije pjesme hrvatske, osam latinskih i dva soneta talijanska. Posljednji list našega primjerka nije sačuvan čitav, fali gornja trećina, zato tu nema naslova prvoga soneta ni prva tri stiha njegova, kao što fali i naslov drugoga soneta i njegova prva strofa.

Od izdanja iz godine 1705. našao sam tri primjeraka: jedan u Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu pod signaturom R 1342, drugi u Historijskom institutu JAZU u Dubrovniku i treći, na koji me je upozorio prof. Šime Jurić, u franjevačkoj knjižnici na Košljunu. Formata su 14,2×8,6 cm. Zagrebački primjerak ima korice od kartona, a pripadao je nekad Gajevoj knjižnici što se vidi po potpisu V. Gaja i godinom 1873. ispod potpisa na naslovnoj strani. Isti potpis i godina nalazi se i na 1. strani, gore. Knjižica ima 44 paginirane i na kraju 4 nepaginirane strane. Na 1. strani je naslov: MANDALIENA | POKORNIZA | GOSPODINA GIUA | VUCICCHIA | BUNICHIA | VLASTELINA DUBROUACHKOGA. Ispod toga je slika: dva anđela pridržavaju Krista pošto je skinut s križa. Ispod slike: »IN VENETIA | MDCCV. | Si vende da Bortolo Occhi Libraro sù la | Riua de Schiavoni all'Insegna di San | Domenico al ponte della Madonna. | Con Licenza de' Superiori«. Tekst počinje na strani 3, na kojoj je zbog naslova samo pet strofa i dva stiha od šeste, dok je na ostalim stranicama po osam strofa i dva stiha. Prvo cviljenje svršava na strani 13, a drugo počinje na strani 14, na kojoj je ispred naslova slika koja prikazuje Mandalijenu kako kleči ispred posude s pomašću. Na str. 26 je slika skidanja Krista s križa, ispred koje počinje »Zviglienie Tretie«. Tekst »Mandalijene pokornice« svršava na strani 39. Na strani 40. je najprije ista slika koja je i ispred cviljenja drugog; ispod nje piše: NOLI ME TANGERE (čega u izdanju 1659. nema), a zatim počinju pjesme u čast autora »Mandalijene«: Neznani S. Mandalieni (str. 40–41), ispod koje je emblem: cvijeće i dvije golubice; zatim hrvatska pjesma Džona Palmotića (str. 42), pa talijanski sonet Frana Bobaljevića (str. 43) i sonet autora potpisanog inicijalima M. O. (str. 44). Dakle od dvanaest pjesama ispjevanih Buniću, koliko ih ima u izdanju 1659, ovdje su samo četiri: dvije hrvatske i dvije talijanske; latinske su izostavljene.

¹² To je Frano Bobaljević, nazvan Kuk. Vidi: I. Đurđević, Biografska dela. Beograd 1935, str. 280, t. 646.

¹³ Bit će to po svoj prilici Marin Orbini, dubrovački sekretar, autor hrvatskih i latinskih djela. Umro je 1687. (Vidi: Appendini, Notizie, II, 308.)

Ovo je izdanje preštampano iz izdanja 1659; neke je tiskarske pogreške u I¹ priređivač novoga izdanja (I²) ispravio, ali ih je dosta ostavio nekorigiranih, a napravio je još tridesetak novih. Kako se u tom pogledu odnose među sobom ta dva izdanja, pokazao sam u napomenama.

Na kraju ovog izdanja, na dva nepaginirana lista, nalazi se popis hrvatskih knjiga koje se prodaju u knjižari Bartola Occhi. Pa da se vidi koje su se to naše knjige mogle 1705. kupiti u Veneciji kod Occhija, evo njihova popisa:

»Da Bortolo Occhi Libraro sopra la Riuu de' Schiauoni all' Insegna di San Domenico al Ponte della Madonna si vendono li Libri seguenti in Lingua Slaua:

La Rappresentatione della Passion del Signor;

Il Pianto della Madonna;

Dottrina Christiana del Bellarmino;

Detta grande.

Giarula, cioè Testamento Vecchio e Nuouo, e delle sette Età del Mondo;

Li sette Salmi di Daud;

Euangelio di San Giouanni;

Lauabo;

Diuerse Orationi e Diuotioni;

Historia di Oliua;

Historia di Filomena;

Malta;

Clissa;

Starababa con diuerse Canzonette;

Specchio Spiritual, cioè principio e fine della Vita Humana;

Litanie della Madonna;

Canzonetta del Touare;

Ventoli in Lingua Schiaua;

Rosario della Maddonna;

Guerre di Vienna e sua liberatione, con molti successi dell' Armi Christiane;

Libro detto Budin, che contiene la presa di Buda, et altri progressi della Bossina e Leuante;

Villa Slouinska;

Figliol Prodigio del Gondola;

Ivanicio, che tratta delle Donne Caste, del Pater Noster et delli Salmi di Daud, et altre cose e con la sua effigie in Rame;

Schiauetto, cioè Epistole Vangeli;

Vocabolario Slauo et Italiano, cioè vero modo d'imparar facilissimamente a parlar in Lingua Slaua et Italiana.

Dies Irae. Composition Noua.

Officio della Beatissima Vergine. Haruaschi.

Officio della Settimana Santa. Haruaschi.

Specchio della Confessione.

Madalena Penitente.«

Nakon duge stanke od stoljeća i pol izlazi u Dubrovniku peto po redu izdanje Bunićeva spjeva. Izdao ga je P. F. Martecchini 1849. pod naslovom »Mandaliena pokornica Ivana Bunića Vučićevića vlastelina dubrovačkoga« u formatu 17×10,8 cm. U uvodnoj napomeni na 3. nepaginiranoj strani dati su vrlo kratki podaci o Buniću. Za »Mandalijenu« se kaže da »bi prvi krat u Jakinu god. 1630. pritištena, pak u Mlecieh god. 1705.« Na kraju se dodaje napomena: »Evo ju i sad na svietlost

izdavamo nu pravopisom gosp. Gaja, i to da se i mi počnemo k' Ilirskome kolu približati.« To je, dakle, prvo djelo što ga Martecchini štampa novim pravopisom.

Martecchini je štampao »Mandalijenu« prema izdanju 1705, pretiskavši i mnoge pogreške koje je s malo truda mogao lako ispraviti.

Odlomak od prvih šezdeset stihova 3. cviljenja »Mandalijene« objavljen je 1856. pod naslovom »Suze« u »Ilirskoj čitanci« kao primjer pjesničkog rada Dživa Bunića, za kojega se tu ukratko kaže: »Biaše rodjen iz obitelji Bunićah, koja nam je više znamenitih spisateljah dala. Napisà najprije: *Mandalěnu pokornicu* (tisk. 1630), zatim još više drugih stvari, koje je nazvao *Plandovanje*«. ¹⁴

¹⁴ A. Mažuranić, A. Weber, M. Mesić: Ilirska čitanka za gornje gimnazije. Knjiga prva (od poč. do 1835). U Beču 1856, str. 199–201.

VI

OSOBI NE IZ DAN JA

»MANDALIJE NE POKORNICE« IZ GODINE 1659.

Ovdje ću navesti samo nekoliko osobina Bunićeva jezika, pravopisa i metrike prema izdanju »Mandalijene pokornice« iz god. 1659, jer će nam neke od njih biti od pomoći pri odlučivanju za oblike različito pisane u prijepisima njegovih »Plandovanja«: ako se u I¹ nalaze neki oblici redovno upotrebljavani, s pravom možemo zaključivati da je takve oblike riječi pisao Bunić i u svojim pjesmama; njima ćemo i mi u ovom izdanju davati prednost pred drukčije pisanim oblicima u kasnijim prijepisima.

Najprije nekoliko riječi o grafiji u I¹. U tome su izdanju – a tako je, vrlo vjerojatno, bilo i u piščevu rukopisu – glasovi pisani ovako:

- c = z: *zklo, lize, vietriz*;
 č = c, odnosno *ci* ili (rjeđe) *cj* ispred *a, o, u*: *cim, poce, riezca, cias, placiom, ciudan, facju*;
 ć = *ch*, odnosno *chi* ili (rjeđe) *chj* ispred *a, e, o, u*: *moch vechma, veche, Vucichia, pichiom, bichiu, vechja, famichjen*;
 z (dz) = z: *zore, Lazara*;
 đ = *gh*, odnosno *ghi* ispred *a, e, o, u*: *vigh, poghi, mlaghiahna, ofughien, doghioh, meghiu*;
 ġ = g: *Giua. fargbe*;
 e = e; u dugim slogovima često piše e: *s' ove strane; od Nebeske velicine*.
 i = *i*, odnosno *j* ili *ij* u dugom slogu: *ifa, vidite, rodi, oblj, lijra*;
 j = *j, i*: *tuj, tvojoj, vieruj i vierui, gledai*;
 ḷ = *gl*, odnosno *gli* ili (rjeđe) *glj* ispred *a, e, o, u*: *koragl, bogli, femglia, boglie. sabgliom, gliubav, Vciteglju*;
 lj = *li*: *liepos, koliena, biliefi*;

- ņ = *gn*, odnosno *gni* ili (rjeđe) *gnj*: *pagn*, *ogagn*, *ragna*, *cignahu*,
klagniahu, *gnega*, *magne* (II, 330), *magnie* (II, 329), *gnim*,
Puſtignom, *gniom*, *gnjom*, *gnioi*, *gnjoj*, *gniu*, *gnu*;
 nj = *ni*, *nj* i (izuzetno) *gn*: *uſanie*, *vſania*, *ſkonciana*, *ſnieſciani*,
chiuchienje, *pokajanje*, *iſabranja*, *oblievanju*, *Opravdagne*,
htignem;
 ʀ = *ar*: *parvo*, *varh*;
 s = *s*, *ſ*, *S*: *sad*, *glas*, *jaſnos*, *ſam*, *ſvega*, *Svaki*;
 ſ = *sc*, *ſc*, *Sc*, odnosno *sci*. *ſci* i (jednom) *ſcj* ispred *a*, *o*, *u*: *scto*,
poſnasc, *Viſcgni*, *Scimun*, *ſkriſce*, *ſliſciat*, *paſciom*, *Duſciu*,
Duſcju (III, 110);
 u = *u*, *v*, *V*: *ovu*, *pute*, *vmarli*, *vmiva*, *Vcenizi*;
 v = *v*, *u*, *V*: *vidite*, *ſparva*, *oue*, *ſlaua*, *zarkue*, *suietle*, *Vieku-*
viečne;
 z = *ſ* i (rjeđe) *ſ*: *ſemgla*, *loſa*, *proſ*, *groſne*, *barſo*, *ſatim*;
 ž = *ſc*, *ſc* odnosno *ſci*, *ſci* ili (rjeđe) *ſcj* ispred *a*, *o*, *u*: *mnoſc*,
ſcivot, *ſciamor*, *kriſciu*, *kriſcja*, *diſcju*, *draſcia*; ima i *po-*
ſcude (I, 10).

Glasove koji se ovdje ne navode, Bunić piše kao i mi danas.

Glas *dz*, koji se u Dubrovniku govori, Bunić piše slovom *z*, kojim piše i glas *c*. U ovom izdanju za glas *dz* upotrebljavamo znak *z*.

U I¹ Bunić vrlo dobro razlikuje pisanje *l* (*gl*) od *lj* (*li*) i *ń* (*gn*) od *nj* (*ni*); samo izuzetno piše *gn* mjesto *nj*: *opravdagne* II, 9 i *htignem* II, 14.

Stari su hrvatski pisci iz Dalmacije upotrebljavali slovo *s* (ili *ſ*) za dva glasa: *s* i *z*; njih je jednim znakom pisao, najvjerojatnije, i Bunić. Ali kad je vidio da je u najstarijim izdanjima Gundulićevih djela provedeno u pisanju razlikovanje *s* od *z* i *ſ* od *ž* (v. Stari pisci hrvatski, IX³, 34–35, bilj. 18), i on se odlučio za takvo razlikovanje. Međutim, zbog navike, često je za glas *z* ostavio znak *ſ*, zato u I¹ ima dosta riječi gdje mjesto redovnog *ſ* stoji slovo *ſ*.

U I¹ nalazimo oblike *rieczu* I, 117, *ſardacza* I, 208, III, 4, *Sunacze* III, 212, gdje *č* ispred *c* nije promijenio u *ſ*, zato te i njima slične riječi pišemo i u našem izdanju: *riječcu*, *srdačce*, *sunáčce*, a ne *riješču*, *srdašce*, *sunášce*, kako ih imaju mnogi prijepisi. Kao Bunić, ove riječi piše tako i njegov suvremenik Dživo Gundulić u svojim djelima štampanim za njegova života, npr. *riječca* u »Suzama« I, 254, *srdačce* u »Arijadni« 247, 397, 463, 556, *srdačca* u »Arijadni« 878, 893, 1362, 1544, *srdačcu* u »Arijadni« 832, 910, *sunáčce* u »Arijadni« 393, 413, 891 i dr.

Ni *č* ispred *t* ne mijenja Bunić u *ſ*: počtene II, 130.

Bunić upotrebljava starije oblike sa *dj*, *tj*, a ne mlađe sa *d*, *ć*, kako ih vrlo često imaju kasniji prijepisi, zato on redovno piše: *milosrdje*, *bitje*, *pitje*.

Za razliku od prepisivača njegovih tekstova, Bunić rijetko udvaja suglasnike, označavajući na taj način kratak slog ispred udvojenih slova: u *I*¹ takvih primjera ima u svemu 68. Duge vokale nikad ne udvaja; mjesto udvajanja vokala Bunić nekad dugo *a* piše *à*, dugo *e* znakom *ę* (46 puta), a dugo *i* piše *ij* (12 puta) i *j*. Skupina *ij* često stoji mjesto *ji*: *koiij*, *moij*, *taij*.

Glas *j* između dva vokala obično izostavlja kad mu oni metrički vrijede za jedan slog: *tvoe*, *mucnoe*, *Tomue*, *tvou*.

U *I*¹ je provedena palatalizacija grlenih suglasnika: *mnošiem*, *griefi*, *šcestozima*; ali ima i *ù varki* I, 121.

Kao ni drugi stariji hrvatski književnici, ni Bunić nije dosljedan u pisanju – miješa fonetsko i etimološko pisanje, iako u njega ipak malo preteže fonetsko pisanje: *tešcku*, *mlaza*, *opchi*, *flatke*, *šBogom*, *Sc gniom* pored: *odpravi*, *išprafne*, *Rafpukniše*.

Zaključujući prema tekstu Mandalijene pokornice iz 1659, Bunić je jekavac sa dosta ikavskih i nešto ekavskih oblika. Od 407 refleksa *jata* u *I*¹ ima: 278 jekavskih oblika, 91 ikavski i 38 dubrovačkih ekavizama (grešnik, grešnica, celov, celivati, neizmerna, zamernije i dr.). Od 91 ikavskog oblika ima ih u rimi (gdje zavise od druge riječi) 39, a izvan rime jesu: 22 riječi sa prefiksom *pri-*, 12 puta prilog *gdi*, 8 oblika od korijena *cvil-* (*cvil*, *cvili* i dr.), 2 puta *vik* i po jednom *htinjem*, *lipos*, *spovidjet*, *spovidjela*, *gdino*, *dokli*, *pokli*, *prid*. Sve su te riječi izvan rime dubrovački ikavizmi, koje nalazimo i u tekstovima drugih dubrovačkih pisaca.

Od 98 oblika sa fleksivnim završecima, dužih (*-ijeh*, *-ijem*: *tvojjijeh*, *kojjijeh*, *mojjijem*, *vašijem*) ima 78, a kraćih (*-im*: *mojjim*, *tim*) samo 20.

Koliko je Bunić davao prednost jekavskim oblicima pred ikavskim, vidi se i po rimama: od 39 ikavskih rima samo dvije bi mogle biti jekavske (mjesto *viditi* – *siditi* III, 346/348, *cvili* – *odnili* III, 349/351 moglo bi biti: *vidjeti* – *sjedjeti*, *cvijeli* – *odnijeli*, ali i tu se zapravo radi o dubrovačkim ikavizmima), dok su ostale morale biti ikavske zbog druge riječi; naprotiv, mjesto 41 jekavske rime moglo bi biti ikavskih čak 19, dakle gotovo polovicu. Prema tome, kad je mogao birati između jekavske i ikavske rime, Bunić se odlučivao za jekavsku. Izvan rime upotrebljavao je – osim dubrovačkih ikavizma – redovno jekavske oblike u refleksu staroga glasa *ě*.

Svi nam ti primjeri ukazuju na to da će u slučajevima gdje neki prijepisi Bunićevih pjesama imaju jekavski, a drugi ikavski oblik biti bolje preuzeti oblik jekavski, jer je vjerojatnije da je takav oblik bio i u pjesnikovu autografu.

Vokativ singulara piše *Pastiru* II, 242.

Instr. sg. ima *placiom* II, 148, *koragliem* I, 239.

Instr. sg. ž. r. i-osnova svršava na *-i* i na *-im*: *dragom mašti* III, 202, *švom gliubavi* III, 36, 58, *švojom šmartim* II, 27, *piešnim pritušcnome* II, 62.

Akuzativ sg. od *ona* uz starije enklitičko *ju* (8 puta) ima i dva puta mlađe je.

Piše *tko* i *ko*.

Bunić u »Mandalijeni pokornici« redovno piše dvosložne oblike zamjenica *koji, koja, koje, moja, moje, tvoja, tvoje, svoja, svoje, svojoj, svoju* i dr. kad mu trebaju za dva sloga u stihu. Iako bi mu tako pisani oblici mogli vrijediti i za jedan slog – ako mu to iz metričkih razloga treba, jer intervokalno *j* ne smeta da dva vokala čita kao jedan metrički slog – on ih u takvim slučajevima gotovo i ne upotrebljava, nego mjesto njih piše stegnute oblike *ki, ka, ke, ma, me, tva, tve, sva, sve, svoj, svu* i dr.* Iznimke su vrlo rijetke: u II, 251 mogao je mjesto *koji* uzeti *ki*, koji oblik u I dolazi vrlo često (26 puta); mjesto *tvoe* u II, 257 mogao je napisati *tve*, mjesto *svoim* u III, 207 mogao je staviti *svim*, a mjesto *tvou* u II, 310 – *tvu*. Da ne budu dva grafički ista oblika jedan za drugim, Bunić je na četiri mjesta (*Sve svoje* . . . I, 41, I, 122, II, 81, III, 52) pisao *svoe* mjesto *sve*.

Prema tome i u kritičkom tekstu »Plandovanja« treba stegnute i nestegnute oblike navedenih zamjenica pisati prema potrebama metra, kako je to radio i Bunić u »Mandalijeni pokornici«, a ne kako su često proizvoljno postupali u tom pogledu neki prepisivači njegovih pjesama.

Particip prezenta može imati i od svršenih glagola: *procvileći* III, 368, *utopeći* III, 419.

Particip pasivni od glagola 4. vrste s osnovom na *b, p, m, v* Bunić piše uvijek sa *l* iza osnove, nikad sa *j*: *ljubljeni, kupljenu, zamamljena, stravljena*. I prepisivač najstarijega sačuvanoga rukopisa Bunićevih pjesama, Oracio Mažibradić, kao i Buniću suvremeni dubrovački pjesnici, Dživo Gundulić i Paše Primović Latiničić, u svojim djelima, štampanim u prvoj polovini 17. stoljeća, pišu spomenute oblike kao Bunić, dok ih većina prijepisa Bunićevih stihova ima sa *j*, dakle: *ljubjeni, kupjenu, zamamjena, stravjena* i dr. Pri kritičkom izdavanju »Plandovanja« trebat će sve to imati na umu i u tekst uzimati oblike koji odgovaraju Bunićevu pisanju, poznatom nam iz I.

Mjesto *vrijeme* Bunić ima na oba mjesta u I¹ oblike od *brijeme*: *dokli vami jes bremena* I, 284, *i bremena cias ne gubi* III, 134. Oblike od *brijeme*, ne od *vrijeme*, ima i prepisivač Bunićevih pjesama i njegov suvremenik Oracio Mažibradić. I Dživo Gundulić piše na primjer u »Arijadni«: *brijeme* (st. 423, 469, 693, 1415, 1463), *brime* (1133), *s bremenom* (690), *bremenita* (»vremenita«, 1797), ali – rjeđe – i *vrijeme* (299), *vrime* (656). U djelima Gundulićevim štampanim za njegova života ima tri puta više oblika od *brijeme* (*brime*) nego onih od *vrijeme* (*vrime*).**

* Tako postupa i Dživo Gundulić u svojim djelima štampanim za njegova života, samo što u njega ima nešto više iznimaka: 16 puta ima duži oblik mjesto stegnuto-ga. U spomenutim djelima ima 259 nestegnutih i 434 stegnuta oblika zamjenica, što svakako znači da Gundulić u stihovima nije izbjegavao stegnute oblike, koji su u njegovu proznom tekstu vrlo rijetki: na 23 nestegnuta dolaze tu samo dva stegnuta oblika.

** Nije mi jasno kako je M. Rešetar u ocjeni Körblerova izdanja Gundulićevih djela u Starim piscima hrvatskim, IX², 1919, govoreći o obliku *bremena* mj. *vremena* na jednome mjestu u »Osmanu«, mogao napisati » . . . , pa ja ne znam nije li taj oblik unio prepisivač, jer ga u G-ćevim izdanjima nijesam našao, a tada bi bilo bolje

Imenice *sužan* i *sužna* («sužnjakinja») piše tako, a ne *sužan̄*, *sužnā*. Sve oblike od glagola *htjeti* piše sa *h*, koje nikad ne zamjenjuje sa *k*, kako to rade neki prepisivači njegovih pjesama. Ima i nekoliko oblika od *hotjeti*.

Prilog *gdje* piše i *gdi*, ali nikad *dje* ili *di*.

Redovno ima *bez*, *jaoh*, nikad *brez*, *joh*, kako često pišu neki prepisivači Bunićevih pjesama.

U uskličnoj rečenici piše partikulu *ti* mjesto *li*: *Ah drago ti ishodite* III, 3.

Velikim početnim slovom piše osobna imena, zatim sve riječi koje znače neko dostojanstvo ili nešto osobito vrijedno i poštovanja dostojno, kao: *Dvoran*, *Ban*, *Nebo*, *Raj*, *Dikla*, *Srce*, *Vlas*, *Prorok*, *Pomas*, *Templo*, *Plemenstvo* i sl., ali i neke druge, kao: *Kami*, *Rob*, *Pozor* i dr. U strofama »Mandalijene pokornice« velikim slovom počinje samo prvi stih, a u pjesmama posvećenim autoru »Mandalijene« velikim slovom počinje svaki stih.

Akcentatske cjeline Bunić piše redovno zajedno: *nadgnim* II, 198, *liepati/i* I, 151, *fatagal/am* II, 108.

Znak ` stavlja na prijedloge *ù*, *dò*, *nà*, *pò*, *zà*, zatim na veznike *à*, *dà*, *nù*, na uzvik *ò*, na stegnuti oblik *kò* (kao), na duge slogove: *flobà ziechia* I, 26, *jadà, smechià i tugà* II, 38, *is'davà* (3. sg. prez.) II, 200, a nekad i na krajnji vokal kad želi označiti da je između toga i prethodnoga vokala izostavljeno *j* tako da se ta dva vokala čitaju kao jedan slog: *svòè*, *fatoè*, *jedaè*.

Na stegnute oblike zamjenice *ki*, *ka*, *ke*, *ku* nikad ne stavlja nikakav znak.

Apostrof meće Bunić uz prijedloge *k* i *s*: *s' kieh*, *f' istiem*, *s' garla*, *f' Bogom*, *f' dragom*, *k' dvorim*, *k' gnim*. Nekad nalazimo apostrof na mjestima gdje bi imao biti izostavljen samoglasnik: *h'techi* II, 223, *h'tie* III, 124, *f'krulcena* III, 2. – Zbog sličnosti sa znakom ` talijanski je slagar mjesto njega stavljaao nekad apostrof: *mu'*, *po'*, *salctoe'*.

Interpunkcije upotrebljava Bunić u *I*¹, ali vrlo rijetko, tako da, na primjer, već na početku djela, u prve četiri strofe, nema nikakve interpunkcije. Inače ćemo katkad naići na koji zarez, točku, zarez i točku, pa i upitnik. Zarez nekada stavlja ispred veznika *i*, a nekad i na kraju strofe mjesto točke.

»Mandalijena pokornica« je ispjevana u strofama po četiri osmerca koji se rimuju *a b a b*. Sve su rime u tom djelu pravilne, ali kako se tada i *s* i *z* pisalo često, a u nekih autora redovno, znakom *f* a *š* i *ž* znakom *lc*, dakle *s-z* odnosno *š-ž* nisu se grafički razlikovali, to i u Bunića nalazimo rime kao: *plasi/pazi*, *skrši/uzdrži*.

uzeti u tekst *vremena*, koje je G. možda redovno *p i s a o*, iako je po svojoj prilici i on, barem od česti, *g o v o r i o brijeme – bremena*. (Slavia, II, 1923–1924, str. 149–150). A i u »Osmanu« uz oblike *vrijeme*, *vriime* ima vrlo mnogo oblika *brijeme*, *brime*, koji su, bez sumnje, Gundulićevi. Na primjer: *brijeme* 9, 709; 17, 659; 19, 392; *brime* 13, 329; 17, 290, 473, 534; *bremena* 17, 125, 286; 18, 600 i dr.

Svaki jekavski refleks staroga glasa *ě* bez obzira je li dug ili kratak, Bunić – uz nekoliko izuzetaka – čita kao jedan slog. Isto tako kao jedan slog – kad mu to treba zbog metra – čita i dva vokala kad se nađu jedan do drugoga u istoj riječi ili u dvije susjedne riječi, kao i onda kad je između dva vokala glas *j*. Zato će se kao osmerac moći čitati i stih od devet, deset, pa i od jedanaest slogova, npr. *da se grijeh ne već ne liči* I, 14; *Biješe u cvijet sve mladosti* I, 33; *kijem mu otkriva dan pribijeli* I, 116. Ima i primjera gdje tri vokala čine jedan slog: *najposlije u raj tvoj primiti* I, 316; *lasno 'e učinit tej pritvore* II, 22.

VII

RUKOPISI »MANDALIJENE POKORNICE«

1. Od sačuvanih prijepisa »Mandalijene pokornice« najstariji bit će onaj u knjižnici Zemaljskog muzeja u Sarajevu, koji sam opisao na str. 39–40. To je Martellinijev prijepis; označio sam ga siglom *Ma*. Mogao je nastati negdje potkraj Bunićeva života ili naskoro iza njegove smrti. Po nekim razlikama prema izdanju iz god. 1659. mogli bismo zaključiti da je prepisan iz starijega izdanja, možda iz onoga od 1630. ili 1638, od kojih nisam našao nijedno. Ali, mogao je te razlike, prepisujući izdanje iz 1659, unijeti i prepisivač. Na žalost, u rukopisu *Ma* prepisano je samo prvo cviljenje, pa ili u predlošku nije prepisivač imao ostaloga teksta, ili ga nije prepisao iz nekih svojih razloga, budući da mu je preostalo još nekoliko listova, na kojima je, međutim, precrtavao neke novčice i ispisivao neke adrese.

2. S rukopisom *Ma* najviše se slaže rukopis *S*, koji se nalazi u Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu pod signaturom *R 6834*. Korice ima od kartona, veličine je $13,3 \times 9,8$ cm, a pisan je kaligrafiranom kurzivom. Ima samo prva dva cviljenja. Naslovi i početna slova svake strofe pisani su crvenom tintom. Neki inicijali su ukrašeni cvijećem, klasjem i raznim crtarijama. Čitav rukopis pisala je ista ruka. S unutarnje strane korica piše *Ego Christophorus* i godina 1667, a ispod nje 1774. Ispod imena bilo je i prezime na *-nich*, koje se sada ne može pročitati. Na kraju, s unutarnje strane korica, piše: *Questo Libro di me . . .* dalje je nečitljivo. Od sačuvanih rukopisa ovaj po starosti dolazi odmah iza Martellinijeva. U oba rukopisa fale stihovi 109–112, pa bi i to bila jedna potvrda da su prepisani iz zajedničke matice.

3. Rukopis *F* čuva se u Historijskom arhivu u Dubrovniku u ostavštini dum Petra Franasovića pod brojem 48-XIV-2-b. Ima 18 listova veličine $20 \times 14,2$ cm. Nepotpun je, a i veoma je oštećen, osobito listovi pri kraju. Papir je istrunuo od vlage toliko da su neki dijelovi i otpali, te se na nekim listovima mogu pročitati samo dijelovi pojedinih riječi. Strofe su označene brojevima s lijeve strane. Sačuvani tekst počinje

117. stihom prvoga cviljenja («Gniekom rieczu rajblughienu...») i ide do stiha 232, pa od stiha 325 do kraja prvoga cviljenja; drugo cviljenje je sačuvano čitavo, a treće do stiha 240. Neke strofe su, istom rukom, naknadno dodate na rubovima; te strofe nisu označene brojem. U prvom cviljenju iza strofe 29 (stih 117–120) slijede u tekstu stihovi 125–128, označeni kao strofa 30, dok su stihovi 121–124 («Sva je u varki...») napisani s desne strane. S lijeve su strane napisani stihovi 133–136; st. 137–140 jesu s desne, a 141–144 s lijeve strane; zbog uskoće ruba četiri su stiha, 153–156, napisana gore, iznad teksta, u dva retka. Tako su na lijevom rubu u dva retka prepisani i stihovi 157–160 i st. 161–164. Naknadno su sa strane napisani st. 169–172 i 217–220. Na kraju prvoga cviljenja prepisivač je napisao *SVARHA*.

Prepisivač ovoga rukopisa često daje sa strane varijantu čitavih stihova i strofa, kao npr. u drugom cviljenju st. 75–76, ali je precrtava i ostavlja tekst kakav je u *I*¹. Nekad varijantu daje u tekstu, pa je precrtava i sa strane prepisuje kako je u *I*¹, kao npr. II, 301–304 i III, 21–24. Izostavljene stihove u trećem cviljenju: 29–32, 53–60 i 125–128 napisao je sa strane, a III, 173–176 dolje ispod teksta, ali u dva retka, tako da je od dva originalna stiha napravio po jedan, jer na uskom rubu ne bi stala četiri stiha.

Postupak ovoga prepisivača je svakako neobičan. Možda je pred sobom imao predložak bez onih dodanih strofa, pa je kasnije, iz drugog predloška, unio sa strane izostavljene strofe, koje nije označio brojevima? Jer zašto bi, da je pred sobom imao čitav tekst, neke strofe pisao sa strane? I to ne jednu nego više strofa!

A kakve su te dodavane strofe i bi li bez njih tekst bio jasan, tj. može li tekst biti bez tih strofa? U I, 121–124 dodaju se već nabrojanim osobinama Mandalijeninim još neke, bez kojih bi to mjesto moglo biti. Stihovi I, 133–140 jesu u logičnoj vezi s onima ispred i iza njih, ali ako ih izostavimo neće se osjetiti praznina na tome mjestu. Pa i stihovi I, 141–144 mogu se izostaviti, jer su i oni samo dopuna osobinama Mandalijene, od kojih su neke već navedene. Isti je slučaj i sa stihovima 153–160, 169–172 i 217–220 prvoga cviljenja, koji su napisani sa strane; a to se može reći i za sve one stihove za koje smo rekli da su na rubovima naknadno napisani.

Rekao bih da je prepisivač najprije prepisao tekst iz starijega, nama nepoznatog izdanja, u kojemu nije bilo onih strofa koje je kasnije, iz izdanja 1659. ili 1705, dodao sa strane. Prema tome bismo u izdanjima imali dvije redakcije: prvu u nesačuvanom izdanju iz 1630. ili iz 1638. i drugu, dopunjenu s nekoliko strofa, u izdanju 1659, odnosno 1705.

4. Rukopis Mandalijene pokornice koji se nalazio u Rešetarevoj biblioteci pod brojem *M 91* potječe, po mišljenju F. Kulišića, iz 17. stoljeća.¹ Vrlo je oštećen tako da nema mnogih stihova i čitavih 119 strofa. Nisam mogao doći do njega.

¹ F. Kulišić, c. d., 48.

5 Jedan je prijepis »Mandalijene pokornice« u Rešetarevoj biblioteci pod br. *M 191*. Kako je Rešetar svoju biblioteku prodao u Prag, to se i spomenuti rukopis sada nalazi u Narodnoj i sveučilišnoj knjižnici u Pragu pod signaturom *M. C. 37*. Formata je 20×14 cm. To je prijepis izdanja iz 1705, kako je istaknuto i u naslovu: *Mandaliena Pokorniza Gospodina | Giua Vucichia Bunichia, Vlastelina | Dubrouaskoga, del 1705. | Rescrita del 1714. | Copia seconda*. Tekst je pisan u dva stupca. Prepisivač je neke pogreške izdanja ispravio, ali je i mnoga pogrešna mjesta naprosto prepisao. U II cviljenju od strofe 54. zabunom je označio slijedeće strofe brojevima 44, 45... U tom je cviljenju izostavljena strofa 80, zapravo 90. Na kraju su dodate samo četiri pjesme u čast autora Mandalijene: Neznani S. Mandalieni, pjesma Džona Palmotića, talijanski sonet F. Bobalija i sonet autora koji se potpisao inicijalima M. O.

6. Rukopis Nacionalne biblioteke u Beču *Cod. Ser. Nov. 4485* opisao je ukratko F. Kulišić.² Naslov mu je: *Mandaliena Pokorniza | Gospodina | Giva Vuchichia Bunichia | Vlastelina Dubrovackoga*. Dolje na istoj strani: *U Dubrovniku | Na 12 Genara | G. G. 1795*. Na slijedećoj strani je bilješka: *Priminu Spievalaz u Dubrovniku | Na 6 Marcia G. G. 1658*. Prepisan je iz izdanja 1659. Budući da je otkinuta gornja polovica lista, u I cviljenju fali strofa 41. i 1. stih 42. strofe te strofa 46. i dva stiha 47. strofe. Iza prvoga cviljenja napisana je pjesma poznatog dubrovačkog kulturnog radnika, književnika, prepisivača i skupljača starih tekstova dubrovačkih Iva Vicka Bizzara »U hvalu Gos. Giva Vucichia Bunichia. Piesan Iva Vizka Bizzaro«, koja glasi:

O Bunichiu plemenitti,
Dubrovnika slavvo grada,
S tobom chie se svak dicitti
Od istoka do fapada.

Cim pokorni scivot drago
Mandaliene sloscio si,
Tvę pameti svietlo blago
Sviem darsciavam ukajo si.
Svarha.

Na kraju rukopisa nalazi se deset pjesama u čast pjesnika »Mandalijene pokornice«, tj. tu su sve pjesme koje i u izdanju 1659, osim dva talijanska soneta. Poredak pjesama je drukčiji nego u štampanom izdanju.

Iza tih pjesama dvije su strane prazne, a na trećoj piše: *Simone Turcinovich 1810 Li 18 Marzo*, što po svoj prilici znači da je rukopis pripadao Turčinoviću.

7. Drugi rukopis Mandalijene pokornice u bečkoj Nacionalnoj biblioteci ima signaturu *Supl. 4597*. Opisao ga ukratko i netočno F. Kulišić na str. 50–51. Iza *Svarhe* prepisivač je napisao *Noli me tangere*, kako ima I², a zatim slijede sve pjesme koje ima I¹, što znači da se prepisivač

² F. Kulišić, o. c. 51–52.

služio izdanjem 1659, ali i izdanjem 1705. Rukopis ima 38 listova. Na 35b svršava tekst pjesama posvećenih Buniću, autoru »Mandalijene«. Na istoj strani, dolje, prepisivač je napisao:

Slijedeće dvije pjesni izete su iz nekijeh knjigâ, koje su ovako nadimene i pritištene u Mlecijem po Ant. Bortoli 1706: »Proslavljenje S. Duima, parvoga arkebiskupa solinskoga branitelja Spljeta grada i svojih državâ, sve Hrvatske zemlje poglavice prikazano pjesnim slovinskima po Ivannu Dražiću, popu Splječaninu, Pris. i pripoš. gos. Stipanu Cosmi, arkeb. spljet. priklono poklonjeno«.

Na 36a: *Vrhu S. Pelenice Jezusove, ka se klanja u Dubrovniku, pjesni dvije neznanoga pjesnika. Pjesan I je Bunićeva pjesma u našem izdanju na str. 179–180. Iza te pjesme, na 36b, je Pjesan II.*

*Ruho sveto, povi koje
porod vječni Božija Sina,
s koga osta biće tvoje
ljepos zemlje, neba scina.*

*I u brijeme prednijeh danâ
bi mi vidjet dopušteno,
gdi je ljepos tva sunčana,
i to blago neizrečeno.*

*Žudio sam od djeteta
harač srca donijet tebi,
i celivat mjesta sveta,
gdje si odječo kralja od nebi.*

*Blago, ures mio kê si
Dubrovnika slavna grada,
rados budi mi u nebesi,
odi obrana zlijeh dosadâ.*

Mjesto »pjesni dvije neznanoga pjesnika« Kulišić je (str. 50) pročitao »pjesni Duje neznanoga pjesnika«! Od prve od ovih dviju pjesama objavio je tekst iz rukopisa Male braće u Dubrovniku br. 476. i paralelno uza nj varijante iz ovoga bečkog rukopisa (str. 229–230). *Pjesan II* ne spominje.

8. Iz izdanja 1659. prepisan je i rukopis koji se sada čuva u knjižnici Male braće u Dubrovniku pod brojem 92 (u Čulića 45). Opisao ga je Kulišić na str. 52. i Brlek na str. 98. Ima sva tri cviljenja i sve pjesme u čast Buniću.

9. Rukopis G je sada u Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu pod signaturom R 3285. Nekad je bio u Gajevoj knjižnici.* Ima tvrde korice s kožnatim hrptom i uglovima. Veličine je 23,1×16,8 cm. Sadrži više tekstova pod zajedničkim naslovom: *Skup | Raflizieh Pjevagnaa | 1802*. Dolje desno je potpis: V. Gaj 1873. Ispod svakoga priloga, a ima ih šest, potpisao se V. Gaj. Sve tekstove pisala je ista ruka, na jednakom papiru, vrlo lijepo, uredno i čitko. Evo mu sadržaja: 1) O uputtjegu Rjeci Vjecne, | i Djevicckomu Poroddu | Pjesan | Gosp^{na} Pasce | Primovicchja Latinicchja | Dubrovčanina (str. 1–152); 2) Suŕe | Sina Raŕmetnoga | Gospodina | Giva Frana Gundulicja | Vlastelina Dubrovackoga (155–233); 3) Mandaljena Pokorniza | Gospodina | Giva Sara Bunichja | Vlastelina

* Knjižnica Ljudevita Gaja, koju je naslijedio njegov sin Velimir, nalazi se sada u Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Dubrovackoga (313–370); 4) Glavosjecegne | Navjesctiteglja Jefussova | Ivanna Kaerstiteglja | Pjesan Gosp^a Nicolize Giva Bunichja | Vlastelina Dubrovackoga (313–370); S. Kattarina od Sjene | pita u Boga da joj saerze ponovi, i seto prosi | occigledniem nacinom prima. | Pjesan | Gospodina Gjona Gjore Palmottichja | Vlastelina Dubrovackoga (373–405); 6) Cjuddo | kojem S. Ikar oslobodj Mjesctane Grada Epidaura | od Drokuna nastagnena u Spilli od Scipuna | Pjesan | ijeta iz Pavlimira komedie | Gospodina Gjona Gjore Palmottichja | Vlastelina Dubrovackoga (409–421); 7) Kafalo (423).

U nekim tekstovima *G* ima gdjekoji ispravak sa strane, a najviše ih je u Mandalijeni pokornici: pojedine riječi, stihovi i čitave strofe često su prectavani i po dva puta i zamjenjivani drugim varijantama – istom rukom!

Ovaj je prijepis Mandalijene pokornice poslužio kao predložak rukopisu *R*, jer se gotovo u svemu slažu: na mnogim istim mjestima razlikuju se od *I*¹, a ni u jednom od njih nema onih pjesama u čast pjesnika Mandalijene pokornice.

10. Prijepis *R* nalazi se u velikom rukopisu *Male braće* u Dubrovniku br. 135 (Čulić 83), u kojemu ima jedanaest priloga raznih autora: šest priloga koje ima i *G* i pet od P. Kanavelića, I. Đurđevića i L. Bogašinović. Opisao ga je Kulišić na str. 53. i Brlek na str. 129–131. Osmi je tekst, na str. 519–579, *Mandaljena Pokorniza* | *Gospodina* | *Giva Sara Bunichja* | *Vlastelina Dubrovackoga* | *Pritjesctena ũ Mlezieh Ljettaa Gosp. 1630.* | *Ex Libris Clementis Raicevich* | *Ord. Minor. de observantia* | *Provinciae Ragusinae* | 1804. Ovaj prijepis dubrovačkog franjevca Klementa Rajčevića pisan je lijepo, pregledno, po pet strofa na svakoj stranici. Ispred svake strofe u sredini stavljen je njen broj, napisan arapskom brojkom. Na svakoj parnoj strani, gore, iznad teksta, prepisivač je – kao i u *G* – napisao *Zviglijegne*, a na neparnoj broj cviljenja: *Paervo . . . Drugo . . . Tretje*. Pisar ovoga prijepisa preuzeo je konačne varijante iz *G*, zato tu nema nikakvih korektura ni varijanata sa strane.

11. Prvo cviljenje »Mandalijene pokornice« ima i rukopis koji se sada nalazi u ostavštini P. J. Šafaříka u Pragu (Knihovna Národního musea – Pozůstalost Šafaříkova, IX D 30/9). Čitav rukopis ima šest folija (svaki po četiri stranice). Tu su fragmenti tekstova starije hrvatske književnosti što ih je Šafaříku slao F. M. Appendini. Na prvom foliju je »Estrato dall' opera intitolata: Istumaccenye Pisnih Davidovih . . . po Popu Andrii Vitaglichiu – U Bnech 1703 po Dominiku Lovifu. In 4° pag. 552.« Ispod toga je: »Pridgovor Svarh Pisni«, pa 23 retka teksta u prozi i onda, u dva stupca, »Psalmus L« (latinski tekst i prijevod), iza čega je još »Nadodanje svarh Pisni L«. Dalje je »Pridgovor svarh Pisni CXXIX, pa prijevod toga psalma i – na Foglio N° 2 – »Nadodanje svarh Pisni CXXIX«. Na foliju 2 je Marina Držića »Pripovies kako se Venere Boxiza uxexe . . .«, a na fol. 3 »Estratto dall' opuscolo intitolato: Piesni Marina Darxichia Viedno stavgliene . . . 1607 . . .«. Uz naslove navodi mjesto i godinu izdanja, format i broj stranica.

Na 4. strani fol. 3 do 3. strane fol. 4 je prvo cviljenje »Mandalijene«: »Estratto dall'Opera intitolata: Mandaliena Pokorniza Gos|podina Giva (iznad ovoga posljednjeg retka druga je ruka napisala:) Vucichia Buniha.« Ovaj je tekst prepisan iz izdanja 1659.

U ovom su rukopisu još podaci o knjizi »Ostan boxye gliubavi« s odlomcima iz nje, pa biografija P. Hektorovića, članci o Ivanu Antunu Nendiću, Ivanu Ivaniševiću, »Informazione sull'Ortografia Illirica in Dalmazia« i bilješka »Risposta alle domande fatte dal Sig^r Professore Giuseppe Schaffarik nella lettera 25 Marzo a. c.«.³

12. U naučnoj biblioteci u Dubrovniku čuvaju se dva prijepisa »Mandalijene pokornice« pisana u 19. stoljeću, a nose signaturu 164, odnosno 391/2. Podudaraju se sa štampanim tekstom. Opisao ih je Kastropil na str. 75 i na str. 387–388. Za naše izdanje nisu nam od koristi pa stoga nije ni od potrebe da se na njima zadržavamo.

13. Jedan prijepis »Mandalijene« nalazi se – kako smo već rekli pri opisu rukopisa »Plandovanja« (vidi str. 44) – u ostavštini Luke Pavlovića u Historijskom arhivu u Dubrovniku pod brojem 413. Na str. 139. ovoga rukopisa počinju pjesme u čast autora »Mandalijene pokornice«, koje idu istim redom kao u izdanju 1659. Sve su numerirane, samo je sedma po redu (»Aliud«) ostala bez broja. Naslovi pjesama donekle se razlikuju od naslova u I¹. Na str. 146, dolje, piše: *In Ancona Appresso Marco Salvioni 1638*. Tekst »Mandalijene« počinje na str. 147 i ide do str. 191. Naslov glasi: *Cviljenja M. Mandalijene*, zatim ispod toga slijedi latinski citat *Erat mulier . . .* i sada ispod toga citata natpis *Cviljenje I^o*; tako su ispred *Cviljenje II°* i *Cviljenje III°* stavljeni odgovarajući latinski citati – motta. U ovom su rukopisu neke pogreške štampanog teksta ispravljene, ali su neke ostavljene i neke nove napravljene. Pavlović ne udvaja ni suglasnika ni samoglasnika; piše na kraju -t (milost, čast, ljepost . . .); nekad mjesto ar piše r (*vrki, Unutrnjeg*); mjesto č piše često ć.

³ O drugim našim tekstovima u Šafaříkovej ostavštini u Pragu pisao je I. Milčetić u članku »Miscellanea iz Šafaříkove ostavštine u Pragu.« Građa za povijest književnosti hrvatske, VII, 1912, str. 361–364.

VIII
PRILOZI

A

OPORUKA DŽIVA BUNIĆA VUČIĆA

36 Testamentum perillustrissimi viri Domini Joannis Seraphini de Bona nobilis, ac Patritij Ragusini.

Millesimo, ac indictione antescrptis die vero IX mensis martij Ragusij.

Hoc est testamentum supradicti Ser Joannis Seraphini de Bona, repertum in publica Notaria huius Civitatis ubi inter alia viventium testamenta, datum fuerat ad servandum ex consuetudinis eiusdem, modo vero per | duos consules extractum, apertum, lectum et publicatum, et ut infra admissum ad registrandum pro eius perpetua firmitate ac robore, cui quidem testamento erant adscripti dominus iudex Ser Joannes Viti de Gozze ac testis Ser Christophorus Liliatus notarius testis, tenoris qui sequitur ut infra, videlicet:

In Nome dell'omnipotente Dio padre, figliolo et Spirito santo Amen. A di primo di novembre 1651. in Ragusa in casa mia appresso santo Biagio. Io Giovanni di Seraphino Bona, cognoscendo essere mortale, et nato per morire, senza che io sappia l'houra nella quale doverò pagare questo debito, et acciò che non fossi tolto all'improvviso, servendomi dell' ammonitione Evangelistae, che ricorda: estote parati, quia nescitis diem, neque horam, faccio questo mio ultimo testamento, con quale annulo ogni altro, che havessi mai fatto per avanti.

In primis raccomandando l'anima mia à Dio, suo Creatore, et à misericordiosissima Madre Maria di Giesù Christo, che la vogliano collocar in paradiso fra li suoi eletti, con perdonarmi i mia peccati, et havere misericordia di me miserissimo peccatore.

Lasso per decime e primitie a Santa Maria Maggiore, a Madonna de Danze, et a Santo Biagio à ipperperi uno; alli sette monasteri de monache di questa Città, et ali due di frati, et al monastero di sancto Jacomo di Viscgniza à ipperperi uno; alla Madonna di Carmine ipperperi dieci; alli poveri delle Pille per mal tolto incerto ipperperi cinquanta; al comone nostro, se per qualche negligenza l'havessi aggravato, ipperperi cinquanta; all'ospedale Domus Christi ipperperi dieci; a sor Mandaliena,

mia sorella in Santo Michiele, et alle mia sette figliole à ducati dieci per l'una. Et tutti questi legati faccio per una volta tanto, et che preghino Dio per l'anima mia. Ordino, che subito seguita mia morte, si diano messe seicento piane con le elemosine di grossetti sei per l'una, agl'altari privilegiati, dove si cava l'anima di purgatorio, con applicar l'indulgenze per l'anima mia principalmente, et poi di altri, servano secondo la mia intenzione. Ordino ancora, che subito siano dati ducati cento cinquanta alli signori Procuratori di Santo Biagio, che essi li ponghino a buoni censi di entrata, et che del provento annuo celebrino tante messe sull'altare della Santissima Croce in detta Chiesa di Santo Biagio con applicar l'indulgenza di medaglie con quali si cava l'anima di purgatorio, secondo la mia intenzione. Et tornandosi detto capitale, di novo l'invertisca, pregando li detti signori Procuratori, presenti et quelli che saranno pro tempore, di farlo con affetione | et carità et debiti cautele et sicurtà, et che effettivamente siano celebrate le dette messe.

Delle dette sette mia figliole ho maritato Dessa, mia carissima primogenita figliola con signor Michiele Pietro di Zamagna, con dote di ducati cinque milla, datili contanti, et cinque altre a me carissime ho monacato, con haver speso poco manco di ducati quatrocento per l'una nelle cose necessarie, et questo in fuori di ducati ducento per l'una postili su li censi et entrate per tornarsi il capitale dopo la morte di ciascheduna à me, o al mio herede, et questo ancora fori li ducati cinquanta per ogni una, che se gli sono posti all'entrata a censo; che doppo la morte di una succeda l'altra, che fosse in medesimo monasterio, et doppo la morte di ambe, dove fossero dua; come consta in Diversi di Notaria et Cancelaria per le scritture sopra questo fatte, rispettivamente, si diesino tante messe di annua intrata per l'anima di ciascheduna, et per l'anima mia et di loro madre, et di altri nostri parenti, secondo la loro intentione à me nota. Però voglio, che li mia heredi habbino particular cura che li detti ducati ducento per l'una, quali devono essere tornati à me, o al mio herede, doppo la morte di ciascuna siano sempre collocati in buoni et sicuri lochi quando fossero tornati della presente; et che li aiutino à scoder i censi a suoi debiti tempi; et non pagandosegli, gli imprestino del mio fino che riscotessero. Et essendo diminuiti li detti censi, ò diminuissero in avvenire maggiormente, se gli suplisca di novo del mio, o capitale, o intrata, accioche ogniuna effettivamente habbia à ducati dodici annui in vita sua, come sopra; et questo non obstante, che per li mia oblighi, fattili in Cancelaria al tempo di loro monacationi, si fosse espresso, che io quando con effetto gli haverò posto a censo a ducati ducento per l'una, debba restar libero dalla detta solutione annua di ducati dodici; per li quali mi obligano, fino che si ponesse; ma hora detti mia heredi aggravò, come sopra, che essi da buoni fratelli l'aiutino et scodino li detti censi; et essendo tornati li collochino di novo bene, et essendo diminuiti di entrate, li suplischino con mio, fino a dette entrate di ducati dodici; perchè non voglio, che per alcun accidente esse restassero senza detto censo intiero, et à suo debito tempo, per il quale in | sudetti casi siano sottoposti li mia heredi a sostentarli con mio, come sopra. Et quanto alli detti ducati cinquanta per l'una, et loro intrate, che non devono tornarsi à me, ne al mio herede, doppo la morte loro, ma celebrarsi le messe, come sopra; esse corino la loro fortuna, ne dal mio herede devono esser sollevate per qualsivoglia accidente; e però le dette mia figlie, per li detti ducati cinquanta per l'una, et loro intrata, procurino non essere inganate da alcuno et essere oculate, acciochè questi sufragij delle messe non fossero persi, et esse così in vita defraudate di entrate di essi.

Resta ancora una mia figlia settima, a nome Maria, non accomodata per essere di pochi anni, et se Dio mi dà vita, io procurerò di provederla per lassar li detti mia figlioli ancora senza questo pensiero, et sodisfatti di haverli allogato tutte le sorelle; ma se Dio vorà prima chiamarmi à se, parendomi al presente di havere con miei travagli, et con aiuto di Dio migliorato la mia fortuna, lasso alla detta Maria per la dote, et in tempo di matrimonio, ducati tre milla, et tutti li vestimenti di sua madre; ma morendo avanti che si maritasse, questo legato sia nullo; et maritandosi, et havendo ò non havendo figlioli, non possa essa disporre, se non della mittà, o di quarto rispettivamente della dote legitima solamente, che è di ducati mille, et il resto vada secondo gl'ordini, non obstante che gli faccio questo legato; ma non volendosi essa maritare, ma monacare, all' hora voglio, che ancora ad essa sia dato del mio le cose solite, et posto a censo quanto à ciascuna di loro è posto, et a suo favore. Di diminutione di censo, et difficoltà di scodere, o di altri accidenti sudetti, si intenda il tutto repetito quello, che si è detto per altre cinque da me monacate, pregandoli tutti insieme a voler eseguire, quanto sempre mi hanno promesso di pregare Dio per me, et specialmente, prendere indulgenza per l'anima mia, et di Maria, mia diletissima consorte, et poi di altri parenti et benefatori a quali siano tenuti, come a padri et madri ogni volta che si confessassero, et comunicassero, con aplicar indulgenza delle medaglie, con quali si cava l'anima di purgatorio, come l'istesso prego i mia figlioli, havendo grandissima speranza nella bontà et pietà di Dio, che mi habbia cumulado di così abbondante prole per maggior suffragio di anima mia | et di altri parenti, et a chi siano obligati, et tutti devono farlo con affettione, havendo veduto la mia somma cura di allevarli bene, et accomodarli senza sparegno di mia travagli eccessivi, stenti, et sudori per poterlo fare in tempo congruo del resto di mia beni presenti et futuri, stabili et mobili, con la benedizione di Dio et mia.

Faccio i mia universali heredi Seraphino et Niccolo, mia diletissimi figli, aquis portionibus, con questa conditione che morendo uno senza lassar doppo di se figlioli, herediti in tutti i mia beni, altro fratello superstite, o in difetto di esso, li suoi figlioli; ma essi Seraphino et Niccolo possino obligare ancora li mia beni per le doti di loro mogli, et loro sorella, et figlioli, et nipoti, ne questa conditione imposta alli detti mia figli, gli obsti in modo alcuno per l'obbligo di dette doti, per affacilitar i matrimoni tanto necessarii per sollievo della patria nostra; alli quali mia figli raccomando l'anima mia, così ancora l'anime loro, et di loro madre, et di mio padre et madre, la Patria, l'amore fra di loro, et l'unione, l'affettione verso le sorelle, et l'osservanza verso li zii et zie, et altri cugini et parenti, da quali spero che ancora loro saranno protetti, et nei loro bisogni aiutati di consiglio et di opera; i quali mia figlioli non si possono dividere fino che sarà arrivato Niccolo ad anni vinti dua; et finiti anni vintuno, et non osservando, tale decessione sia nulla, ne voglio imporli altri fidei-commissi, strettezze et vincoli, ma rimetto tutto il resto in mano di Dio, et in mano di essi, quali, havendo io procurato far pratici et nella mercanzia, et in governo di casa et delle possessioni, et specialmente nel timor di Dio, et boni costumi, et bone lettere civili per quello che comporta la loro età presente; et vedendoli per la gratia del Signore di bona indole, spero nella bontà Divina, che non si daranno a spese per rovinar lo stato loro, ma con industria, et parsimonia civile imiterranno le mia fatighe per sollievo di loro case, et della Patria, la libertà, della quale, havendo ricevuto da nostri antenati con strettissimo vincolo di tramandarla a

nostri posterì con pari, o maggior felicità, attenderanno con le loro faticose et virtuose industrie, et affetione, et divotione verso di essa, sostentarla, et sollevarla quanto sara | più possibile per parte loro, conforme alli mia preccetti et ricordi datigli di continuo, non potendosi, nè privato, nè publico, nè mantenere, nè crescere senza singular affetto et cura delli providi et industri Cittadini, come è noto à tutto il mondo; però l'avvertisco di non ingrossar il negotio mercantile fino che duri cattiva staggione, nè si mettano alla mercatura, se non vogliano applicarsi da dovere et essere diligentissimi, et oculatissimi, poichè non è strada più corta per rovinar se stessi et le facultà che mettersi alli negotij con adoperarli inconsideratamente et trascuratamente, et senza dovuto, sparegno et circospetione neccessaria, specialmente in questi tempi.

Epitropi di questo mio testamento faccio ser Luca et ser Secondo Buchia, mia cognati, et Damiano mio fratello, ser Michiele Pietro di Zamagna, mio genero, et ser Christophoro Giovanni di Benessa, mio nipote; ser Seraphino et Niccolo, mia figlioli, li quali mettano subito, seguita la mia morte, à parte ducati trecento sessanta per distributione sudetta; et non dilunghino, perche da principio si fa con facilità, ma dilungando và poi in infinito, et forse non si eseguisce ma con scropolo di chi manca, et pregiuditio di anime benefitate; alli quali raccomando strettamente detti mia figlioli, et detta Maria figlia, et li faccio ancora tutori loro, pregandoli a vigilar sopra i loro interessi, et darli quelli indirizzi et consigli paterni, quali si aspettano da loro affetto, et si richiedono per l'immature età di detti mia figlioli, et spero in Dio che lo faranno con affetione, et carità per haver in compenso da nostro Signore in proprie case etiam figlioli. Laus Deo ac Beatae Mariae de monte Carmello miae protectrici. A m e n.

Hoc autem Testamentum nullo testamento rumpi possit. —

Na r u b u fol. 216v pa do konca oporuke:

Haec est distributio contrascripti testamenti quondam ser Joannis Seraphini de Bona per contrascriptos eius haeredes tenoris qui sequitur ut infra. Videlicet.

Reverendus dominus Laurentius Nenchi pro decimanis sponte sua confessus fuit, se recepisse ipperperum unum iuxta formam legati. Renuntiando . . .

Franciscus Vulaiichi sponte sua confessus fuit, se habuisse pro Dantijs ipperperum unum iuxta formam legati. Rnuntiando . . .

Ser Lucas Campsa confessus fuit, se habuisse pro Sancto Blasio ipperperum unum iuxta formam legati. Renuntiando . . .

Ser Luca Michaelis de Zamagno, offitialis Fabricae Virginis Carminis, sponte sua confessus fuit e recepisse ipperperos decem iuxta legatum. Renuntiando . . .

Videlicet. Comune ipperperos 50. Vide solutionem in bastardo ad Offitium rationum comunis, sub die 27. Martis 1658.

Ser Simon Natalis de Saraca ac socij offitiales Ospitalis pauperum ad Pillas sponte sua confessi sunt se recepisse ut supra ipperperos quinquaginta iuxta formam legati. Renuntiando . . .

Reverenda sor domina Maria Prodanelli, abatissa in venerabili monasterio Sancti Petri, cum assensu dominorum procuratorum contenta et confessa est se habuisse ac recepisse, ut supra, ipperperum unum iuxta formam legati. Renuntiando . . .

Admodum reverenda domina sor Giva Gradi, abatissa in venerabili monasterio Sancti Thomae, sponte sua confessa fuit se recepisse à dictis haeredibus accedente etiam assensu dominorum procuratorum eiusdem monasterij, ipperperum unum iuxta formam legati. Renuntiando...

Admodum reverenda domina sor Ligna Gradi, abatissa in venerabili monasterio sancti Marci, sponte sua cum assensu dominorum procuratorum, contenta et confessa est se recepisse, ut supra, ipperperum unum iuxta formam legati. Renuntiando...

Admodum reverenda sor domina Nica, abatissa in venerabili monasterio Sanctae Mariae de Castello, sponte sua, cum assensu dominorum procuratorum, confessa est, se recepisse, ut supra, ipperperum unum iuxta formam legati. Renuntiando...

Item reverenda sor domina Aniza Bona in Sancta Maria, confessa est se habuisse ut supra ducatos decem ipsi legatos in contrascripto testamento, et hoc cum consensu dictorum dominorum procuratorum iuxta formam legati. Renuntiando.

Item admodum reverenda sor Cicilia Tudisio, abatissa in venerabili monasterio Sancti Michaelis. cum assensu ser Nicolai Simeonis Ragnina ac sociorum dominorum vice procuratorum, confessa est, se recepisse, ut supra, ipperperum unum iuxta formam legati. Renuntiando...

Item reverenda sor domina Madalena Bona, monialis in dicto venerabili monasterio Sancti Michaelis, cum assensu dictorum dominorum vice procuratorum, sponte sua confessa est se recepisse, ut supra, ducatos decem iuxta formam legati. Renuntiando...

Item reverenda sor domina Pera Bona sponte sua confessa est se recepisse, ut supra, ducatos decem iuxta formam legati. Renuntiando...

Item reverenda sor domina Antonia Bona, monialis in dicto venerabili monasterio Sancti Michaelis, confessa est se recepisse ducatos decem ut supra iuxta formam legati. Renuntiando...

Item admodum reverenda sor domina Mara Sorgo, abatissa in Sancta Clara, sponte sua cum assensu ser Lucae Zamagna ac dominorum procuratorum, confessa est, se recepisse ut supra ipperperum unum iuxta formam legati. Renuntiando...

Item reverenda sor domina Slava Bona, monialis in Sancta Clara, sponte sua cum assensu, ut supra, confessa est, se recepisse ac habuisse, ut supra, ducatos decem iuxta formam legati. Renuntiando...

Item reverenda sor domina Polonia Bona, monialis in Sancta Clara, sponte sua cum assensu dictorum dominorum procuratorum contenta ac confessa fuit, se habuisse ac recepisse a contrascriptis haeredibus ducatos decem iuxta formam legati. Renuntiando...

Item admodum reverenda sor domina Nicha Ghetaldi, abbatissa in venerabili monasterio Sancti Andreae, sponte sua, cum assensu dominorum procuratorum confessa est, se habuisse ipperperum unum iuxta formam legati. Renuntiando...

Item reverenda sor domina Giva Bona, abatissa in venerabili monasterio Sancti Petri, immo Sancti Simeonis, confessa fuit, cum assensu dominorum procuratorum, se habuisse ac recepisse ipperperum unum iuxta formam legati. Renuntiando...

Item vide solutionem ducatorum quindecim relictorum comuni in libro bastardelli ad Offitium rationum comunis sub die 29. Martij 1658.

Die XXII Aprilis 1658 ser Valentinus Michael Sorgo, ac ser Vladislaus Lucae de Gozze, domini procuratores Hospitalis Domus Christi, legatarij contrascripti, sponte

sua contenti ac confessi sunt se habuisse et recepisse ducatos tres dicto Hospitali legatos a contrascripto testatore a ser Seraphino et Nicolao filiis et heredibus eiusdem, iuxta tenorem dicti legati. Renuntiando...

Die 22. Maij 1658.

Ser Nicolaus Simeonis de Ragnina et Paulus Joannis de Menze, et ser Augustinus Michaelis de Bona, domini viceprocuratores ecclesiae Sancti Blasij extracti in supplementum, ex Excelentissimo Minori Consilio, loco dominorum procuratorum nondum creatorum, sponte sua contenti et confessi sunt, se habuisse et recepisse a ser Seraphino, et ser Nicolao Joannis de Bona presentibus, ducatos centum quinquaginta de grossis 40 pro ducato a dominis procuratoribus legatos iuxta formam legati, quos propterea quietant in forma. Renuntiando...

Di 28. Junij 1658.

Reverendus pater frater Clemens a Ragusio, guardianus conventus Sancti Francisci, sponte sua contentus et confessus est, se habuisse ac recepisse a superscriptis filiis et haeredibus quondam ser Joannis ipperperum unum secundum formam legati. Renuntiando...

Reverendus dominus Mavrus celerarius, executor venerabili monasterij Sancti Jacobi de Viscgniza, sponte sua contentus et confessus est se habuisse ac recepisse a suprascriptis filiis et heredibus ipperperum unum iuxta formam legati. Renuntiando.

Die XIX Novembris 1668.

Ser Andreas Pauli de Pozza, sponsus et futurus maritus dominae Mariae, filiae quondam Joannis Seraphini de Bona, testatoris superscripti legatariae superscriptae sponte contentus et confessus est, se habuisse ac recepisse ducatos tres mille auri de grossis 40 pro ducato, eidem dominae Mariae legatos ut supra pro eius dote in prescripto testamento, et hoc a ser Seraphino et ser Niccolao Joannis de Bona, filijs et haeredibus predicti testatoris et fratribus antedictae dominae Mariae, sororis praedicti ser Andreae, presentibus et solventibus de eorum propriis pecunijs, animo rehahendi, quos pro eisdem dictus ser Andrea quietavit in ampla et valida forma, et sic in omni meliori modo etc. Renuntiando...

Die XXVIII Januarij 1662.

Ser Andreas Pauli de Pozza, maritus dominae Mariae, filius contrascripti testatoris et legatariae honorum et vestimentorum quae fuerunt quondam dominae Mariae, eius matris, sponte contenta et confessa est, se habuisse et recepisse dicta vestimenta, ut supra, legata à ser Seraphino et ser Nicolao filii dicti testatoris, quos propterea quietavit. Renuntiando...

[Iz Testamenta za godinu 1651. u Historijskom arhivu u Dubrovniku]

B

CRIJEVIĆEVA BIOGRAFIJA DŽIVA BUNIĆA VUČIĆA

JOANNES BONA ALTER

Alter cognominis poeta, Illyrica lingua celeberrimus, Joannes Bona Seraphini filius, superiori seculo floruit. Varia eius poemata manu exarata circumferuntur. Praecipuum typis vulgatum est inscriptum »Magdalena poenitens« anno MDCXXX. Saepius deinde

praelo subjectum, editio quam penes me habeo Veneta est anni MDCCV ex Bartholomaei Occhi officina. Tres libros, seu, ut author appellat, Planctus, continet, in quibus rythmi CCLXXXIII. Epigramma item ejus ad Joannis Gundulae Ariadnam typis impressum est. Elegantissima sunt hujus viri carmina, ejusque auctoritatem magni fecit in suo Lexico Illyrico Ardekius Dellabella. Summa prudentia Rempubicam vir patritius administrasse fertur, denique magnum sui desiderium posteris relinquens mortem obiit pridie nonas martias anno LVIII supra MDC. Stephanus Gradius in vita Junii Palmottae Joannem hunc Bonam »multarum artium et consummati judicii virum« appellat. Extant typis impressa Illyrica duo elegantissima epigrammata ignoti poetae alterum, alterum Junii Palmottae in laudem Bone, Magdalidos authoris. Alia item duo etrusca, que hic exscribere placuit. Alterum Michaelis Bobalii, quod hujusmodi est: (donosi sonet Miha Bobaljevića¹).

Alterum vero Marini Orbini in haec verba: (prepisuje sonet Orbinija²).

S. Cerva, Bibliotheca Ragusina,
sv. II, str. 263 – autograf u
Dominikanskoj knjižnici u Dubrovniku

¹ Vidi str. 223–224. u ovoj knjizi.

² Vidi str. 224. u ovoj knjizi.

PLANDOVANJA

Izvori za tekst: R (v. str. 27–28), J (v. str. 28–30); za varijante: D (v. str. 25–26), A (v. str. 26–27), M i M¹ (v. str. 23–25), Ma (v. str. 39–49).

PJESNIK PJESNIMA

- Isprazne mē pjesni, kad vas tko upita
tko s vami tač bjesni i toli mahnita,
rec'te mu: jedan lud u mlada svâ doba,
ne znajuć što je trud, ne misleć do groba;
5 ispraznos da mu moć da bude kazati
ļuvenu svû nemoć, kû bi imo tajati.
San, grlo, pitje, las pjesni mu gojiše,
oni im daše vlas i krila staviše.
Eto se kaje sad, nu time ne vrati
10 toj brijeme on nikad kê ludo potrati;
er tašte za pjesni ne ima platu inu
neg samo boljezni za svoju krivinu.
I pozna najposlije da ljepos taj mila
u sebi drugo nije neg zemļa i gñila.

Ovaj naslov ima pjesma u *D.* – 2 tač / tak *P*; 8 oni im / »onijm« *R, J,* »onim« *D,* oni mu *N,* On njima *P*; daše vlas i / dade vlast te *P*; 10 brijeme / vrijeme *R, P*; kê / koje *J, D*; 12 samo / same *P*; 14 »ghnilla« *J.*

Kratice za rukopise i izdanja Bunićevih pjesama

- A* = br. 235 Franjevačke biblioteke u Dubrovniku (v. str. 26–27)
A¹ = Altestijev rukopis (v. str. 41)
Ar = Arbanasov prijepis (v. str. 36)
B = Bašićev prijepis (v. str. 32–33)
Bi = Bizarićev prijepis (v. str. 38–39)
D = rukopis Dominikanske biblioteke u Dubrovniku (v. str. 25–26)
Č = rukopis JAZU I a 102 (v. str. 44)
F = br. 476 Franjevačke biblioteke u Dubrovniku (v. str. 30)
J = Janjinski rukopis (v. str. 28–30)
K = R 3896 Sveučilišne knjižnice u Zagrebu (v. str. 36)
Ku = Kulišićevo izdanje nekih Bunićevih pjesama (v. str. 50)
M = Mažibradićev prijepis (v. str. 23)
M¹ = Mažibradićev prijepis u JAZU (v. str. 23–25)
Ma = Martelinijev prijepis (v. str. 39–40)
N = Natalićev prijepis (v. str. 31–32)
Nb = rukopis Naučne biblioteke u Dubrovniku br. 39 (v. str. 42–43)
P = Pucićevo izdanje »Plandovanja« (v. str. 47–49)
Pa = prijepis Luke Pavlovića (v. str. 44)
Pa¹ = rukopis Luke Pavlovića (v. str. 44–45)
R = I b 103 u JAZU (v. str. 27–28)
Ra = br. 66 u Male braće u Dubrovniku (v. str. 40–41)
S = Salatićev prijepis (v. str. 35)
So = Sorkočevićev prijepis (v. str. 41)
T = Tomaševićev prijepis (v. str. 46)
V = Vodnikovo (Drechslerovo) izdanje nekih Bunićevih pjesama (v. str. 50)
Z = rukopis zadarske Naučne biblioteke (v. str. 36–38)

[2]

Skladno ti te narav mila,
o ljubljena mâ diklice,
svijem priličnu satvorila
cvijetku lijepom od ružice!

5 Kračica je ona od cvijetja,
ti si kruna svijeh gospoja;
ona je ures od proljetja,
proljetje je mlados tvoja.

10 Pod veselijem rumenilom
ona lute drače krije,
pod prilikom ti primilom
srce od lava, čud od zmije.

15 Nu vjetrici tisi i blazi
i požorne rose goje,
tebe moji vrući uzdasi,
jaoh, i grozne suze moje.

20 Danu zora nu otvori,
a večer je pak povene,
tvâ je ljepos lijepa o zori,
a k večeru ljepša zene.

1 ti / li D, P; 3 svim P; 5 cvitja J; 7 prolitja J, D; 8 proljeće J, D; 13 tihi R, P; 14 pozorna rosa P; 16 joh P; 17 Danom P.

[3]

Nemoj se čuditi, izbrani cvijete moj,
jer želim viditi veseli pogled tvoj;
er sunce s istoči ne svijeti vik meni,
neg dražijeh od oči pogledi ljuveni.

5 Zamani proljetje donosi za mene
pridrigo toj cvijetje, ružice rumene,
er me su ružice mlađahna zanile
kê zdrži tvê lice i usti primile.

10 Tijem, dušo ljubljena, svrni mi pogled tvoj
ki je zora rumena i bijeli danak moj.

2 er / gdi P; vidjeti J, D; 3 svijetli J; 4 dragieh P; u P nema od; 5 prolitje J, D; 6 cvijeće J; 8 zdrži / darži P; 9 Tim P; ljubjena R, J, D.

[4]

Ili mi, gospoje, mē srce povrati,
ili mi toj tvoje za uzdar htjej dati;
er mlados m̄a vene neredno i prijeko
čim oba od mene stoje mi daleko.

5 Nu ako k̄u imaš, jaoh, iskru milosti
ter boles k̄u primaš s mē tužne mladosti,
nemo' ih, gospoje, razdijelit neredno,
neg moje i tvoje daruj mi ujedno.

1. Gospođe J, D; me ... povrati J moje ... vrati P; 3 ma J mi P; priko R, J,
D; 5 joh R, P; 6 primaš J prijaš R, P; 7 Gospođe J, D; 8 tvoje i m̄oje P.

[5]

O snježane
prsi izbrane
obljublene mē gospoje,
prsi mile,
5 prsi bile,
ljubko dobro svako moje.

Vi ste meni
drag medeni
10 pokoj i sva slatka rados,
od vašega
bijela snijega
smamljena je moja mlados.

Vi ste pravi
stan ljubavi
15 u kom carstvo svoje drži,
gdje s dragoće
od bjeloće
strijeļa srca, duše prži.

Vi ste rijeka
20 bijela od mlijeka
po k̄oj žudim sveđ brođiti,
i vesela
gdje bi uzela
m̄a se duša utopiti.

- 25 Vi zdržite
vilovite
one od snijega lijepe gore,
kê su od stijene
prem ledene,
30 a sva srca željno gore.
- U primilu
vašem krilu
snježani se put nahodi
u ljuveni
35 raj žudjeni
smionu miso ki dovodi.
- O veseli
lijeri bijeli,
40 moje lijepe mile prsi,
perivoji
drazi moji
u kijeh mlados mâ se smrsi.
- Oči, hvala
vaša 'e mala
45 prema prsim razbludnim;
svakolika
slava i dika
prsim se dati ima.
- Vi ste oči
50 od istoči
dvije zvijezde samo u sebi,
a u prsijeh
tijeh ljuvenijeh
sva ljepota jes od nebi.
- 55 O rumene,
o ljublene
usti, i vi se ne dičite!
One mile
vas dobile
60 jesu prsi plemenite.
- Ruže, cvijetja
od proljetja
samo imate sred dragoće;
prsi tvoje,
65 dušo, goje
s zornijem cvijetjem rano voće.

Nu, Ľubice,
mâ diklice,
čijem ja hvalim, ti si skrila –
70 prsi mile
i pribile . . .
Što mi si se zasramila?

U *R* i *Bi* strofe imaju po šest stihova: 1, 2, 4. i 5. jesu četverci, a 3. i 6. osmerci; u svim ostalim rukopisima i u *P* strofe imaju po četiri osmerca, samo što su u *M* prvi i treći stih razdvojeni na dva četverca zarezom, a u *P* crticom. Ovdje pjesmu objavljujemo kako je u *R*. *P* nema naše druge strofe. – 1 »sniescnane« *J*; 3 obľubjene *J, D*; Gospođe *J*; 12 smamjena *R, J, D*; 21 »prođiti« *J*; 25 zdržite *J* pržite *R*, daržite *P*; 30 sva srca *J* me srce *M*; 34 u *J* *I D*; 35 »siugiieni« *M*; 36 misao *J*; ki *J* koi *P*; 40 »perivoj« *J*; 41 dragi *M, P*; »moj« *J*; 42 kih *M*; 51 same *R, P*; 56 ľubjene *R, J, D*; 61 cvitja *M, J*; 62 prolitja *M, J, D*; 66 »zarniem« *M*, zornim *P*; cvijećem *D*; 69 čim *R, P*; 72 si se *J* se si *M*.

[6]

Ah, Rakle, ne bježi, ah, Rakle, čekaj me,
me cvile utješi, ili umrijet gledaj me;
nijesam lav, bijesna zvir, ogněni nijesam zmaj,
neg vjeran tvoj Ľubmir, vaj meni, uvik vaj!

U *M* i *A* pjesma ima strofe po četiri šesterca, dok je u ostalim prijepisima i u *P* u dvanaestercima. U rukopisu *D* spojena je sa slijedećom u jednu pjesmu, broj 5, a u *A, S, K* i *Ar* sastavljena je s našom pjesmom br. 70 u jednu pjesmu, broj 11. – 1 čeka' *D*; 2 umrit *M*; 3 zviđer *J*; ogněni nijesam *J* niti sam ogněn *M, A*; 4 uvijek *J*.

[7]

Nemoj, lijepa Rakle moja,
u mlados se toli uzdati,
brijeme hara prem svakoja,
svaku ľjepos brijeme krati.

5 Nemoj cijenit da uvike
mladahna ćeš toli biti
i da rajske tvoje dike
neć s godištim izgubiti.

10 Nu pogledaj lijepu rusu
kako drago zorom zene,
nu je gledaj na istom busu
gdi k večeru sva povene.

Svijetla zora i danica
tvoga dana sveđ bit neće,
15 i dva sunca draga lica
u zapadu smrknut se će.

Doće, doće, vjeruj, zima
tvom veselom primaljetju,
20 promijeniti kâ vlas ima
da je u ledu što bi u cvijetju.

Staros teška skoro doće,
kôj se oprijet moći nije,
kada brati nije voće
od mladosti najmilije.

25 Zato, draga mâ gospoje,
mladahni smo dočim oba,
na radosti, na pokoje
u vesela naša doba!

Ova je pjesma u *D* i *N* u šesnaestercima, a u ostalim prijepisima i u *P* u strofama po četiri osmerca. U *D* je spojena s našom pjesmom broj 6 u jednu pjesmu pod brojem 5. – 3 vrijeme *R*, *P*; 4 vrijeme *R*, *P*; 5 scijenit *D*; 8 godištam *P*; 11 gleda' *D*; 18 primaljeću *J*; 20 cvijeću *J*; 21 skoro *J* barzo *P*; 22 oprijeti *R*, *N*, *Bi*; 25 draga *J* mlada *P*; gospođe *J*.

[8]

Ako hoć, gospoje, da budem živiti,
ljeposti tej tvoje nemoj mi braniti;
ere mrem nemilo kad svrneš od mene
tvê lice pribilo i usti ljuvene.
5 A živem slatke dni u slatkom životu
kad svrneš ti k meni tvû rajsku ljepotu.
Tim ak' hoć da živem, svrni mi pogled tvoj,
ako li hoć da mrem, od mene dalek stoj!

1 živjeti *J*; 6 lipotu *J*, *D*; 8 umrem *R*, *P*.

[9]

Već ostajte sve gospoje,
eto 'e Rakle mene mila
kroz ljeposti rajske svoje
sebi samoj zamamila.

- 5 Zamani me veće zove,
mâ Ľubice, ljepos tvoja
na razblude, na celove,
druga 'e druga mâ gospoja.
- 10 Drugoga išti ti pastira,
drugi ogañ mene prli,
i drugoga sebi izbira',
pokli druga mene grli.
- 15 I ti kâ si rajska dika
dosle bila, zorko moja,
drugoga išti Ľubovnika,
er je druga mâ gospoja.
- 20 Neka drugi sad uživa
što ja željeh sva mâ lita,
drugi s tobom da pribiva,
druga 'e Ľubav mâ čestita.
- O Jasenko mâ Ľubljena,
drugom ljepos tvoju hrani,
druga 'e meni obĽubljena,
druga, druga mene izrani.
- 25 Zlaćeni su tvoji prami
vez srdaćcu bili momu,
nu me druga sada smami,
tijem se daruj ti drugomu.
- 30 A ti cvijete moj Ľuveni,
Rakle, slatka mâ gospoje,
zanesenu bićeš meni
mila rados sve dni moje.
- 35 S tebe same u nescjenu
sve sam druge postavio,
i mû mlados zatravĽenu
samoj ti sam zavjerio.
- 40 Ti si, braće, meni sama
sred srdaćca stravĽenoga
od svijetloga zlatna prama
do stupaja pribijeloga.
- I tebi će robovati
sužna duša mâ uvike,
dočim bude sunce sjati
i dokoli teku rike.

45 Mâ pjesance, bježi ine,
samoj Rakli daj se u krilo
da ti srdne ne učine
bezakoñe kê nemilo.

50 Tuj ćeš naći mile obrane
kad te sakrit ona bude
među prsi svê snježane,
gdje su moje sve razblude.

D i *N* imaju ovu pjesmu u šesnaestercima. U *A* nema četvrte strofe. – 2 eto / evo *A*; mene / moja *A*, *J*, mâ *N*; mila / nemila *N*; eto 'e Rakle mene / Rakle me je moja *P*; 6 mâ / O *P*; 7 razbludne *A*; 8 Druga 'e draga *P*; 9 Drugog *P*; 14 Zorke *P*; 15 Drugog ... ljubavnika *P*; 18 želih *R*, *D*, »scudijh« *N*, želiah *P*; ljeta *J*; 21 ljubjena *R*, *J*, *A*, *D*; 23 meni / druga *R*, *P*; obljubjena *J*, *A*, *D*; 26 vez / u *A*; 27 nu me / mene *N*; mami *P*; 28 tim *R*, *A*, *P*; 29 cvite *A*; juveni / rumeni *A*, ljubjeni *D*; 33 necienu *P*; 35 i mû / moju *P*; zatravjenu *R*, *J*, *D*; 36 samom *J*, *D*; 38 stravjenoga *R*, *J*, *D*; 43 sjati / stati *P*; 48 koje *J*, *A*, *D*; 49 Tu *J*, *D*; obrane / stane *A*, *S*; 50 te / se *D*; 51 svê / úe *A*, *N*; 52 dje *J*, *D*.

[10]

Glad mene mori sad, a ljubav zlo davi,
nu mogu trpjet glad, ne mogu ljubavi.

Ova se pjesma u *R* nalazi pod brojem 63, a u *P* pod brojem LXII.

[11]

Ubiraj, diklice, dočim je proljetje
tej lijepe ružice i rano toj cvijetje,
i drži spomene u branju od cvita
da kako cvijet vene, svenuće tvâ lita.

1 dočijem *M*; prolitje *M*, *D*, proliće *J*; 2 cvitje *M*, cviče *J*; 3 zdrži *R*, *D*; cvitja *M*, cvića *J*, cvijetja *D*, *N*.

[12]

Čim ljepir doleti na plamen od svijeće,
biješe mu vidjeti dvije zrake poveće.
Toj bijehu dvije oči, dvije zore ljubene,
dva sunca s istoči mê duše ljublene.

- 5 Tim svijeću ostavi, ončas mu omili
 mê slatke ljubavi drag pogled i mili;
 koji čim obhodi i većkrat obleti,
 tužnu se dogodi ubjenu umrijeti.
 Kô li si gineći priličan, vaj, meni
 10 i mojoj nesreći, ljepiru ljuveni!
 I meni i tebi drag pozor omili,
 ubjen bih, ubjen ti, objeh nas ucveli.
 Srećniji si ti vele ere mreš uz milu
 od ruke pribijele dragomu u krilu.

U prijepisima *A, S, K* i *Ar* ova je pjesma u strofama po četiri šesterca. U *A* nema naših stihova 11–12. – 1 Čijem *A*; 2 dvije / dvoje *R, D, N*; 3 biahu *P*; *P* ispred *oči* nema *dvije*; ljuvene / rumene *N*; 4 duše / drage *A*; ljubjene *R, D*; 5 Tijem *A*; sviću *J*; ončas / tajčas *A*; 6 me / téj *A*; 7 koji / Ali *A*; većekrat *D*; 8 se / mu *J*; ubjeno *A*; 12 ti / bi *J, D*; 13 »u smilu« *J, F, Pa*; 14 pribile *J, D*.

[13]

- Ah, kada će brijeme priti
 kad, gospoje moja draga,
 milostiva, mila i blaga
 budeš mene pomiliti
 5 da ne budem već cviliti?
 Tere mi rečeš:
 Hodi da stečeš,
 brače ljubleni,
 celov medeni,
 10 kî u razbludi
 ti vazda žudi.
 Hod', životu dragi i mili,
 hod' k žudjenoj tvojoj vili.

- Ah, kada će zora bila
 15 toli srećni dan doniti
 u kî ću se pobluditi
 usred draga tvoga krila,
 o gospoje moja mila?
 Ter ljepos tvoja
 20 usred pokoja
 razbludno izusti
 kroz medne usti
 govor medeni
 mladahnju meni:
 25 Uzmi, milo dobro moje,
 što ti je drago, sve je tvoje.

Ili hoćeš usti mile
sad želahan izľubiti,
il ti je milo izgrliti
30 grlo i prsi mē pribile
kē srdacēe želno dile?
Ili t' omili
moj pozor mili
vedre danice
35 ili mē lice?
Ili t' obdraža
kā stvar podraža?
Sve je tvoje, sve uživa',
grli, ľubi i celiva'!

40 Tad čestit bih sve dni moje
i mŭ mladost zatravľenu
provodio priblaženu
uz ljepotu tvoju stoje,
uživajuē dobro moje.
45 Ter bih ľubeći
mogo ovo reći:
Ove medene
usti ľubľene
mene saviše
50 smrtno raniše.
Nu blažene rane uvice
pokli imaju take dike!

Ovi pogled drag i mili
mene sveza i zamami;
55 ovi svijetli zlatni prami
mŭ su dušu zamrsili;
ovo lice mene ucveli.
Nu tko me sveza,
ti i odveza;
60 tko mi da rane,
ti i obrane;
tko me ucveli,
ti i pomili.
Lice, prami, oči iste,
65 kē liječite i raniste.

Čin', pokoju moj jedini,
i prislataka mŭ gospođe,
da to srećno brijeme dođe
nas mlađahnijeh da sjedini!

- 70 Ah, žudjeni danu, sini!
Smili se, smili,
životu mili!
Ne čini veće
da ima smeće
- 75 i jad čemerni
tvoj sluga verni,
neg sadruži dovik vika
s tobom verna ljubovnika!

Oblik naših strofa odgovara obliku strofa u *R, A, D*. U *J* i *F* strofe imaju po jedanaest stihova: 1. i 2. jesu šesnaesterci, 3, 10. i 11. jesu osmerci, a 4–9 peterci. U *P* i *Pa* strofe imaju po deset stihova: 1–5 i 9–10 jesu osmerci, a 6–8 deseterci raspolovljeni crticom na dva peterca. Stihova 27–39 i 71–78 nema u *A, B, S, K, Ar* i *Pa*. – 1 vrijeme *R, A*; prići *J, D*; 4 budeš mene / da me budeš *A, B, S*; 8 ljubjeni *R, J, D*; 12 drag *J*; 13 *J, F, N, Z* nemaju *k*; 16 ću / će *A, S*; pobluditi / probuditi *A*; 19 lipos *D*; 23 govor / Gojko *A, S*; 38 uživa' / celiva *R*; 41 zatravjenu *R, J, D*, zatravljeno *A, S*; 42 priblaženo *A, S*; 43 uz / i *A, S*; 48 ljubjene *R, J, D*; 49 zaniše / »saisce« *J, saviše D, P*; 51 No *P*; 53 dragi *A, S, K, Ar, Pa*; 58 No *P*; veza *R, P*; 60 tko / ki *A, S, K, Ar, Pa*; 65 liječite i raniste / raniste i liječiste *A, S*; 67 i / o *A, S, K, Ar, Pa*; gospoje *J, S, Ar, Pa*; 68 »srecho« *A, S, Ar*; vrijeme *R, A, S, P*.

[14]

ЉUVENO UŽIVANE

- Љubav draga mene stavi
među rajske dvije vile
od kojijeh se u naravi
nijesu ljepše vik vidile.
- 5 Jedna i druga mene smami,
jedna i druga meni omili;
jedna zlatnijem svojijem prami,
druga kroz svoj pogled mili.
- 10 A objema zapiso sam
mâ mladahna davno ljeta,
jednu i drugu uzeo sam
za mê dobro segaj svijeta.
- 15 Kojoj ćeš se dat sred krila,
mê srdačce zatravljeno,
ako ne mož u dva dila
bit objema razdijeljeno?

Tebi, slatki moj pokoju,
darivam se, tebe hoću . . .
Jaoh, što velim? Mû gospoju,
20 tebe lijepu pustit moću?

Ah, prije se oči moje
vječnijem mrakom zatvorile
negli drugu, mâ gospoje,
izvan tebe obljubile!

25 Ti si slatka mâ razbluda,
u tebi su sve radosti,
u tebi je sva ponuda
zanesene mê mladosti.

30 Jaoh, što velim? Uteć li ću
ja od tebe, dušo mila?
Ne, ne viku, jaoh, k tebi ću,
sred tvojega draga krila.

35 Srećne ti bih i blažene
provodio dni čestite
da obje duše vi ljublene
mene mlada zagrlite!

40 O pridraga, mila noći,
bjela od vedra jasna dana,
kad ćeš k meni prije doći,
noći svijetla i sunčana!

Tada bismo zagrljeni
sve požude ispunili
i drag celov i medeni
celovima uzbudili.

45 Ter bi mogle uzaznati
vaše dike izabrane
što je milo celivati
usti odprije celivane.

50 Mnokrat celov drag, luveni
od jedne bih ugrabio,
opet oni ugrabljeni
mnokrat drugoj udijelio.

55 Mnokrat jedna draga i mila
mê bi usti celivala
čim bi druga usred krila
razbludno me svoga imala.

Mâ pjesance, već se ustavi
i k objema sad pohrli;
obje milo ter pozdravi,
obje slatko ter zagrli.

U rukopisu Male braće u Dubrovniku broj 66 (u Čulića broj 40), koji je pisao Miho Džona Rastića, a opisao M. Brlek na str. 78–80, ova se pjesma pripisuje Stijepu Đurđeviću (»Gljuveno Usgivagne Litta 1752. Po istomu vlastelinu Dubrovackomu Stiepu di Giorgi«). Kao Đurđevićeva ta je pjesma zapisana i u prijepisima *So*, *A¹*, *Č i Pa*. Rukopis *Ma* nema stihova 49–52 ni 57–60, *R*, *Bi* i *P* nemaju stihova 37–44, a *A*, *S*, *K*, *Ar*, *Pa* i *T* nemaju posljednjih pet strofa. – Dok su varijante ove pjesme među pojedinim rukopisima neznatne, one su između Martellinijeva prijepisa i ostalih rukopisa vrlo velike. – U *D* i *N* pjesma je u šesnaestercima. – 1 Htje me ljubav postaviti *Ma*; 3 se u naravi] na svem svijetu *Ma*; 4 vik] dvije *R*, *J*, *D*, *P*; vidjele *A*, *S*, *K*, *Ar*, *Pa*; 7 zlatnim *S*, *K*, *Ar*, *Pa*, *T*; 8 kroz svoj pogled] pogled kroz svoj *Ma*; 10 moja *Ma*; lita *J*, *D*, *N*, *T*; 12 mē] sve *A*, *S*, *K*, *Ar*, *Pa*, *T*; segaj] svega *J*, *D*, *F*, *N*, *Z*; svita *J*, *D*, *F*, *Z*, *T*; 14 zatravjeno *R*, *J*, *D*; 16 bit objema] biti sada *Ma*; 17 Tebi, slatki] Tebe, dragi *Ma*; 18 darivam se, tebe] držim (precrtano: *i za sebe*) i ja tebe *Ma*; 19 Jaoh] nu *A*, *S*, *T*; što velim? Mu gospoju] da kako ljepos tvoju *Ma*; 20 tebe lijepu] bez žalosti *Ma*; moću] ko ću *A*, *S*, *Pa*, neću *T*; 22 vječnijem] tamnijem *Ma*; 23 drugu] draga *R*, *J*, *D*, *P*; gospođe *Ma*; 26 sve] me *Ma*; 27 ponuda] požuda *D*, *P*; 28 zanesene] Ti si pokoj *Ma*; 29 Jaoh] Ah *A*, *S*, *Pa*; 31 vjerno, braće, služiti ću *Ma*; joh *R*, *A*, *S*, *P*; k tebi ću] živit ću *A*, *S*, *Pa*; 32 tvojega] tvoga ću *J*, *D*; tvojega draga] slatkoga tvoga *Ma*; 35 vi ljublene] priľubľene *Ma*; ljubjene *R*, *A*, *J*, *D*; 37 mila] vedra *A*; 38 bjela] svjetla *Ma*; 39 k meni prije] opet k meni *Ma*, prije k meni *A*; 40 svijetla] draga *A*; 42 požude] ponude *Ma*; 43 dragi celov sved ųudeni *Ma*; 44 sad grabili, sad dijelili *Ma*; 45 bi mogle] mogli bi *Ma*; 46 vaše] naše *Ma*; 47 milo] usti *Ma*; 48 usti odprije] koje nijesu *Ma*; 49 ľuveni] medeni *P*; 51 opet] mnokrat *P*; ugrabljeni *R*, *J*, *D*; 52 mnokrat] opet *P*; 53 Mnokrat od vas jedna mila *Ma*; 54 me] meni *Ma*; 55 ćijem *Ma*; 56 moju mladost uųivala *Ma*; razbludno me] razbludnoga *R*, *P*; svoga] svega *Z*, *Pa*.

[15]

U svakoj prilici slikuješ, gospoje,
zloj zmiji ľutici pustoši kũ goje:
ona se sved krije i bjeųi najplaše,
a bjeųat tebi je od mene najdraųe;
5 najhudi ki ima jed, sred ųe je celova,
ti moga srca zled celovom otrova;
neće ona ćuti glas ųamora od pjesni,
ti neć ćut moj poraz ni moje boljezni.
Lijeka nije ųe rani neg ista ųe glava,
10 ni meni lijeka ni neg ti, vil gizardava.

U *A* i *S* ova je pjesma u strofama po četiri šesterca. – 2 kũ] kē *P*; 5 jed] ijed *J*, *A*, *D*; 10 lika *J*.

[16]

Što si, lijepa Rakle moja,
tvoj smijeh slatki pripravila,
ter je ljepos rajska tvoja
svijetlo čelo razvedrila?

5 Ali, lijepa mâ gospoje,
u posmijehu hoćeš riti
da kameno srce tvoje
hoće mene pomiliti?

10 Ali mlados tvâ mi veli
veseloga sred pogleda
da se diči i veseli
mrtva mene, jaoh, gdi gleda?

U *D* i *N* pjesma je u šesnaestercima. U *A*, u kojemu ima broj 20, piše uz broj: »Neznana pjesnika«. – 5 *Al* li *P*; 6 u posmijehu *l* i po smijehu *A*; rijeti *D*; 9 *Al* li *P*; 10 sred *l* sad *J*, *F*, *N*; 12 joh *R*, *A*, *N*, *P*; gdi *l* di *D*.

[17]

Je li tko, gospoje, od leda na svijeti
ko dike tej tvoje ne želi vidjeti?
I je li od stijene srce mu stvoreno
ko videć ne vene tvê lice ljuveno?

5 Nu je li veneći ko želno ne gine
verno tvê dvoreći razblude jedine?

1 tko *l* ko *D*; sviti *J*, *D*, *N*; 2 viditi *J*, *D*; 5 Nu *l* Ma *J*, *N*, *P*.

[18]

U kôj strani od nebesi
iznašla si, o naravi,
dviije zvijezde od ljubavi
moju vilu kijem uresi?

5 Vidje li se ijedna vila
imat prame tač zlaćene
kako ova kâ je mene
svijetlijem pramim zamamila?

- 10 Vidje li itko vik ružicu
u kom poļu ali u gori
rumenit se tako o zori,
kô se vidi u ňe licu?
- 15 Tijem nepravo svak svjedoči
svoje ljepos kê gospoje
ko nije vidio ove moje
lijepe vile svijetle oči.
- 20 Ne zna kako ljubav strili,
ne zna kê se želno vene
ko razblude ňe ljubene
nije začuo i smijeh mili.
- 25 Tim ko hoće ljubav znati,
kê je moći i kreposti,
dođi rajske tej ljeposti
mê gospoje razgledati.
- 25 U pogledu razvedrenu,
među zore dvije rumene,
i u smijehu primedenu
drži Rakle sužnem mene.
- 30 Zlatnijem pramom mene sveza,
a bijelijem me rukam stegnu,
od slatkoga tako veza
nikad sužan da ne ubjegnu.
- 35 Nu mi robstvo toj omili,
sloboda mi draga nije,
Rakli lijepoj mojoj vili
robovati milo mi je.

U *D* i *N* pjesma je u šesnaestercima. – 5 ijedna / jedna *J*, *N*, *F*; 8 prami *A*, pramom *D*, plamom *J*, *F*; 9 vijek *A*, *J*, *D*, *F*; 10 ali / ili *P*; 13 Tim *R*, *D*, *P*; 20 začuo / čuo *P*; 23 liposti *D*; 24 gospođe *D*, *N*; 28 sužnom *P*; 29 sveza / veza *R*, *P*; 30 bijelijem me / »bielome« *R*, *J*, *D*; rukam / ružom *R*, *J*, *D*, rukom *N*; 32 sužan *D*, tužan *S*, *Pa*.

[19]

Prsi ima od leda vil moja gizdava,
a sred ňe pogleda živa je žerava.
Lubavi, vas tvoj plam i strijele tvê vrzi
kad goriš pogled sam, a lediš ňe prsi.

5 Pače svjet uzmi moj: il sledi ne pogled
il užez' prsi noj, da su ogañ a ne led!

1 Prsi ima / Prsima R, D, J, P; 2 a sred / usred R, J, D, P; 3 strile; tvê / sv
R, J, D, P; 5 sledi / »sljedi« A, S, Pa, sredi D.

[20]

Kada, cvijete moj luveni,
ukažeš mi lice bilo,
primaljetje tada 'e meni
priveselo i primilo.

5 A kada li s mene odvratiš
zrak vedroga od pogleda,
ljetu u zimu ostru obratiš
punu snijega, mraza i leda.

Tim kad bi mi ne branila
10 sve dni gledat lica cvijetje,
vik ne bi mi zima bila
neg sved' drago primaljetje.

Pjesma je u D i N u šesnaestercima. – 1 cvite J, D; 3 primaljeće J, N, F; 5 od
vratiš / obratiš R, J, D, P; 6 zdrak J, F; 9 Tijem A, S, K, Ar, Pa; 10 cviče J
11 vijek A, S, Ar, Pa; 12 primaliće J.

[21]

Blažen dan, hip i čas u kî me postavi
pod tvoju slavnu vlas, moguća ljubavi!
Blažene tvê strile, luk, trkač blažen tvoj,
blažene tvê sile, cvil i plač blažen moj;
5 blaženi uzdasi kijem srce tuži me,
blaženi i drazi vezi kijem sveza me!
Blažena nad sve ino, mê dobro svakoje,
mê blago jedino, slatka mâ gospoje!
U tebi môj rani našo se oni lik
10 u nijednoj ki strani ne bi se našo vik;
u tebi duša mâ slatku onu bogatu
za trude svê prima veselu svim platu.
Tim, silna ljubavi, sve strijele ognene
najbrže upravi mlađahna put mene.
15 Rani me i rani i strijela ne štedi
pokli ti môj rani slatki lijek odredi.

Er drugo ne želi srdačce stravljeno
negli lijek veseli i da je rañeno.

U *A*, *S* pjesma je u šestercima; u *N* je podijeljena na dvije pjesme: prva, broj 18, ima dvije strofe po četiri stiha, a druga, broj 19, ima dvije strofe po četiri i jednu od dva stiha. – 1 *J*, *F*, *Z* nemaju *dan*; 6 s kijem *J*; veza *R*, *J*, *P*; 7 nada *J*, *D*; 9 *U* / *I* *J*; »moj« *J*; lijek *A*, *S*; 10 strani / travi *A*, *S*; bi se našo / biješe našo *R*, *P*, »biesc-se nascio« *J*, *F*, biješe našo s' *D*; vijek *A*, *S*; 11 tebi / sebi *D*; 13 silna / slavna *A*, *S*; 15 strila *A*, *J*, *D*, *F*, *S*; 16 lijek / ved *R*, *J*, *F*, *N*, *P*; odredi / obredi *F*, *Z*, *Pa*; 17 »sardasc-se« *J*, *F*; stravljeno *R*, *D*.

[22]

Moj ogañ luveni kijem srce mē gori
ali je pakłeni, ali je odzgori.
Od pakla ako je, koje su toj sile
sred ñega da stoje ljeposti mē vile?
5 To li je od raja i sišo s nebesa,
kō cvilim u ñem ja, koja su udesa?
Vaj tužnu, vaj meni, evo isti ogañ moj
meni je pakłeni, nebeski je vil mojoj.

Ove pjesme nema *R* ni *P*; objavio ju je F. Kulišić na str. 217 i Drechsler u Gradi, knj. 8, str. 234. – 5 To li / I oli *Ku*; 8 vili moj *D*.

[23]

Slatko dobro
koje sam obro
služit po sve danke moje,
raju mili
5 ki mi omili,
Rakle, slatka mā gospoje.

Htjej mi riti,
moj čestiti
10 vijenče drobne od ružice:
čemu moriš
smrtno i goriš
mene, lijepa mā Raklice?

Kō do vika
tvâ se dika
15 rasrčiti može odviše
na vjernoga
slugu tvoga,
jaoh, neredno ki uzdiše?

20 Ne daj, ne daj,
neg pogledaj
na mlada hna slugu mene
ter zabrani,
cvijete izbrani,
da mâ mlados ne povene.

25 Ne pogubi
tko te lûbi
i tvû ljepos kopneć želi,
ne umori
tko te dvori,
30 neg lûbavim obeseli.

Jaoh, ne vrzi
i ne smrsi
ljeposti izgled rajske tvoje,
ku mi odavna
lûbav slavna
35 u srdačce stavi moje.

Nemoj dila
tvâ nemila
i tvâ vrlos da uzroči
40 da pogine
bez krivine
tvoju ljepos ko svjedoči.

Tko će biti
na sem sviti
45 kad mâ mlada svenu lita,
tko će spijevat
i pripijevat
tebe, Rakle ma čestita?

Pomili me
i primi me
50 k sebi, Rakle, ljepos tvoja
da ti bude
svê požude
spovijedati mlados moja.

55 Pastijer Lûbdrag
mio i drag
lijepu Raklu čim želaše,
u ove pjesni
svê lûvezni
60 pod sviroku pripijevaše.

U *D* i *N* je u šesnaestercima. – U *J* i *P* strofe imaju po četiri osmerca. Naš oblik strofa imaju *R* i *A*. – 2 koje *J* kê *R*, *P*; 5 mi *J* me *P*; 7 *Ktj* *J*, *Ktje* *D*; 9 drobni *J*, *D*; 11 goriš *J* raniš *A*; 13 *Kô* *J* *Tko* *P*; 14 *tvâ* *J* *mâ* *J*; 18 *joh* *R*, *A*, *P*; 23 *cvite* *J*; 24 *mâ* *J* *mu* *A*; 30 *ljubavi* *obveseli* *P*; 42 *svidoči* *J*; 45 *ljeta* *D*; 51 *k* *tebi* *D*; 55 *Pastir* *A*; 60 *zvirokom* *P*; *popijevaše* *J*.

[24]

Rakle lijepa i ļuvena
svoga draga tjerajući
kliče ovako zatravļena
tužno iz glasa vapijući:

- 5 »Nijesam zmiya ja ļutica,
počekaj me, drag pastiru,
mlađahna sam pastirica
žeļno za te kâ umiru.
- 10 Ako ć, dobro mē primilo,
biljeg znati moje vire,
nu pogledaj mē bljedilo,
slatki i dragi moj ļubmire.
- 15 Nu pogledaj pomno dosti
mene mlađu ucvilenu,
slatkijem plamom tvē ljeposti
kako slamu izgorjenu.
- 20 Ustavi se, jaoh, ustavi,
daj ne bježi plaho toli,
pobjeguća mâ ļubavi,
ļubovniče moj oholi!
- Da daj primi, brače, od mene
za kû platu truda tvoga
vjenčac ruže prirumene
i čemina snježanoga.
- 25 Primi, primi zasve da je
cvijetje uvehlo, dušo mila,
pokli i ona uvehla je
koja ga je tebi svila.
- 30 A ne ištem za mē cvitje
cvijet kî usti tvoje goje,
toj čestito srećno bitje,
jaoh, od mene daleko je.

Nu ga drži u pohranu
kada budem ja ginuti,
35 mene mladu ukopanu
neka budeš ņim posuti.

Tucite se na sve strane,
mê ovčice, na svu voļu,
40 bez stražice vaše uzdane
da vas vrli vuci koļu.«

Tad se pastijer mio ustavi
želnoj vili ter pohrli
i razbludno u ljubavi
ņu celova i zagrli.

45 Livada je procaptjela
bijeke ruse i rumene
koja ih je tad vidjela
u svem slatko zagrljene.

U *D* i *N* u šesnaestercima. Prijepisi *A*, *S*, *Pa* i *Pa*¹ nemaju posljednje strofe. – 1 juvena / gizdava *J*, *D*, *F*, *N*; 3 zadržana *R*, *J*, *D*; 4 vapujuć / pjevajuć *P*; 6 pastire *J*; 7 pastjerica *D*, *F*; 8 umire *J*; 15 plamom / pramom *J*; liposti *D*; 22 tvoga / moga *R*, *J*, *D*, *P*; 26 cvijeće *J*; uvehlo / vehlo *R*, *J*, *P*; 27 uvehla / izvekla *A*; 29 cvieće *J*; 30 cvit *D*; ki / ke *R*, *J*, *D*, *P*; 31 biće *J*; 32 joh *A*; 34 zginuti *A*; 36 š ņim *J*; 37 Tužite *J*, *A*; 41 pastir *P*; 45 procaptila, *J*, *D*, procavtila *F*, procavtjela *P*; 46 ruže *P*; 47 vidila *J*, *D*.

[25]

Rakle, eto sada ti zakle se da meni
jedan ćeš sam dati tvoj celov medeni;
nu kô mi darova rumene tvê usti,
sto i sto celova još meni dopusti.
5 Ah, gdje su riječi tvê, Raklice mâ mila,
da li si tvê kletve s celovim zabila?

3 tvê / svê *J*; 4 *P* nema još; 5 gdje / dje *J*, *D*.

[26]

Usred poludna
Rakle razbludna
k bistrom kladencu
zvaše u sjencu
5 draga Ljubmira
za kijem umira,
ter mu veľaše:

Ter mu veľaše:
10 »Dobro najdraže,
pastiru ljubieni,
potež' se k meni!
Hod' na pokoje,
sve dobro moje,
hod' na razblude!

15 Hod' na razblude
pokojiti trude
uz dragu i milu
želnom u krilu!
Dočim zrak mine
20 dañe pućine,
meni se udili!

Meni se udili,
pastiru mili,
mlađahan pohrli
25 ter me zagrlil!
Ćin' da se smire,
slatki Ljubmire,
sve žeļe moje!«

Ova je pjesma metrićki jednaka stihovima što ih govori *Skup bojnika* u Gundulićevoj »Arijadni«: od sedam stihova, treći je šesterać, a ostali su peterci; posljednji stih svake strofe je prvi stih slijedeće (v. Stari pisci hrvatski, IX³, 194–195). – U *P* i *Pa* stihovi su deseterci prepolovljeni crticom. – 3 bistrom *R, P*; 6 kim *P, Pa*; 9 Dobro me *J*; 10 pastijeru *D, F, pastir' P*; ljubieni *R, J, D*; 16 pokoj'ti *P*; 18 u *J* na *P*; 24 hrli *R, P*.

[27]

»O vesela mâ diklice,
s kê se život moj zamrsi,
ļuvono ti tvoje lice,
snježane su tvoje prsi.

5 Ah, tako ti pram zlaćeni
uvijek svijetao tako bio
i tako ti cvijet rumeni
usred usti sved' captio!

10 Nemo' meni zabraniti
po sve danke ljepos tvoja
što ikada požuditi
bude želna duša moja.

Pače vazda pokloni mi
15 sve ljubeno sladko blago,
neka mlados moja primi
sve što je milo, sve što je drago.

Veseo pogled, svijetle oči
20 kaži u doba meni svaka
da më sunce od istoči
ja uživam bez oblaka.

Da se budem ogledati
ja u momu u sunačcu,
i da vidiš sebe sjati
kroz më oči u srdačcu.«

25 Ljubmir pastir drag i mili
ovu pjesan začināše
sramežljivoj svojoj vili
u skutu ga kâ držaše.

Ove pjesme nema u *R* ni u *P*; objavio ju je Kulišić na str. 217 i Drechsler u *Gradi* 8, str. 234. – 4 su tvoje / ti tve su *D*; 7 cvit *J*; 9 Nemoj *Ku*; 25 Ljubimir pastijer *N*, *F*, *Z*, *Pa*; svi rukopisi imaju *mio*.

[28]

Bio je vidjeti kada se raskrili
i hoće letjeti lijepi kuf pribili;
bio se može rijet nad stvari sve ine
5 kê zdrži ovi svijet čisti snijeg s planine;
bijelo je i cvijetje od lijera gledati
kada ga proljetje veselo razvrati;
i mlijeko jes bilo koje je prižela
iz stada prem milo pastijerka vesela;
10 bijela je i zora kad zrakom navijesti
da nam će doskora veseo dan dovesti.
Nadhodi daleko bjeloća më vile
kufa, snijeg, lijer, mlijeko, zrak zore primile!

Ovo je iz »Plandovanja« prva štampana pjesma, a objavio ju je F. M. Appendini god. 1803. u djelu *Notizie storico-critiche*, II, str. 295, dodavši joj latinski prijevod Nikole Pucića. U *A*, *S* strofe su po četiri šesterca. – 2 pribijeli *A*, *D*, *S*; 4 zdrži / drži *P*; čisti / česti *A*; planine *J*, *D*; 5 cvijeće *J*; 10 lira *J*; 6 prolitje *D*, proliće *J*, proljeće *Ap*; 7 jes / je *A*; bijelo *R*, *J*, *P*; 8 iz stada / i stado *A*, *S*; pastirka *R*, *P*; 9 kad / ka *A*; zrakom / pukom *Ap*; 10 nam / vam *Ap*; 11 me / sve *Ap*; 12 primile / pribile *A*, *S*, *Pa*, *Pa*¹.

[29]

Čim gledam ja ružicu
 koja ti zene u licu
 i onu, Rakle mila,
 kojom si se uresila,
 5 ne umijem razabrati
 ali si ti ruža, ali je ruža – ti.

4 kojom / kôm A, S, Pa, Pa¹.

[30]

O gospoje svih gospoja,
 nemoj branit želnu meni
 slatki celov tvoj medeni,
 u kom rados sva je moja.

5 Er za drugo na svijet dane
 nijesu medne usti tvoje
 nego da su, mâ gospoje,
 u razbludi celivane.

10 Za ino ih ljubav ne uresi
 toli milijem napravami
 tere koraļ s ružicama
 ljubko i milo u ņe smijesi.

Toj cvijetje tač izbrano,
 usred usti kê ti zene,
 15 nije pravo da povene
 nego da je ubirano.

Zato, dobro mê primilo,
 mēni vjernu ljubovniku
 ne zabrani celov viku,
 20 ki je ljubeno blago milo.

1 gospođe D; 2 Nemo D; 9 P nema ljubav; 10 toli / ljubav P; 12 ņe / njeh P; 13 cvijeće J; tač / toli P; 14 kê / koje J; 16 ubirano / utirano P; 20 blago milo / slatko blago J, D.

[31]

Ljepahna ti ve mi si,
 diklice moja mila,
 srdaće moje ti si

5 ljepostim tvôm zanila;
 a ne znaš da je tvoje
 rañeno srce moje.

 Ures ga tvoj izrani
 i riječca razbluđena,
10 i pogled drag sunčani,
 i ustca primedena,
 kâ u ljuvenom vaju
 ružicu dobivaju.

 Nu da su vik blažene
 priľute rane moje
15 ako će izliječene
 s tebe bit, mâ gospoje,
 ako ures tvoj pomili
 vernoga da ne cvili.

 Ah, čini da uživa
20 vesele oči i mile,
 ah, čini da celiva
 usti kê srca dile,
 da grli vrat pribili
 ki mu mladu omili.

25 Neka se, jaoh, pobludi
 mlađahan u tvom krilu
 ter bude u razbludi
 ružicu ubrat bilu
 i cvijetje drago i milo
30 koje ga jes zanilo.

R, Z i P nemaju posljednje strofe. – 1 ti ve / li ti *P*; ve mi / veomi *N*; 2 ma
D, N; 4 Lieposti *P*; 7 izrani / izbrani *J*; 8 riječca *D*; 10 usca *D*; 12 pridobivaju *R*;
24 Koi *P*; 29 cvitje *D*, cviće *J*; 30 jes / je *D*.

[32]

Ah, pridrago dobro moje,
tužbe ustavi, već ne cvili,
ter razvedri pogled mili,
moj pokoju, mâ gospoje.

5 Er ako si duša moja
 u kôj život moj pribiva,
 čim tvâ ljepos suze liva,
 ginem, vajmeh, s nepokoja.

- 10 Ter kladenca dva primila
od bisera drobahnoga
ki izviru posred tvoga
rumenoga lica i bila,
put su, braće, rastvoreni
proz ki duša mâ se odili;
15 tijekom se ustavi, već ne cvili,
o životu moj ljubeni!

Pjesma je sačuvana i u *M*; u *R* i *P* je nema. Objavio ju je Kulišić na str. 218 i Drechsler u *Gradi 8*, str. 235. – 5 dušo *Ku*; 7 lipos *M*; lijeva *D*, *N*; 13 su *M* / sam *J*, *D*, *F*, *N*; 14 kroz *M*; 15 tijekom *M*, tim *J*, *D*, *F*, *N*; 16 ljubeni *M*, ljubjeni *J*, *D*, *N*.

[33]

- O snježane ruke bile,
slatke uze mē ljublene,
drago ti ste obgrlile
i razbludno želna mene!
5 Tko da ikad odreče se
od sužanstva mila ovako!
Tko da odriješit želi veze
kijem ga ljubav stegnu jako!
10 Neka družu dni provode
u slobodi na sem sviti,
mene žela nije slobode
dokli mogu vezan biti.
Zato, ruke prem čestite,
u ljubenom u pokoju
sved grlite i vežite
zaroblenu mlados moju!

2 ljubjene *R*, *J*, *D*, *F*; 6 sužanstva *D*; 10 sem / svem *J*, *F*; 12 Dokle *D*, *F*; svezan *J*; 14 u pokoju / perivoju *N*; 16 zaroblenu *R*, *J*, *D*.

[34]

KNIGA

Znam, dobro jedino, da želiš, cvijete moj,
uzaznat istino što čini verni tvoj.
Neredno sved cvili tvoj sluga, gospoje,
odkad se odili ljeposti od tvoje.

- 5 Sred ognja u ledu život svoj boravi,
nije mu slas u medu, ni lijeka u travi.
Opusti néga san, a smrtno zaspo je,
nije mu bio dan, sunce mu mrklo je;
rados mu dotrudi, a žalos oblubi,
- 10 i tebe čim žudi, sam sebe izgubi;
k tebi sveđ želi doć, tebe sveđ vapije
ili je mrkla noć, bijeli dan ili je.
Čim glasim poraz lut ja glasom tužnime,
evo mi svaka lut odpijeva tvê ime.
- 15 Tim smamlen s imena uzištem sred hridi
jeda se ljublena mâ duša gdje vidi.
Ter počnem vapiti: o gore kamene,
nemojte, vaj, kriti sve dobro od mene!
Ne kri'te, vaj, meni požudu svu moju,
- 20 moj život ljubleni, slatku mû gospoju!
Nu vapeć zaludu tebe, jaoh, kû želim,
dragu mû razbludu, sam sebi uzvelim:
Eto sam sebe van u ovoj pustoši,
kô može biti stan miloj môj raskoši.
- 25 Išti nu sred cvijetja, u drobnoj travici,
u skutu proljetja, u vedroj danici.
Tim jutrom kad zori ter jasna danica
bijeli dan otvori s vjenaćcem ružica,
zapjevam: Evo je, evo je s istoči,
- 30 evo mê gospoje, jasne su né oči!
Poznam je zaisto, nije ono zrak sunčani,
neg zlato pričisto, mû mladost kijem zani;
ružice rumene nijesu ono negoli
usti né medene, kijem biser okoli;
- 35 nije ono lijer pribijeli ni rano cvjetice,
negli vrat veseli, né prsi i lice.
Pak mi se dogodi poznati da zora
svijem cvijetjem kê plodi sred poļa i gora
ne sliči podpuno ljeposti tej tvoje,
- 40 čestita mâ kruno, jedina gospoje.
Er posmijeh luveni ki mi raj otvori
nije nač moć meni u cvijetju i u zori.
I da još obadoh sve što je pod nebi,
tvû ljepos ne nađoh neg samou u tebi.
- 45 Tim tužan ostanem bez nijedne radosti,
tužiti neg stanem: vaj mojoj mladosti!
Vaj meni u vike, vaj po sve dni moje
bez rajske mê dike, bez mile gospoje!
Tač jeljen ustavši bolestim priľutom,

- 50 kada ga razdruži ki lovac s košutom,
jestojske najslađe i vode studene
mrzi čim ne nađe trag drage ljublene.
Ah, da su blaženi i uvijek veseli
drazi oni ljubeni kojih ljubav ne dijeli.
- 55 Negli sved pribiva drag s dragom ljubavi,
ter svaki uživa i u sni i u javi.
Prozorje prem biješe jutroska prid danom,
kada se zažeše mē oči trudnijem snom;
eto u snu tad dođe mladahnju ti meni,
- 60 ljublena gospoje, pokoju medeni;
vrat meni okoli, paka me celova.
Pitah te: Odkoli sad ide ljepos tvâ?
Razbludno ti reče: Evo tvâ razbluda
odkad ti uteče slijedi te ovuda.
- 65 Znala je, mili moj, znala je, moj brače,
da cvili život tvoj bez mene i plače.
Znam da si smagnuo mē usti medene
odkad si bjegnuo, verni moj, od mene.
Dočim ti slatko brah cvjetice sred usti,
- 70 uto se razabrah i san me opusti;
tamo amo pogledam, svud svraćam mē oči
jeda gdi ugledam mē sunce s istoči.
Pak kliknuh: Evo bi kon mene ti sade . . .
Tko mi te ugrabi? Ko mi te ukrade?
- 75 Tko mene u tuzi ostavi i smeći?
Tko li mi zagusi srdačca dio veći?
Dva bismo, sad sam sâm, s tobom bih, tebe ni,
ja isti ja nijesam, nije mene u meni.
Čim tako bolujem nezgode, vaj, moje,
- 80 eto ti začujem slavica gdi poje.
Rekoh mu: Nu postoj, ptičice mâ, sada,
slavicu mili moj, spjevoče livadâ!
Biti će lijepi dar, vesela ptičice,
budi mi poklisar do moje diklice.
- 85 Lijepi uzdar biti će da željet nije veći,
drago te primiće razbludno gladeći.
Neće te pustit, znaj, slavju, mâ ljubavi
dokle ti ogrļaj biserni ne stavi.
Reci joj: Mâ zoro, jad pusti čemerni,
- 90 doći će uskoro Miljenko tvoj verni.
Bez tebe žalostan, cvijete moj jedini.
svaki se nemu dan godište doć čini.
To li neć poći ti, ptičice mâ mila,
daj mi htjej podati brzahna tvâ krila.
- 95 Ja ću ih pripeti želnoj môj mladosti
da hrlo odleti žudjenoj ljeposti.

100 Neka se ne žele srdačca stravljena,
 neg da se vesele razbludno združena.
 I da se ne gine ni kopne neredno,
 neg da se sjedine dvije duše zajedno.
 Pristani, liste moj, pristani kazati
 môj dragoj rasap tvoj, ki tijekom se ne krati.
 U dugoj besjedi nije lijeka tvôj rani,
 gore se neg zledi, zato već pristani!

U rukopisima *M*, *J*, *F* pjesma ima naslov *Kniga*, u *D Kniga* | *ljubjenoj od ljubjenoga*, u *R* i *N Poslanica*, u *P* tiskarskom pogreškom *Postanica*, a u *Z* je bez naslova. *M* ima samo prvih šesnaest stihova u strofama po četiri šesterca, ali je netko sa strane prvoga stiha pribilježio *di 12 silabe*. U *J* dolazi pod brojem 33, u *R* pod brojem 66, dok joj je u *P* broj LXV. – 1 cvite *M*; 2 činim *M*, *J*, *D*; 3 gospođe *M*; 4 odijeli *M*, *N*; liposti *M*, *J*, *D*; 5 svoj *J* moj *D*; 8 sunce mu *J* a sunce *R*, *N*, *P*; 14 evo *J* ovo *M*; 15 smamjen *R*, *J*, *D*; 16 se *J* te *D*; ljubjena *R*, *J*, *D*; 17 Ter *J* Jer *P*; 20 ljubjeni *R*, *J*, *D*; 22 sebi *J* sobom *P*; 23 sebe *J* tebe *J*; 24 kô *J* kâ *D*, *F*, *N*, *P*; 25 cvijeća *J*; 26 prolitja *D*, prolića *J*; 30 ne *J* mê *J*, *F*, *N*; 34 okoli *J* oholi *R*, *D*, *N*, *P*; 35 cvitice *J*, *D*, *F*; 38 cvijećem *J*; koje *J*, *D*; 39 sliši *D*; 42 cvijeću *R*, cviću *J*; 44 lipos *D*; 49 »gljegljen« *J*, *D*, *F*; 52 ljubjene *R*, *J*, *D*, *F*; 53 u viek *P*; 56 snu *D*; 60 ljubjena *R*, *J*, *D*, *F*; gospoje *J*, *D*, *P*; 61 obkoli *P*; 64 slidi *J*; 71 svud *J* sūd *D*; svraćam *J* svrćem *D*, *J*; 79 s nezgode *P*; 80 slavića *P*; 82 Slaviću *J*, *P*; 87 puštit, znaš *P*; slavju *J* Slaviću *J*; 89 pušti *P*; 90 uskoro *J* do skoro *P*; stihova 91–92 nema u *P*; 92 dan *J* čas *R*; 94 ktjej *J*; 99 gine *J* brine *D*; 102 dragi *P*; 103 dugoj *J* drugoj *F*, *Z*.

[35]

ODGOVOR

Uzazno si, slatki brače,
 kako draga tvoja gine,
 i kô cvili i kô plače,
 i kako se tobom brine.

5 Ljubav ti je spovidila,
 od kê uteć moć nije ti,
 ere ima zlatna krila
 kojijem brzo svud obleti.

10 Od ne bježat zaman ti je,
 ako od mene i uteče,
 er brzine na svijet nije
 koju ona ne priteče.

15 Nu tvê pismo što mi veli,
 i tvâ kniga što mi piše,
 da tvâ mlados mene želi
 i cječ mene da uzdiše;

i da za me kopni i vene,
da te ostavi tihi sanak,
i od kada pusti mene
20 da t' se smrknu bio danak.

Mučno 'e, mučno vjerovati,
a prosti mi tvâ dobrota,
er se ne opći ostavljati
ko je komu sred života.

25 Zašto bih te ostavila,
kô s' ti mene ostavio,
zašto li bih ja pustila
moje duše boļi dio?

30 Tim nije čudo da tej ļuti
kê s čemerom nalip goje
milostive čine čuti
kadgod ti ime moje.

Pokoli se ti odili,
gluši od gore, tvrđi od stijene,
35 ni prosuzi ni procvili
ostaveći mladu mene.

Da se omekša, pravedno je,
stanac kami, tvrda gora,
okamenit srce tvoje
40 kad se može od mramora.

Pravo 'e, pravo da očuti
boles stijena stanovita
kad se ne htje ti ganuti
na mladahna moja lita.

45 Nu istina i toj budi
da sad me išteš gdi me nije
i da pamet tvoja sudi
da me pusta divjač krije.

50 Čemu mene ne nahodiš
i ne vraćaš još se k meni
gdi se od mene već zahodiš,
braće dragi i ļubļeni?

Obrati se k meni, obrati,
tvoju vernu ne ostavi
55 neg brzo se k ņoj povrati,
o vesela mâ ļubavi.

- Sva ti je kô snijeg probljedia
i kô cvijetak povenula,
rumenilo izgubila,
60 svijetli pogled pomrknula.
- Sharala je svu ljepotu,
bez pristanka sveđer cvili,
o prislatici moj životu,
odkad joj se ti odili.
- 65 Sini, sini, mē sunačce,
ne stoj veće u zapadu,
obeseli mē srdačce
i pojavi mene mladu.
- 70 Uputi se, jaoh, uputi,
ne cknj veće k meni doći,
neka budeš rasvanuti
bio dan mojoj mrkloj noći.
- 75 Sne ļuveni, kī ukaza
momu dragu želnu mene,
ti mu spovijeđ' dio poraza
s koga mladost moja vene.
- 80 Ti mu ukaži kako čeka
ņega ļubav puna vire
i da ņojzi nije lijeka,
da bez nega ona umire.
- Rec' mu zatim da 'e spravila
slavju koji glas donese
od bisera obla i bila
lijep ogrļaj i urese.
- 85 I da ga će izgrliti
celivajuć svijem ustima
i perja mu nakititi
snježanijem biserima.
- 90 Nu bi joj vele draže bilo
da on bude krila uzeti
neka drago u ņe krilo
sam doprha i doleti.
- 95 ļuvena je ņe odluka,
kad ti srećni danak bude,
dat mu od bijelijeh svojijeh rukā
ljepši ogrļaj, pun razblude.

Ustavi se, pismo moje,
 nemoj svega izricati;
 sve mu daćeš dare tvoje
 kojijem će se on nadati.

Drugo, braće moj ljubleni,
 mladahna ti tvâ ne pravi,
 neg brzo se vrati k meni,
 tvoje i moje rane ozdravi!

Ovom pjesmom prekidamo redosljed kakav je u *J*, *D* i *F*, to jest u rukopisima s najvećim brojem Bunićevih pjesama, u kojima se ona nalazi istom pod brojem 56 u *J* i *F*, odnosno pod brojem 55 u *D*. U tim su rukopisima između ove i prethodne naše pjesme umetnute dvadeset i dvije druge ljubavne pjesme. Stavili smo je na ovo mjesto jer je u vezi s pjesmom našom broj 34 kao odgovor na nju. I u *R* i *P* stoji iza prethodne naše pjesme te u *R* ima broj 67, a u *P* broj LXVI. – U rukopisima *J*, *F* i *Pa* pjesma ima naslov »Odgovor kniige«, u *D* »Kniiga | Odgovor od Ljubjene Ljubjenomu«; u ostalim rukopisima je bez naslova. U *P* ima naslov »Odgovor«. – U *D* i *N* je u šesnaestercima. Rukopis *N* nema prvih jedanaest strofa, koje su se nalazile na ispalom listu, a rukopisi *A*, *S*, *A*¹ i *K* nemaju stihova 25–28. – 5 spovidela *D*; 8 obleti *J* doleti *S*; 19 i *J* i da *A*, *S*; 20 da t' se smrknu *J* smrknu ti se *A*, *S*, da ti smrknu *J*, *D*; smrkne *P*; 23 ostavljati *D*, *F*; 25 Zašto *J* Zašto li *R*, *P*; 29 Tijem *A*, *S*, *P*; 30 goje *J* »gosie« *J*; 32 ti *J* si *A*, *S*; 33 odijeli *J*; 35 procvijeli *J*; 36 ostaveći *J* »ostavjusci« *R*, ostavivši *P*; 43 ktje *J*, 47 sudi *J* žudi *A*, *S*; 48 krije *J* bije *A*, *S*; 55 brzo *J* brže *A*, *S*; 57 snig problidila *J*, *D*; 61 lipotu *D*; 64 odijeli *D*, *F*, *N*; 65 sunašce *R*, *J*, *D*, *P*; 67 obveseli *P*: srdašce *R*, *J*, *D*, *P*; 70 cknî *J* skni *J*, *D*; 73 snu *A*, *S*; 77 Ti mu *J* Tijem *A*, *S*; 78 néga *J* mâ ga *A*, *S*, sva ga *J*, svoga *D*, *N*; 79 lika *D*; 80 ona *J* ne *J*, *D*, *F*, *N*; 81 zatijem *A*, *S*; 85 će *J* éu *R*, *P*; 90 Između bude i krila *J*, *D*, *F* imaju isti: 91 drago *J* dragi *A*, *S*; 92 doprši *A*, *S*; 98 izricati *J* naricati *R*, *P*; 99 sve *J* Kê *R*, *P*; 100 kojijem *J* on im *J*, *D*, kojem *P*; on *J* svijem *J*, *D*, sved *A*, *S*; 101 Drugo *J* Dragi *R*, *J*, *D*, *F*, *P*; ljubjeni *R*, *J*, *D*, *A*, *S*. U *D* iza završene pjesme piše: »La proposta stâ al nro 32«, tj. pjesma na koju je ovdje odgovor nalazi se u *D* pod brojem 32.

[36]

Pokli, dušo mâ ljublena,
 hoćeš slugu umorena,
 veće na svijeti
 neću živjeti
 kad ti je mîlo.
 da umrem nemilo.

Nu prije negli pođem s svijeta
 i mladahna svršim ljeta,
 rec' mi, gospoje,

- 10 sve dobro moje,
u čem ti skrivih
čim verno živih.
- Ali, diko mâ jedina,
velika je mâ krivina
- 15 ere dni gubih
čim želno ljubih
mlađahnu tebe
već nego sebe.
- Jaoh, nesrećna služba moja
taku platu ne dostoja;
- 20 nije pravedno,
jaoh, da neredno
s nijedne krivine
sluga pogine.
- 25 Ali er su ruže bile
mene mlada zamamile;
jer me zani
pogled sunčani,
u kom je zora
- 30 kâ dan otvora,
ne bi, ne bi mâ krivina,
o razbludo mâ jedina,
er dike mile
na ljubav sile,
- 35 ljepos ljubena
sama 'e žudjena.

Stihovi 3–6 u svakoj strofi jesu u *P* dva stiha, od kojih je svaki crticom razdvojen na dva peterca. – 3 sviti *J, D*; 4 živiti *D, F*; 6 mrem *P*; 7 negli / neg *J, D* svita *J, D*; 8 lita *J, D*; 11 ti / »tih« *J*; 16 želno / vierno *P*; 19 službo *J, F, N*; 22 jôh *R, P, jah J*; 27 jer / ter *F*; me / mene *Pa*; zani / rani *F*.

[37]

Neka družu hvale i slave
svê gospoje bijelo lice,
ja ću dike tvê gizardave
spijevat, lijepa crničice.

- 5 Crnagarsta, ali mila,
vesela su tvoja lica,
ali prid nîm rusa bila
gubi ljepos i ružica.

10 A koja stvar na sem sviti
vidjeće se ljepša moći
neg Danice dvije svijetiti
usred mraka crne noći?

15 O vesele moje tmine,
u kojeh duša m̃a uživa,
o razbludne m̃e mrkline
s kojeh mi bio danak siva!

20 Veoma ti su vaše sjeni
môj mladosti omilile,
veoma ti ste želnu meni
srce i dušu osvojile.

Vi ste ugļen obļubļeni
u kom ļubav plam razgori,
kojijem srce želnu meni
bez pristanka sveder mori.

25 Paće zvijezde od sjevera
ļuvenoga vi ste hoda
po kojeh brodeć moja vjera
ne boji se od zahoda.

30 Meni blaga moja sreća,
za m̃e trude zaplatiti,
ovu dragu noć obeća
da se budem pokojiti.

35 Druzi žele da im bude
prije bijela zora doći,
drugo misli m̃e ne žude
negli tebe, mrkla noći.

40 Neka sunce utopi se
u zapadu bez istoći,
ištom da zrak vaš vidi se,
meni crne vedre oči!

M̃a pjesance, mući veće,
odveće si govorila,
bježi zrake dañe svijeće,
u crnilu sved̃ pribiva'!

U *R* i *P* nema stihova 29–32 i 41–44, a u *Bi* nema st. 29–44. Prepisivači rukopisa *F*, *Z* i *Pa* izostavili su stihove 20–23 te su mjesto stiha 20. prepisali stih 24, tj. četvrti stih slijedeće strofe, samo što mjesto *sveder mori Z* ima – da bi se rimovalo *s omilile – ved nemile*. – 2 bijelo / blijedo *J, D*, bilo *N*; 4 crničice / »zoricize« *N*, *Zorničice Pa*; 5 Crnagarsta / »Zarnagarzta« *J*, »Zarnagnazta« *D*, »Zarnogorsta« *N*, »Zarnogarsta« *Z*, Carnomasta *P*, »Zarnagorko« *Pa*; 8 ružica / ljubica *Pa*; 9 *A* koja / Ako je *D*, *A* koju *Pa*; *A* koja stvar / Ako se će *R*, Ako gdi je *P*; svijeti *R*; 10 vidjeće se / stvar vidjeti *R, P*; vidjeti je ljepšu *Pa*; 11 svijetliti *F*; 14 moja *R, P*; 21 obljubjeni *R, D*; 23 kojijem / koje *R*, Koji *P*; 31 dragu / drugu *F, Pa*; 35 mjesto žude svi prijepisi i *P* imaju žele; 37 suncem *J*; 39 zdrak *J, F, Pa*; 41 muči / meni *D*; 43 dane *J*, dana *F, N, Pa*; 44 pribiva' / ti bila *Pa*, kako je i u *F* napisano iznad *pribiva*.

[38]

- Nemoj, nemoj, mâ Ljubice,
bistrom viru vjerovati
u kom rajsko tvoje lice
općiš često ogledati!
- 5 Ere neće, vjeruj meni,
dugo brijeme kazat tebi
medne usti, pram zlaćeni
i dvije zore zgara s nebi.
- 10 Skoro, skoro promijeniće
vas tvoj ures i svu diku,
tebe istu tebi skriće
da neć poznat tvû priliku.
- 15 Bježi mlados, dni odhode
vele brže, vele plaše
negli istoga vira vode
i sjena u njih kad se kaže.
- 20 Tijekom, tijekom lete ljeta,
sve pod suncem satire se,
i zasve dan dođe opeta,
naša doba ne vrata se.
- Odori će bit i plijeni
od gusara ki sve stira,
tvoj drag pogled, pram zlaćeni,
slatke usti, lice od lira.
- 25 Tim se, mlada, ne oholi
čim pogledaš sliku svoju,
neg se smili na mê boli,
o ljubjeni moj pokoju!

5 Ere / Tere *P*; 6 vrijeme *R, P*; 16 i sjena u njih kad se / i kâ se u nim sjena
R, P; 17 tijekom / kratka *R, P*; 20 doba / dobra *D*; 23 zlaćeni / luveni *J, D*, žudjeni
P; 26 svoju / tvoju *D, P*; 28 ljubjeni *R, D*.

[39]

Eto već, diklice, zora je pribila
s vjenašcem ružice pram zlatni razvila.
Slavic se veseli, žuberi i poje
žubereć ter veli: probud' se, gospoje!
5 Ostavi tihi san, drag pogled objavi,
eto je bijeli dan, slatka mâ ljubavi!

2 vjenašcem *R, D, F, P*; 3 Slavić *P*.

[40]

Ostaj s Bogom, dušo moja,
ja se dijelim, mâ gospoje,
ostaj, ostaj sred pokoja,
priveselo dobro moje!

5 Nu kô, vajmeh, da ostavi
mê srdaće zatravljeno
tebe, slatka mâ ljubavi,
mê vesele obljubljeno!

10 S pustiňom li promijeniću
tvoje blage razgovore,
mješte tebe gledat li ću
valovito srdno more?

15 Da li umjesto od pozora
tvoga, diko mâ jedina,
biće meni stasna gora,
hridna divjać i planina?

20 Što nam, braće, toj pomaga
da je ljubav slatka i mila
u vesela ljeta i draga
nas mlađahnijeh zaľubila?

Nu pokli me veće zove
na dijeleće sreća prika,
primi uzdahe i celove
od neharna ljubovnika.

- 25 Ah, da mi se toj dopusti
gdje smo ovako zagrljeni
da kroz slatke tvoje usni
svu izvadiš dušu meni!
- 30 Tuj da svršim dni ljubene
čim ostanem mrtvo tilo,
ter ne bude česa od mene
već što bi se odijelilo.
- 35 Ali, raju moj čestiti,
da ja mojijem da ustima
mladu tebe mogu ispiti
medenijem celovima,
- 40 ter mâ duša zatravljena
sred raskoše i razblude
s tobom milo sjediñena
po sve vijeke odsad bude!
- Nu mrem, draga, ginem veće,
tvoj mi celov smrt zadaje,
a duša se dijelit neće,
nego s tobom odi ostaje.
- 45 Ti je hotjej uzdržati
robiñicom sva tvâ ljeta
čim se k tebi, jaoh, povrati
sužni sluga tvoj opeta.

Kao što je spomenuto pri opisu rukopisa *Ra*, *So*, *A¹* i *Pa* ova se pjesma u njima pripisuje Stijepu Đurđeviću. I u *F* je ispod broja pjesme XXXVIII netko tintom stavio bilješku »Stjepa Gjorgi Gjurgevića«. – U *D* i *N* pjesma je u šesnaestercima; *R* i *P* nemaju st. 25–40. – 6 zatravljeno *R*, *J*, *D*; 8 obljubjeno *R*, *J*, *A*, *D*; 11 gledat li / gledati *P*; 15 stasna / strašna *A*; 16 hridna / hrida *A*, *S*; »Stridna dieljač« *P*; 20 mladahnijeh nas *R*, *P*; 21 pokle *D*; 26 gdje smo / da *J*, *D*; 28 svu *A* / ti mi *J*, *D*, ti *N*; 30 ostanem / ostaje *A*, *S*; tijelo *A*, *S*; 34 mojijem / »nojem« *J*; da ustima / sred ustima *A*, *S*, daj ustima *D*; 35 ispiti / uspiti *D*; 37 zatravljena *J*, *D*; 39 milo / zajedno *A*, *S*; 40 vike *J*, vrijeme *A*, *S*; 41 Nu / Joh *R*; *P*; 44 negli *R*, *P*; tobom / tvojom *A*, *S*; ovdí *D*, *P*; 46 lita *J*, *D*; 47 *R*, *J*, *P* nemaju *k*; joh *R*, *S*, *P*.

[41]

Mladahna Rakle mâ, kê ne zna ljubavi,
medenijem ustima srce mi zatravi;
i zasve da strile ne pozna ljubene,
ñe su oči ranile nemilo, jaoh, mene.

- 5 Koja je krivina, koji je, vaj, grijeh toj,
diklice jedina, što vene život moj,
kad ti su neznane, razbludo mâ mila,
ļuvene mē rane i čijem si ranila?
Nu, silna Ľubavi, najļjepšu tvoju stril
10 put prsi upravi nezrele ove vil,
neka ona raņena zna koga obrani
jeda bi smļlena dala lijek mōj rani.
Koja je toj slava i pravda kâ li je
ņe lļepos gizdava slļepački da bije?
15 Ali hoć uzeti u pomoć mû lļepu
ter, ko si slijepa ti, moju vil hoć slijepu?

R i P nemaju stihova 5–8. – 4 joh *R, P*; 12 *F* i *Z* nemaju *rani*; 14 slijepaški *J*; 16 ko si slijepa *J* kroz lļepos *J*, »koj slļepaz« *D*; *Vilu J, D*.

[42]

Sved lakoma vila ova
zlatu ište, zlatu pita,
ni me ļubi bez darova,
bez poklona i bez mita.

- 5 Bez koraļa i bisera
sved mi vedri pogled krije,
kako sama moja vjera
da obilna plata nije.

- 10 O lakoma svijem gospoje,
za česa je zlatu tebi
ako zlatu istočno je
tvoj pram čisti sam u sebi?

- 15 Koraļ, biser vrzi s strane,
zamani se toj ti želi
pokli usti tvoje hrane
pod koraļem biser bijeli.

- 20 Lļepahna si bez naprave
i svakoga bez uresa,
lļeposti su tvē gizdave
narešene od nebesa.

Nije uresa na sem sviti
od kojega lļepša nijesi,
ni se možeš uresiti
čim te narav ne uresi.

25 Sve najljepše naravno je,
livada je narešena
najljepše onda kadano je
svojijem cvijetjem nakičena.

30 Bistro nebo najdraže je
kad vedrinu svoju ima
urešeno tere sve je
svojijem zvijezdama veselima.

35 Zlato i biser tebe grubi
a ne resi dike tvoje,
tvoj je ures da te lübi
verni sluga tvoj, gospoje.

40 Ah vik proklet oni da je
ki najprvi zakon stavi
da se trži i prodaje
lúbav i dar od lúbavi!

Ti najprvi uzdivjači
s vjerenicom vjerenika
i za roba uharáči
mladoj dikli lúbovnika.

45 Proklet i oni ki izvadi
zlato zemlji iz ponora,
i kí prvi biser vadi
i korađe izdno mora!

50 Da nije toga na sem sviti,
ne bi, dušo moja mila,
htjela mene sveđ plijeniti,
ni bi mi se lakomila.

55 Čestit narod kí se rodi
usred vijeka zlatna onoga
kad se zlato ne nahodi
izvan prama razbludnoga;

60 kad pitome sve diklice
svojijem dražijem darivahu
za jedan vjenčac od ružice
sve što godi poželahu;

kada plata od lúvezni
ne znaše se nijedna druga
neg razbludne slatke pjesni
od stravljena svoga druga;

65 i kad vile sve gizdave,
milostive, ljubke i blage,
urešene bez naprave
ne krijahu prsi nage,

70 negli svaka vazda udili
i bez dara i bez mita
dragi pogled, posmijeh mili
i što godi verni pita.

Zato, milo dobro moje,
veće prosiť zaboravi,
75 neg ljubavi daj mi tvoje
za uzdar same mē ljubavi!

R i P nemaju stihova 21–24, 57–60 i 69–72. – 1 ova / moja *R*; 3 Nit *P*; 4 poklo-
na / zakona *R*; mita / pita *F, Z, Pa*; 7 moja / da ma *N*; 8 da obilna / obilna joj *N*;
16 koraļom *R, P*; 19 tvoje *J*; 21 sem / svem *J*; 22 nisi *F, Z, Pa*; 28 cvijećem *J, D, F*;
43 »Robbu« *F, Z*; 46 zemlje *P*; 49 sem / svem *J*; 51 »ktiella« *J, F*; 52 ni / Ne *P*;
54 usred / u red *J, D*; onoga / ovoga *J, F, Z, Pa*; 56 »izvam« *J*; 58 drazim *F, Z, Pa*;
64 stravjena *R, J, D*; 68 Ne kratjahu dare drage *R, P*; 76 mē / ne *J, F, Pa*.

[43]

Mladahna vil moja sveđ mene prikara
er ljubim još ju ja, sudeć me za stara.
Nu prav sud nije toj er staros ne čine
ni dunu ogañ moj mē bijele sjedine.
5 Er kô sred pepela žerava taji se,
obličja sred bijela mâ ljubav hrani se.
Ja sam prem ko gora izmeće koja plam
zasve da izdvora pokriva snijeg ju sam.
Ljuven sam bio mlad i ljuven po sve dni,
10 ljuven sam eto i sad star vitez hrabreni.
Nemoj, mâ ljublena, da ti sam nemio
što si ti rumena, a što sam ja bio.
Er drag je vjenčac svit u kî se sjedini
ružice rumen cvit s snježanijem čemini.

1 Mladahna vil / Mlada vila *R, P*; 2 ju / ũu *J*; 11 ljubjena *R, J, D*.

[44]

Kad Ljubmir uteće od Rakle nemile
da smrtim najpreće prikrati svē cvile,
tad ona ljuvenu stril mlada očuti
u srcu kamenu, u prsijeh od ļuti.

- 5 Tim kliče u vas glas vapiti: »Vaj meni,
gdje pođe na poraz, pastiru ljubeni?
Što činiš, jaoh, sada, moj verni ljubmire?«
Gora joj hridna da odgovor: u m i r e!

Ove pjesme nema u *P*; objavio ju je Kulišić na str. 218 i Drechsler u Građi, knj. 8,
str. 235. – 1 ljubimir *D*; 2 najpriče *J*; 7 joh *R*, *Bi*.

[45]

- Pokli me ostavi, mlače nemili,
ter se darovo drugoj si vili,
vidjet te neće
mê oči veće.
- 5 Pokli ti sada, huda gospođe,
od mene ubjegnü a drugom pođe,
na te mrzjeću
kô na zlu sreću.
- 10 Ljepšemu od tebe ja sada hrlim,
dražega od tebe ja odsad grlim,
on ima oči
zvijezde s istoči.
- 15 Poljepšu vilu diku za moju
uzeo sam meni milu gospoju,
ne su medene
usti rumene.
- 20 On mene ljubí pravom ljubavi,
ja š nim sam vazda u sni i u javi,
on je čestiti
moj raj na sviti.
- Dragahna moja mene miluje,
svu ljepos dala meni svoju je,
ona slatko je
blaženstvo moje.
- 25 Ti si nevjeran, a on je vjeran,
ti vazda srdit, on blag i miran,
ti duh od tmina,
on duh s visina.

30 Nu ako ljubav opet nas smiri
ter nas potvrdi u bojoj viri,
i ti gospoja
vik budeš moja.

35 Zasve er dostojan nijesi milosti,
praštam ti, braće, i ti oprosti,
s tobom živjeću,
s tobom umrijeću.

Srećne ti svade naše su bile
s celovim tako kad su svršile,
ti si mâ druga,
a ja tvoj sluga.

Pošto je već bio stavljen broj i napisan tekst pjesme, u *J* i *F* je druga ruka napisala naslov, a kako nije bilo dosta mjesta između broja i teksta, u *F* je broj dospio nekako unutar naslova: *Egloga XLIII Radmio i Gliubiza*. To se desilo i prepisivaču *Z* koji je mehanički prepisivao. Naslov ima pjesma i u *Pa*, u kojemu ovom pjesmom počinje niz od šest »egloga«. Ovo nije ekloga, nego vrlo slobodno prepjevana Horacijeva pjesma *Donec gratus eram tibi*, kako je to utvrdio već I. Kasumović 1914. u Radu, knj. 205, str. 3–6. Prije Dživa Bunića tu je pjesmu prepjevao i Miho Bunić (v. Stari pisci hrvatski, XI, 92–93). Naša je pjesma u *R* i *Bi* u strofama po šest peteraca; u *J*, *F*, *Z*, *Pa* i *P* ima strofe po tri deseterca, samo što je u *P* treći stih podijeljen crticom na dva peterca; naš oblik imaju strofe u *D*. – 2 darova *P*; 25 viran *P*; 28 on *J* a on *F*, *Z*, *Pa*; 37 svade *R*, *N*; 38 svršile *J* u *J* i *F* piše *dospile*, a kraj toga *svršile*; 39 druga *J* draga *J*.

[46]

Ah, da 'e meni na svijet dano
razgledati sve mê vike
tvê raskoš i tvê dike
i tvê lice izabrano,
5 bio bih blažen sve dni moje,
moj životu, mâ gospoje!

Ah, da 'e meni s tobom moći
zagrļenu sveder stati
i tvû mlados uživati
10 ljetne danke, zimne noći,
celivajuć usti tvoje,
moj životu, mâ gospoje!

Ah, da meni može biti
uz razbludnu tvû ljepotu,
15 slatko ginuć u životu,

najposlije, dušo, umriti
i svršiti danke moje,
moj životu, mâ gospoje!

O, mâ srećo svim čestita!
20 Kad bi mi se toj zgodilo
da kon tebe, rajska vilo,
mâ mladahna svršim lita
uživajuć dobro moje,
moj životu, mâ gospoje!

Ove pjesme nema u *R* ni u *P*. Štampao ju je Kulišić na str. 219 i Drechsler na str. 235. *Ku* nema treće strofe, jer je nema ni *F*, iz kojega je prepisivao. – 14 tvû] tu *D*; 21 kod *Ku*.

[47]

O zore svijetle i mile,
dvije oči mê vile,
raju po zori,
svijetli pozori,
5 zvijezde sunčane,
danice rane,
svrnite, jaoh, sad k meni
vaš pogled drag, ļuveni!

Istoci viloviti,
10 nemojte zabraniti
jasnu vedrinu
vašu jedinu,
svjetlosti drage,
milosti blage
15 môj duši zanesenoj,
môj duši zatravļenoj.

Svrnite, jaoh, svrnite
istoke tej čestite
na moju mlados
20 kê inu rados
viku ne gleda
nego s pogleda
kî zimno moje bitje
obraća u prolitje.

Stihovi 3–6 u svakoj strofi čine u *P* dva stiha, svaki crticom prepolovljen na dva peterca. – 3 raja prozori *A*, *S*; 7 joh *P*; sad] »sac« *R*, *J*, *F*, *N*, *Bi*; 16 zatravļenoj *R*, *J*, *D*; 23 biće *A*, *S*; 24 proljetje *R*, *A*.

Komu hoćeš, ma Ľubice,
 dati usti tvê medene
 sred kijeh cvijetak od ruŹice
 u razbludi mnogoj zene?
 5 Jeda, raju moj ĽubĽeni,
 zatravĽenu sluŹi meni?

Komu li ćeš crne oĽi
 pokloniti, moja mila,
 u kijeh sunce od istoĽi
 10 sija i vedra Źora bila?
 Jeda Ź nĽih će kadgod doĽi
 bio dan mojoj mrkloj noĽi?

Komu li će doĽ u sreĽu
 tvoj pram Ľisti, moje blago,
 15 koji jasnos ima veĽu
 neg istoĽno zlato drago?
 Jeda biĽe meni uĽudna
 u Źem uza prem razbludna?

Komu li ćeš prsi bile
 20 dat grliti i vrat mili
 bjeloĽom su kê dobile
 snijeg s planinā, lir pribili?
 Ah, jeda su namijeŹene
 za mē duŹe zatravĽene?

Plato obilna mojijeh truda,
 sreĽni vezu kĽ me smrsi,
 ako da mi mā razbluda
 usti, oĽi, pram i prsi.
 25 Ne ckni, daj mi, mā gospoĽe,
 30 od ŹeĽe mi duŹa poĽe!

1 Tkomu *A, P*; 5 Jedal' *P*; ĽubĽeni *R, J, D*; 6 zatravĽenu *J, D*; sluŹi *J, D*; 7 Tkomu
A, P; 11 Ź nĽih *J* »skgnih« *J, D, F*; 13 Tkomu *A, P*; 14 Ľisti *J* Ľesti *A*; 17 Jedal' *P*;
 19 Tkomu *A, P*; 22 hier *P*; 23 jedal' *P*; zamijeŹene *J, D, F, N*; 26 vezu *J* jazu *A*;
 27 ako da mi mā *J* daj mi spjeŹno tvā *A*; 29 mi *J* me *P, Pa*, gospoĽe *A, J*; 30 poĽe *A, J*.

Bijeloga Ľemina za drag dar Ľuveni
 vil moja jedina darova sad meni.

Rekoh joj: »Diklice, za tebe toj hrani,
 a meni cvjetice od prsi ne brani;
 5 ere su pobjele od cvijetja tvê prsi
 u kijeh se mê žele i život zamrsi.
 To li hoć da 'e moje, združiti mi dopusti
 š nîm ruse kê goje rumene tvê usi!«

R i P nemaju ove pjesme; objavio ju je Kulišić na str. 220 i Drechsler na str. 236. -
 2 jedina / ljubena *J*; 4 cvitice *J*, cvitiće *Ku*; 5 cvijeća *J, D*; 6 zamrzi *F, Ku*.

[50]

Gledaj, Rakle, dobro moje,
 oni suhi bor gorjeti,
 prem onaki, mâ gospoje,
 ja se mogu zvat i rijeti.

5 On je k nebu uzrastio
 čijem mu siva zrak sunčani,
 veselo sam ja živio
 čijem mi pogled tvoj ne brani.

10 Nemu slomi trijes sve grane
 i osta suh pañ u dubravi,
 zadate su mnoge rane
 meni od strilā od ljubavi.

15 Nemu vihar žile skrši,
 mene gniv tvoj izkorijepi,
 najzad ogañ nîm obrši,
 a mnom ures tvoj prilijepi.

20 Sad gorimo eto oba,
 ja ucviĽen, on veseo,
 i do malo opet doba
 zgorjećemo u pepeo.

Danu gorjet on sved neće,
 ja sved gorim u ljubavi;
 on omladiti opet se će,
 mâ se mlados ne pojavi.

U D i N pjesma je u šesnaestercima. - 3 onakoj *D*; 6 čim *R, P*; 8 čim *R, P*; 9
 sve / svôe *A, S*; 12 strijela *N, P*; 14 »gniv« *J, F*, »gniev« *D*; tvoj gniv *R*, tvoj gnjev
P; 15 najzad / najposlije *J, D, F*; 17 Gorimo sada *D, N*, Gorimo eto sada *A, S*.

[51]

Gdje kraljestvo tvê postavi:
al sred oči mile moje,
al u tužno srce moje,
svemoguća o Ľubavi?

5 U licu si sva onomu,
kad ja gledam kô si mila,
kad li gledam kô s' nemila,
u srcu si tužnom momu.

10 Nu moć ako hoć i znañe
ukazati, stan privrzi;
meni u oči, noj u prsi
stavi tvoje kraljevañe.

D i N imaju ovu pjesmu u šesnaestercima. – 2 mile *J vile J, F, S, Z, Pa*; 9 Nu ako hoć moć i znañe *A, D, N, S*; 10 *D* nema ukazati.

[52]

I mogla si, moja mila,
ti ikada posumñiti
da će činit druga vila
vîk mi tebe ostaviti?

5 Odkud huda bi namjera,
kâ laživi glas donije,
da velika moja vjera
stavna kô bi veće nije?

10 Da li scijeni pamet moja
da je vele nekrepčija
neg na dubu tanka hvoja
kojom svaki vjetar vija?

15 Da li sva mâ mlada lita
na tvôj službi provedena
ne činiše temelita
da si u vjeri, mâ Ľubljena?

20 Nu kad suze i uzdasi
ne bijehu ti svjedok pravi
da se lasno tać ne gasi
slatki ogañ mê Ľubavi,

srce moje ti otvori
ter će naći ljepos tvoja
gdi u živom ognju gori
s tebe same, lijepa moja.

25 Naćeš ljubav za svju diku
zlatnom strijelom gdi udjeļa
slatku i dragu tvju priliku,
platu obilnu mojijeh žeļa.

30 Prva uza, mja jedina,
bila mi je tvja ljepota,
bit mi će ista a ne ina
do skončanja od života.

35 Tebe ja sam obljubio
prije neg znah ljubav što je,
i tebi se zavjerio
u mladahnje danke moje.

40 Zato, mila mja ljubavi,
pusti,пусти misli hude
i zlom mrakom sumnje ostavi
koje mlados tvoju trude.

Mja pjesance, sada pođi,
najbrže se već uputi
prem sumnjivoj mój gospođi
koja s mene boles ćuti.

45 Zakuni joj se moja vira
da je čista kô se prosi
prem kô ruka ne od lira
ali zlato od ne kosi.

U *D* i *N* je u šesnaestercima. – 2 prosumiti *J*, posumljiti *N*; 16 ljubjena *A*, *R*,
J, *D*; 18 bijehu *J* biše *A*, *D*, *J*; 25 svju *J* tvju *A*; 26 strijelom *A*, *D*, *N*, *S*; 31 Bit će
mi *P*; a *J* i *P*; 43 sumljivoj *A*, *N*, *S*; 45 vjera *A*, *S*; 47 lijera *A*, *S*.

[53]

Ah ne rekoħ ja istinu
kad ti rekoħ, o Ljubavi,
da nikada ne zatravi
ovu vilu mju jedinu?

5 I da zlatna tvoja strila
 ńe srdaćce prem kameno
 od mramora satvoreno
 víku nije obranila.

10 Evo, vajmeh, za mē vaje
 u zrcalu doćim gleda
 svū ljepotu, od pogleda
 svoga istoga smamļena je.

15 Ter za ures rajska lica
 kē mā mladost ĩubi i dvori,
 ona ista kopni i gori,
 i istom je ĩubovnica.

20 Ah, ohola svim gospoje,
 u vuhovnom podhibniku
 koji omili tvū priliku
 samoj cijenit dike tvoje,

 poznaj, dušo mā ĩubļena,
 da ljepota tać zanese
 prem kako cklo razbije se,
 a prem bježi kako sjena.

5 zlatna / slatka *D*; 8 vijeku *A, S*; 10 doćim / ćime *A, D, J*; 12 istoga / a tvoga
4, *S*; smamļena *R, D, J*; 13 Ter za ures / Jer s uresa *A, S*; 18 vuhovnom /
ukovnom« *J, F*; podhibniku / podkibniku *F*, podhimbniku *A, S*, podhitniku *N*; 20
amoj / za moć *A, S*; scijenit *A, D, N, S*; tvoje / svoje *R, F, N, S*; 21 ĩubljena *R, D*,
'; 22 tać / kâ t' *A, S*; 23 sklo *P*.

[54]

Lijepe vile i gizdave,
 koje slatke moje pjesni
 kijem se dike vaće slave
 pripijevate u ĩuvezni,

5 ako u kōj nahodi se
 koja iskra od milosti,
 k mojoj vili obrati se
 i k zamjernoj ņe ljeposti.

10 Ter joj klikni prem ĩuveno
 u medeni glas i mili
 jeda srce ņe kameno
 na mē vaje daj procvili!

Rec' joj: Kruno svijeh gospoja,
za česa je da si lijepa
15 ako ljepos rajska tvoja
tvomu dragu srce cijepa?

Za drugo te milu tako
pomna narav ne satvori
neg vesele da si svako
20 vernom tvomu ki te dvori.

Lava stvori i medvjeda
da su prjeci, da su vrli,
a tvû ljepos da je od meda
i da blago draga gri.

25 Toj pitaju i dostoje
slatke pjesni tej negove
kijem proslavi ime tvoje
da po svemu svijetu slove.

30 Za negove uzdar vire
toj se prosi i podoba,
ne, jaoh, s tebe da umire
u mladahna svoja doba.

Mâ pjesance, sad se dijeli
k družbi lijepoj lijepijeh vila
35 s kijem provodi vijek veseli
mâ razbluda slatka i mila.

Nu ako t' se doć dopusti
po kôj sreći k môj gospodi,
sve ine ostavi, sve ine pusti,
40 a k noj samoj hrleć pođi!

Ova se pjesma u *Ra*, *So*, *A¹* i *T* – što je spomenuto pri opisu tih rukopisa – pripisuje Stijepu Đurđeviću. – U *D* i *N* je u šesnaestercima. – 5 kojoj *A*, *S*, *J*; 8 zamernoj *D*; 10 medni *D*; 12 daj *J* da *P*; 13 svih *A*, *S*; 18 narav *J* ljubav *P*; 22 priča *R*, *P*; 23 tvû *J* tvâ *A*, *S*; 31 jôh *R*, *P*; s tebe *J* s zlobe *A*, *S*; 38 po kôj sreći *J* pokoj srećni *J*, *F*, *Z*; 40 samom *F*, *N*; hrleć *J* hrliti *R*, *P*; pođi *J* »poigi« *J*, priđi *F*

[55]

Razbludna mâ vila celiva i mili
sred draga nie krila djetecce kê cvili,
a za mê, jaoh, vaje i za mê sve boli
ništa se ne haje, ništa se ne boli.

- 5 Neće on da pristane čijem mâ ga tješi vil,
 a tijem bi mê rane sama ona ozdravil'.
 Suze mu otire né celov medeni,
 mâ mlados umire čim brañen jes meni.
 10 Cvilimo eto oba s vesele né dike,
 on rana u doba, ja tužan uvike.
 Nu iste darove ne primam jer uze
 on sebi celove, a meni da suze.

U rukopisima *A, S, Ar* i *K* pjesma je u strofama po četiri šesterca. – 2 kôe *A, S*; 3 joh *R, P*; 5 čim *R, N, P*; *F* i *Z* nemaju *vil*; 6 sama / sasma *A, S*; 7 utire *J, F, N, Z*; 8 čim / jer *A, S*; 10 rana / rañen *F, Z*.

[56]

- Mâ mila Nevenka ustima od meda
 celiva Miljenka, a mene pogleda.
 Neprava gospoje, koji je razlog toj
 djetečce toj tvoje da uze dio moj?
 5 Dopusti, dopusti môj duši kâ želi
 i slatke tvê usti i celov veseli!
 Ili ti hudi red, mâ lijepa, promijeni,
 ņemu daj tvoj pogled, a celov drag meni!

U *A, S, Ar* i *K* pjesma je u šestercima. – 2 mene / na me *J*; 6 veseli / medeni *A*.

[57]

- Miljenko, iz krila moje vil sad bježi,
 er ona nemila cvili te, ne tješi.
 Čime te celiva medenijem ustima,
 srce ti rañiva, taku vlas ona ima;
 5 pod lijepijem obrazom znaj, dijete da krije
 hudi jed s porazom ľutice od zmije.
 Te je čudi odvijeka da ņe su celovi
 zla rana bez lijeka i smrtni otrovi.

U *A, S, Ar* i *K* pjesma je u šestercima. – 3 Čime / »Cimi« *J, F, Z*; 4 rañiva / raniva *D, J*, ispiva *A, S*; 6 jed / ijed *J, S*; 7 Te / Kê *A, D, J, S*; čudi / čud *J, A, S*; odvika *M, R, A, N, S*; 8 lika *R, A, S*.

[58]

- Tvrđa je vil moja tvrdoga mramora,
 tvrđi sam vele ja od hridnijeh od gorâ.
 Kaže ona tvrđinu i srce od stijene
 čijem trati vrlinu mladahna na mene.

- 5 A može svak rijeti da nijesam od puti
 kad mogu živjeti, neg vrle od luti.
 Slični smo meu nami ja i mâ diklica,
 stanac sam ja kami, a ona litica.
 Oba smo kamena, oba smo mramori,
 10 gora ona ledena, ja gora kâ gori.

U rukopisu *M* svaki je stih prepолоvljen znakom // na dva šesterca, - 2 od hrid-
 nijeh od / od hridnijeh svijeh *M, A, S*, hridnijeh od *F, P*; 4 čim *R, D, F, N, P*; 5
 nijesam / nije *M, A, S*; 6 živiti *M, J*; 7 meju *M*; 9 mramorni *D, J*.

[59]

- Slatka dušo môm životu,
 ah drago ti traviš mene
 kroz zamjernu tvû ljepotu
 i razblude tej ljuvene.
- 5 Milo ti mi je bolovati
 ugodnome môm nezdravi
 i svakomu pripijevati
 tko me sveza i zatravi.
- 10 Vi ste, vi ste zamrsili
 moju mlados, svijetli prami,
 i u robstvo postavili
 zlatnijeh žica verigami.
- 15 Vi ste krivci, krivci vi ste
 mê slobode izgubljene
 er vi sami uloviste
 zlatnom mrežom tvrdo mene.
- 20 Vi, daždeći tiho i blago
 vrh snježana bijela vrata,
 utopiste mene drago
 sitnom rosom suha zlata.
- Vi ste kruna, zlatne kosi,
 bez procjene slavna dosti,
 kôm se diči i ponosi
 česarica od ljeposti.
- 25 O razbludni svijetli vlasi,
 moji gorući prami lijepi,
 o sunčani zraci drazi
 s kojijeh duša mâ oslijepi.

30 O dubravo, ne zelena
negli od zlata istočnoga,
slatka plato mâ ljublena,
dragi odkupu srca moga.

35 Pravo 'e, pravo vjerovati
da ovijem zlatom strijele svoje
vazda ljubav pomno zlati
kada raña srce moje.

40 Od ovoga svijetla prama
spletena mu jes tetiva,
od ovoga snuje sama
zastor kijem se zasljepljiva.

Od ovoga vlasa zlatna
od ñega su izatkane
meke uze, tanka platna
kojijem lijeçi moje rane.

45 Mâ pjesance, ne naprijeda,
ustavi se, pjesni mila,
evo i ti sa mnom, gleda',
u pram si se zamrsila.

50 Oba ćemo robovati
usred veza zlatnijeh žica
i sužñi se srećni zvati,
ja rob, a ti robiñica.

Ovu je pjesmu *M* dva puta prepisao, ali ne jednako. Evo njegovih varijanata: 5 »Milotimije« – »Milotimie«; »bolouati« – »bolouatti«; 10 »sutili« – »suetli«; 22 »Proziene« – »proziene«; 26 »moi« – »moij«; 28 »skoiهج« – »s'koieh«; »duscia« – »dusca«; 29 »Dubrauo« – »dubrauo«; 34 »ouim . . . strile« – »ouiem striele«; 38 pletena – spletena; 40 »kim« – »kiem«; »sa sliepiua« – »sa sliepgliua«; 41 »slatna« – »slauna«; 43 »use« – »usse«; 44 »koijem« – »koiem«; »rane« – »snanie«; 48 »pram« – »Pran«. – U *D* i *N* pjesma je u šesnaestercima. – 3 lipotu *D*; 8 veza *R, P*; 21 zlatni' kosi' *P*; 24 liposti *J*; 26 prami] plami *M*; 28 oslipi *M*; 32 obkupu *D*; 34 ovim *R, D, J, P*; strile *R, D, J*; 37 ovega *D, N*; svitla *M*; 39 ovega *D, N*; 40 kim *A, S, N*, kojijem *D*; zasljepiva *A, S*; 41 ovega *D, N*; 45 naprijeda] »rasieda« *D, J, F, Pa*, »sasjeda« *N*; 48 u pram] uprav *A, S*; zamrsila] zasramila *A, S*; 51 sužñi *P*.

[60]

Ljublena gospoje, dosle sam cvilio
er vodih dni moje ni drag ti ni mio;

- odsad ću s radosti pripijevat mē pjesni
od tvoje ljeposti, od moje ľuvezni.
5 A ti kŭ svedŭ sluŭih, osudi, toj ŭelim,
al ľjepŭe ja tuŭih, ali se veselim.

Stihovi su u *M* prepolovljeni znakom // na dva űesterca. – 1 ľubjena *R, D, J*;
doslek *D*; 4 liposti *M*; 6 tuŭim *A, S*.

[61]

- Izidi veće van, o zoro pribila,
dovedi svijetli dan, diklice mŭ mila.
Veće se ne lijeni ni ckni mē razblude,
neka doć prije k meni mŭ draga uzbude.
5 Nu ti, mŭ gospođe, moj raju veseli,
ne čekaj da dođe zora i dan pribijeli.
Ostavi tihi san er tvojijeh sred oći
donijećeű meni dan i zoru s istoći.

U *M* su stihovi znakom // prepolovljeni na dva űesterca. – 2 Diklica *J*; mŭ mila /
primila *N*; 3 ni / ne *P*; 5 gospoje *M, A, J*; 7 tvojijeh / »snotieh« *J*; 8 donijećeű /
odnijećeű *J, D, N*.

[62]

- Zima 'e sve sledila, svakomu zima je,
a samo mŭ mila zime se ne haje.
Svud vene travica i s travom sve cvijetje,
samoj űnoj sred lica hrani se proljetje.
5 Krije snijeg, mraz i led svakojzi vrh gori,
samo űe drag pogled u oĝnu svedŭ gori.
Oblaćna godina svakomu dodija,
jednoj űnoj vedrina s veselijem suncem sja.
10 Koja su ćuda ovoj: zima ju slediti
ne moŭe ni oĝaű moj nikada svrućiti!
Zato od űe pogleda zima ista topli se,
a s prsi űe leda oĝaű moj ledi se.

2 sama *A*; mila / vila *M, A*; 3 cvitje *M, D, A*, cvijeće *J*; 4 samo *A, B*; prolitje
M, A, D, proljeće *J*; 5 krije / »Koije« *M*; 8 vesejem sunce *M, F, P*; 9 ju / je *J*;
10 nikada / nigda je *N*; 11 Zato / Zaűto *M, A, B*; 12 moj oĝaű *M, A, B*.

[63]

- Poraza od moga kriviću mŭ vilu,
al mene istoga, al ľubav nemilu?
Kriva je mŭ vila er tuŭni ŭivot moj
ona je zanila kroz vedri pogled svoj.

- 5 Kriv sam ja isti sam er zgorjeh hoteći
 ļuveni na ne plam kô ljeper na svijeći.
 I ļubav kriva je koja me obrani,
 a lijeka ne daje bolećoj mōj rani.
 Zato zla za moja i za mû hudu čas
- 10 kriva 'e vil. kriv sam ja i ļubav kriva jes.
 Nu kâ 'e vil krivina što srce mē gori
 kad Višni s visina lijepu je satvori?
 Zašto li kriv sam ja er zgleдах ljepotu
 u kojoj sunce sja mojemu životu?
- 15 Ki li je grijeh ļubavi er zlatnu svoju stril
 put mene upravi kroz ljepšu od svijeh vil?
 Tijem rijeti jes sila istino i uprav:
 prava je mâ vila, prav sam ja i ļubav!

Ova je pjesma prepisana i u *M* i u *M*¹; razlike su među njima ove: 2 ali – al; 3 »sciut« – »xiut«; 4 »Pogled« – »pogled«; 13 »lipotu« – »liepotu«; 16 »upraui« – »u Praui«; »Tiem« – »Tim«. – U tom su rukopisu stihovi prepolovljeni znakom // na dva šesterca. – 2 ali mene *M*; 6 ļuveni / ļubleni *M*, ļuvezni *D, J, N*; 11 vil / vik *R* (pisalo *vil* pa preko *l* prevučeno *k*), *P*; 13 lipotu *M, D, J*; 14 u koj *D*; 17 Tim *D, J*; rijeti / »tieti« *J*.

[64]

- Za vernu mû službu plate mi kad ne bi,
 vapiću mû tužbu i zemli i nebi;
 pitaću osvetu sve mlade dni moje
 vrh tebe i štetu, neharna gospoje.
- 5 O brijeme bjeguće, doved' dan, doved' noć,
 općinu tvê kuće, hod' meni na pomoć!
 Proljetje i ljeto i jesen i zime
 prived', mâ osveto, letušte o brime!
 Privedi uza se, kô ti se podoba,
- 10 godišta i čase i vijeke i doba.
 Ti tvojom jakosti nemilo pohara'
 ne rajske ljeposti i mû vil postara':
 rumene ružice š ne usti utruni,
 uzori ne lice, oči zrak uduni;
- 15 pram zlatom ki gori, sjedinam stamni ga,
 srebrom ga pritvori, a snijegom prikri' ga
 da pozna s tvê sile sred svoga života
 neharne za vile da nije ljepota.

U *M* se sačuvalo samo prvih dvanaest stihova, dok se posljednjih šest nalazi u *M*¹. – 1 kad / sad *R, D, J*; 5 vrijeme *R, N, P*; 6 općinu *M, A* / obćina *R, D, J*, Obćino *P*; 7 proljeće *J*; ljete *R, A, N, F, P*, ljeta *D*; zima *P*; 8 ma osveto *A* / na osvete *R, J, D, P*; »letušte« *R, P*, letušto *N*; *R, D, J, P* nemaju o; brijeme *J*,

vrieme *R, A, P*; 10 »casse« *D*; vijeke *M, A*, vike *D, N*, ruke *J, F, Z*, dane *P*, roke *Pa*, u *R* je tu riječ izostavljena; 11 jakosti] radosti *M, A*; poharaj *P*; 12 postaraj *P*; 13 otruni *A*; 15 zlatni *P*; koji *A, D, J*; stamni] sakri *M¹, A, B*; 17 s tvê] sve tve *F, Z, Pa*.

[65]

Viđ' te dara moje sreće
kô mâ draga trud mi plaća,
mâ joj ruka vodu meće,
ona mi opet biser vraća.

5 Ter vodena mâ jabuka
vrh čudesa od naravi
stvara se ončas sred ñe rukâ
biser bijeli, biser pravi.

10 Prem to prosi moja vjera
za mû platu, lijepa i mila,
da ti daždom od bisera
vrh mene si zadaždila.

15 O Kupido, pram povrzi,
skrši trkač, luk i strile,
draže raña želne prsi
voda iz ruke moje vile.

20 Ili umiļen sada hodi
u skut lijepe mē gospoje
sred ñe ruka u toj vodi
da utvrdiš strijele tvoje.

Na plamu od ñe svijetlijeh oči,
vedra čela na žeravi,
šipe ñima užestoči,
hudo dijete od Ľubavi!

25 Pak prostreći zlatna krila
klikni u glas najmilije:
»Nu ti gdi ova hitra vila
usred vode ogañ krije!«

U *D* i *N* je u šesnaestercima. U *D* je ova pjesma podijeljena na dvije pjesme: broj 63 – prve tri naše strofe, i broj 64 – naše posljednje četiri strofe. – *M¹* ima samo prvih dvadeset stihova. U *R* i *P* nema naše treće strofe. – 4 a ona *M, D*; 5 Ter] Jer *P*; 7 u *R* i u *Bi* napisano *opet* pa sa strane ispravljeno u *ončas*; 13 pram] Plam *M¹*; 15 rana] »raghia« *J, F, Z*; želne prsi] želnije prži *R*; 17 umiļen] podnižen *J*; 19 toj] tom *F*; 20 strile *D, J*; 24 od] o *J*; 27 gdi] di *D*.

[66]

Nepravo svjedoči ko veli da strile
 strijelaju iz oči ljubljene mē vile;
 jer strijela obrani i smrtno umori,
 a lijek su mōj rani ne vedri pozori.
 5 Većma je lud tko pravi da zlatnijem ne prami
 ona me zatravi, zarobi i smami;
 obilna er plata kŭ želim uvijek ja
 ne je pram od zlata u komu sunce sja.
 Najluđi je tko veli da me ona životom
 10 rastavlja i dijeli ne rajskom ljepotom;
 jer život istini kijem živem mē vike
 ne je ures jedini, razblude i dike.
 Tim se svak poreci, jer neprav sud je toj,
 blažen je neg reci tko dvori vili ovoj.

2 ljubljene R, D, N; 3 strila D, J; 10 lipotom D, J; 11 Jer / Ter J, N; istini / jedini R, P, isti mi N; 12 D, J, F, Z nemaju je; 14 ovoj / onoj R, D, P.

[67]

Snijegu je s planine na gori visokoj
 nad stvari sve ine priličan život moj:
 snijeg se svakčas vidi s bjeloćom od lira,
 mâ mlados sved blidi, čista je mâ vira;
 5 sjever ga slediva i zimne studeni,
 a s tvoga, jaoh, gniva vas sam mraz ledeni;
 on naglo okopni prid suncem s istoči,
 a život moj kopni s sunčanijeh tvijeh oči;
 u vode se obrati i stvara on rijeke,
 10 ja suze lijevati ne stajem uvijeke;
 nu nemu prisišu; moj je cvil vječni sam,
 mē suze podžižu, negove gase plam.

3 »svegehejas« D; lijera D, N; 4 vjera D, N; 6 joh R, P; »gniva« J, F, »ghniva« D; 10 u vike D, F; 11 Nu / Na J; prisišu D, prisušu J, R, P; moj / mao J, F; vječni / verni R, D, vierni P; sam / san F, Z, Pa; 12 »podscif« J; gasi R.

[68]

Srdaće zlo boli razbludnu moju vil
 kâ dosle se oholi da ne zna ljuven stril.
 Ljubljena gospoje, iste su, znaj, rane
 i moje i tvoje s ljubavi nam dane;

- 5 ista je, znaj, strila, tvû sumnú tja vrzi,
tvê srce ranila kâ rani mê prsi;
ista je, jaoh, boles, ista je, jaoh, nemoć,
isti lijek nami jes ako ti samo hoć.

1 Srdašce *R, J, D, P*; 3 Ľubjena *R, D, J*; 5 tvû / svû *A, B*; 6 ranila / zanila *D, J*.

[69]

- S bolesti vil moja kôm bolim sad gine,
neg što sved gorim ja, a ona sved stine.
Od prsi studeni uzroće ňoj nemoć,
a gore plameni mê prsi dan i noć.
5 Nu nije pravo ovoj, gospođe gizdava,
da ja mrem, sluga tvoj, da ljepos gine tvâ.
Negoli savrući tvê prsi ledene,
uzmi plam gorući, sledi plam u mene.
Tako, mâ Ľubljena, zdrava ćeš bit uvijek:
10 za srca studena moj je ogañ priki lijek.

R i P nemaju ove pjesme. Objavio ju je Kulišić na str. 220 i Drechsler u Gradi 8. str. 236. – 5 ovo *Ku*; gospoje *J*; 7 zavrući *Ku, V*; 9 Ľubjena *D, J*; biti *Ku*.

[70]

- O ovčice, krotko stado,
moji jagañci, mirna obćino,
tiha družbo i mâ nado,
blago dobro mê jedino!
- 5 Vi ste čuli i vidili
koje muke, trude i jade
Ľubav trpjjet mene usili
s pastjerice lijepe i mlade.
- 10 Zato sada k ňoj podite
ucviĽeno ter blejeći
za me milos isprositate
kû ne mogoh ja cvileći.
- 15 Ako vam se toj dogodi,
na livade na zelene
srećno stado sa mnom hodi
gdi travica mlada zene.

Da pasete veseliје,
sviročićom ja ću u pjesni
pripijevati najmilije
20 ne ljepotu, mē ljuveni.

To li vam se toj ne zbude,
k meni se opet ne vraća'te,
il neka vas ona blude
il se puste svud skita'te!

25 Ili pastir ili vila
za me upita, rec'te istinu:
Rakle lijepa i nemila
umori ga, prav poginu.

Ova je pjesma u *J, D, F, N* i *Z* u šesnaestercima. – 1 *F* i *Z* nemaju *O*; 2 jaganci *M¹, J*; 3 nado *M¹, A, S* / zgodu *R, J, D, P*; 5 vidjeli *R, J, D, P*; 9 Zatoj *A, S*; 10 blekaje *M¹, A, S*; 12 cvileći / plakaje *M¹, A, S*; 22 vraćajte *P*; 23 il / al *M¹, A, S*; 24 il / al *M¹, A, D, J, F, S*; svud / sud *F*; skitajte *P*; 25 pastijer *R, J*; 26 uspita *M¹, A, S*; 27 i / al *D*. – U rukopisima *A, S, Ar* i *K* iza stiha 28. slijede još dvije strofe, tj. čitava naša pjesma broj 6: »Ah, Rakle, ne bježi...«.

[71]

POČAŠNICA

O diklo mlada,
nali' mi sada
vesela moga
vina rujnoga;
5 u tvê zdravice,
mila diklice,
da ti napije
svak najcjelije!

Tko ti napiva,
10 ti ga celiva'
ter mu dopusti
tvê medne usti,
neka znat bude
u svem razblude
15 jesu li draže
od rujne čaše,
ali milije
vince ga grije,
ali medene
20 usti ljublene.

Pjesma ima u *J* i *F* naslov »Počasnica«, u *D* i *N* »Počašnica«, a u *R* i *P* je bez naslova. – U *R* i *P* je u petercima, u ostalim rukopisima u desetercima. – 1 dikla *J*; 8 najcjelije *J* »nai zviellie« *J*, *F*, »najzvjelie« *D*; 9 »napie« *J*; 12 medne *J* mile *J*; 20 ljubjene *R*, *D*, *J*. – Na kraju, ispod teksta, u *D* su zapisana još dva stiha: *Jasno i čelo | sveđ nam bilo veselo.*

[72]

Kamenito je srce u tebi,
mâ diklice od kamena,
studena si ti u sebi
er ne haješ da s' ljubljena.

- 5 Dugo brijeme nu i kami
jedna kapla vrți i đube;
zato je pravo da suzami
mojijem srce tvê se udube.

Ove pjesme nemaju *R*, *A* ni *P*. U *D*, *J* i *F* ima broj 81 i dolazi tek iza »Razgovora pastirskih« i dviju pjesama »drugoga pjesnika«. Stavili smo je ovamo jer joj je po smislu mjesto ovdje. Objavio ju je Kulišić na strani 221 i Drechsler u Gradi 8, str. 236. – 3 sebi *J* tebi *D*; 4 haješ *J*, *F*; 5 vrijeme *D*; nu i *J* mi i *V*; 6 kapja *J*, *F*, kapija *Ku*; 8 mojem *Ku*, *V*.

[73]

Omekšajte, suze moje,
vi omekšajte vašijem cvili
tvrdo srce mê gospoje
koje ljubav zaman strili.

- 5 Prolijeva'te i ronite
po sto kapal čineć more,
ili da vi rastopite
tvrde one ne mramore.

- 10 Il da stijena udarana
vašijem valim raspukne se,
il sred mojijeh mladijeh dana
sva mi duša mâ izlije se.

A, *R* i *P* nemaju ove pjesme. U Kulišića je na strani 221, a u Drechslera na str. 236. U *D* i *N* je u šesnaestercima. – 1 omekša'te *D*, *N*; 2 omekša'te *D*, *N*; vašem *D*, *J*, *F*; 6 po sto *J* mnoštvo *D*; 12 sva mi *J* *S'* vami *Pa*; u *D* mjesto *izlije se* prepisivač je stavio točkice jer, ili nije znao pročitati što piše ili toga nije bilo u predlošku.

O prilijepe i primile
 usti drage i rumene
 ljubko ti ste zamamile
 u razbludi želna mene!

5 Gdi je toj drago vaše cvijetje
 ubirano i u komu
 uzgoji ga primaljetje
 svom istoku ljuvenomu?

10 Ah da može ikad biti
 da mâ duša prem vesela
 može iz vas med kupiti
 zatvorena drobna pčela!

15 Vi ste, usti drage, meni
 koljepčica obljubljena
 gdje se uzhrani smijeh medeni
 i š nim riječca razbludjena.

20 Vi perivoj izabrani
 jeste od ruse prirumene
 ljeti i zimi kâ cteć rani,
 sred kê celov niće i zene.

Vi polača pribogata
 slavna raja ljuvenoga,
 vi obilna jeste plata
 moje službe, truda moga.

25 O korabło od koraļa
 u kojoj se ljubav brodi,
 u kôj za svoj trg postavlja
 biser bijeli i provodi.

30 Ah da može biti meni
 kadgodjer se pribroditi
 gdi je taj dragi trg ljuveni
 i pomorac srećni biti!

35 O rumeni drag kamenu
 kî na bijelom činiš licu
 u dva reda razdijeljenu
 od bisera kamenicu!

40 Veoma ti je omililo
zatravljenoj môj mladosti
vaše zorko rumenilo
puno svake izvrsnosti.

45 Veoma ti ste, usti mile,
srce i pamet želnu meni
vašijem blagom zakupile
da sam sužan rob kupljeni.

50 Nu će sinut dan pribili,
usti drage i čestite,
da čijem me ste vi kupili,
tijem me istijem odkupite.

55 U toliko ustrpljena
robovat će moja vjera
drazijem vratim zatvorena
od koraļa i bisera.

Ma pjesance, sad se uputi
za nač lijepu mû razbludu;
55 tko zna da te celunuti
pohvalene usti budu?

Ova je pjesma u *R* i *P* podijeljena na dvije pjesme: broj 64 i 65 u *R* i broj LXIII i LXIV u *P*; druga pjesma počinje našim 25. stihom («O korablo od koraļa...»). U *D* i *N* je u šesnaesticima. – 1 i *J* o *P*; 5 Di *D*, *J*; cvitje *D*, cviče *J*, cvijeće *F*; 7 primaljeće *R*, *D*, *J*; 12 čela *F*; 14 Kolievčica *P*; objubjena *R*, *J*, *D*; 15 Dje *D*; 16 riješca *R*, *P*; 18 ruže *P*; 19 steć *D*, *J*; 27 »postaglia« *J*; 31 di je *D*, *J*; 38 zatravjenoj *R*, *J*; 44 sužan *J* sužan *D*, »scivsam« *J*, »savzam« *F*, »sa uzam« *Pa*; kupjeni *R*, *D*, *J*; 47 *J*, *F*, *Pa* nemaju *me*; kupile *R*, *P*; 48 *F* i *Pa* nemaju *me*; 49 ustrpjena *R*.

[75]

Prijepa Elena, kâ bi cvijet ljeposti,
videć se satrena od teške starosti,
uze se gledati u ogled ter kliče
zrcala pitati: »Rec' mi, moj svjetniče,
5 jesam li ovo ja, kaži mi istinu,
s kê zgorje sva Troja, s kê Prijam poginu,
s kê tisuću odveze drijeva se s Grečije
i s koje smače se sve carstvo Azije?
Ako sam ista ja, gdi mi je iz oči
10 veselo kê mi sja sunačce s istoči?

Gdje li pram zlaćeni, snježano gdje lice,
 gdi koraļ rumeni i usti ružice?
 Oživi, Paride, sred tvoga života
 da oči tvê vide što 'e naša ljepota!
 15 Taka da sam bila kad me si vidio,
 ni Troja zgorila ni bi ti zgorio.
 Udunu plam se i sam lud i mlad kijem gori,
 nu nije moć zdunut plam kijem Troja dogori.«

2 vidječ J; 4 zrcalu F, zrcalo P; 6 zgori N, Z, P; 7 tisuće P; 8 smaknu P; 9
 gdi / di D, J, gdje P; 11 dje lice D, J; 12 Gdje P; 14 lipota J; 15 da taka ja bila
 D, J, F, Taka da sam P / Taka sam da R, Da taka ja D, J; 16 zgorjela J, F, N, Z;
 ni bi / nit bi R, P; 17 P nema se; 18 udunut J.

RAZGOVORI PASTIRSKI

[76]

I

ЉUBDRAG I RADMIO

Љubdrag: Moj dragi Radmile, srcem te svim moļu,
 pusti već tej cvile, pusti tuj zlu voļu.
 Ohaj se Zagorke, u vilah nije vjere,
 vile su sve gorke, puste im namjere;
 5 svaka je prokleta i s ćudi opakom,
 vrati se opeta, vrzi ju zlom mrakom.
 Radmio: Љubdraže moj verni, pokoñe u brime
 već meni živjet ni, umrijeti pusti me!
 Kad neće vil moja smilit se na živa,
 10 tot kriv sam nojzi ja, sudi me za kriva.
 Nu prije neg budu umrijet, ñe ljepos jedina
 jeda mi bude rijet kâ je mâ krivina;
 il poznav istinu, nad mrtvijem procvili
 rekši: prav poginu moj verni i mili.
 15 Љubdrag: Tužan ti je razgovor, nesrećni moj mlače,
 što će bit ñe govor, što te ona proplače.
 More ore, sije žale, a hita vjetar plah
 ufaña i hvale ko stavļa u ženah.
 Žena je zle ćudi, krepka stat ne može,
 20 ļudi su prem ludi ki se noj podlože.
 Vijenac se noj vije, i tad se oholi
 ćovjeka kad zbije i kad mu odoli.
 Ter kâ se porodi za služit ćovjeka,
 hoće da gospodi vrh ñega dovijeka.

- Nudi te prije cvijetjem, a u nem zmija je,
 nudi te proljetjem, sred nega zima je;
 u blagoj besjedi razbludne od vile
 smrt nami odredi naoštreć svê strile.
- 75 Pogledom vedrime srce nam užeže,
 a pramom zlatnime zamrsi i sveže.
 Svačija bud odluka čuvat se zaprve
 napeta od luka vesele obrve.
- 80 Svak bježi, bježi svak od blage ljepote,
 samo oči jedan zrak dušu ti lasno ote.
 Nu ako te obrani, ne boluj vas svoj vijek,
 er novoj tvôj rani ončas ćeš naći lijek.
- 85 Nu dugo ne čeka' da te ona pohara,
 mučno je nać lijeka rani kâ se ustara.
 Radmio: Samo lijek ljubeni meni je mâ mila,
 kâ dava smrt meni što bi me liječila.
 Mâ vernos htjela je srećni koji uzdar,
 nu mi i smrt mila je, pokli mi ne je dar.
- 90 Svršite, svršite, nesrećna mâ lita,
 darom se dičite, lijek se ini ne pita.
 Veselo umrijeti mladahnu meni je,
 drugoga na svijeti lijeka mi, jaoh, nije.
- 95 Ljubdrag: Ufaña ne gubi ni umri kroz ljubav,
 neg veće ne lubi, tot ončas ti si zdrav.
 San i las rađa obijes, a obijes ljuvezan,
 ljuvezan pak nesvijes da mrziš sebe i stan.
 Nu za trud prioni, kunem se tebi ja,
 las i san odgoni, ljubav će uteć tja.
- 100 Ispraznos nu vriježi, pićom cti i zene,
 od truda sveđ bježi, u tegu povene.
 Po praznoj pameti, bez misli koja je,
 opći ona letjeti i držat sve staje.
 Korijepi znoj i pot zaludnu tuj travu,
 kô ralo zli troskot i štetnu koštravu.
- 105 Radmio: U srcu i nemoć i draga meni je,
 ako nih izet hoć, srce izet trijebi je.
 Nije lijeka môj rani, umrijet mi je najdraže,
 tim zbogom ostani, moj dragi ljubdraže.
- 110 Ljubdrag: Ustav' se, ustavi i boļe promisli,
 Višni ti objavi da pustiš zle misli.
 Ka koga nesvijesna učini, sad svak znaj,
 za pusta obijesna i š nom zla običaj.

U *M, R, S, I* i *P* naslov je »Ljubdrag i Radmio«, a u *A, D, J, F, N* ispod toga naslova dodato je još »Egloga«. U *M* i *A* naši su stihovi 101–102 ispred stihova 99–100. – 1 svijem *F, P*; 6 ju] je *M, A, S, I, P*; 7 vrime *R, A, S, I, P*, vrijeme *N*; 8 živit *D, J*; 9 neće *M, A*] ne htje *R, D, P*, ne ktje *J, F*; 10 kriv sam] »kriusa« *M*;

ño'zi R, I, Bi, P; 11 lipos M; 14 rehši M, A; 15 moj / toj A, S; mladče R, A, I, S, P; 16 te / da t' D; 18 Ufanje P; 20 ñom R, N; 21 »Vienaze« J, F, Z, »Vienascze« D; ñom R, I; 23 kâ / kad M, A, N, S; 24 dovika M, N; 28 druge / drage F; 29 »Poklihsam« R; 30 A, S, Ar i K imaju u ovom stihu samo prvu riječ *stratio*; nije / ni M; vijeke M; 32 ni se / nit se R, P; 35 »uijeda« M, »uvieda« D, J, F, »uvjeda« R, I; uvieda P; pastijeru R, J, D, P; 36 i / a R, D, I; 38 htjet / »tiet« D, J, F, hteć M; 43 zrelu M, A, D / zdrelu R, J, zdrielu P; 44 cvitju M, cvijetju A, S; 45 stajami / stanami M, A, S; 47 provede / povede A, S; 48 kô / čijem M, A, S, tko P; 49 kô / tko P; 52 štete / »scette« R; ju / je P; 56 ñoj / ñom F; 57 i u ñoj zlo / zlo u ñoj M, u njoj zlo P; 58 bič / »bije« J, F, »biie« D; ijed M, J; trud, glad, plač, led, mraz i grad, bič, jed, smrt, grom i trijes M; isti je red nabranjanja u A, S; 62 gori M, A, S; 63 nevide / ne otide M, otide A, S; 64 cijeni R, D, P; »isnak« M; 67 Postrana R, P; uljestit F; 68 kroz P; izljestit F; 70 ijed M, D, J, F; otrov i / i ine Bi (tako imaju i R i I, a sa strane: *otrov i*); 71 cvijećem J; 72 prolitjem M, s proljećem J; 73 vile / sile P; 74 naoštri M, A, S; 76 veže R, P; 81 svoj / tvoj M, A, S; vik M, A, S; 82 lik M, A, S; 84 lika M, A; kâ / kad D; 85 ljubjeni R, D, J; mila / vila M, A, S; 87 vernos M, D / vjernos R, A, J, F, S, P; ktjela D, J, F; srećni koji uzdar / dat srećni koji dar R, P, dat sreći koji dar J, D, F; 88 pokli mi / pokoli R, P, poklino D; ljeta J; 90 i ne D; 91 umriti M; 92 sviti J; joh A, S; 93 ni / nit R, P; 97 tebi ja / ja tebi R, I; 99 eti / sti M, A, J, D, S; 100 opéi ona letjeti / »opchiena ke tieti« J, D, F; 103 tu M, A, S, N; 105 »ignemoch« M; u S, Ar i K ispred *nemoć* nema i jer ga nema ni u A, budući da to mjesto u svom predlošku prepisavač A nije znao pročitati; 106 i sárce P; 108 tim / ti M, A, S, Tiem P; ostani / osta' mi P; 109 Ustav M, A / Ustavi R, D, J, F, N, I, P; 110 puštiš J; zle / te P; 111 Ka koga / Kako D; 112 zli P.

[77]

II

ЉУБДРАГ I ЉУБМИР

- Љubmir: Prigode podraže ne mogoh iskati,
 neg s tobom, Љubdraže, ovdí se sastati,
 da svak bude od nas u skladne svê pjesni
 pripijevat u vas glas svê vile ľuvezni.
 5 Ovce nam planduju, er je prem poludne;
 jeda nas začuju pastirke razbludne,
 ter pjesni oboje svaka od nîh pohvali,
 dipli uzmi ti tvoje, ja ću mê svirali.
 Љubdrag: Daj, druže, ako ikad u ovoj dubravi,
 10 da svaki od nas sad svû vilu proslavi.
 Javor nas zeleni proz guste svê grane
 zaštíća svôm sjeni od zrake sunčane.

- 15 Studenac izvire, hladak nam uzmaža,
gdje mogu, Ľubmire, spjevanja bit draža?
Počni ti, pak ću ja, dubrave toj žude,
začinka milija izmjenom uzbude.
- Ľubmir: Livade zelene u kojijeh proljetje
uzroči da zene i trava i cvijetje,
20 jeste li na saj svijet vrh vaše travice
vidjeli ljepši cvijet od moje Ľubice?
Da nijeste, recite, pravo je rijet trijebi,
najdraže er cvite drži ona pri sebi:
u ustijeh ruže ima, u licu čemine,
u prsijeh s lijerima sve bijele cvijete ine.
- 25 Ľubdrag: O sunce s istoči kê nosiš dan bijeli,
Raklinijeh od oči svjetlu stvar vidje li?
S zvijezdami ti kolo po nebu izvodiš
i sva znaš okolo, zašto sva obhodiš.
Vrh zemlje i nebi, spovijed' nam, jes' vidil'
30 svjetli zrak u sebi nad pozor moje vil?
Rec': »nijesam«, er nijesi, jer pogled ne siva,
da tvoj zrak s nebese svôm zrakom dobiva.
- Ľubmir: Dođ', lijepa Ľubice. Ľublenom u miru
objavi tvê lice stravlenu Ľubmiru.
- 35 Rane mu ozdravi, rañen te, jaoh, čeka,
negovoj nezdravi inudi nije lijeka.
Il steci vrh sebe glas da ti pogubi
najvećma ko tebe i dvori i Ľubi.
- 40 Ľubdrag: Hod', Ľubka Rakle mâ, hod', slatka gospode,
s uzdasim plasima duša mi, jaoh, pođe.
Ki će t' bit prijekori kad bude svak rijeti:
slugu ona umori, ne da mu živjeti?
To li ti jes draže kad bude rijeti svijet:
verni š ne ginaše, htje ga ona oživjet.
- 45 Ľubmir: Bez tebe proljetje cvijetje mi ne dijeli,
ni mañe toj cvijetje svoj miris veseli.
Svud oči mē vide kud se vid moj svrne,
ružice gdi blide i liri gdi crne.
Nu ako ti dođe mladahna u mene,
50 činićeš, gospode, da drago sve zene.
Proljetje cvjetice, cvijetja voñ da dijele,
rumene ružice i lire pribijele.
- Ľubdrag: Bez tebe Ľublene tamni mi s danom svijet,
neven ki ne vene – vene, i š nim svaki cvijet.
55 Svi viri mutni su, sve voće grko je,
kosovi mukli su, a slavie zlo poje.
Nu ako budeš doć skratit mû boljezan,
svanuće mrkla noć, sinuće bijeli dan;

- 60 sve cvijetje captjeće, voće će slatko bit,
 kos s slavjom zapjeće: što je draže neg ljubit?
 Ljubmir: Pristani, Ljubdraže, sunce je zapalo,
 a sve nam bez paše stado je ostalo,
 ter lačno i gladno, čijem svaki nas hjesni,
 proklina nas jadno i naše sve pjesni,
 65 i blejeć u jadu zavijeva u glase:
 teško ti tom stadu ljubovnik kê pase!
 Jer ljubav na poraz i na zlo dotjera
 i stado u mao čas i s stadom pastijera.
 Ljubdrag: Istina sve je toj, stari djed veľaše:
 70 gdje se da gnijezdo ņoj, nije tuj pripaše.
 Druga je besjeda još boļa kû prave:
 boj se ņe kô vrijeda, metiļa, kô trave.
 Tim hod'mo, družę moj, kasno je odveće,
 spjevanę naše ovoj bit će nam od smeće.
 75 Domaćin ti nijesi, vrh mene jesu ini,
 doćeš ti maćesi, a doću ja strini.

Rukopisi *A, S, B, Ar* i *K* nemaju prva 52 stiha. *F* i *Z* imaju naslov *Lubidrag* i *Lubimir*. U *R* i *J* imena su sa strane pogrešno označena: mjesto *Lubdrag* piše *Lubmir*, i obratno. – 2 odi *R*; 6 pastierke *P*; 8 ja *J* i ja *D, J, N*, a ja *F*; 9 ako *J* »aki« *J, F*; 11 nas *J* nam *D*; kroz *R, N, P*; svē *J* ņe *R, J, F, N*; 12 od *J* sad *D*; zdrake *J*; 15 Počmi *P*; 16 uzbude *J* er bude *D*; 17 proljeće *J*; 18 cvijeće *J*, cvitje *D*; 22 cvite *P*, cvijete *R, D, J*; 25 »koe« *D*, »koj« *J*, ki *P*; 23 sve... sve *P*; ohodiš *R*; 30 svijetli *D, J*; 33 ljubjenom *D, J*; 34 stravjenu *R, D, J*; 39 gospoje *J, P*; 40 plahima *P*; poje *J*; 43 To *J* Ko *J*; 44 ginaše *F*; htje *J* »tie« *D, J, F*; oživljet *P*; 45 prolitje *D, J*; cvijeće *J*; dili *D, N*; 46 cvitje *D, J*, cvijeće *F*; 47 Svud *J* Sud *D*; 48 gdie *P*; blijede *D*; lieri *D, P*; gdje *D, P*; 50 gospoje *D, J*; 51 Prolitje *D*, Proljeće *J*; cvitice *D, J*; cvijeća *D, J*; voņ *J* »vogh« *J, F, Z*; 52 lijere *D, P*; 53 ljubjene *R, D, J*; 54 *R* i *P* nemaju drugo *vene*; ņime *R, D, P*; 56 slavić *P*; 59 cvijeće *R, D, J, F, N*; captjet će *R*, captit će *A, S*, captiće *D*, cavtiet će *P*; 60 *A, S, Ar* i *K* nemaju *neg ljubit*; 61 Ljubdraže *J* Ljubmire *J*, Ljubimire *F*; 64 prokliņa *J, F, P*; 65 zavijeva *J* zavija *A, S*, zapieva *P*; 66 ti *J* bi *P*; ke *J* »koe« *A, D, J, F, S*; 72 ņe *J* od ņe *A, D, J, S*; meteļa *A, S*; 73 Tiem *P*; 76 k maćesi... k strini *A, N, S*.

[78]

III

MEDAN I RADAT

Medan: Moj stari Radate i družę davņi moj,
 svud pitah ja za te, – jesi li ti mi toj?
 Eto si bio vas, a rumen biješe prije,
 i uzras i obraz staros nam prikrije.

5 Radat: Medane moj mili, eto smo mi sijedi,
 djeca smo prije bili, oba smo sad djedi.
 U nas se dogodi gonetka od zvižeri,
 kâ s nogam uzходи s četverim, s dvjema, s tri.
 Jer djeca najprije s četiri lazismo,
 10 pak mlaci na dvije, sad se opet zgrbismo,
 ter štapak imamo za treću sad nogu,
 kojijem se štapamo, hvala u svem bud' Bogu.

Medan: Ništa se ti ne haj, ni malo ne mari,
 ni se zloj volji daj što sa mnogom ostari;
 15 jer staros ugrabi snagu nam od tijela,
 nu nam svijes ne slabi, pamet nam jes cijela;
 mañe u nas jakosti, mañe je obijesti,
 veće je mudrosti, veće je i svijesti;
 u nas krv već ne vri, nas vjetar ne vije,
 20 a razum naš uzri, koji dar božji je,
 ki snagu da volu i lavu i biku,
 i perja sokolu i znañe čoviku.

Radat: To je prava istina, nu je opak sada svijet,
 pod' pitaj ti sina, što ti će na toj rijet.
 25 Djeca kâ voñaju majčiniem još mlijekom,
 čine se da znaju nad starijem čovjekom.
 Mene mâ nevjesta jutroska prikori:
 kreni se tuj s mjesta, pod' teži i ori,
 ili umri i pod' tja, za te se ne mari,
 30 kašlat nam dodija, grbava zlostari!

Medan: O starci čestiti ki biste rodjeni
 kad biješe na sviti prvi vijek zlaćeni!
 Ne zna se kralj ni car, ni ime od hana,
 nego bi gospodar najstariji od stana.
 35 Zakona tad ne bi opake ki pravi,
 neg samo zgar s nebi ki se da s naravi.
 Narodi veseli nije čudo da tijekom
 vami su provreli kladenci svi mlijekom.
 Nije čudo da vam ki služiste taki red,
 40 u gori dub svaki izvira slatki međ,
 da vječno prolitje bez mrazne vik zime
 davaše vam cvitje u svako prem brime.
 Ne ima strah tada u doba taj stara
 ni pastijer ni stada od vuka gusara.
 45 Čelozob ne bi tad, pomne se tijem pčele,
 kušajuć općen sklad, rojahu vesele.
 Zmije tad ne biješe kâ luto sad peca,
 a pored vidješe i hrta i zeca;
 bi vjera uzdana, a u svem pravi sud,
 50 a pitje i hrana svijem voda i želud.

- Paka se saznaše od grla sve slasti
 za kojijem nastase starijema zle časti.
 Izide s ovoga svaki grijeh i zloba
 da oca sin svoga zatjera put groba.
 55 Slijediše hudu ćud opaštva najhuda:
 privara, grabša i blud i žela od tuđa.
 Otada unaprijed zlo svako domori,
 zô je pradjed, gori djed, gori otac, sin gori.
 Tim sa mnom proplači i vid' kô svijet vara,
 60 i kô se opači, koliko već stara.
 Radat: Ne veće naprijeda! A ko ću stat muče,
 od muke i jeda srce mi sad puče.
 Gore se ne more, nu čekam lele i vaj
 i od zla zlo gore na novi naraštaj.
 65 U mlada svâ ljeta u pustoš ko rasti
 i neće čut svjeta, a starijeh ne časti,
 kako sud raznat će, istinu i pravu,
 kô li umjet vladat će rodnu ovu državu?
 Koje brijeme jes za rijež, za sjetvu i za sad,
 70 za prisad, za sječ lijes, za rasklad i rasad.
 Pčele se kad roje i staju kad stada,
 mjesec star za što je, što li je za mlada?
 Koje bile i trava imaju se za lijeka,
 kâ li je nezdrava i u ņoj smrt prijeka?
 75 Biljezi koji su dobre i zle godine,
 kad dobri daždi su, kad dobre vedrine.
 Nevoľne namjere stada koje upasti
 bude u tej pastijere ki će sve razpasti.
 80 Medan: Jeda Bog boľe da nego mi slutimo,
 mi starci prem vazda predņi vijek hvalimo.
 A da ide nazada svijet u sva godišta,
 zginuo bi dosada i došo na ništa.
 Tijem pravo rijet ću ja, sila je pravo rijet,
 bježimo svijeta tja, to i bježi od nas svijet.
 85 Mladi su nam krivi, a budu i pravi,
 što smo mi karľivi, grizeći, drņkavi.
 Radat: To je tako, da se od nas koji god pomladi,
 bio bi u čin vas sadaņi kô mladi.
 Jer mlados s mladosti trijebi je bude proć,
 90 a staros ŝ starosti, kâ ista jes nemoć.

1 davni J; 4 uzras J »ustas« J, F; pokrije A, S; 7 nas J nam D; 8 četvermi A, S, četirim P; 11 tretju P; sad J za A, S; 12 Kojem P; 14 Nit R, P; 17 Maņe je A, S; obijesti J i bijesti A, S; 19 ne vri J »navri« P; 22 perje P; 24 pita' A, S; ti će J će ti P; to A, P; 28 tu P; 30 grbava J grbavac J, F, N, grbav D; zlostari J »slo stari« D, zli stari J, F; 32 svijeti A; prvi J pravi A, S, F; zlatjeni J, F; 34 »najstarij« R, A, J, D; 41 proljeće R, proljetje A, P; bez J »bres« D; vijek R, A, S, P; 42

cvijetje *A, P*, cvijeće *R, F*; brime / vrime *R, A, P*; 44 pastir *A, S*; 45 tim *A, S*; 47 tad / kad *A, S*; 48 vidješe / vidi se *J, F*; 49 a / i *A*; a u / a *D*; 59 Tijem *A*; 61 A ko / nu kô *A, S*; 62 jeda / jada *A, S*; 68 u *A* i *S* piše *Državu=Dubravu*; 69 vrijeme *R, A, P*; sjetvu / rasklad *R, P*, žetvu *D, J, F*; za sad / rasad *R, P*; 70 rasklad i rasad / žetvu i za sad *R, P*; 71 Pčele / čele *D, J, F*; i staju / ustaju *A, S*; 72 mlada / stara *P*; 73 imaju se / »imause« *R*, »imaniuse« *A, S*, imaju *F*, »ima'use« *P*; lika *A*; 74 kâ / kâ mu *J, D, A*; prika *A, S*; 78 te pastire *A*; 80 predni *J*; hvalimo / u *J* je pisalo *hvalismo* pa je preko *h* prevučeno *f*, »svalismo« *F*; 83 Tim *D*; rit *A, N, S*; 84 svijetu *A, J, F, S*; to i / kô *R, P*, »toj« *J*; svit *A, S*; 86 grizeći / »garscechi« *A, S*; »darnkavi« *R*, tarnjkavi *P*; 89 bude / budu *A, S*.

[79]

IV

ZAGORKO I DIVJAK

- Zagorko: Davori, Divjače, što si se zareko
ter bježiš, lud mlače, od vila daleko.
Svaki ti od drugā svoju vil dragu ima,
samo s' ti sred luga u lovu sa psima.
- 5 Divjak: Lovac se ja rodih, lovac ću umrijeti,
u lovu dni vodih i zimi i ljeti.
Ćud moja obľubi samo ove zabave,
a grdi i grubi vil vami gizdave.
- 10 Zagorko: U lovu a ti stoj nu s drugom ľublenom,
trudnu ti kâ će znoj otirat koprenom.
Kuju ćeš podražu željeti moć drugu
izmjenu: i stražu i dragu i slugu?
- Divjak: Boľe se služiti negli bit zlo služen,
boľe je sam živiti negli zlo sadružen.
- 15 Mrzim ih ko napas, nijedna mi nije mila,
draži mi je stražnik pas negoli sto vila.
- Zagorko: Velika je to nesvijes i ludos očita
kâ t' rađa taku bijes i tebe mahnita.
Na put se upravi, ne srni najpreče;
ah, tko te zatravi, tko li te ureče?
Ah, što te smami, vaj, zaludi i uze,
u vilah nije zmaj, u vilah nije guse.
Žena je stvorena, vjeruj mi, druže moj,
da nam je odmjena i pomoć i pokoj.
- 25 Kad Višni sva stvori, prve dni od vijeka
naredi da dvori svaki stvor čovjeka.
Nu ne bi mu obično kad pomno sve zgleđa,
er ništa prilično on sebi ne ugleda.

30 Tijem u svoj raskoši nému se čínaše
 da je sred pustoši bez družbe najdraže.
 Nu tada samiri sve žeje u sebi
 kad drugu zamiri, lijepi dar od nebi,
 u koje pozoru podraže i slađe
 neg svemu u stvoru uza se iznađe.

35 A sada odveće na tvoje vidjenje
 tebi je mržeće toj lijepo stvorenje,
 ter puštaš, ludjače, s ludosti tvojome
 za divjač, Divjače, sve vile pitome.

40 Divjak: Kô živjeh dosle sam, na hrbat neću bat
 ni stavit pod jaram mē grlo i moj vrat.

Zagorko: Kô mladoj travici i miloj zeleni
 drazi su daždici, draga je ona meni.
 Ja kroz ņe razblude, dan i noć kê želim,
 pokojim me trude, mû mlados veselim.

45 Divjak: Meni lov omili, pas i hrt, luk i stril,
 nijesam drag ja vili, nije draga meni vil.
 Ti vile tej slidi! Pustoš mi jes draga,
 gdi se vil ne vidi, gdi vile nije traga.

50 Zagorko: U prvi ludi vijek, kad mlad svijet divjaše,
 svaka zvijer i čovjek sami se skitaše,
 nu kô svijet objači i dođe na znaće,
 ostaše divjači da pase imaće.
 Tere se skupiše družina vesela
 ki sebi zgradiše gradove i sela.

55 Svak obstrije sebi dvor i obra susjede,
 tuj posta razgovor i lijepo besjede,
 tuj pjesan začē se, zavrže kolo se,
 tad se plav odveže, tada trg našo se;
 tad uzdu koñ primi, a jaram vō na vrat,

60 ki ľudim divjimi čini se dotle brat.
 Po ľudckoj hitrini od tad se nahodi
 sve ruka što čini i narav što plodi;
 tad nauk izvrstan bi kô ćeš imati
 sebe, a pak kućni stan, pak družijeh vladati.

65 Tada se odijeli što je kripos, što je zloba,
 tada se razdijeli ľudcki vijek u doba.
 Godišta je tad bitje na dijele raznijeto:
 u zimu, prolitje, u jesen i ljeto.
 Crkva se tad zgradi za slavu Višnému,
 u kōj se ne radi u vijeku divjemu.

70 A ti si sada rad raspršat neredno
 ľudcki trag koji sklad poskupi ujedno,
 čijem bježiš družinu pastira i vilâ,
 a išteš pustinu, sama t' je kâ mila.

- 75 Svôm voļom svak živi, ugodan jes meni
 ovi vijek, ne divji, negli vijek zlaćeni.
 Ko je s grcijem ustima, grko mu je najslađe,
 a ko svijes ne ima, nije čudo da zađe.
- 80 Divjačnom Divjaku divje su i žeļe,
 neće piću on svaku, divjačno neg zeļe.
 Nu divjoj vijek kozi ne vežu rog, druže,
 razborni razlozi, neg konop i uže.
 Razokoj pameti u svojoj svevoļi
 razoci svi svjeti čine se najboļi.
- 85 Tim, lovče razumni, pameti sred tvoje
 što ti se boļe mni od ovo od dvoje?
 Ali ti tražiti vepra ali medvjeda,
 ali ti grliti vil slađu od meda?
- Divjak: Ti vile tej grli, puste im namjere,
 moj stupaj da hrli na zvijeri potjere.
- 90 Zagorko: Ne ima prem posla ko stado broji vuku,
 a pere ko osla, gubi trud i muku.
 Da ali ljepe je goru i lug obhodit,
 al s vilam drazime tanačece izvodit?
- 95 Divjak: Divjačna gora i lug zvjereće kâ goji,
 i lovni pas, moj drug, tanci su svi moji.
- Zagorko: Za osla nije sedlo, neg ošļi samari,
 tko hoće sebi zlo, za dobro ne mari.
 Da ali je draže umrit ubjenu od vuka,
 al blago liječen bit snježanijeh od ruka?
- 100 Divjak: Bolje je ubjena da t' nađu u gori,
 nesvijesna neg žena da te vas vijek mori.
- Zagorko: Zvijer taku nije vila rodila ni pastijer,
 neg te je rodila planinska koja zvijer.
- 105 Tijem, zvijeri, pođ' zvijerim, sred hridi boravi,
 a s drazijem pastijerim lijepe vil ostavi.
 Ili bez razbora s tom tvojom ćudinom
 živi sred obora s ostalom živinom.

2 vilah P; 6 voditi P; 9 drugom] dragom R, N, P; 10 utirat J; 12 dragu i slugu P, slugu i dragu R, J, slugu i drugu D; 14 boļe je] boļe D, J; živjeti J; 15 Mrzim ih] Mrze me D, J; 18 ka t'] kad D; 19 upravi] opravi P; 25 sva] sve P; 27 pomno] povno J, F; 29 Tiem P; 39 dosle] doslek R, D, do sad P; 42 ona] mâ J; 48 Gdie ... gdie P; vile] vili P; 52 pase] paze R, P, pasu D; 57 začē se] začēše J; 58 odveze] zaveže P; 61 ļuskoj J; 62 u R, D, J i F glasi: sve narav što plodi i ruka što čini, prema čemu bi prethodni stih imao glasiti: *Od tad se nahodi po ludckoj hitrini*; a ako stih 61. ostavimo kako je u R, D, J i F, onda bi stih 62. glasio kako je u P: *sve narav što čini i ruka što plodi* ili: *sve ruka što što čini i narav što plodi*, kako smo stavili u tekst. (Usp. Vetranovičev stih: »I zemlja što dava i narav što plodi« u Jagićevu Archivu, knj. 23, str. 212, stih 297).

63 će se / ćeš R, D, P; 64 kućni / »kucni« J, »krechni« R; P nema kućni; 65 krepos R, kriepost P; 66 luskı J; 67 R i P nemaju tad; 68 proljetje R, proljeće; J; i ljeto / u ljeto J; lito D; 70 o kôj P; u vijeku / o vijeku R; 72 luskı J, luskı D; 73 pastijera R, P; 74 pustińu J; kâ / da J; 76 ovi vik D, J; divļi J; 82 uže / uze R, P; 83 Razohoj R, P; 84 razoci / Razloci J, razroci N; 85 Tiem P; 86 od dvoje / sad dvoje D; 87 ali / Jali P; 88 ali / Jali P; 93 ali / jali P; obhoditi P; 94 al / Jal P; drazime / drazijem P; tanašce D, J; izvoditi P; 97 ošli F, N; 99 umrijet D, J; 100 al / Jal P; 105 Tim D; 106 drazim pastirim J, D.

[80]

V

GORŠTAK

Nadmite se, dipli moje,
da ja budem pripijevati
ljepos žorke mē gospoje
koja život moj prikрати.

5 Jeju, meni ti pomozı
hukajući na moj govor;
na moju se pjesan prosi,
noćna ptico, taki odgovor.

10 Nu ti poče, uh jaoh meni!
Lijepo ti ste, o Gorštače,
ti i jej s diplom sredińeni,
skladno ti od vas svaki plače.

15 zorko slatka, zorko lipa,
pače vrijedu srca moga,
vele grčja od nalipa
i čemera otrovnoga,

20 zašto ljepos tvoja mori,
o nesvijesna pastjerice,
ko te služi, ko te dvori,
od života ubojice?

Viđ' me, kô me s' obranila,
da nije lijeka mojoj rani,
viđ' me, kô me s' razdrpila
kroz drag pogled tvoj sunčani!

25 Svrni, zorko, svijetle zore
neka ljepos tvâ ljublena
oštrom harbom vidjet more
tvoga verna probodena.

30 Kad za slugu tvoja dika
mene uzet ne ganu se,
što me za psa daj stražnika
tvomu stadu ti ne uze?

35 Vuku iz usta ja ureda
tvê ovčice drpio bih
i bez straha ja medvjeda
na boj vrli pozivô bih.

40 Znaš kolikrat bih obrana
u pogubah tebi mnozijekh
naprašitijeh od silvanâ
i satirâ vitorozijekh.

Znaš kada te punu straha
zagusiše i odniješe
čim mlačaše mlade orahe
i kidaše sama kriješe?

45 Ne zaštedjeh moju snagu
ni života, vajmeh meni,
za oteti moju dragu
da te gusa ne zaplijeni.

50 Mene dvori vila svaka,
nu se sama taka prosi
divja vila za Gorštaka
trkom slična divjoj kozi.

55 Velika sam ja plemena,
slavni svi su moji bili,
od koljena do koljena
grabili su i gusili.

60 Nije ovčara ni pastira
koji od mene veće ima
mlijeka, masla, mlada sira,
ili je ljeto, ili je zima.

Nije drugoga goranina
ki nada mnom zdrži veće
meda, žita, voća i vina,
muke, stoke i odjeće.

65 Tisuću mi ovčica je
kê livadom pasu trave,
sto mi vola orača je
i sto mi su steone krave.

70 Danu što mi toj pomaga
kad sred nijedne zdržiš scjene
svakolika moja blaga
i s svijem mojijem blagom mene?

75 A i nijesam ni grub tako
kô me ljepos tvâ spovijeda,
neg što kad se rvuć jako
bih izgrdjen od medvjeda.

80 Nu nije u meni veće rane
negli ona kû uzroči
jasnos zrake od sunčane
od veselijeh tvojijeh oči.

Sve obidoh vilenike
s vilenicam po sve strane
da oni dadu meni like
za boleće moje rane.

85 Ali meni svi rekoše:
ni u travi ni u riječi
lijek se tebi nač ne može,
ko te rani da te i liječi.

90 Sved mi u srcu rana jesi,
i sved bolim tvôm nemoći,
ili u dne kriješte krijesi,
ili šturci šture u noći.

95 Bez pristanka na pameti
sama ljepos tvâ meni je,
ili sunce prži ljeti,
ili vihar zimi vije.

- 100 Lovac znojan sjencu ište,
orač pušta vole trudne,
pastir svraća na plandište
svoje stado u poludne;
- jaoh, trud svaki svrhu ima,
za umorom pokoj slidi,
samo trudim ljuvenima
nadalek se pokoj vidi.
- 105 Ove trude, muke i jade
s kih moj život trudan gine
prireće mi još nekade
crna čavka s vrh česvine.
- 110 Nu, Gorštače, kuda zađe
s mahnitome tvojom svijesti!
Teško ti te zlo sad nađe,
razberi se i osvijesti!
- 115 Loza tebi neobrezana
visi o brijestu zapuštena,
niva svaka poharana,
muka i stoka sva satrena.
- 120 Vukovi ti na svû volju
tvoje stado sve najdraže
plašu, stižu, biju i koļu,
er mu nije tvoje straže.
- Staje ti su prokopane,
prokopana sva ulišta;
gola, bosa i bez hrane
ljuveni će te svrće na ništa.
- 125 Bože se je iz po puta
opet natrag povratiti
prije neg te smrt priļuta
bude i ljubav u grob zbiti.
- 130 Dipli moje, koje biste
drage meni u ljuveni,
er me skladno sadružiste
vazda spijevat slatke pjesni,

135 puste ovdi ostanite,
kad nesrećne jeste bile
za pridobit kamenite
prsi lijepe zorke vile.

Pače o hrastu obisnute,
da vas lasno svak zamiri,
često od vjetra vi nadute
čin'te da u vas vjetar sviri.

Naslov je u *R* i *P* *Gorštak*, u *D*, *J* i *F* *Gorštak* | *Egloga*, a u *N* *Egloga V* | *Gorštak sam*. U *D* i *N* je u šesnaestercima. – 8 ptice *R*, *D*, *J*; 9 *Nu* / *Hu D*; *uh* / *hu D*, *J*; 10 *ste P*, *su R*, *D*, *J*; 13 *lipa P*, *lijepa R*, *D*, *J*, *N*; 28 »*probodiena*« *J*, *F*; 31 *J* i *F* nemaju *daj*; 42 *zagusiše D* / *zagušiše R*, *J*, *F*, *N*, *P*; 43 *mlatiaše P*; *mlada D*, *J*; 44 *kidaše* / *kada se R*, *P*; *same P*; 45 *zaštedih P*; 52 *trkom* / »*takom*« *R*, *tako P*; 56 *Grebili P*; 58 *veće* / *više P*; 62 *drži P*; 69 *Da nu* / *Ma nu D*, *J*; 70 *držiš D*, *N*, *P*; *cjene J*, *ciene P*; 72 *svim D*; *mojem P*; 75 *arveć P*; 97 *sjenicu D*, *J*; 99 *Pastier P*; 101 *Joh R*, *P*; 106 *kieh P*; *trudan* / *tužan F*; 111 *ti* / *li P*; *te* / *se D*, *J*; *sad nađe D* / »*nadnađe*« *R*, *J*, *P*; 114 *visi* / *leži R*, *P*; *o* / *od J*; 119 *plaše P*; 123 *bosa* / *loša P*; 126 *natrag* / *ne trag P*; 127 *te* / *ti P*; 132 *pievat P*; 133 *odi R*; 137 *obiesnute P*.

[81]

GOSPODIN GIVO SARA BUNIĆA
PJESNIKU

Arijadna ostavljena
tako lijepo mlada cvili
da diklica ucviļena
Baka k sebi doć usili,

5 ki ne samo ņu prigri
ma za slavu ņe podpunu
da joj u dar neumrli
usred neba zvijezdâ krunu.

10 Čestiti se vijenac sviće
od neumrle lovorike,
ki se slavno zeleniće
vrh čela ti po sve vike;

15 er ņoj zapad krunu krije,
a tvoj lovor, kako sada,
zelen je uvijek: ņemu nije
smrti, zime ni zapada.

Sad pravo je u tve pjesni
ti ki vele ljepše skladaš
neg ista ona ne boljezni,
20 ljepšoj kruni da se nadaš.

Pjesma je ispjevana u čast Dživa Gundulića i štampana ispred njegove *Arijadne* u Jakinu 1633. Prepisana je i na kraju Akademijina rukopisa I b 103, gdje glasi naslov:
U pohvalu Ariadne spjevane od Gospa Giva Frana Gondula.

N A D G R O B N I C E

[82]

I

U SMRT KAPETANA MATIJE MARTINI

Evo ovdj smrt dotjera
hrabrenoga vojevodu
kijem krstjanska naša vjera
slavu ima i slobodu.

5 On zatočnik pravi, istini
bojujući za ne obrane
u ugarskoj pokrajini
mnoge primi na se rane.

10 Mnogo Turak kopjem ubi
i obrani grada vele,
poluvjerstvo on pogubi
i razbi im vojske cijele.

15 Svjedoče mu po svem svijeti
glasovito smijenje i snagu
poluvjercim stijegi oteti
kad pomože uzet Pragu.

20 On česara služi prije,
paka u grad dođe odi
tere žive i umrije
verno dvoreć svoj gospodi.

Malo mjesto put mu skriva,
a tijesan mu je vas svijet slavi;
duh mu s Višnjijem gori uživa,
a glas uvijek s nam boravi.

Pjesma se nalazi u velikom rukopisu od 512 strana različitog sadržaja koji je bio vlasništvo obitelji Arneri u Korčuli, a sad je u Historijskom arhivu u Dubrovniku. Našao ju je M. Pantić i objavio u Prilozima za književnost, 1959, zajedno sa sedam pjesama dubrovačkih pjesnika (Bara Držića, Juniya Palmotića, Antuna Kastratovića, Dživa Gundulića i dvojice nepoznatih autora), od kojih je sonet Stijepa Đurđevića na talijanskom jeziku. Sve su to epitafi ispjevani povodom smrti istaknutog ratnika i posljednjih godina života zapovjednika dubrovačke vojske Dubrovčanina Matije Martinija koji je umro i uz velike svečanosti pokopan početkom prosinca 1627. (v. M. Pantić, Venac nepoznatih baroknih nadgrobnica iz prve polovine XVII veka, Prilozi za književnost, knjiga 25, 1959). – Iznad naslova pjesme piše: *Fatto dal Sig: Gio: Bona.* – 18 u rukopisu ovdje; 19 u rukopisu piše *umire.*

[83]

II

U SMRT GOSPODE SLAVE RUSKI

Kon tekuća bistra vira
kliče glasit svē boljezni
u ovake gorke pjesni
najtužniji od pastirâ:

5 »Čemu meni ucivilenu,
jaoh, sto oči nije dato,
kroz sto oči, moje zlato,
da te cvilim izgublenu?

10 Čemu li se oči moje
ne satvore u dvije rijeke,
neka suzim sve mē vijeke
cjeća tebe, mâ gospoje?

O pokoju moj veseli,
duše moje drag životu,
15 ko tač prijeko tvû ljepotu
[s] slugom vernom sad razdijeli?

Ah prikazni od naravi,
kleta smrti i nemila,
da li utruni tvoja sila
20 cvijet najljepši od ljubavi?

Ali bržek ti proljetje
pogledajuć u ņe licu,
lijer poljepši i ružicu
negoli je tvoje cvijetje,

- 25 menavidno htje sharati,
 jaoh, ovako sasma rano
 kitno cvijetje izabrano
 kê se vidje tuj cvjetati?
- 30 O razbludna dušo moja,
 da li je voće tvê zamerno
 sad ubrano tač čemerno
 u nezrela doba tvoja?
- 35 Da li je sunce tvê ljeposti
 pomrčalo i stamnilo
 tač neredno i nemilo
 u istoku od mladosti?
- 40 Da li prije nego ljeto
 dođe od tvojijeh slavnijeh danâ
 naišla je zima nenadana
 prem u isto primaljeto?
- Ruže cvijete prirumeni,
 ki si ures svoj livadi,
 ah, molim te, sad opadi
 i pohudi i poveni,
- 45 pokli ruže one mile
 kê su u ustijeh mê razblude,
 jaoh, bez reda jesu osude
 ko snijeg bijeli probljedile.
- 50 I vi rajske svijetle zvizde,
 kê čim nebom prohodite
 sveđ tanačce izvodite
 cjeća vaše dike i gizde,
- 55 pust' te tance tej ljuvene
 pokli svjetle one oči
 od Danice od istoči
 sad su smrtno potamnéne.
- 60 I ti, slavju, dragi i mili
 razgovoru svijeh livadâ,
 biglisanja ustav sada
 pute, i ti sa mnom cvili,

pokli huda i nemila
smrt je sada, za zlo moje,
slavu moju, ime tvoje
bez milosti porazila.

65 A pastijeri vi od gorâ,
ki cječ vaše dosle slave
ponosiste vrhu glave
vijence slavnâ od lovora,

70 sad ih veće povrzite,
ter biljega cječ tužnoga
od čempresa umrloga
vam ugodne vijence vi'te.

75 Ah, životu segaj svijeta,
koli je lasno izgubiti
u čas jedan što dobiti
ne može se u sto ljeta!

1 Kod *J*; 10 satvore *J* rastvore *D*, *J*; 15 tač *J* taj *D*; priko *R*; lipotu *D*; 21 *Ku* nije znao pročitati *bržek* te je stavio točkice; proljeće *R*, *Ku*, prolitje *D*; 23 Poljepši lijer *D*; 24 cvijeće *R*, *F*, cvitje *D*; 25 nezavidno *D*, *J*; ktje *J*; 27 cvijeće *J*, cvitje *D*; 28 koje *D*, *J*; tu *Ku*; 31 tak *Ku*; 35 tak *Ku*; 38 tvojih *D*, »tvojek« *F*, tvojeh *Ku*; 39 naišla je *J* našla *J*, na šta *Ku*; 44 pohudi *J* poludi *J*, *D*; 49 zvijezde *R*, *J*; 51 ta-našce *J*; 59 »Biglisagna« *D*, »biglisania« *J*, ovu riječ nije *Ku* znao pročitati te je napisao samo »Bigli...«; ustav *J* ustao *Ku*; 60 pute *J* u *R* je ostavljeno prazno jer prepisivaču riječ u predlošku nije bila razumljiva; 62 sade *Ku*; *R* i *Ku* nemaju za zlo, jer im to mjesto nije bilo jasno; 63 Slavnu *Ku*; 67 ponosiste *J* Porosiste *Ku*; 71 čempresa *R*, *D*; 73 života *Ku*; svita *D*; 75 jedan čas *R*, *D*; 76 lita *D*.

[84]

III

U SMRT GOSPODE PAULE DUNKA FAČENDE

Sve stvari umrle podloži Bog smrti,
nu kê su neumrle, nije joj moć strti.
Neumrla ljepota u tebi bila je,
vječnoga života tim uvijek ostaje.
5 Er život smrt tebi nije mogla oteti,
živa si na nebi za uvijek ne umrijeti.

U naslovu: Dumka *R*, Donka *Nb*; 6 uvik *R*.

[85]

IV

ISTOJ

- Velika milos bi i čudo nad svima
da sunce od nebi na svijetu stan ima;
nu nije čudo toj naredbom odzgora
da sunce istok svoj na nebu otvora.
- 5 Ljepoto čestita, za raja izbrana,
ako sunce od svita bila si zazvana,
a moćna činit ni vlas smrti nemile
da sunce potamni neumrlo š' ne sile
Rajskoga uresa ne gubiš, ti ne mreš,
- 10 nu sunce s nebesa na nebo tvoje greš.

2 svitu *D, J*; 5 Lipoto *D, J*; 8 s' ne *D*.

[86]

V

ISTOJ

- U ovemu životu ko hoće poznati
umrlu ljepotu, na me oči obrati.
Pogleda' na mene, pogleda' s milosti
tere vid' satrene sve moje ljeposti.
- 5 Gdje prije biješe zrak veselijeh od oči,
eto je sada mrak koji smrt uzroči;
gdje zene ružica i cvijetje primilo,
samo osta sred lica sad smrtno bljedilo.
Gledajte, juveni, i nauk vaš biće:
- 10 evo grob studeni mû mlados pokriće.
I biću skoro ja prah, zemļa, pepeo,
a duša vik božija ki je je uzeo.

Naslov u *D* i *N*: U smrt iste gospode Paule. – 3 Pogledaj ... pogledaj *Ku*;
4 tere / Jere *Ku*; liposti *D, J*; 7 zenu *R*; cvitje *J, F*, cviče *Ku*; 8 sred / u red *Ku*;
blidilo *J*; 12 a / Al' *Ku*; vijek *J*.

VI

ISTOJ U SMRT

Čim slavna Venere, božica od ljubavi,
 ljeposti bez mjere u Paulu postavi,
 procijeni na svijeti da nije prilično
 ljepos ne da svijeti neg gori gdi je vječno
 5 vesele u raj, gdi je stan blaženi,
 i umrli gdi imaju njih pokoj žudjeni.
 Cječ toga ovi svit višni Bog zgar s nebi
 čini joj ostavit, a gori doč k sebi;
 10 neka š nim pribivat bude ona u vike
 i rajske uživat ljeposti i dike.
 Gdi je mir žudjeni i svako vesele,
 duh će ne blaženi imati sve žeje.

Naslov u D: *U smrt rečene gospođe Paule Dunkove*. – 2 liposti D, J; 3 sviti D, F;
 4 sviti D, J; gdi] di D, J; 5 gdi] di D, J; 7 cić J; 8 ostaviti Ku; 9 s nim D;
 10 liposti D, J.

VII

U PRINESENJE TIJELA GOSPOĐE MARIJE FRANA
LUKAREVIĆA

Sveti vez ljubavi združi ih skladno oba,
 nu ih smrt rastavi mladahna u doba.
 Draga se prije dijeli od svoga dragoga,
 nebu duh udijeli, zemlji put i svoga.
 5 Kô je verni vidio da mu ona uteče,
 ne je put pustio od sebe daleče.
 Želi nać boļi dil kî je veće od cjene,
 dušu svê drage vil, svê drage ljubene.
 Hotje nu slijediti, nu ni smrt ne može
 10 razdijelit koga ti sjedini, moj Bože.
 Er tvoja vlas mila da im sad da združe
 grob isti dva tila, nebo isto dvije duše.

Naš naslov glasi tako u R; gospođi Mariji J, D; Mare Luccari Nb. – 3 Druga J; 5
 Kô je] Koje je Ku; mu] nu Ku; 7 sejene R, D; 8 ljubene R, D, J; Hoće R; sliditi J;
 11 da im sad da] daj im sada Ku; 12 tijela J.

VIII

NADGROBJE GOSPODINU STIJEPU GIORGI

- Na milos Orfeo svojijem skladnijem pjesnima
 vas pakô priveo s nakaznim strašnima.
 On smion tu pođe hude pun bolesti
 ljepos svê gospođe da bude izvesti.
 5 Smjenstvo tvê veće bi er sinka miloga
 pođe uzet na nebi iz krama rajskoga.
 Bi ljubav jedina svaki od vas kôm lubi,
 nu većma ti sina negli vernu on lubi;
 er bez ņe se on vrati na ovi svijeta kraj,
 10 ti š ņim htje ostati, obje vas združi raj.
 Ali, jaoh, poginu u Gradu nam moguća
 u ocu i sinu Jaković sva kuća;
 poginu s nesreće, nu u vječnoj spomeni
 tvoji znani živjeće lovori zeleni.

Naslov u *R*: *Nadgrobje gospodina Stijepa Giorgi*. – 1 svojim *R*; skladnijem]
 slatkim *R*, slatkijem *D*; 3 tuj *R*; bolesti] bijesti *J*; 4 gospoje *D*, *J*; 5 Smionstvo *J*;
 6 hrama *Ku*; 7 *Ku* nije znao pročitati *kôm*; 10 s ņim *D*; htje] tje *D*, *J*.

P J E S N I D U H O V N E

RAZMIŠLJANJE VRHU SMRTI

- Vrhu kola od požude
 lijepi vodac vodi mene
 proz klisure i proz stijene
 da privratit mnome bude.
- 5 Kola koña dva potežu,
 oba bijesna, oba vrla,
 okom plaha, tijekom hrla,
 uzdami se vik ne stežu.
- 10 Jedan srdit i pun bijesa
 muñu ima u pogledu,
 nozdre šira i u jedu
 rži, pjeni, glavu stresa.

- 15 Drugi srne bez razloga
i ono želi samo i žudi
na što sva ga žela nudi
provodiča bez inoga.
- 20 Svezan razlog nazad hodi,
a pod nogam stoji satrena
svijeh hotjenje i spomena,
samovoja ter gospodi.
- 25 Malo dana još vidi se
u kê se je vratit moći,
vjekuvječne pak su noći;
ko u ñe omrkne, ne vrati se.
- 30 Svemogući višni Bože,
slobodi me tvâ dobrota
dokli je puta od života,
er nitko ini toj ne može.
- 30 Kola skrši zle ljubavi,
tvojom uzdom koñe sveži,
odriješ' razlog, srce užeži
tvôm ljubavi, Bože pravi.

Zajednički naslov *Pjesni duhovne* za slijedećih osamnaest pjesama ima rukopis *R*; u *P* taj naslov glasi: *Pjesne duhovne*. Naslov ove pjesme *Razmišljanje vrhu smrti* imaju *J* i *F*. – 1 požuda *R, D, P*; 3 kroz ... kroz *P*; 8 vijek *D, J*; 11 Noždre širi *P*; 12 Arši *P*; 15 na *J* nu *J*; želja svâ ga *R, P*; 22 kê *J* kih *R*, ki *D*, kieh *P*; 23 vjekuvječne *J* »vieku vieche« *J*, »Vieku viecke« *F*; 28 ini *J* im *P*; 30 veži *R, P*; 32 ljubavim *F*.

[91]

VRHU SMRTI

- Budi nam spomena: ljudcka su godišta
vihar, plam i sjena, san, magla i ništa.
Vihar se zameće sred ljetne tišine,
svijem svijetom uzkreće, nu dočas pak mine.
- 5 Plam slame uzgori, k nebesim uzlazi,
nu brzo dogori i sam se ugasi.
Sjena nas sveđ slidi, nu kad smo u tmîni
tere se ne vidi, i sjene s nami nî.
- 10 San ludu uzkaže da ima što žudi,
nu pozna da laže kad se lud probudi.

- Magla sve pokrije o zori, danu pak
 sva se opet sakrije kad sine sunčan zrak.
 Ništa je sve brime, za danom noć hodi,
 za ljetim zle zime, svaka stvar prohodi.
 15 Budi nam spomena: ljudska su godišta
 vihar, plam i sjena, san, magla i ništa.

Naslov *Vrhu smrti* ima rukopis *R*; *D* ima *Vrh smrti*, a *J* i *F*: *Pjesni vrhu smrti bogoljubne*. Zabunom, i ova pjesma ima u *J* broj 89 kao i prethodna. – 1 ljudska *J*; 11 danu *J* ma nu *J*; 13 vrime *R*, *P*, brieme *J*; 14 lietom *P*; 15 »gljudza« *R*, *Bi*, ljudska *J*.

[92]

VRHU SVETOGA KRIŽA

- Za Marijom mož' se rijeti
 druga majka obljubjena
 Jezusova, Križu sveti,
 koga držiš zagrljena.
- 5 Zasve er blagom da milosti
 ona tebe sad prihodi,
 er ti odiraš bez milosti
 tijelo koje ona rodi.
- 10 U krilu ga je sved' vrućila,
 ti ga lediš sred sjevera,
 mlijekom ga ona jes dojila,
 ti mu davaš sad čemera.
- 15 U kolijevci néga zavi
 milostiva platnom bijelijem,
 ti mu pribi bez ljubavi
 ruke i noge čavlim oštrijem.
- 20 Nu za sve to ti si veći
 er ga ona umrloga
 rodi na svijet, ti moreći
 neumrloga činiš Boga.

Ova je pjesma uzeta iz »Mandalijene pokornice«, III cviljenje, stih 289–308. Nema je u *P*. Varijante u *Ku* (str. 46) nisu potpune. Naš naslov imaju *J* i *F*; u *R* i *D*: »Vrh...«. – 2 obljubjena *D*, *J*; 4 drža *Š* (štampano izdanje 1659); 5 *Š* nema *er*; blagom da milosti *J* dragom da blagosti *Š*; 7 odiraš *J* odrije *Š*; bez *J* s *R*, *D*; 8 tilo *D*, *J*; 9 uvrućila *V*; 10 lediš *J* sledi *Š*; 12 davaš *J* poda *Š*; 13 kolijepci *Š*, *D*; 14 pelenami mekahnama *Š*; 15 mu *J* ga *Š*; 16 tvrdijem čavlim i oštirma *Š*; 18 jer *Š*; 20 neumrloga činiš *J* neumrla daćeš *Š*.

VRHU GRIJEHA

Sve živine Stvorac stvori
da gledaju zemlji nica,
samo obrati k nebu gori
ljudcki obraz, ljudcka lića.

- 5 Kako da htje time riti
da ova zemlja jes za zvijeri,
za čovjeka raj čestiti
na koji ga on zavjeri.
- 10 I cječ toga bez razloga
zvjereće je sve stvorio,
a čovjeka prem samoga
razborom je nadario.
- 15 Neka poznat može néga
za sam biljeg od svijeh žela
i da slavit vik bude ga
za svojega stvoriteļa.
- 20 Nu mahnitos kâ gleda se
da zli čovjek k nebu neće
neg strmoglav obara se
i silom se k paklu neće;
- i čim gleda sve što godi
višni Stvorac ikad stvori
da negovu htjenju ugodi
i negovoj želi dvori,
- 25 sam odmetnik on oholi
suproč Bogu mač podira
i pruža se da mu odoli
i s nebesa da ga istira.
- 30 O nesvijesti neizrečena
neharnoga od grešnika,
prem dostojna za plamena
paklenoga dovik vika.

Naslov u *J*: »Uarhu griega«; »grieka« *F*; *R*, *D*, *P* nemaju naslova. – 2 zemlju *R*, *P*; 4 ljudski . . . ljudska *D*, *P*, ljudski . . . ljudska *J*; 5 ktje *J*; rijeti *D*, *J*; 15 viek *P*; 19 strmovrat *R*, *P*; 22 Stvorac / otac *P*; Stvorac ikad / stvara, i kad *D*, *J*; 23 »ktiegna« *J*, »ktiegnu« *D*; ugodi / godi *J*; 31 dostojan *D*; 32 Paklenoga *P*; do viek *P*.

VRHU LAKOMOSTI

O umrli tašti ljudi,
za česa se lakomite
u toj hlepni i požudi
veće blaga da skupite?

5 Znajte, znajte da najdraže
vaše stoke i pohrane
neće biti skoro vaše
neg za vami ko nastane.

10 Golijeh vas je porodila
iz utrobe vaša mati,
golijeh će vas zemlja i gnila,
stara majka ukopati.

15 Po smrti se indje brodi,
druzijem morim, na ine kraje,
gdi ovi pjenez ne prohodi,
gdi se zlato ne poznaje.

20 Blago umrlo ne ištite
koje plijesan tre i stara
i imanje ne želite
crv i rđa koje hara.

Božja ruka zgara s nebi,
kâ red svemu stvoru daje,
o čovječe, još i tebi
sve potrebe dat moćna je.

25 Od božjega providjeća
zvijeri je svakoj dana hrana,
Bog da način od živleća
bijelijem pticim crna vrana.

30 I sumnite da ostavi
slugu verna ki svê ufaće
s temelitom vjerom stavi
samo u božje smilovanje?

35 Ne, ne, ne, ne, nad zvijezdami
blaga mu se mnoga hrane,
zlato, biser, dragi kami
ljepši istočne neg je strane.

Zato blago ostavite
kê je uzrok od svijeh zloba
neg za ono prionite
40 koje prati priko groba.

R, D, P nemaju naslova. – 4 blago *D, J, P*; 11 gnila *D, J*; 14 »moriem« *D, J*;
15 *Gdie P*; 16 *Gdie P*; 23 o / *A D*; 26 svakom *J, F*; 27 živjeña *R*; 28 pticim *J*; 35
»drago kammi« *J*; 36 ljepše *D, J*; s strane *R, P*; 38 koje *D, J*; 40 preko *P*.

[95]

Kuda srneš, dušo moja?
Da li jedan obraz lijepi
sva vidjenja bistra tvoja
i zablješti i zaslijepi?

5 Od sna duga osvijesti se,
neka oči tvoje vide
da put kojijem uputi se
ñim se uprav k paklu ide.

10 Sve zamerne tej ljeposti
čijem se tvoja vila resi
malahan su zrak svjetlosti
od Višñega zgar s nebesi.

15 On kî suncu svjetlos dô je,
jasnos zori i danici,
od ljepote poda svoje
jednu iskru tvôj diklici.

20 Da ñe videć svijetle oči
poznaš da su ljepši gori
sunce i zora od istoči
i još ljepši ko ih stvori.

Ustegni uzdu plahijeh žela,
ne daj vlasti zlomu htjeñu,
ne ostavi Stvoriteļa
čim se klañaš ti stvoreñu!

25 Tužna dušo, ne pogini
kako ljepir na plam svijeće,
nu promisli život ini
da po smrti nam osviće.

30 Pusti umrlu tuj ljepotu,
vjekuvječnu a zagrlj,
u umrlom ter životu
išti život neumrli.

9 tej / tvê J, te P; liposti D, J; 10 čim F; 22 zlomu / svomu D; ktiću J; 28
nami osviece P; 29 lipotu D; 31 ter / tom P; 32 Isti D.

[96]

NA MRTVI DAN

Lijepo vile i ľuvene,
skladna družbo izabrana,
lijepo ti ste urešene
danas na dan Mrtva dana.

5 Nu, mladahne, promislite
da one lijepe rajske vile
za kijeh danas vi molite
i one su take bile.

10 Svaka od njih tako oholi,
svaka vodi vijek veseo,
danu smrt im svijem odoli
i obrati ih u pepeo.

15 Cvjetice je povenulo
kô im usti resijaše,
a sunce jê pomrknulo
sred pogleda kê im sijaše.

20 Studen kami njih sad krije,
crna zemļa njih naprave
kako brijeme pridobije
ljepos i sve svijeta slave.

R, D, P nemaju naslova. – U J, na 60a, iza 4. strofe, dolje, napisao je prepisivač
prvu riječ 5. strofe »Studen«, ali na slijedećoj stranici te strofe nema, nego odmah
počinje pjesma 95; pete strofe nema ni F, koji je prepisan iz J. – 2 skladna / Sladka
P; 3 narešene R, P; 13 Cvitice J; 15 sunce / srce D; 16 sijaše / staše J; 19 vrijeme
R, P.

ŽIVOT SLIKOVAN PLAVI U VALIMA MORSKIJEM

Slaba plav od moga života, Bože moj,
 sred mora strašnoga, u noći primrkloj,
 brodi se sred zime sinjome pučinom
 najgore u brime s oblačnom godinom,
 5 u sili vjetara, s gorami od vala,
 bez brzijeh jedara i dobrijeh vesala;
 put neba je uzmeće val morski i more
 zdržat je er neće, aliti ne more;
 10 drugi je val obori k paklenom ponoru
 i grob joj otvori more istom u moru.
 Kô da se sahrani, kô da ne pogine
 ako ju ne brani s nebeske visine?
 Ti vjetre ukroti, tihoću učini
 po tvojoj dobroti, Bože moj jedini!

R, D, P nemaju naslova. – 4 brime / vrime *R, P*, brijeme *D, J*; 7 nebi *R, P*; 8 aliti / oli ti *P*; 10 more / moru *P*; isto *D*; moru / grobu *R, P*; 11 Kô . . . kô / Tko . . .
 . . . tko *P*; 12 ju / je *P*.

BOG JE PRAVA ISTINA

O nesvijesne i mahnite
 ljudcke svijesti sasma u sebi,
 kê znat i umjet sve scijenite
 što je pod nebom i na nebi,
 5 opaka ti je vaša vjera
 kôm se razum vaš ponosi,
 kriva ti je vaša mjera
 a nepravi svi razlozi!

Vi držite temelito
 10 da nije čuda na sem svijeti
 koje može bit skrovito
 vašem znanju i pameti.

A ne znate slabe i trudne
 15 da ste većma negli oči
 noćne ptice u poludne
 suproč suncu od istoči.

20 I da raznat što je istina
po ćućenju laživomu
nije dano neg s visina
objavljena kad je komu.

Prava istina zgar dohodi,
pravo je dobro pri Višnjemu,
inuda se ne nahodi
pravi razum neg pri nemu.

25 Za česa ti je, svijesti ohola,
gledat zvijezde s polunoći
i nebeska pazit kola
za gonetat što ima doći

30 kada ne znaš nad zvijezdami
da je Stvoritelj mnoge vlasti
a da ti je pod nogami
jama vječne od propasti?

35 Za česa li je iskat tebi
uzrok svemu kad ti nije
poznat Višnji zgara s nebi
svijeh uzroka uzrok kî je?

40 Čemu ti je kripos znati
u kamenju, riječi i travi
kad ne umiješ izvidati
tvoju dušu zle nezdravi?

Umjetonstvo čemu t' li će
mjere od zemlje i nebesa
kad ti grobu dosta biće
četrlakta za telesa?

45 Ah, čijem se oholite
ludčka znaña i mudrosti?
Ime uprav dostojite
prid Višñime od ludosti!

50 Viđ'te kô ste zablještene,
slijepe, slabe i nejake
ako nijeste prosvijetljene
od nebeske zgara zrake!

55 Spoznajte se kô zahodi
od pravoga svaka drumu
kâ s razlogom samo hodi
umrloga od razuma.

A da znaće pravo izvira
više krajâ svijeh od svita,
gdi vid ljudski ne dopira
i gdi razbor ne dohita.

R, D, P nemaju naslova. – 2 luske *D, J*; 3 cijenite *R, J, P*; 6 ponosi / podnosi *P*; 10 čudo *D, J*; sviti *J*; 20 objavjena *D, J*; 22 pri Višnemu / Privišnemu *R, F*, Previšnjemu *P*; 29 zvizdami *J*; 31 a / i *R, P*; 37 krepos *R*, kriepost *P*; 40 tvoju / svoju *J, D*; 41 Umjetomstvo *D, J*; *R, D, P* nemaju *t'*; će / je *J*; 42 i / i od *P*; 46 lúcka *D*, luska *J*; znanje *P*; 47 uprav / pravo *P*; 48 višniem *P*; 50 slabe, slijepe *P*; 54 svaki *P*; 55 kâ / ki *P*; 57 A / I *D, P*; 58 svijeta *D, J, P*; 59 gdi / da *J*, gdie *P*; lúcki *D*, luski *J*; 60 gdie *P*.

[99]

OD PRAVOGA STRAVLENE DUŠE PUTA

Višni pastijer tankijem prutom
kroti ovčicu duše moje
i vodi je pravijem putom
od prisvete voļe svoje.

5 Ona pušta drume prave
i od milosti slatke paše,
a od grijeha gorke trave
pase piće za najdraže.

10 Ravnijem poļem on je vodi,
na hridi se ona obrće;
on je zgoni k bistroj vodi,
k mutnoj lokvi ona svrće.

15 Na mirne je staje nudi,
ona tijekom bježi hrlo
da zajazi glad prihudi
i pakļenom vuku grlo.

20 O ovčice sasma prika,
kuda si se odpravila?
Čuj glas kî te zove i vika
od pastijera tvoga mila.

Dođi, dođi na tvoj dio
obilnosti kê t' namijeni
i kê ti je pripravio
od vijek vijeka tvoj ljubļeni.

- 25 Višni Bože vjekoviti,
 čemu želu tuj goruću
 imaš samo za shraniti
 ovu dušu pobjeguću?
- 30 Čijem je bila odlučena,
 zašto li je ti odredi
 da kajanjem sahrañena
 bude kad te još uvrijedi?
- 35 Ne išti, slaba moja svijesti,
 toj otajstvo veliko je,
 i ako se nećeš smesti,
 reci: ovako Bog htio je.

Naslov je u *J* najprije glasio »Straugliegne Dusce«, a onda je s lijeve strane toga naslova napisano *Od pravoga*, a s desne *puta*; tako je prepisao i *F*. Naš naslov je kao u *Pa*. U *R*, *D* i *P* nema naslova. – 3 pravijem] pravcem *P*; 7 a] i *J*; 8 piće] pitje *R*, *P*; 11 goni *P*; 18 opravila *P*; 20 Pastira *D*; 24 ljubjeni *R*, *J*; 26 tu *P*; 33 slaba *D*, zlobna *R*, *J*, *P*; 36 Rec' *D*; ktio *J*, »tio« *D*.

[100]

BOJ ŽIVOTA LJUDSKOGA

- Ko godi je prvi bio
 ki iznađe slikovati
 ljudski život bojnoj rati,
 vele znô je i umio.
- 5 U boju je množ privarâ
 i zaprijeke i zasjedâ,
 a svak pozna i svak gleda
 kako ovi život vara.
- 10 Čas pokoja nije ni mira,
 sveđ je u boju odor hudi;
 kad se rađa, čovjek trudi,
 kada žive, kad umira.
- 15 Množ viteza i množ sluga
 boj neskladni često gubi,
 a dug život naš pogubi
 oca, sina, kuma i druga.

- 20 Od vojske se vojska straši
i u svako preda doba,
a svijet i put i hudoba
neprijatelji sved su naši.
- U bježu se sprva čuje
bubaň, trubla, svijetli sve se,
stijeg i perje prostire se,
nu sve s krvim pak svršuje.
- 25 U životu perja prše
i stjegovi tašte časti,
bubni buče oholasti,
nu sve to smrt u grob svrže.
- 30 Od razmirja krvavoga
kada i koja svrha biće,
a tko kada doživieće,
nitko ne zna izvan Boga.
- Vojevanju i zavadi
opće često nasliliti,
35 za umrle poraziti,
kuge udesne i zli gladi.
- A naš život često družē
i š nīm zajedno opće doći
40 zlobe, grijesi i nemoći
i od tijela i od duše.
- Tijem je istina da se bije
ko god žive na sem svijeti,
er vojevat i živjeti
nije stvari priličnije.

Pjesma nema naslova u *R*, *D* i *P*. – *M* nema prvih dvanaest stihova. – 1 Tkogodi *R*, *P*; ludski *J*, *P*; 7 a / I *P*; 16 ocu *M*; 20 sved / sve *D*; 22 »Trubia« *J*; 23 »Stieghi, Perje« *J*; 24 karvi *P*; 31 doživjet će *R*, doživjeće *J*, *D*, doživit će *P*; 42 sem / svem *J*; sviti *J*, *D*.

[101]

SVEMOGUJSTVO BOŽJE

Svemogući višni Bože,
tko je, da ima sto jezika,
da ispuno izrijet može
Tva otajstva do vik vika?

- 5 Nije znanja, nije svijesti,
nije razuma ni pameti
kâ se neće ončas smesti
hteći Tebe razumjeti.
- 10 Prije stvorenja zemlje i nebi
u početak da si bio,
i da uzdrža sebe u sebi,
tko bi ovo dohitio?
- 15 Da pri Tebi riječ bila je
Sin i razum moći Tvoje,
Duh-dobrota s vami da je
sve jedan Bog u ovo troje?
- 20 Da otac sebe razumjeći
rađa od sebe sina svoga,
da ishodi od njih treći,
svi tri hipa sobstva istoga?
- Da Otac, i Sin, i Duh sveti
svaki Bog je, svi Bog jedan,
vjekuvječni, nepočeti,
svrhe i mjere ne ima nijedan?
- 25 Tko je taj kî se smije uspeti
vrhu zvijezdâ i nebesâ,
da umije cijelo spovidjeti
ova otajstva i čudesa?
- 30 Da Sin kada dođe brime,
ne pusteći bitje od Boga,
uze narav, put i ime
od čovjeka umrloga?
- 35 Svu neizmjernos da je zbio
djevičanske sred utrobe
i da je sebe podnizio
za uzvisit svoje robe?
- 40 Da ga je Djeva porodila,
ku on stvori, i da nije
djevstva svoga izgubila,
neg bi djeva kako i prije?
- Ter ko u vječnom porođenju
bez majke ga otac rodi,
bremenitom u rođenju
bez oca ga majka plodi.

45 Da on grijehe platio je
kî ima božju svu dobrotu,
i na križu da umro je
po kom sva su u životu.

50 Ter da je oni propet bio
s dva lupeža, jaoh, bez časti
ki budući sva stvorio
ne ima česa ni ukrasti.

55 Čovječanstvo da je trpjelo,
a božanstvo paka da je
uskrsnulo svoje tijelo
mrtvo, a Boga živoga je.

60 Ter on isti u svoj puti
ki uze naše sve nemoći
da bi moćan uskrsnuti
sebe istoga svojom moći.

Tko će smislit i izrijeti
što li ganu tebe Boga
ova činit i podnijeti
za čovjeka neharmonoga?

65 Moja pjesni, ustavi se,
ne naprijeda, već pristani,
otajstima pokloni se,
pače zemlji nica pani!

70 Božja djela za mjeriti
svijes je umrla kratka mjera,
tim dovrši razložiti
veleć: božji dar je – vjera.

Naslova nema u *M*, *R*, *D* i *P*. – 5 znaća *R*, *J*; 6 nije pameti *M*, *D*, *J*; 9 stvoreća *R*, *J*; 10 »bijo« *M*, *R*, *P*; 12 »dohitijo« *R*, *P*; 14 »moccio« *J*; 16 u ovo] ovo *R*, *P*; 17 »rasumini« *M*; 19 od] i od *J*; 20 Sva *P*; 29 vrime *R*, *P*, brijeme *M*, *D*, *J*; 30 pušteći *R*, *J*, *P*; »hitchie« *J*; 32 umrloga] neumrloga *D*; 33 neizmernos *D*; »zbijo« *R*, *P*; 34 »dieuicnieh« *M*, djevičanskijeh *J*; utroba *M*, *J*; 35 »podnisio« *M*, podnižio *R*, *D*, *J*, ponižijo *P*; 36 svoga roba *M*, *J*; 39 djestva *J*; 40 kako i *M*, kako *R*, *D*, *J*, *P*; 41 »Porogieniu« *M*, »porodjegnu« *R*, »porogiegnu« *J*; 43 bremenitom] vremenitom *R*, Vriemenitom *P*; »rogieniu« *M*, »rodjegnu« *R*, »roghegnu« *J*; 45 on] on i *J*, *D*; 49 »bijo« *R*, *P*; 51 sve *M*, *D*, *J*; 58 »nemocci« *J*; 65 pjesmi *P*; 67 otajstima *M*] otajstvo ima *R*, *D*, *J*, *P*.

ZAZVANJE GREŠNIKA

O grešniče, ustavi se!
 Kud strmoglav srneš tako?
 Znaš da dobrijem raj hrani se,
 a prokletijem i zlijem pako.

5 Znaš da pravda božija stiže,
 nitko joj se ne ukrade,
 brza, lakša, pozna odviše,
 teška vrhu krivca pade.

10 Pravdu božiju svjedoče ti
 nebeskoga kori dvora
 kijeh uvijek htje proždrijeti
 paklenoga jaz ponora.

15 Ter anđeli satvoreni,
 taka pravda bi vrh zlobe,
 biše učas obraćeni
 u najgrđe u hudobe.

20 Nu s pametim niže sidi
 i u zemaljski raj stani se
 neka oko tvoje vidi
 da i tu pravda nahodi se.

Gledaj stare roditeļe
 za neposluh, jaoh, prognane
 iz veseļa u dreseļe
 i u ove plaćne strane.

25 I ne samo taj grijeh prvi
 njih osmrti i poboli,
 vrh natražja svega i krvi
 istoćna se zloba proli.

30 Nu ako ti sad jes milo
 nebo i raj ostaviti
 tere što se dogodilo
 hoć na zemļi razmisliti,

35 općen potop kaže tebi,
 kijem se straše svi narodi,
 da sveđ pravda bi na nebi
 kâ svaćiju moć nadhodi.

Sveto pismo naše vjere
izgleda ti množ donosi
kô ogañ pali, zemļa ždere,
40 kuga i glad i boj kosi.

Nu ako hoć ti tegotu
znat pravedne božije ruke,
sidi mislim u životu
u paklene doli muke,

45 neka daj ti tuj spovijedu
osuđeni kako gore,
er ja gubim već besjedu,
jezik naprijed moj ne more.

Otvori oči od pameti,
50 ljudsko srce sasma opako,
pravdu božiju svjedoče ti
nebo i raj, zemļa i pako.

M, R, D i P nemaju naslova. – 1 »griescnice« M, griešniče P; 2 »starmovrat« R, P; 4 »a Proklezim« M, prokletim J; zlim J; Pakao M; 7 lahša R, J; posna R, J, P; 8 »kripza« D; 10 kori J »koi« M, hori P; 11 htje J »tie« M, D, J; 13 »angieli« M, Andjeli R, D, J; 14 stih je u R i P u zagradama; 20 tuj R; 27 »natrascia« M, »natriascia« J, F, narastja R, D, P, potomstva Pa; 29 »ies sad« M; 31 se J se 'e P; 34 straše J »starsce« R, D, starše P; 39 »oggan« M; 43 Sidji P; 45 daj J da P; tu D, J, P; spovijedu J »posciudu« J; 46 osudjeni R, D, P; 48 »iesich« M; naprid J; 50 ljudsko J.

[103]

POMRČANJE DANA I PAK RASVANUĆE NA 17 DEČEMBRA 1631.

Evo dan vidjeni, vjerovat ko će moć,
strašiv se promijeni u mrklu crnu noć.
Nu sunce svjetlije s otara kad sinu,
bijeli dan donije, crna noć poginu.
5 Tvoja su čuda ova, Bože moj, tvôm vlasti
ti svjetlos osnova, ti tmaste propasti.
Početak stvorenju stavi tvâ zapovijed
i starom smetenju tvoja riječ poda red.
Sva stvori tvoja moć, ruka su tvojijeh djela:
10 sunce, dan, mjesec, noć i zora pribijela.

Naš naslov imaju *R, D, J i F; P i Pa* mjesto *dečembra* imaju *Prosinca*. Naslov u *M*: »Pomarcianiu dana i Pak Rasua|nutiu na tielo Boscie sгодise | na 17 decembra 1631 -«, u *Pa*: »Pomarćanje dana na 17 Prosinca 1631.« - 1 vidjeni] »sciughieni« *M*; »(vjerrovat tkochje moch)« *R* - te riječi ima u zagradi i *P*; 3 svjetlije] »suetglieie« *M*; 6 ti tmaste] »istmaste« *M*; 7 »stuoreniu« *M*, »stvoregnu« *R, D, J*; 8 »smeteniu« *M*, »smetegnu« *R, D, J*; 9 tvijeh *M*, tvojih *R, D, P*.

[104]

MILOSRDJE BOŽJE

Zgradiť vas svijet vrh ničesa,
zemlju cvijetjem nakititi,
nebo zvijezdam uresiti -
velika su toj čudesa.

5 Da sva laka gori vise,
teška strme, dat red moru,
mjeru i zakon svemu stvoru,
da sva o svom tegu vise -

10 djela su ovo od tvê ruke,
i na oblas tvoju mnogu
lasna biše tebi Bogu,
ne bi t' u njih nijedne muke.

Ma bit rođen i umoren
za stvorenje griješno svoje
15 čudo od čuda drugo ovo je
negli što bi svijet satvoren.

Nu još veće nahodi se
tvê ljubavi čudno djelo
što ti poda tvoje tijelo
20 da nim čovjek ushrani se.

Ovo je djelo veće od scjene,
a daleko mimohodi
što svijet stvori, što se rodi
i što umrije ti za mene.

25 Moj jeziče, već se ustavi,
samo u srcu i u duhu
pokloneć se rajskom kruhu
reci: ti si moj Bog pravi!

M, R, D i P nemaju naslova. – 2 cvitjem *M*; 3 urediti *P*; 6 »starma« *M*; 8 »osuom« *M*, o svomu *R, D, J, P*; tegu / Bogu *J*; 12 t' / ti *R, J, D, P*; 13 Ma / Nu *R, D, P*; rođjen *R, D, P*; 14 stvorenje *J*; 16 negli / Nego *D*; svit *M*; 18 dilo *M, D, J*; 19 tilo *M, D, J*; 20 »coek« *D*; ushrani / sahrani *J*; 21 cijene *P*; 22 a / i *M*; 27 Pokloneć se *M* / pokloni se *R, D, J, P*.

[105]

Jasnijeh zvijezda od nebesa
draga svjetlos nam ne siva
kad ih crni oblak skriva,
neg ostanu bez uresa.

5 More i voda zamućena
mučno svoje dno ukaže,
a cklo gnusno oku laže,
sve se proza n vidi sjena.

Iskorijepi i obori
10 od vjetara plaha sila
hras žestoki i pun žila
kê mu izvratu k nebu gori.

Tim ko pravdu i istinu
razabrati pomno žudi,
15 svijeh obsjena pamet bludi
kê opače na krivinu.

Strah odreni i ufanje,
boles, rados ti najpreče
s čiste svijesti nadaleče
20 ako é cijelo imat znanje.

S ovijeh svijesti vid oslijepi,
s ovijeh razbor oblači se,
s ovijeh pamet zamuti se,
s ovijeh sud se izkorijepi.

Ova se pjesma u *R* nastavlja na novoj stranici, 92a, na prethodnu pjesmu kao njen nastavak. – U *Pa* ima naslov *Misli*. – 1 S jasnijeh *M, D*; 7 cklo / sklo *P*; laže / kaže *P*; 8 proza / kroza *P*; 13 Tiem *P*; 15 obsjena / »obiesna« *M*; 17 Odreni strah *M, J*, Odredi strah *D*; »ufanie« *M*, ufañe *R, D, J*; 20 »sñanie« *M*, znañe *R, D, J*; 21 vid *M* / zrak *R, P*, svak *J*; 22 ovih *M*; u *M* je prepisivač zamijenio mjesta stihovima 23 i 24, ali je naknadno sa strane brojevima 1 i 2 označio njihov ispravan poredak.

VRH SVETE PELENICE

- O prisveta pelenice,
koja primi milo i blago
Jezusovo tijelo nago
kad se rodi od Djevice!
- 5 Vrh nebesa ti bi tkana,
dostojna si pokli bila
sred tvojega vrućit krila
božje čedo s rajskih strana.
- 10 Tere sama ti obkruži
koga obkružit (ah čudesa!)
vijek ne mogu sva nebesa,
raj i pako komu služi.
- 15 Sred oštrog platna tvoga
svoje pristole Višni slimi,
tjem ti u slavno ruho primi
svemoguća slavna Boga.
- Nitko da se već ne boji
vidjet, ko prije, Boga ognjena,
evo je zavrit sred pelena,
20 evo u njih povit stoji.
- Evo zebe, evo stine,
o peleno prem priprosta,
momu Bogu nijesi dosta
da od zime zlo ne gine!
- 25 Ali volak eto haje
svoga Boga da pogrije,
da djetešcu zima nije,
u jasljih ga er poznaje.
- 30 A i Djeva Majka draga
usred prsi plodna krila
svoga sinka ljubka i mila
zgrlila je pomna i blaga.
- 35 Tere biješe skladna izmjena
za vrućiti put prisvetu
malahnomu tom djetetu:
majka, volak i pelena.

Oni ga su zavručili
i najdraže i najjače
da ne cvili, da ne plače,
40 sinak slatki, porod mili.

Moj jeziče, htjej pristati!
Slavu od svete pelenice
s negovanjem od Djevice
ti ne umiješ pripijevati.

45 Andeoskoga za jezika
 ovaka se pjesan prosi,
 ti visoko uzišo si,
 smionos je tvâ velika.

Naš naslov ima pjesma u *M*, *R*, *J* i *F*; *Ku* i *Nb* imaju *Vrhu*..., a *D Vrh Svete Pelenice Gospodinove*. Te pjesme u *P* nema. — Kulišić na str. 229–230 donosi uz tekst, prepisan iz *F*, i varijante ove pjesme u rukopisu bivše bečke Dvorske biblioteke (sada Nacionalne biblioteke) broj 4597. Te varijante označujemo ovdje sa *Be*. — 2 primi *J* povi *Be*; 3 Jezusovo *J* Božja sina *Be*; 4 se rodi *J* rodi se *Be*; 5 vrh nebesa *J* Svetijem rukam *Be*; 7 sred tvoje vrh *J* Vrućit posred tvoga *Be*; 9 Tere *J* Jere *Ku*; Tere sama ti *J* Nu ti sama još *Be*; 11 vik *R*; 13 Sred oštoga platna *J* Eto posred krila *Be*; 14 svê *Be*; 15 tijem ti u slavno *J* tjem u vlasno *Be*; slavno *J* slamno *M*; 16 svemoguća slavna *J* S veličinom svojom *Be*; 17 Nitkor *R*, *Be*; već *J* vijek *F*; boji *J* »broj« *M*; 19 evo je zavit *J* Gdi savito *Be*; 20 evo u njih povit *J* Sve Božanstvo sada *Be*; 21 Eto... eto *Be*; prem *J* svim *Be*; 23 Mojem *Be*; 25 Ali volak eto *J* Ah čudesa! Volak *Be*; 26 Da pogrije Boga svoga *Be*; 27 Vrh sjena sledenoga *Be*; djetecu *M*; 28 jaslje *J*, jasli *Be*; 29 Djeva Majka milo i drago *Be*; 30 usred prsi plodna *J* Među prsi svoga *Be*; 31 Mlijekom doječ zagrlila *Be*; ljubka *J* pomna *R*; 32 Negovo je tijelo nago *Be*; grlila *M*, *R*; pomna *J* povna *J*; 33 Tere biješe skladna *J* Ah, kako je slatka *Be*; biješe *M* *J* biše, *R*, *J*, *D*; 34 za vrućiti *J* »sauruci« *F*, Zavrući *Ku*; 37 Koji su ga opkružili *Be*; 40 sinko *J*, *D*; 42 Slave *Be*; *R* nema *od*; 43 nigovanjem *Be*; 44 umiješ *J* moreš *Be*; 45 Andioskoga *R*; Za jezike od Anđela *Be*; 48 Smiona su tvoja djela *Be*.

[107]

MIHAJLU ARKANDELU

Slavni Mihajle Arkandjele,
prvi božji dvoranine,
rajske slave privesele
plemeniti građanine!

5 Ti poklisar jesi od mira,
 i kad ovi svijet pohodiš,
 rat se i boj s svijeta otira,
 ti mu srećni mir donosiš.

10 Ti, ti slavu božanstvenu
trubljom glasiš i pripijevaš
i kadilu u zlaćenu
tamjan goruć prikazivaš.

15 Ti od vijeća Trojstva sveta
potajnik si verni i znani,
i naredbâ i odvjetâ
izvršitel' izabrani.

20 Ti u nebeskom svijetlom dvoru,
di je kram božji i pristole,
paklu, zemlji, nebu goru
navješćivaš božje voľe.

Ti viteškijem kopjem rinu,
o hrabrieni vojevoda,
s neba djavla u dubinu,
a Višnjemu dobit poda.

25 Ti iz usta zmaja ognjena
grabiš za broj rajskih korâ
svaku dušu određena
za višnjega kâ je zbora.

30 Ti u plijenu i u boju,
i kad strašni sud uzbude,
brani i štiti dušu moju
da se shrani i sabľude.

Ovakav naslov imaju *J* i *F*; naslov u *R*: »S. Mihajlu Arcandjelu«, a u *D*: »Mihajlu Arkandjelu«. – 12 prikazivaš *J*, *D*; 15 odvjetâ *J* »od uietta« *J*, *F*, od uvjeta *Nb*; *Ku* nije razumio te je prepisao samo »od...«; *R* nema st. 17–20; 18 hram *Ku*; 21 kopľem vinu *Ku*; 22 krabrieni *F*; 32 zabľude *R*, *D*; *Ku* nije razumio posljednju riječ te je napisao samo »za...«.

[108]

DOMINE, NE IN FURORE TUO ARGUAS ME

Nemoj, slatki Gospodine,
u gnjivu me tvom karati,
ni mē zloće i krivine
u rasrgbi pedepsati.

- 5 Imaj milos vrhu mene
er sam tužan bolan dosti;
ozdravi me er smetene
sve su trudne moje kosti.
- 10 I mâ duša zamućena
u sebi je sasma odveće,
nu moć tvoja božanstvena
dokli, dokli srdit se će?
- 15 Obrani me, Bože istini,
jaoh, i otmi dušu moju,
spasena me ter učini
za neizmjernu milos tvoju.
- 20 Jer u smrti vječnoj nije
tko se od tebe spomenuće,
a u paklu duh koji je
ki spovijedat vlas tvoju će?
- Trudih s mojijem uzdasima,
po sve noći odar praću,
mojijem suzam, vaj, groznima
mû posteļu oblijevaću.
- 25 S gñiva se je zamutio
vid i oko plaćno moje,
ter sam tužan ostario
s neprijateljim mojijem stoje.
- 30 Svi od mene dijelite se
kî tvorite sagriješena
er Bog uho sve prinese
na glas moga procviļenja.
- 35 Moj Gospodin pomno dosti
mu molitvu uslišio je,
moj Gospodin pun milosti
moju molbu primio je.
- 40 Ah, smeli se i sramili
svi zlo meni koji žele,
vratili se i stidili
crļeneć se brzo vele.

Ocu, Sinu, Duhu svetu
slava, hvala, čas jednaka
u početku nepočetu
ko bi sad, sveđ i u vik paka.

2 »gniuv« J, »gnjevu« D; 4 »rasarsebi« J; 17 vječnom J, F; 21 »mojem« J, F, mojem Ku, V; 25 gniva J, F; 28 »mojem« J, F, mojem Ku, V; 32 »prozuiglenia« J, pricivleña V, »prozviljegna« R, procvjeleña D; 34 Molitav F; »uslišijo« R; 36 »primijo« R; 43 početak F; 44 paka / vikā D, J.

[109]

DE PROFUNDIS CLAMAVI AD TE, DOMINE

Iz ponora od dubine,
Gospodine, vapih tebi,
ti usliši, Gospodine,
moj glas tužni zgara s nebi.

5 Ter neka bi razumile
milostive uši tvoje
plačne glase, jadne cvile
od snižene molbe moje.

10 Ako budeš razgledati
na nepravde svekolike,
tko je taj kî se odrvati,
Gospodine, moć će u vike?

15 Jer spaseña pomoć moga
samo, Višni, jes pri tebi,
i zakona cjeća tvoga
ja se uzdah, Bože s nebi.

20 Mâ se duša uzdržala
u riječ Božju er je istina,
moja se je duša uzdala
u blagoga Gospodina.

Od jutarne straže rane
do smrknute crne noći
u Boga će sve obrane
Izrael ufat i pomoći.

25 Jere vazda polak Boga
milosrdje veliko je,
i pri nemu za sužnoga
odkupljenje obilno je.

30 I négova veličina
Izrael će odkupiti
od svihjeh grijehâ i krivinâ
da slobodan bude biti.

Ocu, Sinu, Duhu svetu
35 slava, hvala, čas jednaka,
u početku nepočetu
kô bi sad, sved, u vik paka.

Naslov u *D*: »De profundis clamavi ad Te, Domine: | Domine, exaudi vocem meam |
Psal: 129«. – 2 k tebi *D*; 5 razumjele *R, J, D*; tko *J* ko *J, D*; odvrati *J* odavrati *J, F*,
na tome mjestu *Ku* je stavio točkice; 12 moć će *J* »mochie« *J*, »moche« *D*, moć je *Ku*;
13 Jer *J* Ter *R*; 19 uzdala *J* ufala *D*; stihova 24–26 nemaju *F, Z, Ku*; 23 Bogu *Nb*; Pri-
mijetivši da u njihovu predlošku nema nekoliko stihova, *Nb* i *Pa* sastavili su nove: *Nb*
24: Biti meni i pomoći; *Nb* 25: Jer kod Boga privišnjega; *Nb* 26: Milosrgje svegj sprav-
no je; *Pa* 24: Put skrušena naći moći; *Pa* 25: Er pri njemu za sužnoga; *Pa* 26: Jes
odkupa prava i moga; 26 »milosarghie« *J*; 28 Odkupjeće *D*; 36 paka *J* vika *D, J*.

[110]

MISERERE MEI, DEUS

Smili mi se, Bože, smili
po velikoj tvôj milosti
i po mnoštvu, Bože mili,
smilovaña, Bože, prosti.

5 I napuno operi me
od nepravde moje prike,
i od grijeha očisti me
cječ milosti tvê velike.

10 Er ja poznam zloće moje,
bezakoñe i krivine,
prid očima sved mi stoje
moji grijesi, Gospodine.

15 Tebi samu, Bože, skrivih
i zlo učinih prid tobome,
nu mi prosti, ter ćeš krivih
opravdati riječi tvome.

20 Evo ja bih još u zlobi
prije neg vidjeh dana bijela,
i u grijesijeh u utrobi
majka je mene mâ začela.

- Evo ere po sva lita
ti istinu ljubio si,
otajna mi i skrovita
tvê mudrosti ukazo si.
- 25 Sipantom ćeš me okropiti
i čis biću, Gospodine,
umit me ćeš, bio ću iziti
nad snijegome od planine.
- 30 Čućenju ćeš momu dati
sva veseļa i radosti,
ter će rado uzigrati
ponižene moje kosti.
- 35 Odkloni obraz vedri i sveti
od krivine mē velike,
pače smrsi, pače smeti
zlobe moje svekolike.
- 40 Čisto srce i pravedno
stvor' mi, Bože moj ljubjeni,
i duh pravi š nīm ujedno
u utrobah ponov' meni.
- Ne vrz' me isprid lica tvoga
tvâ moć, Bože, privelika,
i Duha mi prisvetoga
nemoj uzet do vik vikā.
- 45 Vrat' mi od zdravļa, Bože mili,
sve radosti mē žudjene,
i utvrdi i udili
poglavitijem duhom mene.
- 50 Naučiću put tvoj sveti
zle po nĕmu ki hodiće,
i grešnici i prokleti
k tebi se opet obratiće.
- 55 Harni Bože, slobodi me,
od spaseņa moga, Bože,
da moj jezik po sve vrime
pravdu tvoju slavit može.
- 60 Otvorićeš usne moje
da ja budem govoriti,
i mē usi slave tvoje
pripijevaće po svem sviti.

Jer kad bi ti drago bilo
da ti budem prikazati,
prikazo bih, ali milo
prikazanja neć primati.

65 Posvetilište obľubľeno
Bogu je duša kâ grijeh cvili,
srce priklono i skrušeno
neć pogrdit, Bože mili.

70 Tim dobrotiv s nam se smiri
i Sionu već smili se
neka opeta s bijelijem miri
Jeruzalem sagradi se.

75 Tad ti od pravde posvetiće
svetilište i množ dara,
nedorasle tad junčiće
staviti će više otara.

80 Ocu, Sinu i Duhu svetu
slava, hvala, čas jednaka
u početku nepočetu
ko bi, sad, svedĳ, u vik paka.

Naš je naslov u *J* i *F*. Naslov u *R*: »Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam Tuam«, a u *D*: »Miserere mei Deus secundum magnam [Psal: 50«. – Premda se pjesma nalazi u *F*, iz kojega je Kulišić štampao još neobjavljene pjesme, ovaj psalam nije objavio. Štampao ga je Vodnik u Građi 8, str. 244. – 4 Bože] tvojijeh *D*, tvoga *Nb*, grieha *Pa*; 10 bezakoña *D*; 13 samo *D*, *J*; 16 opravdati] dopravdati *J*, *Nb*; 18 vidih *D*; 21 ljeta *J*; 24 tvoje *J*; 29 »Ciucegnu« *J*, »Cjuvegnu« *R*, »Ciuvenu« *D*, Čućenju *Nb*, Čutjenju *Pa*; 38 ljubjeni *R*, *J*; 39 s nim *D*; 45 zdravja *J*, *D*; 50 zle] *J* je napisao od bit će s namjerom da napiše *odsle*, ali je precrtao *od* i napisao *osle*, kako imaju i *F*, *Pa*, *I* zle *Nb*; hodiće] hodiše *D*; 53 Harni] »Karvi« *R*, Krvi *Nb*; 64 prikazaña *R*; 65 obľubľeno *J*; 66 grih *J*, 71 bijelim *D*, *J*; 75 tad] tač *J*; paka] vika *D*, *J*.

[111]

Trojstvo, Djeva i dva Ivana,
Dubrovniče, tebi su odi
vječna straža, slatka obrana;
ne ima' straha tvoj slobodi!

Naslov »Zarqui Blascene Gospe od Karmena« ima samo *D*. – 2 ovdje *D*, *J*; 4 ne imaj *R*, *Pa*. Ispod stihova prepisivač je u *J* napisao: *SUARHA*. *R* je ispod stihova dodao i njihov prijevod u latinskom distihu:

Alma Trias, Virgo Genetrix uterque Joannes
Hic stant, excubijs fide Rhacusa pijs.

MANDALIJENA POKORNICA

Izvori za tekst: 1) Mandalična pokornica gospodina Giva Vucichia Bvnicichia vlastelina dvbrovackoga. Mnetiem po Ginammy 1659 (I¹); 2) Mandalična pokornica gospodina Giua Vucichia Bunichia vlastelina Dubrouackoga. In Venetia MDCCV (I²).

Izvori za varijante: rukopisi *F, G, Ma, R, S, i Be.*

MANDALIJENA POKORNICA

CVILENJE PRVO

Erat mulier in civitate
peccatrix, etc.
Ut cognovit etc.

O umrli, pogleda'te
na pokorne ove pjesni
neka nima izvidate
tešku nemoć od luvezni.

5 Ter diklu ovu čim vidite
sprva grijesim svu podanu,
š nom se ujedno obratite
videći je pokajanu.

10 Jeda ona ne suzami
plam vam zgasi zle požude,
al vam razbit tvrdi kami
vašijeh srca nima bude.

15 Može bit bi pravo bilo
da se grijeh ne već ne liči
buduć joj se oprostilo
po nebeskoj božjoj riči.

20 Nu kô sunce svjetle sine
iza crna van oblaka,
iza mnoge ne krivine
svjetla siva božija zraka.

[4]

I koliko huđa i gora
zloba ne je prije bila,
toliko je ne pokora
većma je sada uzvisila.

25 Tijem ufanje ne izgubi
nijedan grešnik zlobā cjeća,
neg grijeh mrzi, Boga obľubi,
er je milos grijeha veća.

Mandalijena ponosita
30 u svjetliću ka se rodi
slavna od bana plemenita
koji Magdal grad gospodi,

biješe u cvijet sve mladosti
urešena najmiľije
35 neizmjernom svom ljeposti
od ke ne bi zamernije.

Nu neharna višnem Bogu
ki obilno zgar s nebesi
darova joj ljepos mnogu
40 i plemstvom je tako uresi,

sve svo'e žeľe postavila
biješe ko će zamamiti
koga mlaca sebi mila
i za roba zaplijeniti.

[5]

45 Tijem smamlene ljeprice
mladi na plam ņe zgarahu
i kô otaru od božice,
ljeposti se ņe klaňahu.

Lasna ti si, o mladosti,
50 pustit za dvije crne oči
od nebesa sve ljeposti
s pravijem suncem od istoči.

Ona sudeć samo da je
veća ņe čas, slava i dika
55 kad veći broj smamila je
od izpraznijeh ľubovnika,

biješe rano podranila
prije neg sinu danak bijeli
da bi ljepše uresila
60 svoj drag ures priveseli.

Ne zna da se uresiva
djevički obraz tad najdraže
kad ga rumen sram odiva
ter se krije a ne kaže.

MANDA LIENA POKORNIZA.³
ERAT, MVLIER;
IN CIVITATE
PECCATRIX, &c.
VT COGNOVIT, &c.
ZVI GLENIE PARVO.

QVmarli pogledate
nà poKorne oue piesni
neKa gnima i/vidate
tescKu nemoch od gliuve/ni
Ter Diklu ovu cim vidite
sparva griesim svù podanu
Segniomsè ù jedno obratite
videchye poKaianu
Ieda ona gne susami
plamvam sgasi slę poscudę
ilvam ras/bit tvardi Kami.
vascieh sarza gnima bude
Moscebitbi pravo bilo
dase grieh gnę vech nelici
buduchjose oprostilo
po. Nebes koi Boscioi ricci

4
Nū ko sunze sviētgliē sine
iſa zarna van oblaka,
iſa mnoge gņę kriuinę
sviētgliā ſijva Boſcija ſraka
I koliko hughia, i gora
ſlobagneje prije bila
tolikoije gņę pokora
vechme ſada uſviſila
Tiem uſanie neiſgubi
niedan greſcnik ſlobà ziechia
neg grieh marſi, Boga obgliubi
erje millos grieha vechia
Mandaliena ponofita
ù sviētlillu kaſe rodi
ſlavna od Bana Plemenita
koij Magdal Grad goſpodi
Bieſce ù zviēt ſve mladofli
ureſcena nai millije
neiſmiernom ſvom liepoſti
odkę nebi ſamernije
Nu neharna viſcgnem Bogu
ki obilno ſgar ſnebeſi
darovaioi liepos mnogu,
i Plemenſtvomje tako ureſi

Sve

- 65 Ńe izbrane dvorkińice,
 za ispunit Ńoj taštine,
 izbiraju sve cvjetice
 i spravljaju sve hitrine.
- 70 Sviona odjeća ku naveze
 zlato, biser i drag kami,
 Ńoj mlađahnoj donese se
 s mnozijem družijem napravami.
- 75 Bijeli velak i koprena
 Ńe snježane prsi odiva,
 tako 'e hitro istrižena
 da ih kaže, a ne skriva.
- 80 Jedan dio zlatnijeh kosi
 sveza, srudi i zaplete,
 drugi pusti da ih nosi
 vjetric i da samē lete.
- 85 U zrcala svjeta pita
 ali je draža i miļija,
 blaga ali ponosita,
 bjeļa ali rumenija;
- 90 ko će činit jače plijene
 gusarica bez milosti,
 ko će rańat srca od stijene
 britkom sabļom sve ljeposti.
- 95 I lavica tako bijesna
 opći ramit prije zore
 da bi gladna i nesvijesna
 polovila zvijeri od gore.
- 100 Ko bi t' reko, Mandalijena,
 kad se u lov ti odpravi
 da ćeš biti ulovļena
 od nebeske tad ļubavi?
- 100 Vjekuvječne božije sude
 ko li umije razumiti?
 Bog sam iz zle stvari i hude
 umije dobro izvaditi.
- On sam može sve zamesti
 pute opake od grešnika,
 i milostim k sebi svesti
 koga odluči od vik vika.

105 Nadvor svoga dvora ide
s dvorkińicam dvornijem mlada,
nu je družbe dvorit slide
želnijeh dvoran svega grada.

110 Kud srnete, mlaci plasi,
što se od vas ugledalo,
što se drugo od vas pazi
neg na zemlji zemlje malo?

115 Nekom posmijeh svoj otvora
kijem mu misli razveseli,
ńekom jasnos od pozora
kijem mu otkriva dan pribijeli.

[8]

120 Nekom riječcu razbludenu
šapće tiho u prohodu,
nu ne dobro razumijenu
da ga drži u zahodu.

Sva je u varki i hitrini,
sve svo'e žeļe taji i krije,
sva je izdajstvo, u svem hini,
u nevjeri vjere nije.

125 Svijem je blaga, danu pase
slatkom pašom od ufanja
svačija srca naponase
od života do skončanja.

130 Ke je čudo dikla mlada,
slijedeć svaku ņe požudu,
iz zla u gore da upada
u nečasti i u bludu?

135 Bez ćaćka i bez majke svoje
u zapusti odhrańena,
bez zabave prem svakoje
kako loza zapuštena.

140 Kad se ugleda pak u vlasti
razbludena od svakoga,
malo dobru sestru časti,
mańe braca razumnoga.

[9]

Na dobri se svjet rasrdi,
a opaki i zli žudi,
i svevolam pak pogrdi
strah od Boga, sram od ļudi.

145 Tijem gospodcka djevojčica
za svoj prijekor ime steče
u svem gradu da grešnica
od svakoga zva se i reče.

150 Svijetla časti, nada svima
ku hrabreno srce ľubi,
lijepa ti si tko te ima,
teško tomu ko te izgubi!

155 Lasno 'e izpraviti tanku hvoju,
nu kad bude uzrastiti,
i u trudu i u znoju
mučno 'e krivi dub praviti.

160 Draču izkupsti nije muke
mladu, nu kad odebeli,
sve izbode sebi ruke
izkorijepit ko ju želi.

Plav ko vidje bez vesala,
bez zakona skup od grada,
al bez uzde końa i žvala,
Mandalijenu gledaj sada.

[10]

165 Ko na vrata crkve svete
stupi, žamor podiže se,
svačije misli na ņu lete,
čijem svak na ņu obzire se.

170 Sa svijeh strana svud je puna
slavna građa plemenita
razumnoga Salamuna
po svem svijetu glasovita.

175 Blag Isukrs tuj zpovijeda
sve zakone umrlima
Mandalijenu kad pogleda
svojim očima milosnima.

180 I ona k ņemu pogled svrnu
ter ga pomno slišat uze,
i u srcu sva protrnu,
i ončas ronit poče suze.

O kreposti neizrečena,
riječi po koj stvori sve se,
o jakosti oka ognena
prid kojijem se zemļa trese!

185 Svaki pogled i riječ svaka
od Božijega Sina živa
dikli je mladoj strijela jaka
ka joj dušu obraniva.

[11]

190 Je li, je li, Mandalijena,
ljuvena ovo ista strila
kom bi prije obrađena
i kom si inijeh obranila?

195 Nije, nije, vjeruj meni,
nebeske su ovo rane;
ono bi prije plam pakleni,
od rajske je ovi strane.

200 Ova strijela rađa i liječi,
ona gore ranu zledi;
život je u ovoj svetoj riječi,
smrt u tvojoj bi besjedi.

Suzami se sva oblila
djevojčica prigizdava,
pače 'e oči obratila
da su rijeke Sava i Drava.

205 Danu suze grozne odviše,
ke se biser svijem činahu,
brzo i cvil uzbudiše
iz srdačca u uzdahu.

210 Cvili, plače, pače rika,
ne uzdiše neg izdiše,
ni ju sram je od vladika,
ni gospode od najviše.

[12]

215 Naprave je sve razvrgla
pokajana pokornica,
s grla obli biser vrgla,
digla s glave sva cvjetica.

220 S uha smače ušerezi,
a verigu zlatnu s vrata,
i drag kami kijem se uresi,
ki je bisera draži i zlata.

Od stida je poniknuta,
ne ko prije bi ohoła,
ter se krije dijelom skuta
videći se polugola.

225 Poče trgat zlatne žice
ke joj shode do koljena,
poče grdit drago lice
ucvljena Mandalijena.

Ište se u svem poružiti,
230 nu svijem tijem se ljepša pazi;
želi se u svem pogrubiti,
a tijem draža vele izlazi.

Veće u suzah sasma plije, [13]
235 sva se izkubla, sva 'e krvava,
danu s tega grubša nije,
negli većma svijem gizdava.

Krv od lica, suze od oči,
240 pram od kosi vidjet jesu,
ko s koraļem od istoči
zlatu i biser kad povezu.

Prista Jezus sve govore,
a cviliti ona nije
245 zloće ke ju smrtno more
i grijeh ki joj dušu rije.

245 Dijeli se i ona i najpreče
izvan crkve sama pođe,
putim ide, pače teče
da prije k dvorim svojijem dođe.

250 Pram prosuti na ņe glavi
i proz prame svijetle oči
prilikuju u dubravi
zrake sunca od istoči.

Ko k ņim priđe dikla mila
255 ovu pjesan tužnu kliče:
»Zašto li sam ostavila
tebe, višni Ľubovniče?

Za izprazne, jaoh, taštine [14]
od nekrepka segaj svita
260 pustih tebe, Gospodine,
ki si plata ma čestita.

I mogla sam sagriješiti
tebi, momu Stvoriteļu,
hteći vazda ispuniti
nepravednu svaku želju.

265 I za sve to još sam živa,
još me opaku zemlja uzdrži,
i budući tebi kriva
još me s neba trijes ne krši!

270 Razpukni se, srce moje,
ako nijesi stanac kami,
pukni, er puknut pravedno je
da daš izhod svijem zlobami.

275 Ah, ne bi li dosta tebi
što ti samo Boga ostavi,
neg još tašto sasma u sebi
inijeh ganu s tvom ljubavi?

280 Kolikijem sam uzročila,
ah jaoh, vajmeh tužnoj meni,
da im se duša izgubila,
da ih primi jaz pakljeni.

O vi ki ste u životu,
družbo od mene privarena,
pust' te umrlu mu ljepotu
dokli vami jes bremena!

[15]

285 Zbogom, zbogom ostanite
moji nesrećni dvori bijeli,
ki me grijeha svjedočite
jere ste ih svijeh vidjeli.

290 Zbogom, svione, zlatne odjeće,
piće slatke i naprave,
ostanite dalek veće
sve razkoše me nepravle!

295 Dvor s pustiňom promijeniću,
jestojska mi biće trava,
odar zemlju učiniću,
ševar mi će bit naprava.

300 Bih gospođa, biću sužna,
pritvoriću bitje i sliku,
lele, lele veomi tužna
da ne osušim lica viku.

Ko zna, ko zna da u spiľi
sred zabiti tej kamene
još ćeš doći, Bože miľi,
pohoditi često mene?

305 Ko zna rukom od anđela [16]
da u pustoj, divjoj strani
pićom slavna tvoga tijela
tva moguća vlas me uzhrani?

Ko zna među oštrijem hridim,
310 gdi ljudckoga nije puta,
još te živa često uzvidim
u molitvi uzdignuta?

Ko zna ovu zlu grešnicu
da blag budeš pomiliti
315 i sharanu pokornicu
najposlije u raj tvoj primiti.

Prosti, prosti, Gospodine,
začuj moj glas ucvišeni,
320 milosrdje za krivine,
blagi Bože moj ljubleni!

Gledaj moje pokajanje,
viđ gdje lupam griješne prsi,
daj mi tvoje smilovanje
da sva zloba ma se smrsi!«

325 Kako ovo dogovori,
već rijet riječi nije mogla,
mladahna se omramori,
tere se je prinemogla.

Sva je tužna problindila, [17]
330 pade obrazom zemlji nica,
ćućenje je izgubila
plemenita djevojčica.

Čini, slatki Gospodine,
koji nebo i svijet stvori,
335 ko ju slijedjeh u krivine
da ju slijedim i u pokori.

I ako nije vlasti moje
da ju mogu dopratiti,
da budemo noge tvoje
340 groznijem suzam oba umiti,

dopušteno da daj mi je
na izgled drage ņe pomasti
da se moja krv prolije
cjeća tvoje slave i časti.

Svrha prvoga cviljenja.

6 svù I, 10 »šlę pofcudę« I; 13 »Mofcebitbi« I; 14 »gnę« I; 16 »Bofcioi ricci« I; 19 »mnogę gnę kriuinę« I; 20 »šijva« I; 23 »tolikoije gnę« I; 24 »vehme sada« I, »uecmaie sada« M, »Vechmaie sad« S, Veé me sada Ma; 32 »koij« I; 36 »kę« I; »famernije« I²; 40 »Plemenštvom« I, »plememstom« M, plemštvom G, R, Be; 46 »gnę« I; 48 »gnę« I; 54 »gnę« I; 61 »Nefna« I; 64 »nekaſce« I²; 65 »Gnę« I; 68 »išpraagliaju« I, »i spraugliaiu« M; 74 »gnę« I; 76 »kaſce« I; 77 dijo I; 83 ponosita M, S, R, G, pronosita I, Ma; 88 »ſvę« I; 90 »zore« I; 91 gadna I², Ma; 101 »ſvę« I; 102 »greſenika« I; 105 Nadvor] »Navor« I, Ma; 108 »ſceglnich« I; 109 »plášij« I; 111 »paſij« I; 112 »ſemglic« I²; 119 »rſumienu« I; 130 »gnę pofciudu« I; 131 iz zla] »iſ la« I²; 133 »Majkę« I; 140 »magnę« I; 141 Na dobri se] »Nadrobife« I², 151 »t'kote« I; 152 izgubi] »izbugi« I; 164 »zarkvę ſvetę« I; 170 »gragkia« I; 176 »ſuojm« I¹, »ſuojm« I²; 198 »ſledi« I; 201 »ſva'« I; 203 »pacee« I; 205 »groſne« I; 206 biser] »biſe« I²; 207 »barſo« I¹, »barzo« I²; 215 »oblj« I; 217 »uſcie reſi« I; 230 »paſi« I; 232 »draſcia« I; 240 »poveſu« I; 245 »Dielife« I¹; 249 »gnę« I; 257 »taſjetine« I; 278 »vaimen« I, vajmeh R; 286 »moij« I; 297 »Gospoglia« I; 315 «ſ'haranu« I¹; 334 »koij« I; 342 »drage gnę« I.

CVILJENJE DRUGO

[19]

Attulit alabastrum etc.
Remittuntur tibi peccata.

Vjekuvječni višni Bože,
ko ima krila od anđela
za uzletjet da znat može
čudnovita tvoja djela?

5 Danu djelo nijedno nije
nad sva djela tva velika
zamernije i čudnije
negli opravda od grešnika.

Opravdanje od opaka
10 djelo je uprav ruka tvojijeh,
moć je umrla prem nejaka,
čudan Bog si u svetijeh svojijeh.

ZVI GLIENIE DRUGO
 ATTVLIT ALABASTRVM, &c.
 REMITVNTVR TIBI PECCATA.

IEKVVIECNI Viscgni Bosce
 ko ima krila od Anghiela
 ša usleriet dà snat moſce
 ciudnovita tvoja diela?

Dà nù diello niedno nije
 nadsva diella tva velika
 samernije, i ciudnije,
 negli opravda od greſcnika,
 Opravdagne od opaka
 dielloje ù prav Ruka tvoijeh
 mochje umarla prem nejaka
 ciudan Bogſi ù Svetieh fvoijeh,
 Svakſe moſce ukinuti
 fvoijem htignem, (vojom mochi,
 nù nje mochſe uſdignuti
 beſ velikę tve pomochi;
 Sred neiſmerna tvoga ſnanja
 pritvoriti laſnotije
 ù ſud tvoga iſabranja,
 ſud. ođ ſmarti ki bij prijē,

Nedo-

- Svak se može ukinuti
svojijem htiñem, svojom moći,
15 nu nije moć se uzdignuti
bez velike tve pomoći.
- Sred neizmerna tvoga znanja
pritvoriti lasno ti je
u sud tvoga izabranja
20 sud od smrti ki bi prije.
- Nedohitnoj tvoj mudrosti [20]
lasno 'e učinit tej pritvore
da ko bi ogleđ izpraznosti,
bude ogleđ od pokore.
- 25 Tvoj blag pogled milostivi
tako slatko dušu ustrijeli
svojom smrtime da oživi
čijem za grijehe sve procvijeli.
- 30 Tomu 'e izgled Mandalijena
gospodična djevojčica,
prije izprazna i luvena,
sad pokajna pokornica.
- Ka buduć se pojavila
ko se biješe prinemogla,
35 tere zraku dana bila
nazreti je opet mogla.
- Zatreštena, zapañena,
puna jadā, smećā i tugā,
kako da je razbuđena
40 od smrtnoga sana duga,
- trudne oči obrativa
k sebi i sama pogleda se,
veće mrtva nego živa,
danu sama ne pozna se.
- 45 Vidi gdi je sva odrta [21]
i gdje krv joj odsvud vrvi,
gdi je na zemlji svā prostrta,
svā u suzah, svā u krvi.
- 50 Vidi da 'e problindjela
kakono snijeg od planina,
ali rusa kako bijela,
ali cvijetak od čemina.

- Gleda u rukah kako nosi
nemilosne tej uviti,
55 od zlaćenijeh svojijeh kosi
plijen bogati i čestiti.
- Razabra se i osvijesti,
nu se ončas razbudiše
60 cvili, plači i bolesti
s kijeh mlađahna dikla izdiše.
- Uze zlobe sve nedrage
glasit pjesnim pritužnome,
ali joj tužnoj nije snage,
tijem umuknu mramorkome.
- 65 Nu u jeci i jauku
tužno srce i bez glasa
kaže boles, trud i muku
unutarńega od poraza.
- Skončava se mlada i krši,
70 oči svodi, svud se vrti,
ko na ognju da se prži,
tijem bolesti čuti od smrti.
- Spomenuje i razbira
sve što začu, sve što vidi,
75 sahne, gine i umira,
vene, čezne, gasne i blidi.
- Smišļa u svem svom životu
svu neharnos toli mnogu,
a neizmernu pak dobrotu
80 u milomu svomu Bogu.
- Gleda ujedno sve svoje stare
zlobe, opačtva i krivine,
a zna koje primi dare
od nebeske veličine.
- 85 Zna da se je porodila
gospodckoga od koljena,
nu da 'e ona pocrnila
čas lijepoga od imena.
- Sebi se istoj sramna krije,
90 nu se tužnoj ņojzi vidi
da svaki mir bezoči je,
od česa se srami i stidi.

[22]

- Najposlije zapazi se [23]
put izpraznijeh ņe zabava,
95 gdi velika množ vidi se
od razkoša i naprava.
- Tuj ugleda i tuj vidi
alabastrov sud snježani,
ki se kako cklo providi,
100 u kom dragu pomas hrani.
- Tijem sred ruke bijele svoje
uze mramor bjeli od lira,
s kijem razaznat prem mučno je
ruku ka se proŭ prozira.
- 105 Komu reče: »Jaoh, na tebi
pako li sam ja kupila?
Ne, ne viku, Bože od nebi,
za te ga sam odredila.
- U Šimuna gubavoga
110 kuću, k ņemu sada poću,
tu u ljekara ljublenoga
lijek moj rani naći moću.
- Oči, suze pripravite,
prvi uzroci grijeha moga,
115 da me blude potopite
sred potopa vodenoga.
- Ako zli plam uzrok zlobā [24]
najprije kroz vas k srcu slazi,
pravedno se prem podoba
120 vašijem suzam da se ugasi.
- I vi mojī tašti prami,
ki vezaste dosle jako
sužne kako verigami
i puniste ņima pako,
- 125 spravite se da budete
svezat mene pokornicu
na one noge blage i svete
za kuplenu robiŭnicu.
- A vi usti, pripravite
130 časne celove i poćenē
da priklone izlubite
noge one priblažene.

Jeda ostanu čijem biljezi
vaši sred tej puti bile,
135 svi smetu se vaši grijesi
kijem ste néga uvrijedile.

Tijem svā s kojijeh, Bože od nebi,
svaki grijeh se moj uzroči
140 odsad služe samo tebi
pomaz, usti, pram i oči.«

Kako reče, tako učini
i iznađe ko želaše
gdino Jezus, Bog istini
u Šimuna blagovaše.

[25]

145 Plemenita o gospođe,
čijijem svjetom i naukom
ovu gozbu smetat dođe
tvojijem plačom i jaukom?

150 Zna, zna tužna da ona spravi
piću uzdaha, pitje od suza,
gozbu draže od ljubavi
nad svijem gozbam za Jezusa.

155 Dikla mila ko ga vidje,
zasrami se sva i strese,
zažari se pak ublidje,
omrznu se, užeže se.

160 Strah joj veli: »Dobro gleda'
u što se uzdaš sama u sebi!
Vrat' se opeta, ne naprijeda,
znaš li, ono je Bog od nebi.

Pri nému je pravda sveta
po sve vijeke, po svā doba,
on bi sveđ Bog od osveta,
strašni sudac vrh svijeh zloba.«

165 Ali jo' ufanje ljepše veli:
»O grešnice, ne straši se,
on spasenje tvoje želi,
k nému, k nému uteci se!

[26]

170 Milostivi Bog ono je,
naš je on odkup i obrana,
milosrdje obilno je
vrh grešnika pokajana.«

- Ovi svjeti vidješe se
dikli mladoj boji u svemu,
175 zato pomas svu prinese
i na glavu obli njemu.
- Ona učini djelo ovo
za spomenu uvijek dati,
180 tijekom priteče Jezusovo
tijelo u grobu pomazati.
- Poniknuta paka staše
Jezusovijem za nogami,
a noge mu oblijevaše
prem groznijema ne suzami,
185 ke je blago s mnogom časti
svojijem pramim otirala,
i mazala tom pomasti,
i pridrago celivala.
- Pomas donije – mramor bili,
190 suze – cafin vedrijeh oči,
celove ustī – koraļ mili,
prame – zlato od istoči. [27]
- S tijekom je sudim pridrazima
vrh Božjega slavnā tijela
195 mastim, suzam i pramima
i celovim zadaždjela.
- Neđa maže, sebe ozdravļa,
nad nīm suzī, sebe umiva,
sebe odriješa, na ņ vez stavļa,
200 koga izdavā, sad celiva.
- Izrijet jednu riječ ne more,
jadnu pjesan da ponovi,
ali za ņu sveđ govore
mas, pram, suze i celovi.
- 205 Nazad stojī er se srami
pogledat mu rajsko lice,
ište milos pred nogami,
bježi pravdu od desnice.
- 210 Pače od ne želi skriti
sebe i sva griješna djela,
ter se brani, ter se štiti
svetom sjenom slavnā tijela.

- [28]
- 215 Stoji nazad plačna hteći
teško breme od krivina
navaliti svê na pleći
svoga blaga Gospodina.
- 220 Nazad stoji er mu ukrasti
žudi milos za sve zlobe,
ter s mirisom od pomasti
krije svoj smrad i gnusobe.
- 225 Paka u sebi klikovati
poče: »Ovo su svete noge
koje hteći mene iskati
podnesoše trude mnoge.
- 230 Noge stavne, temeljite
Sina Boga privišnêga,
svom krepčinom ke zdržite
bitje od svega svijeta ovega,
uzdržati dostojte se
slabu mû plav koja tone,
i ka za vas sad veže se
da nesrećna ne potone.
- 235 Prim'te milos na veliku
grad izdavni pun nevjere
ki sad svomu dobitniku
stijeg oholi po tle stere.
- [29]
- 240 Evo zvijeri nesmiļene
ka prid lovcem tijekom bježa,
usred srca ustrijelene,
ulovi ju svoja mreža.
- 245 Ja sam, ja sam ucvijelena,
blag pastiru rajskih strana,
ovčica ona izgubljena
tvoga stada izabrana.
- 250 Milostive ruke tvoje
nasadiše u red lijepi
drag vinograd duše moje
ki zli vepar iskorijepi.
- 250 Ja sam oni dragi kami
ki toliko scijeni i ļubi,
koji mojijem za zlobami
činih da se tebi izgubi.

- Ja sam, ja sam tve stvorenje
i od ruka tvojijeh dilo
255 zasveda je, jaoh, zgrješenje
mene tužnu pritvorilo.
- Veće 'e tvoje smilovanje
i veća je tva dobrotā
260 negli je moje krivovanje
nećasnoga od života;
- veće možeš, mili Bože, [30]
zloba meni oprostiti
negli ih grijesna duša može
po svē vijeke učiniti.
- 265 Uzmi, uzmi, Gospodine,
što je tvoje, tuđe vrzi,
primi dušu, a krivine
smeti, satri i zamrzi.
- 270 Za ove svete tve koljene
ke suzami sad oblivam,
za stupaje obljubljene
ke trem kosam i celivam,
- 275 za ono mlijeko slatko i drago
koje primi od Djevice
milosrdje imaj blago
vrhu mene pokornice.«
- 280 Nu čim tužna izvan mjere
sebe okrivlja, Boga slavi,
puna ufanja, puna vjere,
puna Božije zgar ljubavi,
- 285 »Ovi prorok pravi da je, [31]
koga slave svud i liće,
zno bi ka je i kakva je
grešnica ova ka ga tiće.«
- 290 Koga videć Jezus blagi
zamišljena sasma u temu,
reče u govor svoj pridragi
veoma tiho ovo nemu:

»U jednoga kamatnika
u isto doba dugovahu
295 potištena dva dužnika,
odkud vratit ne imahu.

Jedan pecat pjenez primi,
drugi peset dugovaše,
300 blagodarno prosti obimi,
ki ga ljubit većma imaše?«

Tad odgovor Šimun do je:
»Scijenim pravo da rijet se će,
komu veće darovo je,
da ga oni ljubí veće.«

305 Reče Jezus da procijeni
pravo u sudu u negovu,
obradi se zatijem k ženi
veleć: »Vidiš ženu ovu?

310 Nu, Šimune, dobro gleda',
u tvo' u kuću hotjeh priti,
ni malo mi vode ne da
noge moje za umiti.

[32]

315 Ova odkad dođe odi,
sveđ mi je noge umivala
u obilnijeh suza vodi,
a kosami otirala.

320 I celova ti ne da mi;
ova odkad uljezla je
sveđer noge celiva mi
i celovat ne pristaje.

I ti ulem ne pomaza,
kad ti dođoh, glave moje,
a pomastim ona maza
meni obilno noge oboje.

325 Zato t' veļu, množ velika
grijeha joj se oprostila,
jer i tomu jes prilika
zašto 'e vele i ljubila.

330 A tko godi ljubí mañe,
mañe mu se i prostiva,
jer svakomu, znaj, praštanje
na ljubav se izmjeriva.«

Paka reče Mandalijeni:

335 »Za veliku tvoju viru
tebi grijesi su oprošteni,
pođi u dragom veće miru.

Tebi je, tebi oproštena,
nu nije meni tvoja zloba,
meni za ņu, Mandalijena,
340 trpjet muku, znaj, podoba.

Tebi, tebi oprosti se
grijuh i grijeha svā pokora,
ali meni, jaoh, hrani se
križ i na ņem smrt najgora.

345 Tebi izprazne praštaju se
svē naprave, o grešnice,
meni za ņe spravljaju se
[s] zapljvkami zaušnice.

Milosrdje tebi se ima
350 za krivine tvoje mnoge,
a ja čavlīm žestocima
daću moje ruke i noge.

Tebi, tebi grijeh se pusti,
jezbe i pitja izvan mjere,
355 ja prinijeću moje usti
na octe i žuči ko čemere.

Tebi sada ja naričem
z blagosovom mir izpunī,
360 a put moju davam bičem,
a trnovoj glavu krūni.

I tebi, eto, grijeh se smrsi
bludnijeh misli ki te obrani,
a ja odredih moje prsi
šipu kopja, gorkoj rani.«

Svrha drugoga cviljenja.

1 »Viekvvecni« I¹, »Vierkuuicni« I²; 9 »Opravdagne« I; 14 »htignem« I; 15 nije]
»nje« I; 16 »velike« I; 20 »bij« I; 27 »oŝcivi« I; 60 »kich« I²; 63 »nij« I; 67
»kaŝce« I²; 68 od] ob I¹; »porasa« I; 69 »S'konciava« I; 76 »cefne« I; gasne]
»grasne« I²; 79 »neismernu« I²; 84 »Nebeske velicine« I; 86 »Gospozdkoga« I; 87
»dae'« I; 94 »i sprafnieh gnę« I; 95 »vidiŝe« I²; 96 »rafkoŝcja« I²; 98 »Allabaŝtro«
I, R, Alabastrov S, F, Allabastra Be; 107 »Boŝce« I; 121 »moij« I; 128 »robigniz'u« I; 137

»fūa« *I*; »Boſce« *I*; 144 »Scimna« *I*¹, »Scimma« *I*²; 149 »S'na« *I*; »pravi« *I*²; 151 »dra-
 feę« *I*; 152 »goſham« *I*; 156 »uſce ſceſe« *I*; 159 »ne'« *I*; 160 »ſ'naſcli« *I*; 165 »Allio«
I, *F*; 180 »pomaſati« *I*²; 184 »groſniema« *I*; 189 »Pomaſ« *I*; 190 »zafin« *I*¹, »zafin«
*I*², »zafir« *Be*; 197 »oſdravglia« *I*; 199 »odrieſeia« *I*¹; »veſ« *I*²; 204 pram / hram *I*²; 205
 »Naſad stoj« *I*; 213 »Stoj« *I*; 217 »Naſad stoj« *I*; 223 »h'techi« *I*; 230 »mu'«
I; 334 »iſ'davni« *I*¹; 237 zvjeri] »ſvieti« *I*²; 247 »Duſce moję« *I*; 251 »Koi« *I*;
 257 »Vehiee' tvoe« *I*; 258 »vechia« *I*¹, »vechiaie« *I*²; 260 »ſ'civota« *I*; 263 neglijh«
I; 264 »po' sve'« *I*; 277 »mierę« *I*; 281 druge] »Droghe« *I*²; 282 »po'« *I*; 286 slave]
 »ſlage« *I*; 306 »suudu« *I*²; 308 vidiſ] »vidiſe« *I*; 310 »tvou« *I*; 315 »obilnijed« *I*¹;
 319 »ſvehier« *I*; 322 »glave moję« *I*; 328 »ſaſctoe'« *I*; 330 »ſe« *I*; 332 »iſmieriva«
I; 338 »ſloba« *I*; 339 za ſu] »ſangu« *I*, ſagnu *S*, *G*, ſagniu *F*; 347 meni za ſe]
 »mini ſagne« *I*; 351 »ſceſtozima« *I*¹; 254 »jeſbe ... mierę« *I*; 356 »ſuci« *I*.

CVIŁENJE TRETJE

[36]

Tulerunt Dominum meum etc.
 Vidi Dominum etc.

Suze srećne i ćestite
 ke skrušena duša liva,
 ah, drago ti izhodite
 iz srdaćca boležljiva.

5 Pokli vi ste biser bili
 draži bisera iztoćnoga,
 koji samo Bogu omili,
 koji samo zani Boga.

10 Vi ste vode ke stvorene
 u početak kada jeste,
 rukom Božijom odijełene
 vrh nebesā stavłene ste.

15 Paće vi ste take moći
 oblijevanju u vašemu,
 da k pristołu smijete doći
 k istom Bogu mogućemu.

20 Vi ne samo ne dunete
 rajski ogań i žeravu,
 nu većma ga raždizete
 na nebesku ljubav pravu.

Vi ste, bistri viri od suza,
 ljubko Boga pridobili
 i proštenje u Jezusa
 Mandalijeni isprosili.

[37]

ZVIEGLIENIE TRETIE

IVLERVNT DŌMINVM MEVM, &c.

VIDI DOMINVM, Etc.

use srečne ; i cestite
ke s'kruscena Duscia liva,
ah dragoti* i/hodite
i/ Sardacza bólescgliva,

Pokli viste biser bili

drašcij bisera istocnoga,
koij samo Pogu omili,
koij samo sanij Boga ;

Viste vode ke stvorene
ù pocetak kada jeste
rukom Bošcijom odiegliene
varh Nebesâ stavglieneste ,

Pace viste takę mochi
oblievanju ù vascemu
dâ k'pristogliu smiete dochi
k'istom Bogu moguchiemu ;

Vi nè samo nedunete
Raiski ogagn, i/šceravû,
nû vechmaga 'rašdi/cete
nâ Nebeskv gliubav pravu ;

Viste

25 Dosle nebo zemļu poji
svojijem rosam i daždima,
zemļa nebo sad napojī
suzā daždīm obilnima.

30 Zato 'e dikla nebu mila
s istijem suzam (ah čudesā!)
plam od pakla ugasila
i plam srdžbe od nebesa.

35 Oni čas se mlada odijeli,
nu rañeno srce ostavi
Bogu ki ga slatko ustrijeli
svemogućom svom ljubavi.

40 Živijem ognēm drago gori,
sva je u plam satvorena,
i iznutra i izdvori
užežena Mandalijena.

Samo svoga Boga ļubi
sa svom dušom dikla sveta,
a sva ina mrzi i grubi
od ovoga svega svijeta.

45 U dne i noći ona viku
ne misli o inom i ne radi
neg o rajskom vjereniku
sred duše joj ki se usadi.

[38]

50 Svakčas želi da ga vidi,
slišat ga je svud joj drago,
u svijeh putijeh sved ga slidi
ne štedeći svē svo'e blago.

55 Sve raskošē, sve razblude
i svu lipos svoju mnogu
shara ona neka bude
svetilište svomu Bogu.

60 Sved je tužna i boleća
kad nije z dragom svom ljubavi,
i ko ugasla jedna svijeća
aļi suh pañ u dubravi.

Često uzme tugovati
u stravlēne ove pjesni:
»Čijeme tebi da zaplati
moja duša, ma ļuvezni?

65 Kô da igda odgovorim
na milosti tve velike,
da se ogañ sva satvorim
i da suzim po sve vike?

70 Što u meni dobro ugleda,
slatka željo ma ljublena,
nego srce mrazno od leda
i od stanca od kamena?

[39]

75 Al ko sunce od istoçi
hotje led moj rastopiti,
ter proz plačne moje oçi
u suze ga obratiti?

80 Al ponovit hotio si
nad mnom čudo starijeh lita
kada vode izveo si
iz kamena stanovita?

Ali u meni svā čudesa
hotje skupit, Bože od nebi,
ko kad stvori vrh ničesa
svijet i što svijet zdrži u sebi?

85 Tako ukazat hotje sada
razglašene vrh grešnice,
vrhu crva, vrhu smrada
moć velike tve desnice?

90 U što si se tužna uzdala?
Jeda u cvijet od mladosti,
kad si s Višnjijem vojevala,
al bjeguće u ljeposti?

95 Sve to bježi i prolijeta
i ostane u nescjeni
prije neg rosa pade s cvijeta,
prije neg pade cvijet s zeleni.

[40]

100 Za zrcalo i zabavu
vele bi ti bilo boļe
da si uzela mrtvu glavu,
da znaš kako smrt nas koļe.

Da si se u zemļu oglekala,
spovidjela ona bi ti
što 'e umrla sva zahvala,
što bi, što si, što ćeš biti.

- 105 Ogled ti je pravi bilo
za uzkrsnut dušu od zloba
tvoga braca mrtvo tilo,
usmrđeno usred groba.
- 110 Nu moć, Bože, bila 'e veća
dušu meni uskrsnuti
neg Lazara što smrdeća
ti uskrsnu u svoj puti.
- 115 On u grobu četr dana
sto je u smradu i tamnosti,
mrtva u paklu ukopana
ja bih s prve me mladosti.
- 120 Pleme, ljepos, mlados, znanje [41]
u zlo moje teško stratih,
misli, snagu i imanje
u grijeh stvorih i obratih.
- Nu ti iz pakla (ah jaoh meni,
spomena me čini mriti)
Spasiteļu moj ljubleni,
htje me mrtvu izvaditi.
- 125 Ti, ti okom milosnime,
Isukrste moj primili,
od zlijeh duha slobodi me
ki me bijehu posvojiši.«
- 130 U ove pjesni svoje vaje
sve dni glasi za krivine,
a sniženo ne pristaje
dvorit tebi, Gospodine.
- 135 S tobom trudi, s tobom muči
i bremena čas ne gubi
da tvoj sveti zakon uči,
er goruće sasma ļubi.
- 140 Razmišljanja nad svā dobra,
ti ņu hvaleć ču se rijeti,
dio najbolji ona obra,
koji neće ņoj se oteti.
- Nu ko začu dikla mila [42]
da je Juda zli zamićen,
da te tjera mnoštva sila
i u vrtu da si uhićen;

145 da si izbjegn vas bičima,
da 'e puk na te vas nabuđen,
kružen trnim da si oštrima,
da si na smrt križa osuđen,

150 bez razbora i bez svijesti
sva se prostrije zemlji nica
neizmerne od bolesti
zatravljena ljubovnica.

Nu, jaoh, opet kad te vidi
dikla tužna, boležljiva,
155 gdi križ nosiš, gdi te slidi
mrtva majka već neg živa,

zatječe se zamamljena,
nu razabrat ne ima moći
al će sinka utruđena,
160 ali majku prije pomoći.

Pod tegotom križa pada
tužni sinak s teška truda,
a mre majka s tuge i jada
videć gdi mre ne razbluda.

165 Jednom rukom izčeznuta
majku diže plačnu u svemu,
drugom Sina ogreznuta
svega u krvi, i križ nemu.

[43]

170 Ali jo' trudnoj nije snage
da pomoći može obima
i da uzdrži svoje drage,
tijem padaju, i ona š nima.

Tako i vita jela pade
kad ju plahi vihar skrši,
175 ter zajedno š nom opade
loza i brštan kijeh uzdrži.

Tužna pjesni, stoprv spravi
tužbe, cvile i jauke,
ter spomenu, jaoh, pojavi
180 Jezusove smrti i muke.

Gledaj, plačna Mandalijena,
na Kalvariji gdi podižu
razapeta i pribjena
tvoga draga, jaoh, na križu.

185 Blagi Jezus tvoj ono je,
(ko bi reko, ah jaoh meni!)
drag vjerenik duše tvoje,
naučitelj tvoj ljubleni.

190 Gledaj, gledaj pomno nega
na što sada, ter prosudi,
mnoga ljubav dovede ga
i tvoj i moj grijeh prihudi.

[44]

195 Gledaj noge obljublene,
noge bijele i snježane,
suzam prane, kosam trene
i od tebe celivane.

200 Gdje ne imaju ljepos prvu,
svaka lutu ima ranu,
pribjene su čavlim k drvu
s ove strane na onu stranu.

Gledaj glavu priblaženu
dragom masti ku ti maza,
svu, jaoh, krvim oblivenu.
Gdi jo' 'e jasnos od obraza?

205 Gledaj kō se muči i mori,
vene, gine i uzdiše,
kako s ćaćkom svojim govori
i ko tužan, jaoh, izdiše.

210 Umro ti je, jaoh, umro je
tvoj pridragi na tve oči,
tamnom noći pomrklo je
tve sunačce od istoči.

215 Smrt je vrlo priklopila
dragu rajsku tvu ljepotu
i nemilo umorila
po kom sva su u životu.

[45]

220 Zatim s križa prisvetoga
dižu mrtvo božije tilo,
tim primaju draga svoga
svi na ruke blago i milo.

Majka tužna zagrla ga,
nu spovidjet tko da bude
ko procvili ljubka i blaga
vrhu mrtve sve razblude?

225 Ivan prsi celiva mu
na kojijeh prije počiva,
Mandalijena umiva mu
noge ko ih prije umiva.

Danu s toga što je boļe
230 kad u smrtnom plaču i vaju
vidjenje im srca koļe,
suze rane otkrivaju.

Sred majčina tužna skuta
odkriva se put prostrta,
235 sve da 'e jedna rana ļuta,
tako 'e ranam sva odrta.

Hoće opeta da izusti
jadnu pjesan u svom cvilu,
ma riječ mre joj usred usti
240 videć mrtva Sinka u krihu.

Nu stravljena Mandalijena,
trgajući zlatne vlase
da bi pukla tvrda stijena,
kliče u ove jadne glase:

245 »Majko tužna, Majko blaga,
ovo 'e Jezus tvoj ljubleni,
pogledaj ga svega naga –
poznaš li ga? Ah, jaoh meni!

U negovoj poznaj krvi
250 priblašeno mlijeko tvoje
ka mu obilno odsvud vrvi
za krivinē težke moje.

Veselo ga ti porodi
i u skut primi lijepa i zdrava,
255 sad ga u skutu držiš odi,
ah jaoh, mrtva i krvava.

Kraļi mu se pokloniše
onda kad se porodio,
sad se rugan s križa diže
260 gdi je s lupežim propet bio.

Tad anđeli od nebesā
pojuć Bogu slavu daše,
sad strašiva sva čudesa
svā stvorenja ukazaše.

[46]

[47]

- 265 Sunce stamni, a mrkline
skriše zemlju ka se strese,
puče templo do dna i stine,
mrtvi uzkrsnut vidješe se.
- 270 Nu 'e tvoj dragi, vjeruj meni,
u razbludi koga zvaše,
moj mio bijeli i rumeni
obilježe za najdraže.
- 275 O goruća mâ ljubavi,
o nebeski vjereniče
koji život moj zatravi,
duše moje ljubovniče,
- 280 nije li ti dosta bilo
što mi grijeh se htje prostiti,
neg još prope sveto tilo,
neg još za me htje umriti?
- Umro mi si, jaoh, umro si,
moj jedini razgovoru,
lijepi cvijete, svenuo si
ki u rajskom ničē dvoru.«
- 285 Pak se k svetom križu obrati [48]
drago grlit ki poteče
i još draže celivati,
komu cvileć ovo reče:
- 290 »Za Marijom mož' se rijeti,
druga majka obljubljena
Jesusova, križu sveti,
koga drža zagrljena.
- 295 Zasve dragom da blagosti
ona tebe sad prihodi
er ti odrije bez milosti
tijelo koje ona rodi.
- 300 U krilu ga 'e sved' vrućila,
ti ga sledi sred sjevera;
mlijekom ga ona jes dojila,
ti mu poda sad čemera.
- U kolijepci néga zavi
pelenami mekahnima,
ti ga pribi bez ljubavi
tvrdijem čavlim i oštrima.

305 Nu za sve to ti si veći
jer ga ona umrloga
rodi na svijet, ti moreći
neumrla daćeš Boga.«

Dile bi se prođijilo [49]
310 ne žalosno nanicanje,
ali odniješe božije tilo
na pokošne pokopanje.

Nu s Marijam pospješi se
mrakom hodeć veomi izrana
315 kūpeć pomas i mirise
za namazat ukopana.

»Ah, gdje si se uputila?
Znaš na grobu ke su straže?«
– »Od ljubavi gdi je sila,
320 nijedne zgone tuj ne straše.«

Među sobom tim veľahu:
»Ko će odvalit sada nami
ploću s groba?« jere znahu
da 'e veoma velik kami.

325 Svaļena ga nu nađoše,
svaka u grob ter poteče,
u kom mlaca iznađoše,
izčeznutim ki im reče:

»Ne bojte se! Znam da ištete
330 vi Jezusa raspetoga,
grobnice mu evo svete,
on uzkršnu s mjesta istoga.«

Dikla slavna potekla je [50]
335 brza iz luka kako strijela,
Petru i Ivanu ter rekla je
što je čula i vidjela.

Ki najbrže dotekli su
i u grobu priblašenu
bijela platna iznašli su
340 i s glave mu još koprenu.

Najposlije se svi dijeliše,
samo staše Mandalijena
grozno plaćuć ter uzdiše
nad grobome ucviļena.

- 345 Poniknući čim pogleda
 jeda 'e u grobu što viditi,
 dva anđela eto ugleda
 svā u bijelu tuj siditi.
- Rekoše joj što tū cvili,
 350 odgovori tužna odviše:
 »Boga moga jesu odnili,
 ne znam gdi ga postaviše.
- Nu ako meni dio najboļi
 ki obrah neće vik se uzeti,
 355 ko po svetoj tvojoj volji
 ti isti, Bože, htje mi rijeti.
- I ako si ti, Jezuse, [51]
 taj najboļi meni dio,
 i iz groba tko mi te uze,
 360 tko te i mrtva još mi odnio?«
- Ko to reče, oči obrati
 nazad plačna i žalosna
 ter Jezusa vidje stati,
 nu Jezusa tad ne pozna.
- 365 Ki joj reče: »Stvar koja je
 za ku plačeš?« Koga išteći
 ona cijeneć vrtar da je
 veli grozno procvileći:
- »Gospodine blagi i mio,
 370 ako ga odnije, htjej mi rijeti
 gdi mi ga si postavio,
 a ja ću ga plačna odnijeti.«
- »Ti da odneseš ki svā stvori?
 Znaš li božiju ti tegotu?«
 375 Ne zna tužna što govori,
 smamļena je u životu.
- Tada Jezus svu nie želju
 za izpunit, »Marija!« – reče,
 a ona njemu: »Učiteļu!«
 380 i grlit mu noge teče.
- On joj veli: »Ne tegni me, [52]
 još ne uzidoh k ocu momu,
 ti pođ' z glasom čestitime
 k mojim bracim, rec' svakomu:

385 Jā ushodim privišnému,
k momu i k vašem ocu gori,
k momu Bogu i vašemu
ki svā vlada, ki svā stvori.«

Sveta dikla, Bogu mila,
390 k učenicim otišla je
i sva im je navijestila,
i ko Boga vidjela je.

Ke je čudo, Mandalijena,
da ti prva Boga vidi
395 kad najvruće užježena
najveće ga lubi i slidi.

Učenici utekli su
i Jezusa ostavili
svetom križu ti si blizu
400 gdi bi propet tvoj primili.

Ni mrtva ga ne ostavi,
nu bez straha blago i milo
noćno stupaj sveti upravi
za pomazat božije tilo.

405 Svak se z groba slavna odijeli
ne nahodeć svoga draga,
samo mlados tvoja cvijeli
nad grobome i čeka ga.

[53]

Tijem velika prije grešnica
410 tako ljubeć bi ljublena,
navjesnicim navjesnica
da bi od Boga određena.

Ti pogledaj s neba doli
vrh tužnoga bitja moga,
415 i ko za te, za me umoli
tvoga draga ljublenoga.

Ti, ti daj mi suze tvoje
da ja ugasim plam nečisti,
da utopeć grijehe moje
420 stečem sveti tvoj plam isti.

Da moj stupaj, koji zađe,
ko tvoj s tvojijem se i upravi,
da i ja nađem, ko ti nađe,
Boga, i vidim gori u slavi.

Svrha od svega.

SANTA. MARIA. MADALENA.

2 »f'kruscena« I; 4 »bolefcgliva« I; 6 »drafcij... iftoenoga« I; 7 »koi« I; 8 »koi« I; 13 »take« I; 19 »rafcdifcete« I, F, »rafcifcete« G, R; 25 »poij« I; 26 »dafcdima« I; 27 »napoij« I; 28 »dafcdim« I; 29 »fatoè« I; 32 »fargbe« I; 38 »fvaie« I; 39 »ifdvori« I; 43 »marfi« I; 47 o] od I, F, o G; 48 »ù sadi« I; 52 »fvoè« I; 55 »s'hara« I; 86 »rafglafcenè ... Gresnicè« I; 88 »velikè tvè« I; 91 »s' Vifcgnjem« I¹, »s' Viscgniem« I²; 100 znaš] »fnafe« I; 103 »fctoe« I; 104 »fctochiefe« I; »bit« I²; 109 »Bofce billae« I; 111 neg] »nec« I²; »Lazara« I; 114 »fmaradu« I¹; 124 »h'tieme« I; 131 »s'nifceno« I; 139 »dijo« I; 140 »koi« I¹; 141 ko] ako I²; 146 »dae« I; 148 »krifcja« I; 150 »semgli« I²; 151 »neifmerè« I; 155 »krifc« I; 164 »gnè« I; 167 »ogrefnuta« I; 168 »krifc« I; 169 »Allijo« I; »snagè« I; 171 »drage« I; 174 »fkarfci« I; 175 »faedno« I; »fcgnjom« I¹, »fcgnijom« I²; 176 »lofa« I²; 178 »tufcbe« I; 180 »Iefufovè ... mukè« I; 182 »kalvarij« I; 185 »Iesus« I; 187 »Duce« tvoje« I; 192 *Drugo i nema I, a imaju ga F, G, R*; 200 »s' ovè strane« I; 204 »gdioè« I; »obrasa« I²; 210 »pridrugi« I; 224 »svè« I; 226 »koi« I; »kojeh« I²; 228 »koi« I; 235 »dae« I; 236 »takoe« I; 246 »ovoe'« I; 258 »porodijo« I; 260 »bijo« I; 261 »Tadt« I; 262 »flavu« I²; 265 »ftamnij« I; 269 »Nuè« I; 270 »fvaice« I; 271 »mijo« I; 272 »obiliefe fa« I; 275 »Koi« I; »fcivot« I; »fatravi« I²; 276 »Dufce moje« I; 284 »nic è« I; 285 »krifeiu« I; 298 sledi] »flevi« I²; 304 »ofctrima« I²; 308 »meumarla dachiefe« I; 311 »Bofcije« I; 318 »ftrafce« I; 324 »dae« I; 328 »ifcefnutijm kijm« I; 339 »ifnafchifu« I; 346 »jedaè« I; 353 »dijo« I; 358 »dijo« I; 360 »t'kote ... odnijo« I; 364 »nepolna I¹; 366 »ifctechi« I; 369 »mijo« I; 371 »poftavijo« I; 376 »f'mamgljenaè« I; 377 »Iefus« I; 380 teče] »rece« I²; 382 »neufidoch« I; 384 »k'moijm ... fvako'mu« I; 399 »s'vetom ... tisij« I; 421 »koi« I.

NEZNANI S MANDALIJENI

[55]

Ako želiš, diklo slavna,
Iznać tvoje svete suze
Ke skrušena lijeva odavna,
Izgubili, znaj, nijesu se.

5 Nu zaman ih išteš odi
Sred doline plača i vaja,
Toj se blago ne nahodi
Na svem svijetu, neg sred raja.

10 Zlo rijeh! Rajskih posred strana
Gdi je Višni nad zvijezdami
Plaču i cvilu nije stana,
Tužbam, vajim ni suzami.

15 Da ako nije moći tebi
Iznaći ih već ufati
Ne na zemli ni na nebi –
Gdi ih naprijed mož iskati?

Gledaj, gledaj ove pjesni
Kijem pokora tva se poje,
U njih naćeš tve boljezni
20 I goruće suze tvoje.

Tim videći njih razglasi
Veleć: »Svete pjesni, vi ste
Isti moji vrući uzdasi
I me drage suze iste.«

1 »Akso ſcelife« I; 2 »Iſnach« I; 4 »Iſgubili ſnai« I; 5 »Sammanich ... oudi« I; 9 »raiskiel« I; 10 »Snieſdami« I; 12 »Tuſcbam ... Suſami« I; 14 »Iſnachijh I; 16 »Gdijh ... moſch« I; 19 »nachiefe I; »boliefni« I; 21 »raſglasi« I; 23 »moij Vuruchi uſdafi« I.

[56]

U HVALU
GOSPODINA DŽIVA BUNIĆA

PJESAN GOSPODINA ĆONA PALMOTIĆA

Čim, Buniću, slatkom pjesni
Kažeš ko svoj grijeh nemili
U žalosti i boljezni
Mandalijena plaćna cvili,

5 Uz plač jedne pokornice
I ne suza daž čestiti
Sve grešnike i grešnice
Učiš grijeha sve cviliti.

10 Tim kako ona milom Bogu
Stvar najdražu srce poda
Čim krivinu svoju mnogu
Sred pokornijeh umi voda,

15 Najdražu ti stvar posveti
Kom se umrla narav slavi
Svijetlo blago tve pameti
Bogu i rodnoj tvojoj državi.

U naslovu pjesme piše I: ... Gospodina ... Gospodina ...; 2 »kaſceſc« I; 3 »boliefni« I; 6 »Suſa deſc« I; 8 »griekie« I; 10 »nai draſciu« I; 13 »Nai druſciui« I, »Nai druſcu i« I²; 16 »darſcaui« I.

AD CARMINA ILLUSTRISSIMI D. IOANNIS BONAE [57]
PATRITIJ RAGUSINI
SUPER DIUE MAGDALENÆ LACHRYMIS
ILLUSTRISSIMI DOMINI BERNARDI DE GEORGIJS
PATRITIJ ET ARCHIDIACONI RAGUSINI

EPIGRAMMA

- Magdalidos lachrymas, vitalia signa doloris,
O Bona, dum revocas, nos quoque flere doces;
Sed lachrymas inter ridet tua fama sereno
Lumine, dum lauros hoc rigat imbre tuas.
5 Sic media in pluvijs ridet Thaumantias Iris,
Memnona sic laetum fert lacrymosa diem.

PERILLUSTRIS D. CHRISTOPHORI LILIATI: [58]
IN LAUDEM AUCTORIS

EPIGRAMMA

- Magdalis efigiem scelus exitiale gementis
Non semel experta est pingere docta manus,
Et licet assererent oculi spirare loquentem,
Expers voce tamen semper imago fuit,
5 Nec nisi neglectos per eburnea colla capillos
Humentesque genas muta tabella dabat.
Nunc, BONA docte, tuis expressa coloribus, ecce,
Et gemit et veniam non sine voce petit.
Obtinet hanc lacrimisque rigans tergensque magistri
10 Crine syra nardo deliniensque pedes
Sed magis arcanis ob crimina saucia curis
Non decet adiuncta poenituisse prece.
Sicque exorati praevertere numinis iram,
Eripere et stygio subdita colla iugo
15 Et sperare poli meliori in parte locari
Oreque posse Dei iam propiore frui.
Ergo cedat opus cuiuslibet arte politum
Sive tua Urbinas, seu, Titiane, tua:
Nam vestra externis nos actibus arte movetis,
20 Ast haec internis asserit astra modis.

ILLUSTRISSIMI D. JUNII PALMOTTAE PATRITII [59]
RAGUSINI IN LAUDEM AUCTORIS

EPIGRAMMA

- Dum nobis patrio, felix BONA, carmine pandis,
Quas exosa scelus Magdala fudit, aquas,
Quo tibi meliflui surgunt de fonte liquores,
Unde tuae aridet gratia tanta lyrae?
5 Tam gratum aud nutrit rupes Heliconia rorem
Haec de coelesti gurgite lympa fluit.
Si te igitur coelum tanto dignatur honore
Quid nisi coelicolis te rear esse parem?

AD MAGDALENAM LACRYMANTEM [60]
IN POEMATE ILLUSTRISSIMI DOMINI IOANNIS DE BONA

- Ingemis Illiricis fletum modulata Camoenis
Atque iterum lacrymas in tua vota moves.
Magdala, quanta prius cecidit tibi gutta, Magistri
Dum gemebunda pedes crine fluente lavas.
5 Sed fremit iratus tunc inter pocula Simon,
Et spernit gemitus impia lingua tuos.
Nunc coelo demissa novis dum fletibus imples
Aethera, Coelo animas et pia corda trahis
Exitus hic dispar, variati in tempore fletus.
10 Tunc Rea plorasti, nunc BONA facta gemis.

ALIUD

- O quos illecebris falsa sub imagine lusus
Naufragus in praeceps vertere tentat AMOR,
Huc date vela pias aura pietatis in undas,
Quas voluit gemino lumine castus AMOR.
5 Illic tristis Hijas malefido sidere plorat,
Hic lux laeta bonas Magdala rorat aquas.

AD PLANCTUM MAGDALENAE [61]
POEMA ILLUSTRISSIMI DOMINI IOANNIS SERAFINI DE BONA

EPIGRAMMA

- Dum, BONA, Magdalii renovas monumenta doloris
Atque pias patrio carmine pingis aquas,

- Signat Amor lachrimas, humor pretiosior auro
 Spargitur, et lachrimis dat sua signa Dolor.
 5 Quam bene concentu res dispar iungitur uno!
 Hinc Dolor est vincens, inde triumphat Amor.
 Ergo vox veterum sileat mentita sub imbre
 Aurifero quondam delituisse Iovem.
 Cedant prisca novis: casti regnator Amoris
 10 Ipse tuo, vetus Iupiter, ore fluit.

AD ILLUSTRISSIMUM DOMINUM IOANNEM [62]
 SERAFINI DE BONA LACRYMARUM MAGDALENÆ AUCTOREM

EPIGRAMMA

- Cerneret e superis dum te, facunde Ioannes,
 Pandentem gemitus Magdala diva suos
 »Agnosco« dixit »lachrimas; haec vera doloris
 Forma mei, hac valui flectere voce Deum.«
 S. B. A. F.

AD ILLUSTRISSIMUM DOMINUM IOANNEM SERAFINI DE BONA
 LACRYMARUM MAGDALENÆ AUCTOREM

EPIGRAMMA

- Quam bene nunc lacrymae prodeunt in carmina cantu,
 Quam, Bona, melisfluae pondera vocis habent!
 Non mihi iam dulci resonet testudine Phaebus
 Surdaque qui movit carmine saxa suo.
 5 Hic Thebarum arces, ille altae moenia Troiae
 Extulit et fydibus tecta superba suis.
 Hae cecidere tamen ferro flamisque sepultae,
 Et seges est Phaebe nunc, ubi Troia fuit.
 Tu, BONA, dum lacrymis resonas, dum carmine ploras,
 10 Extruis aethereo limen in orbe novum.
 N. B. A. F.

DEL MOLTO ILLUSTRE SIG. FRANCESCO BOBALI [63]
 SONETTO

- Sprezzatrice del mondo alma contrita
 Le sue tacite colpe hor come spiega
 E come teme, e spera, e piange, e prega,
 E cangia i foll' amor in miglior vita.

Come dolce ne sgrida 'l ciel n' adita
Quel Dio che se stesso ungua non niega
Nell' aiuto, che spetra i cuori e piega
E invoglia a ricalcar via smarita.

Tu canti, o Bona, in si efficaci accenti
E con si doto stil aletti e muovi
A lagrimar le piu gelate menti.

Anzi con modi disusati e nuovi
Fatto guida del ciel gioie e contenti
Prometti si che dal rio fin rimovi.

ALL' ILLUSTRISSIMO SIGNOR
GIO. SERAFINO DI BONA PER LE SUE
LAGRIME DI MADDALENA
SONETTO

[64]

Al suon giocondo d'amorosa lira
Si ben spiegasti i giovenil' amori,
Che le tue glorie (Signor) gli tuoi honori
Ebro di gioia ancor il mondo amira.

Ed hor ch' il cielo al lagrimar ti inspira
Di bella Hebrea i gia lasciui ardori,
Inarca egli al Tuo crin celesti allori
E d' incoronarti ambizioso aspira.

Pianto dagl' occhi elice e i cuori spetra
Il tuo bel Pianto al Ciel gradito e caro:
Anzi all' alme dal Ciel la pace impetra

Canto non è Angell' illustre e chiaro,
Suono non è d' armoniosa cetra,
Che di Pianto si bel sen vada al paro.

M. O.

LATINSKI STIHOVI

A

DŽIVO BUNIĆ VUČIĆ DŽONU PALMOTIĆU

CIVITAS RAGUSA
JUNIUM PALMOTTAM CELEBERRIMUM
VATEM ALLOQUITUR.

O D E

A JOANNE SERAPHINI BONA PATRICII RAGUSINI
PRIMIS TANTUM LINEIS ADUMBRATA
EX EJUSDEM AUTOGRAPHO

Juni Castalii dulce decus chori
Sed major patriis gloria moenibus
Alter quo nitido carmine doctior
Slavam non resonat Chelin.

Parnassi bifido culmine tollitur
Nostrum sidereum nomen ad aethera
Et per te rutilus solis in axibus
Fertur per superas plagas.

Dextram dum fidibus dulcibus admoves
Priscis facta canens clara parentibus,
Et reges renovas dotibus inclitis
Musarum meritos decus.

Effers hinc animos ad juga gloriae
Pandens ut deceant ardua nobiles
Impellis juvenes digna satoribus
Tantis magna agere et pati.

Doctis carminibus candida civium
Mulces ingenia, et dum resonas lyram
Expulsae fugiunt protinus aurei
Curae nectare carminis.

O vivas Patriae gloria liberae
Crescas laude recens, dum juga Sergius
Extollet niveo vertice nubibus,
Praeceptis refluet Adria.

Gratis nec senior parce laboribus,
Nec docti desere munera, Castalis
Quae tantis juvenem cinxit honoribus
Ne vatem Dea defleat:

Nec cum carminibus delicias simul
Tolas, queis meritos dum decoras viros
Accendis studiis, mentibus et rudem
Tollis desidiam otii.

Juni Laus Patriae Pieridum decus,
Votis et precibus deprecor aureum,
Vates, pande melos, nec dare deneges
Lenis digna petentibus.

Musarum studium non minuit vires,
Eis triste ad senium nec cito tenditur,
Imo perpetuis vivida saeculis
Vatem Musa vetat mori.

Rukopis u Male braće u Dubrovniku br. 819.

B

DŽONO PALMOTIĆ DŽIVU BUNIĆU VUČIĆU
AD JOANNEM SERAPHINI BONAE PATRICIUM RAGUSINUM
JUNIUS PALMOTTA

Boni Joannes optime sanguinis
Germen fluentes aloquii sonos
Cui fronte dat prudens benigna
Mercurius sapiensque Phoebus.

Ter jam per altos aetheris ambitus
Formosa cursu Cynthia candido
Nunc parva, nunc major decorem
Cornigeri variavit oris.

Ex quo carentem colloquio tuo,
Quod novi amoeno nectare dulcius,
Me pineos inter moratur
Melligene lapidosa colles.

Hic rusticorum gens hominum procax
Nostram inquietis litibus occupat
Mentem, nec assuetos sacrarum
Pieridum dat adire Lucos.

Fastidiosae sollicitudinis
Plusquam putabam, turba regentibus
Agrestis afert; nil quietis
Parva licet patitur potestas.

Cui publicarum condita pectori
Stat cura rerum, non datur artibus
Vacare phoebeis; Apollo
Vatem animi petit ociosi.

Testis mearum tu, Bona Candide,
Sententiarum, quo Lyricum melos
Non major alter doctiorque
Illyrico resonare plectro.

Modo quietem dent tibi patriae,
Quae saepe tractas publica munera,
Et res laborantum fidelis
Indiga consilii clientum.

Hac arte fretus, quis deceat status
Nunc Civitatem consulis, horrida
Quid tela vicini draconis
Placet, et Adriaci Tyrannos

Freti leones. Patricium decet
Perferre duros pro Patriae bono
Civem labores, atque ad omnes
Sollicitum vigilare casus.

Salubre docti consilium viri
Urbem periculis liberat, hostium
Deprehendit artes et dolosis
Insidiis sapienter obstat.

Ex ipsius poetae authographo, qui ter Meff-
tenses moderatus est an. scilicet 1631, 1634.
et 1637.

(Rukopis u Male braće u Dubrovniku br. 819)

IN LAUDES
JOANNIS BONAE REIPUBLICAE RAGUSINAE
RECTORIS MENSE AUGUSTO AN. 1645.
JUNIUS PALMOTTA

Largire Vati nunc, facilis, tuo
Regina, gratum, Calliope, melos,
Nostroque da vires canoras
Ingenio per amica plectra,

Ut possit aptis carminibus bonas
Referre laudes Principis optimi,
Quem diva virtus ad supremos
Evehit emeritum curules.

Assueta dignos imperii manus
Tractare fasces, alite cum bono
Rursus resumit, patriosque
Nobilitat generosa fastos.

Justum et tenacem propositi virum,
Felicitantis qui sapientiae
Jucunda gustavit fluenta
A tenero studiosus aevo,

Decent honores; nec sine numine
Plato, disertae gloria Graeciae,
Praedixit, ante omnes beatam,
Quam sapiens moderatur, urbem.

Virtutis ergo dum comes aureae
Bonus Joannes invigilat tuis,
Ragusa, muris, vir sagaci
Strenuus ingenio manuque,

Secura saevi vive periculi
Hoc lacrymoso tempore, nec minas
Fido superstantes ovili
Threicii timeas Tyranni.

Ah! cerne, quantis asper hiatibus
Venena spirat foeda, quod igneis
Cinctus cerastarum catervis
Bella movet Veneto Leoni:

Quod rauca Graji per maris aequora
Ducit cohortes dirus, ut occupet
Regnata Minoi severo
Arva sagittiferasque sylvas.

Et jam Leonum nota cubilia
Irrumpet audax, et miserabiles
Cydonios saltus relinquet
Anguibus Odrysiis colendos.

Mox incitato robore saevior
Aethnaea nigris regna vaporibus
Perusta fumantesque campos
Aut Melitae penetrabit arces;

Nec parcat oris impius Italis
Furentis instar turbinis obruens,
Quas Betis urbes, quas Garumna,
Quas gelidus rigat amne Rhenus;

Ni fulminantis magna Dei manus
Hidros minaces, monstraque turpia
Confundet, ut quondam, dabitque
Hesperiiis superanda turmis

Quam justus eheu! me timor opprimit,
Ne vota Coelo displiceant mea,
In justa dum cerno furentes
Proelia Christiadum Tyrannos.

Hinc contumaci Marte Britannia
Regi rebellis fervet, et acrior
Illinc triumphatus resurgit
Gothus in Austriacas volucres:

Hinc bellicosam Gallus Hiberiam
Lacessit armis nec sinit, ut suas
Vires reluctanti Leoni
Jungat et ignivomos colubros.

Inter propinquos sanguine Principes
Civile plus quam, proh bone Jupiter!
Bellum recrudescit huicque
Addit opes animumque monstro.

Vos, o supremi Coelicolae, lues
Arcete nostris moenibus horridas

Građa za povijest književnosti hrvatske, knj.
I, 1897, str. 13-15.

(Rukopis se čuva u Male braće u Dubrovniku
pod brojem 1212 - stari broj 873).

JOANNIS SERAPHINI DE BONA SENIORIS
DE MAGDALAE LACRYMIS
ELOGIUM

Donec erunt terris lacrymae, tua Magdala vivet,
et cum non fuerint, Magdala vivet adhuc.

Ovaj je distih uzet iz zbirke »Ragusinorum poetarum qui Illyrica lingua scripserunt *Elogia* a Georgio Ferrich Ragusino latine exarata«. Rukopis se nalazi u biblioteci Male braće u Dubrovniku pod brojem 127 (u Čulića broj 71); opisao ga Brlek na str. 125. Elogij u čast Dživa Bunića u rukopisu je pod brojem 70.

PRVI STIHOVI BUNIĆEVIH PJESAMA ABECEDNIM REDOM*

- Ah, da je meni na svijet dano (46)
Ah, kada će brijeme priti (13)
Ah, ne rekoh ja istinu (53)
Ah, pridrago dobro moje (32)
Ah, Rakle, ne bježi (6)
Ako hoć, gospoje, da budem živiti (8)
Arijadna ostavljena (81)
Bijeloga čemina za drag dar ljubeni (49)
Bio je vidjeti kada se raskrili (28)
Blažen dan, hip i čas u ki me postavi (21)
Budi nam spomena: ljudska su godišta (91)
Čim gledam ja ružicu (29)
Čim ljepir doleti na plamen od svijeće (12)
Čim slavna Venere, božica od ljubavi (87)
Davori, Divjače, što si se zareko (79)
Eto već, diklice, zora je pribila (39)
Evo dan vidjeni, vjerovat ko će moć (103)
Evo ovdi smrt dotjera (82)
Gdje kraljestvo tvê postavi (51)
Glad mene mori sad, a ljubav zlo davi (10)
Gledaj, Rakle, dobro moje (50)
Ili mi, gospoje, me srce povrati (4)
I mogla si, moja mila (52)
Isprazne me pjesni, kad vas tko upita (1)
Izidi veće van, o zoro pribila (61)
Iz ponora od dubine (109)
Jasnijeh zvijezda od nebesa (105)
Je li tko, gospoje, od leda na svijeti (17)
Kada, cvijete moj ljubeni (20)
Kad ljubmir uteče od Rakle nemile (44)
Kamenito je srce u tebi (72)

* Broj u zagradi znači broj pod kojim je pjesma u ovom izdanju.

Kod tekuća bistra vira (83)
 Ko godi je prvi bio (100)
 Komu hoćeš, mâ Ľubice (48)
 Kuda srneš, dušo moja (95)
 Lijepo vile i gizdave (54)
 Lijepo vile i Ľubene (96)
 Ľjepahna ti ve mi si (31)
 Ľubav draga mene stavi (14)
 ĽubĽena gospoje, dosle sam cvilio (60)
 Mâ mila Nevenka ustima od meda (56)
 Miljenko, iz krila moje vil sad bježi (57)
 Mladahna Rakle mâ kâ ne zna Ľubavi (41)
 Mladahna vil moja sved mene prikara (43)
 Moj dragi Radmile, srcem te svijem moĽu (76)
 Moj ogañ Ľubeni kijem srce mē gori (22)
 Moj stari Radate i družē davñi moj (78)
 Nadmite se, dipli moje (80)
 Na milos Orfeo svojijem skladnijem pjesnima (89)
 Neka družu hvale i slave (37)
 Nemoj, lijepa Rakle moja (7)
 Nemoj, nemoj, mâ Ľubice (38)
 Nemoj se čuditi, izbrani cvijete moj (3)
 Nemoj, slatki Gospodine (108)
 Nepravo svjedoči ko veli da strile (66)
 O diklo mlada (71)
 O gospoje svijeh gospoja (30)
 O grešniče, ustavi se (102)
 Omekšajte, suze moje (73)
 O nesvijesne i mahnite (98)
 O ovčice, krotko stado (70)
 O prilijepo i primile (74)
 O prisveta pelenice (106)
 O snježane prsi izbrane (5)
 O snježane ruke bile (33)
 Ostaj zbogom, dušo moja (40)
 O umrli tašti Ľudi (94)
 O vesela mâ diklice (27)
 O zore svijetle i mile (47)
 Pokli, dušo mâ ĽubĽena (36)
 Pokli me ostavi, mlače nemili (45)
 Poraza od moga kriviću mû vilu (63)
 Prigode podraže ne mogoh iskati (77)
 Prilijepa Elena, kâ bi cvijet Ľjeposti (75)
 Prsi ima od leda vil moja gizdava (19)
 Rakle, eto, sada ti zakle se da meni (25)
 Rakle lijepa i Ľubena (24)
 Razbludna mâ vila celiva i mili (55)

S bolesti vil moja kôm bolim sad gine (69)
Skladno ti te narav mila (2)
Slaba plav od moga života, Bože moj (97)
Slatka dušo mom životu (59)
Slatko dobro koje sam obro (23)
Slavni Mihajle Arkandele (107)
Smili mi se, Bože, smili (110)
Snijegu je s planine na gori visokoj (67)
Srdačce zlo boli razbludnu moju vil (68)
Sveđ lakoma vila ova (42)
Svemogući višni Bože (101)
Sve stvari umrle podloži Bog smrti (84)
Sveti vez ljubavi združi ih skladno oba (88)
Sve živine Stvorac stvori (93)
Što si lijepa, Rakle moja (16)
Trojstvo, Djeva i dva Ivana (111)
Tvrđa je vil moja tvrđoga mramora (58)
Ubiraj, diklice, dočim je proljetje (11)
U kôj strani od nebesi (18)
U ovemu životu ko hoće poznati (86)
Usred poludna (26)
U svakoj prilici slikuješ, gospoje (15)
Uzazno si, slatki braće (35)
Već ostajte sve gospoje (9)
Velika milos bi i čudo nad svima (85)
Viđ'te dara moje sreće (65)
Višni pastijer tankijem prutom (99)
Vrhu kola od požude (90)
Za Marijom mož se rijeti (92)
Za vernu mû službu plate mi kad ne bi (64)
Zgradit vas svijet vrh ničesa (104)
Zima je sve sledila, svakomu zima je (62)
Znam dobro jedino da želiš, cvijete moj (34)

Juni Castalii dulce decus chori (str. 227)

LIKOVNI PRILOZI

1. *Grb obitelji Bunić* može se i danas vidjeti nad ulaznim vratima nekih kuća u Dubrovniku, zatim u sakristiji Male braće, na naslovnoj strani Mandalijene pokornice iz 1659. i dr. Grb što ga objavljujemo u ovom izdanju snimljen je u sakristiji franjevačkog samostana u Dubrovniku.

2. *Portret Dživa Bunića Vučića* je kopija što ju je prema originalu nepoznatog autora napravio Petar Frano Martecchini u prošlom stoljeću. Original je negdje zametnut, dok se kopija njegova s drugim crtežima Martecchinijevim sada čuva u Dubrovačkom muzeju. O radu P. F. Martecchinija opširno je pisao V. Foretić (Dubrovački tiskar i knjižar 19. stoljeća Petar Franjo Martecchini kao crtač, akvarelist i ljubitelj starina. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, X, Split 1956, str. 230–256), a portret Bunićev je objavio M. Pantić u *Nekoliko novih prinosa poznavanju Dživa Bunića*. Zbornik istorije književnosti Odeljenja literature i jezika Srpske akademije nauka. Knjiga I, 1960.

3. *Ilustracije* uz naše izdanje Mandalijene pokornice uzete su iz izdanja toga djela iz godine 1659. (Vidi opis toga izdanja u ovoj knjizi na str. 52).

4. Na kraju prilažemo i nekoliko snimaka iz prijepisa Bunićevih pjesama.

60.

P. mene rutize // signa // sigat in
 usoi gnie lize // ocij tra... u
 P. ram slatom koi Gori // siedinam
 siebomga jwi turu // abnegom i...
 D. a posna stue tile // sied suoga i...
 ne zarne sanile // darne lipota

P. ocasa od moga // krianciu nu vili...
 al mene istoga // al gliu bau ne milu
 K. riuase ma vila // er tusini jiuot moi
 onare sanila // kros uedri pogled suoi
 K. riuasam io isti sam // er egoriez potesti
 gliub glau no gnie Blam // koi hepiv ro sineti
 I. gliubau kriusare // korame abnegi
 abnegi kriusare // kolechii moi rari
 S. ato bla samoio // isamu pudu ces
 kriusare vil kriusam io // ifleu krius ces
 K. u kare grib kriusam // cito sarce me gori
 kad visgri sui sina // tiepaie sabuoi
 S. asceat kriusam io // er spledex liepota
 u koi riu sunze tra // morenu si ueta
 K. vica goriez gliubau // er slatnu koin st...
 u mene u Pravi // kros hep sui in suip...
 Triem

1

Isprajne me bjesni, kad vas tako upiti,
tko i jami tac bjesni, i tola mahrita,
Reč temu, jedan lud, i mlada sva doba,
ne najuck, setoje trid, ne rasplek do groba:
Isprajnos da mu mooh, da bivie kajati
ghivrenie sva nemooh, ka bi imo tajati.
San, gharto, pije, las pjesni - mu gojsce,
onim dasca vlas, i krila starisce
Etiose kaje sad, nu njmie ne vriti
toj vrijeme on nikad, k'e ludo psovati
Er tasete sa pjesni ne ima platu imi,
negh samo boljesni sa svoju krivinu
I posna najposlije, da ljepos taj milia
i sebi dragho nije, negh semghja, i glegnita

Pravda Rimska

Jugone me Rusi, kadimsko usina
Telo i vani ta krasa, i tih mabusa,
Razgovor i jedan sad i mada na tih
Kamajuch sioje tond nemislech do gub
Jz puznos insom, ta vide kasari
Muvonem sru nemosh, kubi usoo rajati
Pau, Saob, Pije, Las piumimom goiva
Onim Dava Vlas, i kubi konvica
Pava Kaje Sad, nu tina ne vadi
Tori bjeznu on sckad, Kaje ludo potvadi,
Et tande za Pivasi neima platu ina
Kuph samo bjeznu i za vojnu krovica
Jz sama mavoriti da kras ta mulla
U tih deugo mru nejh smpje i jz mulla

Plan Douagna 1
Gospodina Jua ~~Blažičič~~ Kajtčina Dubrovackoga. Ee

Ispravne mē piegni, kaduaj tko upita,
tko suamni rac biejni, i toli mahvita.
Reztēmu jevan lud. u mlada sva Dobba,
neznajuch setoje trud, nemylech do Gvobba.
Ispravnoj samu moch, da bude kazati
gliuvennu suō nemoch, kubi imo tajati
San, Garlo Pitie, las piegnimu goisce
onim dasec vlag, skvira stavisce.
Ettoje kaje sã nu tijme neurati
toj brieme on nikad, koje ludō potrati.
Ev tasce, sa piegni veima platu innu,
negh jamo boliegni sa svoju kriuinnu.
I pojna nujposie sa kesoj taj milha
u sebbi druggo nije, negh semghia, ighuilla. Ee

2
Skladnotite narav milha
o gliubiēna mā diklize
suiem prikenu savvorika
zuietku liepom od Rusize
Kraglizaje ona od Zuitia
tiji krunna suik Gospoja
onac urej od prolitia
Prolicchieje mladof tvoja.
Pod uejelieim =

SADRŽAJ

	Strana
Uvod	5
Što je ušlo u ovo izdanje	7
Život Dživa Bunića Vučića	15
Rukopisi Bunićevih pjesama	23
Izdanja Bunićevih pjesama	47
Izdanja Mandalijene pokornice	51
Osobine izdanja Mandalijene pokornice iz god. 1659.	57
Rukopisi Mandalijene pokornice	63
Prilozi: A) Oporuka Dživa Bunića Vučića	69
B) Crijevićeva biografija Dživa Bunića Vučića	74
Plandovanja	77
Kratice za rukopise i izdanja Bunićevih pjesama	79
Mandalijena pokornica	187
Latinski stihovi	225
A) Dživo Bunić Vučić Džonu Palmotiću	227
B) Džono Palmotić Dživu Buniću Vučiću	228
C) Ferićev distih u čast Bunićevu	232
Prvi stihovi Bunićevih pjesama abecednim redom	233
Likovni prilozi	236
Sadržaj	237